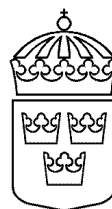

Riksdagens protokoll

1997/98:119

Fredagen den 5 juni

Kl. 09.00 – 19.00

Protokoll
1997/98:119

1 § Ny riksdagsledamot, m.m.

Upplästes och lades till handlingarna följande från Valprövningsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare för riksdagsledamöter

Till Valprövningsnämnden har från Riksskatteverket inkommit bevis om att Anna Corshammar-Bojerud (c), Helsingborg, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr.o.m. den 1 september 1998 sedan Helena Nilsson (c) avsagt sig sitt uppdrag som riksdagsledamot. Från Riksskatteverket har också inkommit ny bilaga till tidigare utfärdade bevis för ersättare.

Valprövningsnämnden har denna dag granskat beviset för den nya ledamoten och den nya bilagan till bevis för ersättare och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 19 kap. 11 § vallagen.

Stockholm den 3 juni 1998

Lars Tottie

Kerstin Siverby

2 § Meddelande om arbetet i kammaren 5–10 juni 1998

Förste vice talmannen meddelade att ett meddelande om arbetet i kammaren den 5–10 juni 1998 delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen meddelade att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Förslag till rådets direktiv om ändring av rådets direktiv om skydd för arbetstagare mot risker vid exponering för carcinogener i arbetet

KOM (98) 170

4 § Hänvisning av ärende till utskott

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse 1997/98:163 till finansutskottet

5 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Socialutskottets betänkande 1997/98:SoU24
Socialförsäkringsutskottets betänkande 1997/98:SfU13

6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 4 juni

SoU23 Hälsodata- och vårdregister

Mom. 1 (avslag på propositionen)

1. utskottet

2. res. 1 (mp)

Votering:

245 för utskottet

13 för res. 1

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 122 s, 63 m, 17 c, 16 fp, 17 v, 10 kd

För res. 1: 13 mp

Frånvarande: 39 s, 17 m, 10 c, 10 fp, 5 v, 5 mp, 5 kd

Mom. 2 (avvägningen mellan det offentliga behov och den enskildes integritet)

1. utskottet

2. res. 2 (m)

Votering:

184 för utskottet

79 för res. 2

86 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 17 c, 16 fp, 17 v, 10 kd

För res. 2: 65 m, 14 mp

Frånvarande: 37 s, 15 m, 10 c, 10 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 11 (författningsreglering av hälsodataregister)

1. utskottet

2. res. 9 (fp)

Votering:
232 för utskottet
17 för res. 9
14 avstod
86 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 64 m, 17 c, 17 v, 10 kd
För res. 9: 17 fp
Avstod: 14 mp
Frånvarande: 37 s, 16 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Övriga moment
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU23 Ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU31 Statlig förvaltningspolitik

Mom. 1 (inrättande av en ny myndighet för kvalitetsutveckling m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, c, v)

Votering:
205 för utskottet
59 för res. 1
85 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 64 m, 1 c, 14 mp, 1 kd
För res. 1: 16 c, 17 fp, 17 v, 9 kd
Frånvarande: 36 s, 16 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 8 (regler för bisysslor)

1. utskottet
2. res. 2 (fp, c, v)

Votering:
191 för utskottet
62 för res. 2
12 avstod
84 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 65 m, 1 c
För res. 2: 16 c, 17 fp, 17 v, 2 mp, 10 kd
Avstod: 12 mp
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 10 (riktlinjer för ekonomiska konsekvensanalyser)

1. utskottet
2. res. 3 (m)

Votering:
201 för utskottet
64 för res. 3
84 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 1 m, 17 c, 17 fp, 17 v, 14 mp, 10 kd
För res. 3: 64 m
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 12 (avveckling av vissa statliga myndigheter m.m.)

1. utskottet
2. res. 4 (fp, m)

Votering:
185 för utskottet
79 för res. 4
85 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 3 m, 17 c, 17 v, 14 mp, 10 kd
För res. 4: 62 m, 17 fp
Frånvarande: 37 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU34 Förstärkt samordning inom riksdagsförvaltningen

Mom. 1

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Mom. 2 (ledning och samordning av tjänstemannaorganisationen – såvitt avser huvudbestämmelser i riksdagsordningen)

Under detta moment föreslogs ändringar i huvudbestämmelser i riksdagsordningen, vilket krävde att riksdagens beslut fattades antingen med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag.

Av förslaget framgick att ändringarna önskades bli antagna i *ett enda beslut*.

För bifall här till krävdes att minst *tre fjärdedelar* av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter förenade sig om beslutet. Beslut fattades genom omröstning med omedelbar rösträkning.

Votering:
264 för bifall
0 för avslag
1 avstod
84 frånvarande

Förste vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 125 s, 65 m, 16 c, 17 fp, 17 v, 14 mp, 10 kd

Avstod: 1 c

Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mom. 2 (i övrigt)

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU35 Mandatperioden för ledamöterna i Europarådets svenska delegation

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU13 Konstnärernas villkor

Mom. 1 (fråga om avslag på propositionen och nytt förslag m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

200 för utskottet

65 för res. 1

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 17 c, 17 fp, 17 v, 14 mp, 10 kd

För res. 1: 65 m

Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 2 (generellt konstnärstillägg)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

250 för utskottet

14 för res. 2

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s, 64 m, 17 c, 17 fp, 17 v, 10 kd

För res. 2: 14 mp

Frånvarande: 36 s, 16 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 11 och 12 (fonogramersättning och överlämnande av förvaltningsuppgifter)

1. utskottet

2. res. 8 (mp)

Votering:

176 för utskottet

14 för res. 8

75 avstod

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 7 m, 17 c, 17 fp, 10 kd
För res. 8: 14 mp
Avstod: 58 m, 17 v
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 26 (bidrag till studieförbundens och Folkparkernas förmedlings-
verksamhet)

1. utskottet
2. res. 15 (c, mp)

Votering:
170 för utskottet
30 för res. 15
65 avstod
84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 1 c, 17 fp, 17 v, 10 kd
För res. 15: 16 c, 14 mp
Avstod: 65 m
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 32 (medel från arbetsmarknadsområdet)

1. utskottet
2. res. 19 (c)

Votering:
233 för utskottet
17 för res. 19
14 avstod
85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 65 m, 16 fp, 17 v, 10 kd
För res. 19: 17 c
Avstod: 14 mp
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 10 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 34 (förslagsrätt till Konstnärsnämndens styrelse m.m.)

1. utskottet
2. res. 20 (m, c, fp, mp, kd)

Votering:
141 för utskottet
123 för res. 20
85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 124 s, 17 v
För res. 20: 65 m, 17 c, 17 fp, 14 mp, 10 kd
Frånvarande: 37 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

TU13 Statens ansvar på postområdet

Mom. 1 (postpolitiska utgångspunkter)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

3. res. 2 (c)

4. res. 3 (v)

5. res. 4 (mp)

Förberedande votering 1:

17 för res. 3

14 för res. 4

233 avstod

85 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 2:

18 för res. 2

17 för res. 3

230 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 3:

81 för res. 1

17 för res. 2

167 avstod

84 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

125 för utskottet

82 för res. 1

57 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 125 s

För res. 1: 65 m, 16 fp, 1 v

Avstod: 17 c, 16 v, 14 mp, 10 kd

Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 10 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 2 (avgifter för lantbrevbäring)

1. utskottet

2. res. 5 (c, fp, v, mp)

Votering:

190 för utskottet

75 för res. 5

84 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 125 s, 65 m
För res. 5: 17 c, 17 fp, 17 v, 14 mp, 10 kd
Frånvarande: 36 s, 15 m, 10 c, 9 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 3–8

Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU14 Nummerfrågor

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Meddelande om samlad votering

Förste vice talmannen meddelade att bostadsutskottets betänkande BoU10, konstitutionsutskottets betänkande KU33, finansutskottets betänkande FiU30, skatteutskottets betänkande SkU31, justitieutskottets betänkande JuU25, lagutskottets betänkande LU29, utrikesutskottets betänkande UU25, socialförsäkringsutskottets betänkande SfU15, socialutskottets betänkande SoU26, kulturutskottets betänkande KrU18, trafikutskottets betänkande TU15, jordbruksutskottets betänkande JoU27, näringsutskottets betänkande NU16 samt arbetsmarknadsutskottets betänkande AU14 skulle avgöras i ett sammanhang efter avslutad debatt.

Meddelande om problem med dator

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag vill meddela kammarens ledamöter att vi har visst problem med den dator som på ledamöternas bildskärmar redovisar vilka talare som finns på talarlistan. Jag vill vädja till dem som anmält sig på talarlistan att noga följa debatten så att ni ser när ni står på tur. Det kan t.ex. ske genom att ni befinner er i kammaren. Det är möjligt att talarlistan inte kommer att synas på bildskärmarna i arbetsrummen.

Bostadspolitiken

7 § Bostadspolitiken

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1997/98:BoU10

Bostadspolitiken (prop. 1997/98:119)

Anf. 2 KNUT BILLING (m):

Herr talman! I det här inlägget kommer jag att behandla avsnitten om mål och uppgifter för den framtida bostadspolitiken, hushåll med svårigheter på bostadsmarknaden, de ekonomiska villkoren för det sent byggda bostadsbeståndet, de s.k. krisårgångarna, samt utformningen av fastighetsbeskattningen. Övriga avsnitt kommer från moderat sida att behandlas av Inga Berggren senare under debatten.

När socialdemokraterna i den förra valrörelsen diskuterade bostadspolitik hette det att om man skulle vinna valet, skulle det bli fart på bostadspolitik. Först och främst skulle Bostadsdepartementet återinföras och en bostadsminister utnämnas. Vidare skulle Danellssystemet avskaffas.

Vi kan nu fyra år senare avläsa resultatet. Det första som skedde var att regeringen kom fram till att något bostadsdepartement inte alls skulle inrättas. Den frågan har alltsedan dess återkommit på bostadsutskottets bord med jämna mellanrum. Till skillnad från socialdemokraterna har vi moderater intagit samma ställning i denna fråga oavsett om vi suttit i majoritet eller i minoritet. Det är regeringen som självständigt har att avgöra frågan om organisationen av det egna kansliet – inte ledamöter i bostadsutskottet och i kammaren.

Herr talman! Vi som arbetar med de bostadspolitiska frågorna vet att Jörgen Andersson inte tycker om att kallas bostadsminister. Med tanke på den politik som socialdemokraterna fört under de här fyra åren har jag full förståelse för att Jörgen Andersson intagit denna ställning. Det är då också ganska logiskt att vi inte ens ser honom här i kammaren när den bostadspolitiska debatten påbörjas. Vi får väl se om han orkar upp senare under dagen.

Herr talman! Hur gick det då med Danellssystemet, som skulle avskaffas omedelbart? Jo, det är kvar.

Socialdemokraterna kom efter ett halvt års regerande fram till att bostadsfrågorna nog måste utredas. En parlamentarisk utredning med en lång rad experter och sakkunniga tillsattes, och man började utreda. Hösten 1995 kom ett delbetänkande och i slutet av 1996 slutbetänkandet.

Remissbehandlingen visade att utredningen hade misslyckats. Den hade misslyckats därför att den uttalade målsättningen var att det skulle skapas en långsiktig och hållbar bostadspolitik. Remisskritiken var förödande och visade att utredningen inte kunde leda till långsiktighet. Efter många om och men och med ständiga förseningar samlade sig regeringen till ett förslag som presenterades den 16 mars 1998, dvs. tre år efter det att utredningen tillsatts.

De statsliga insatserna på bostadsmarknaden har utmärkts av regleringar, ett kostsamt subventionssystem och en uttalad politisk styrning. Det är med beklagande jag tvingas konstatera att regeringen varken nu eller tidigare under mandatperioden förmått utforma bostadspolitik från de boendes eller bostadssökandes perspektiv. Perspektivet grundas som vanligt på socialistiska regleringsmekanismer.

Herr talman! Med en självironi som saknar motstycke har regeringen förslagit titeln *Bostadspolitik för hållbar utveckling* på denna proposition. Det enda vi med säkerhet kan säga i dag är att den politiken redan visat att den inte är hållbar och att den inte leder till utveckling.

Bostadsutskottet har under sin behandling av propositionen hållit en offentlig och en intern utfrågning. En mycket försiktig tolkning av vad som framkom vid dessa utfrågningar är att regeringens förslag möttes med mer kritik än beröm och att kritiken var entydig.

I propositionen redovisar regeringen sin bedömning av hur det övergripande målet för bostadspolitik bör formuleras. Om regeringen över huvud taget haft ambitionen att skapa långsiktig och hållbar utveckling hade den haft möjlighet. Men regeringen avstod. När vi moderater så

*Fel! Okänt
växelargument.*

kunde läsa vad socialdemokraterna i bostadsutskottet anser blev vi mindre förvånade. Med ett understatement skulle jag vilja påstå att talet om självständighet hos bostadsutskottets socialdemokrater är något överdrivet.

Enligt moderat uppfattning är bostaden central i de flesta människors liv. Men vi vet att det behövs en rad förändringar för att bostadsmarknaden skall fungera bättre, för att en människa skall kunna välja just den bostad hon eller han vill ha och för att inte skatten skall tvinga den enskilde att göra sig av med sin bostad. Det är inte acceptabelt att vi i Sverige har världens högsta boendekostnader.

Nu ser jag att bostadsministern har kommit hit till kammaren. Jag hälsar honom hjärtligt välkommen till debatten. Det är trevligt att se honom här.

I genomsnitt betalar ett hushåll i vårt land mer än en tredjedel av disponibel inkomst för sin bostad. Jag har, herr talman, under de senaste veckorna fått flera hundra brev från bekymrade hyresgäster som klagat över de höga hyrorna. Till dem och till alla här i kammaren vill jag säga: Ni har rätt. Det är dyrt att bo i Sverige. Höga boendeskatter gör dessutom boendet ännu dyrare. Problemet är att när skatten är betald har svenska folket för litet kvar. Skatterna är för höga!

Den bostadspolitiska målsättningen måste också bygga på ett erkännande av detta faktum för att den skall kunna leda till en hållbar utveckling. Vad som krävs är en gradvis avveckling av fastighetsskatten och av förmögenhetsskatten. Vidare måste de kommunala bostadsbolagens hyresledande roll avskaffas liksom det kommunala ägandet av dessa bolag. Då kan hyrorna pressas. Detta försöker socialdemokraterna göra till marknadshyror. Det försöker man göra varje valår. Men det är inte så. Detta är inte marknadshyror. Vi moderater vill inte införa marknadshyror. Jag vill för säkerhets skull säga det en gång till: Vi moderater vill inte införa marknadshyror!

Ett system med sänkt skatt på hushållstjänster, inklusive ROT-arbeten som utförs i det egna hemmet och på tomten, måste införas. En småhusägare kan i dag få göra avdrag för reparationskostnader på det egna småhuset men inte för städkostnader i huset eller för snöskottning av uppfarten. Vem, förutom en fastlåst socialdemokrat, kan se det rimliga i det? Slutligen måste de djupa orättvisor som socialdemokraterna genomdrivit vad gäller bostadsbidragen till barnfamiljer rivas upp.

Regeringens förslag att införa ytterligare en bidragsform för bostadsbyggande är fel. Det leder bara till byråkrati och till att konkurrensförhållandena på bostadsmarknaden snedvrids än mer. Inriktningen skall i stället vara att gradvis avveckla det nuvarande produktionsstödet och genom förändringar i skattesystemet skapa goda förutsättningar för fastighetsägare att göra investeringar, oberoende av statens stöd.

Det är minst sagt förvånande att socialdemokraterna inte har insett att det krävs förändringar i bostadsbidragssystemet för att hjälpa de många barnhushåll som i dag inte klarar sina boendekostnader. Det allvarligaste felet med bostadsbidragen är att det är de enskilda hushållsmedlemmarnas inkomster som ligger till grund för beräkningen av bostadsbidrag. Det enda rätta är att bidragen baseras på den samlade familjeinkomsten. Det är ju den som familjen lever av. Det är den som betalar maten, barnens kläder och allt annat.

Dessutom måste ytnormen ändras. Man måste ta hänsyn till vad som är normal storlek på egnahem. Med nuvarande regler bestraffar socialdemokraterna alla dem som bor i småhus som när de byggdes ansågs vara så normala att ägaren fick alla de lån och bidrag som då fanns.

Regeringens förslag att tillsätta en s.k. bostadssocial beredning med uppgift, som det heter, att dels följa utvecklingen, dels föreslå åtgärder, är som vanligt ord utan innehåll. Vilka åtgärder som behövs för att få bostadsbidragen att fungera som en hjälp till resurssvaga barnhushåll vet vi redan. Det har jag redovisat här, och det framgår utförligare av den moderata partimotionen.

Under avsnittet Reformen av statens stöd till bostadsproduktion föreslås ändrade regler för räntebidrag, men regeringen och bostadsutskottets socialdemokrater gör här en helomvändning. Danellsystemet behålls. Det är bra och kan bidra till ökad efterfrågan på nya bostäder om det också kombineras med sänkta skatter.

Regeringen föreslår ändrad beräkningsmetod för bidragsunderlaget. Enligt regeringens uppfattning är dagens regler alltför fördelaktiga för smålägenheter. I fortsättningen är det framför allt lägenheter på 90 kvadratmeter som skall gynnas. Det ställningstagandet är minst sagt märkligt. Det bidrar inte till fasthet i systemet. Dessutom ökar antalet hushåll som efterfrågar smålägenheter. Det är däremot förhållandevis gott om trerumslägenheter. Det är också klart dyrare att bygga smålägenheter än större lägenheter. Och det beror, som alla vet, främst på att kök och badrum är de dyraste ytorna att bygga och att dessa ytor upptar en stor del av den totala bostadsytan i smålägenheter.

Jörgen Andersson har vid flera tillfällen uttalat sig för införandet av ett särskilt bosparsystem. Hittills har det mest varit ord. Några förslag har vi inte sett. Men i den bostadspolitiska utredningen behandlades äntligen frågan. Och vad blev det då? Jo, ”sparande bör i första hand stimuleras genom information och opinionsbildning” blev det i propositionen. Jörgen Andersson säger t.o.m. på s. 50 att tillräckliga motiv saknas för införande av ett av staten initierat bosparande.

Visst är det fördelaktigt att spara i dag – inte minst när man jämför med villkoren under 70- och 80-talen. Samtidigt vet vi att det egna sparandet spelar en avgörande roll för den som vill köpa en bostad. Vi vet också att det i dag är nödvändigt med en betydligt större kontantinsats än vad som var normalt under höginflationens årtionden.

År 1994 presenterade jag ett förslag till stimulans av bosparande. Det har beklagligtvis inte resulterat i något förslag från regeringen. Det är synd, eftersom förslaget finns färdigt och eftersom det innebär en väsentlig förbättring jämfört med det tal om information och opinionsbildning som är Jörgen Anderssons enda bidrag till bosparandet. Mitt förslag, som finns i utredningen SOU 1994:121, innebär en statlig stimulans genom en statlig kreditgaranti. Sparare som regelbundet bosparar i någon av de bosparfonder som erbjuds på marknaden, således även sparande i särskilda bosparkassor exempelvis som de som finns i Tyskland, skulle kunna kvalificera sig för en statlig kreditgaranti. Mitt förslag innebär inte några kostnader för statskassan.

Jag kan bara beklaga att med Jörgen Andersson som statsråd i en socialdemokratisk regering kommer det positiva pratet om bosparande att fortsätta – men utan att något görs.

*Fel! Okänt
växelargument.*

*Fel! Okänt
växelargument.*

En fråga som rönt stor uppmärksamhet är de ekonomiska problemen för det sent byggda bostadsbeståndet – de s.k. krisårgångarna. I propositionen föreslog regeringen att de allvarliga problem som uppstått för de boende i dessa hus skulle lösas genom att räntebidragen för hus med hyres- eller bostadsrätt skulle minskas i något långsammare takt än vad som tidigare beslutats om. Det innebar en lättnad för de boende. Men samtidigt skulle de drabbas av att fasas in i fastighetsskattesystemet, och den smällen av Jörgen Andersson var betydligt hårdare för de redan hårt drabbade hushållen.

Vid bostadsutskottets utfrågning framgick att den samstämmiga uppfattningen hos de utfrågade var att ett uppskov med beslut om infasning i fastighetsskattesystemet vore väsentligt bättre för de berörda hushållen. Det gick dessvärre inte att få en total uppslutning bakom den uppfattningen i bostadsutskottet. Socialdemokraterna sade nej!

Trots det gick det att skapa en majoritet för att stoppa att även dessa fastigheter skulle drabbas av fastighetsskattesystemet. Centern ställde nämligen upp och därmed var Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Centerpartiet, Kristdemokraterna och Folkpartiet överens med oss moderater om att stoppa regeringens förslag. Glädjen var stor hos de många berörda bostadsrättshavarna och hyresgästerna.

När så utskottets betänkande skulle justeras den 26 maj visade det sig att det som var sant den 12 maj var lögn och förbannad dikt – ursäktat uttrycket – en dryg vecka senare. Nu fanns det plötsligt majoritet för att se till att krisårgångarna inte längre skulle komma undan en infasning i fastighetsskattesystemet. Motiveringarna härför var minst sagt krystade. Närmast sanningen är att förslaget sades vara att föredra även ur statsfinansiell synvinkel eftersom finansieringsfrågorna i detta fall redan är lösta. Och det är klart – har man nu räknat med att belasta de boende i de här fastigheterna med fastighetsskatt är det naturligtvis enklast att hålla fast vid den linjen. Som vanligt finns det centerpartister som mer än gärna är villiga att ställa upp och hjälpa socialdemokraterna. Resultatet blir att de människor som bor i krisårgångarna får dubbelt så stora kostnadsökningar jämfört med vårt förslag.

Som jag redan har sagt framgick det helt klart vid den offentliga utfrågningen att ett uppskov med infasningen av fastighetsskattesystemet skulle vara betydligt fördelaktigare. Ett sådant uppskov för de berörda årgångarna kan nämligen ses som ett första steg mot en nödvändig omläggning och sänkning av fastighetsskatten för hela bostadsbeståndet.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 3 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Herr talman! Det finns frågor i riksdagen och i den här kammaren som jag tillåter mig säga att det gått troll i. En sådan fråga är hanterandet av fastighetsskatten. Egentligen är inte det så underligt – så många ”troll” som har engagerat sig i den. Jag kan tänka mig att det har förts en livlig diskussion mellan många ministrar t.ex.

Vi som har haft ett speciellt intresse av och ansvar för att följa frågans utgång och som också påhejat debatten för att få en öppning i diskussionerna och för att få till stånd en sänkning av skatten har med visst intresse följt utvecklingen.

Det har minsann varit många ”troll” som har rusat omkring. Ibland har man sagt si och ibland har man sagt så. Alla våra partiledare och alla vi ledamöter i utskottet har deltagit. Inte minst har skatte- och finansutskottens ledamöter med liv och lust också tagit tag i frågan.

Fru och herr Svensson i Svea rike, de som verkligen varit berörda, har på ett förtjänstfullt sätt kommit till oss med sina krav och synpunkter. Villaägarna har jobbat och lobbats enträget. Det är det minsta man kan säga. Varje torsdag har de nämligen debatterat fastighetsskatten här utanför Riksdagshuset.

Personligen tycker jag att det är fantastiskt att min första motion i riksdagen på upploppet av den här mandatperioden blir positivt besvarad. Nu kommer fastighetsskatten att sänkas. Nu kommer förändringar vad beträffar den s.k. belägenhetsfaktorn. Det som ett tag syntes helt omöjligt är nu möjligt. Centerpartiet har aktivt medverkat till detta.

Herr talman! Detta berör boendefrågorna. Från Centerpartiet har vi också sagt att taxeringen av fastigheter är ett mycket stort problem. Därför vill vi ha även lokala taxeringsnämnder med personer som har såväl personkännedom som lokalkännedom. Vi är tacksamma att det äntligen tillsatts ännu en utredning, som är tillsatt med uppgift att bl.a. se över de här frågorna och neutralitetsfrågorna.

Utredningar i all ära – men de måste leda till något. Annars får vi den situationen som vi har nu även i framtiden, nämligen att vissa partier säger nej till att delta i utredningsarbeten. Det är inte bra. Demokratin får inte dö. Alla partier måste få känna att det är meningsfullt att aktivt delta och på så sätt också medverka till utvecklingen.

Nu ställer sig moderaterna utanför den här utredningen som skall se över möjligheterna att få fram likvärdiga förutsättningar för olika boendeformer i Sverige. Det är inte någon bra situation. Det gagnar definitivt inte de partier som vill arbeta seriöst. Det gagnar inte heller folket i Sverige, och det beklagar jag.

Ibland har jag inte vetat om jag skall skratta eller gråta när jag ser resultatet av fastighetsskatten. Det är bra att det sker, men det är komiskt att se regeringen försöka sig på att förklara den totala omsvängning den har fått lov att göra. Varför är det så svårt att tillstå att man får lov att ändra sig, att verkligheten hinner i fatt en och att man faktiskt blir litet klokare?

För att få till stånd en sänkning av fastighetsskatten fick jag själv, precis som Knut Billing säger, göra en totalsvängning i bostadsutskottet som ett led i en kompromiss. Det gällde hur man skulle lösa krisårgångarnas problem. Jag tycker inte att det som vi nu gör, med långsammare nedtrappning av räntebidragen till flerfamiljshusen, är den bästa lösningen på det problemet. Men det handlar om ett år, så jag kan acceptera det. Så är det i en uppgörelse – man får ge och man får ta. Vill man inte det når man inte heller något resultat.

I tidskriften Från Riksdag & Departement beskrivs det så här:

”Fastighetsskatten sänks – – – från 1,7 till 1,5 procent. Dessutom blir det en långsammare nedtrappning av räntebidragen till flerfamiljshusen i de så kallade krisårgångarna. Regeringen har gjort upp med centerpartiet om dessa frågor i riksdagens finansutskott och har på så sätt lyckats undgå två kännbara nederlag i riksdagen. – – – Så sent som sex dagar före uppgörelsen var socialdemokraternas besked att en skattesänkning skulle drabba vården och skolan.”

*Fel! Okänt
växelargument.*

***Fel! Okänt
växelargument.***

Ett nederlag för socialdemokraterna i riksdagen hade nog t.o.m. kunnat vara nyttigt. Folk blir ödmjukare efteråt – det gäller också socialdemokratiska ministrar. Men nu handlade det om huruvida det stora flertalet människor i vårt samhälle skulle bli förlorare eller vinnare. Det var för oss i Centerpartiet mycket mer betydelsefullt. Nu blev de vinnarna.

Vad människor i gemen inte tänker på – inte ens moderater i den här talarstolen, vad jag förstår – när man säger sig inte tycka om uppgörelser mellan olika partier och mellan olika blockeringar är att det inte finns en given majoritet i dagens riksdag. Socialdemokraterna måste i alla frågor ha stöd från det ena eller det andra hållet. Det måste alltså till kompromisser.

Herr talman! Trots alla turer kring fastighetsskatten – eller tack vare dem – har debatten kring bostadspolitiken lyfts ett snäpp uppåt. Vi har fått i gång en seriös debatt om en för oss alla livsviktig fråga, nämligen hur bostadspolitiken skall hanteras i framtiden.

Resultatet, eller vad man skall kalla det för, nämligen propositionen på den bostadspolitiska utredningen som så många hade hoppats på, lyckades inte lyfta debatten. Av den bidde det bara en tumme. Det bidde bara en tumme!

Herr talman! Det finns många aktörer på bostadspolitikens marknad. Vi träffade många av dem vid bostadsutskottets hearing. Det fanns två, tycker jag, berättigade krav, nämligen krav på lägre bostadskostnader och krav på långsiktiga, stabila och hållbara regler för såväl byggandet som boendet.

Bostadspolitiken handlar inte bara om husen som vi lever i. Den tangerar alla områden – sociala frågor, miljö, energi, ekonomi, ja, t.o.m. arbetsmarknadspolitik. I dag hamnar de frågor som tillhör bostadspolitikens område under olika ministrars styre. Ingen har haft ett direkt och nära samarbete med oss i utskottet. En bättre samordning måste till när det gäller bostadsfrågorna.

Centerpartiet har tidigare påtalat detta, och vi upprepar kravet på *en* bostadsminister och *ett* departement som får i uppdrag att samordna de frågor som berör hela bostadspolitikens verksamhetsområde. Vänsterpartiet har också dessa åsikter och har valt att ta upp frågan i en reservation till dagens betänkande. Moderaterna har samma åsikt. Centerpartiet anser att detta är en regeringsfråga och väljer därför att genom mig i dag rikta en uppmaning inför kommande mandatperiod till den nya regeringen att beakta behovet av en speciell bostadsminister. Det är nödvändigt; det har den gångna mandatperioden med all tydlighet visat.

Herr talman! Bostaden är en social rättighet. Den finns inskriven i en av våra grundlagar. Jag citerar ur regeringsformen: ”Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet och för en god levnads-miljö.”

Att vi i det betänkande som vi behandlar i dag skriver in en målformulering understryker detta. Så här skall det bostadspolitiska målet nu se ut: ”Bostaden är en social rättighet och bostadspolitiken skall skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Boendemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.”

De orden måste ges ett verkligt innehåll.

Det här betänkandet kan inte vara ett svar på den bostadspolitiska utredningen. Det kan inte heller vara ett svar på det bostadspolitiska målet. Är det verkligen socialdemokraternas mening? Betänkandet tar inte ett helhetsgrepp på bostadspolitiken.

Herr talman! Det finns tydliga signaler som visar att vår bostadspolitik i Sverige inte är bra. Vi har många olösta frågor. Vi har de högsta bostadskostnaderna i Europa. Visst har vi också en hög och jämnt fördelad standard, men hyrorna har dessvärre nästan fördubblats under 90-talet. Också villakostnaderna har ökat. Vi har inte heller den välfärd som vi från Centerpartiet vill ha. Människorna kan inte i dag fullt ut välja om de vill bo i villa, i hyreslägenhet eller i bostadsrätt, inte heller var någonstans i Sverige de vill bo.

Vi har en snedfördelning av tillgång och efterfrågan. Ca 60 000 tomma lägenheter finns runt om i landet. Ändå saknas det i ca 40 % av kommunerna lämpliga lägenheter. Oftast är lägenheterna för stora eller för små. Det gemensamma är att de är för dyra. Enligt en utredning som Hyresgästföreningen låtit göra saknar 162 000 ungdomar i åldern 20–27 år egen bostad. Flera tusen bostäder rivs eller läggs i s.k. malpåse. Ett tjugotal kommuner har samtidigt bostadsbrist – främst gäller det storstads- och högskoleregioner. Koncentrationspolitiken har slagit igenom.

Vi har problem med negativ segregation. Här måste vi se till att få in mycket mer av delaktighet och ansvarstagande från de boende i områdena. Jag kan dock ge er en solskenshistoria från min hemstad Uppsala. Där har studenterna i ett bostadsområde, som betraktas som ett problemområde, tagit ett initiativ att hjälpa barnen med läxläsning. På så sätt bygger de broar mellan olika människor som bor i samma område. Jag är övertygad om att det finns många positiva exempel runt om i vårt land, exempel som vi borde lyfta fram och sprida. Jag tror inte att det är hopplöst.

Vi har också problem med sjuka hus. Här återstår mycket att göra för att få rätsida på ventilation, fukt, mögel, buller, radon m.m. Men det finns en klar miljömedvetenhet hos det svenska folket, och det banar väg till att få rätsida även på dessa problem.

Men så har vi det nästan värsta problemet – de bostadslösa. *Alla* skall ha rätt till bra bostad i trygga förhållanden – hur känns det för de bostadslösa att höra det?

Innan jag går vidare, herr talman, och yrkar bifall till några av centerreservationerna till detta betänkande vill jag passa på att framföra tre saker: ett tack, en önskan och en uppmaning.

Jag börjar med det viktigaste. Tack alla kolleger i bostadsutskottet och kansli för denna mandatperiod! För mig som ny i riksdagen har det varit en fantastisk tid att sitta där i mitten – i mittens rike, skulle jag kunna säga. Som centerpartist har jag självständigt kunnat ta ställning för och driva frågorna i den riktning som vi tillsammans i Centerpartiet har formulerat i motioner till riksdagen. Det har inneburit att ni ibland har varit litet gramse på mig – jag förstår det – men håll med om att det faktiskt har påverkat regeringspartiet i hög grad. Ni har alla varit trevliga och alerta ”troll” med ett genuint intresse för alla de frågor som vi har haft att hantera, allt från luft till vatten.

**Fel! Okänt
växelargument.**

Min önskan är att få komma tillbaka i höst och driva de bostadspolitiska frågorna vidare.

Uppmaningen vill jag rikta till den minister som skall stå vårt intresseområde nära, oavsett vilket parti som kommer att regera efter valet: Våga lita på era bostadspolitiker! Tänk om ministrarna hade gjort det fullt ut den här mandatperioden. Då hade vi fixat litet mer från den bostadspolitiska utredningens förslag till gagn för svenska folket – det är jag övertygad om.

Herr talman! Vi i Centerpartiet har i detta betänkande inte fått gehör för vårt krav på en övergång från byggpolitik till bostadspolitik. Vi har inte fått gehör för att det nuvarande räntebidragssystemet bör avvecklas och ersättas med ett investeringsbidrag. Jag yrkar därför bifall till reservation 10 under mom. 5.

Vi har inte heller fått gehör för vårt förslag om att krav skall ställas på ekologisk hållbarhet vid allt byggstöd. Därför yrkar jag bifall till reservation 16 under mom. 10.

Jag skulle även vilja yrka bifall till reservation 63 under mom. 31, men jag avstår från det. Men jag vill ta upp den frågan. Vi i Centerpartiet har drivit frågan om ROT-avdragen. Vi anser att de skall få en fast utformning och inte, som nu, bara vara en tillfällig lösning.

Jag står naturligtvis bakom alla andra reservationer som vi har från Centerpartiet, men jag avstår från att yrka bifall till dem. De är för den skull inte mindre viktiga. Jag tror säkert att vi får anledning att återkomma och diskutera stöd till bostadsföretag m.m.

Anf. 4 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Rigmor Ahlstedt tog upp frågorna om fastighetsskatten. Det föranledde mig att säga några ytterligare ord. Vi moderater har sedan länge envist krävt att fastighetsskatterna måste sänkas över hela linjen. Skatten måste sänkas redan i år. Vi har föreslagit att intäktsgivningen sänks från 1,7 % till 1,5 % och att endast halva markvärdet räknas in. Ett tak skall införas för att eliminera de stötande effekter som årets fastighetstaxering kan komma att ge.

Förslaget har tidigare avvisats av Socialdemokraterna. I ett försök att lyfta bort frågan från den offentliga debatten, har man sagt att frågan skall utredas. Vi moderater har sagt att vi inte vill delta i den utredningen. Frågan behöver inte utredas. Medborgarna behöver ett beslut om sänkning av fastighetsskatten.

I ett pressmeddelande från Finansdepartementet, som kom ut efter uppgörelsen med Centerpartiet, framhölls att uppgörelsen innebar att fastighetsskatten skulle sänkas för alla. Men samtidigt betonades att uppgörelsen innebär att fastighetsskatten därmed har etablerats på långsiktigt hållbar nivå.

Den fastighetsskatteutredning som skall tillsättas kan alltså inte föreslå någon ytterligare sänkning eller – ännu hemskare – en avveckling av fastighetsskatten. Utredningen skall ändå arbeta med att få fram något mer enhetligt och likformigt inom ramen för ett i allt väsentligt oförändrat skatteuttag.

Tycker inte Rigmor Ahlstedt innerst inne att det är illa att den utredning om fastighetsskatten som Socialdemokraterna har tillsatt inte får föreslå någon sänkning av fastighetsskatten?

Anf. 5 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag måste först be att få rätta mitt tidigare yrkande. Jag yrkade bifall till fel reservationer. Det skall vara reservation nr 11 och reservation nr 18.

Sedan var det Knut Billings replik. Man måste få göra en utredning förutsättningslöst. Det är anmärkningsvärt om man inte får göra det. Men det är ännu mer anmärkningsvärt att ställa sig helt utanför utredningen när ni moderater har så klara synpunkter. Det må vara att de är galna. Men de kan vägas in och hanteras av de andra partierna.

Min ambition som politiker är inte att sitta här i riksdagen för att endast driva opposition. Jag sitter i riksdagen för att aktivt kunna medverka och göra något bra för svenska folket. De skall kunna känna tilltro till detta när jag går ut i valrörelsen och ber om förnyat förtroende.

Anf. 6 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Rigmor Ahlstedt säger att det är fel att man i en utredning inte får föreslå några förändringar eller sänkningar av fastighetsskatten. Men samtidigt har Centerpartiet och Socialdemokraterna gemensamt utgivit det pressmeddelande jag hänvisade till. Vi kan notera att här finns en osämja inom Centerpartiet. Det tycks inte gå att göra något åt det. Det är ändå en förklaring till varför Moderata Samlingspartiet kom fram till att det var meningslöst att sätta sig i en socialdemokratisk utredning där man inte får föreslå det alla ropar efter, nämligen sänkt fastighetsskatt.

Anf. 7 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag har också läst pressmeddelandet från Finansdepartementet. Men det är inte ett meddelande från Centerpartiet, och det har jag framfört till mina ledamöter i finansutskottet.

Det som gäller för Centerpartiet fattar vi beslut om i partiets högsta beslutande organ, nämligen partiets stämma. Vi hade en stämma förra året, där beslut fattades om att fastighetsskatten skall sänkas. Vi skall ha en stämma i juni. Jag kan lova Knut Billing att jag skall engagera mig i stämman. Jag har hört från många ledamöter och centerpartister i landet att de vill fortsätta att driva frågan om en sänkning av fastighetsskatten – om det är möjligt. Vi anser att det är oerhört viktigt att ha en bra ekonomi i Sverige. Det är det första målet. Det är alldeles utomordentligt om det sedan går att sänka skatterna. Vi tar ett steg i taget, och vi vill vara trovärdiga gentemot folket.

Anf. 8 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Hörnstenarna i bostadspolitiken för Folkpartiet kan sammanfattas med valfrihet för konsumenterna, avregleringar och konkurrens som sänker bygg- och underhållskostnader, trygghet för hyresgäster mot oskäligen hyreshöjningar och statlig neutralitet mellan olika boendeformer.

Socialdemokraternas bostadspolitik har varit märklig under 90-talet. Under fyrpartiregeringens tid var det en hård opposition i bostadspolitiken. De förslag som togs fram kritiserades kraftigt. När riksdagen fattade beslut om Danellsystemet röstade s-gruppen mot förslaget. Man sade att man skulle riva upp Danellsystemet i fråga om räntebidragen till boendet.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Nu har det gått mer än tre och ett halvt år när propositionen har lagts fram. Nu accepterar Socialdemokraterna Danellsystemet. Man har vänt helt om.

Regeringen orkade inte ta med något förslag om sänkning av fastighetsskatten. Under galgen har man gjort en helomvändning. Jag återkommer till detta.

Det var intressant att höra Rigmor Ahlstedt säga att pressmeddelandet om en uppgörelse mellan Centerpartiet och regeringen inte gäller. Centerstämman skall tydligen ändra på denna uppgörelse. Jag utgick från att en uppgörelse mellan den i och för sig avgående centerledningen och regeringen gällde. Jag återkommer till detta.

Huvudpunkterna i den motion Folkpartiet har väckt med anledning av propositionen kan sammanfattas i några punkter.

- Upphäv lagstiftningen som förhindrar kommuner att sälja bostadsbolag.
- Sänk fastighetsskatten.
- Ingen fastighetsskatt under 1999 för de s.k. krisårgångarna.
- Utvidgat ROT-avdrag med större skattereduktion.
- Inför bosparande.
- Stimulansbidrag till kommuner som bygger ut sitt äldreboende.
- Stöd till radonsanering.

Vi har väntat på en proposition om bostadspolitiken, och den kom i sista stund för att kunna behandlas under detta riksmöte.

Det kunde ha varit en bred proposition, där man tog upp helheten från utredningen, men det blev inte så utan det blev en smal proposition. Jag kan i och för sig förstå att Finansdepartementet är med och styr väldigt mycket även i den här delen av politiken.

Herr talman! Vi tycker i Folkpartiet att den kommunala verksamheten i huvudsak skall koncentreras på vård, skola och omsorg. Vi har under de senaste decennierna sett att bolagiseringen varit en stark trend i landets kommuner. Det som väljare och folk tycker är viktigt är att man tar ansvar för politiskt är kärnverksamheten, dvs. skola, vård och omsorg, inte att man har en bolagsflora som breder ut sig oerhört mycket. Det finns t.o.m. kommunala kaféer och kommunala solarier i vissa kommuner, och det tycker vi i Folkpartiet är helt fel.

När det gäller kommunala bostadsbolag tycker vi, med tanke på det förslag som har lagts i propositionen, att stöd till kommuner skall utgå först sedan kommunerna själva har gjort allt för att täcka förlusterna, t.ex. genom att avveckla annan kommunal bolagsverksamhet. Det kan naturligtvis inte uteslutas att staten på ett sätt i ett visst skede, som i Haninge, tvingas säkerställa att den kommunala kärnverksamheten kan fortsätta, men detta är en fråga som också är större än själva bostadspolitiken.

Vi har försökt göra en bedömning av vilken medelstillströmning som skulle bli aktuell med den av oss förordade strategin för att göra en upprensning i den totala kommunala bolagsdjungeln. Vi gör i vår motion bedömningen att en halv miljard kronor bör reserveras för en s.k. akut, som efter noggrann prövning och förhandlingar får lämna stöd till kommuner där vård och skola annars skulle hotas och där andra handlingsalternativ är uttömda.

Herr talman! Jag vill återigen ta upp fastighetsskatten. Vi i Folkpartiet har röstat emot höjningen av fastighetsskatten, när det skedde i början av

valperioden. Vi har tagit mängder av initiativ i bostadsutskottet och i skatteutskottet, tillsammans med Moderaterna, kd och Miljöpartiet. Samtliga dessa initiativ har röstats ned av Centerpartiet och Socialdemokraterna. Så har läget varit fram tills nu i vår, då Centerpartiet också motionerat om sänkt fastighetsskatt.

Vi tycker att det är orimligt att fastighetsskatten kan få sådana effekter att människor tvingas lämna sina fastigheter. Jag har tidigare någon gång i denna kammare talat om exempelvis pensionärsparet på Dyrön i Marstrandsfjorden, som fick veta att de skulle betala 26 000 kr i fastighetsskatt, därför att de har bott i sitt eget hem. De kan visserligen titta på Marstrandsfjorden hela vintern, men det kan man inte leva på. Hon är hemmafru, och han har varit kustnära fiskare och har dålig pension. Vi kan inte driva en skattepolitik som innebär att vanliga människor som bor i vanliga fastigheter skall drivas bort från sina hus.

Folkpartiet fortsätter att driva kravet på sänkt fastighetsskatt och att man i särskilda områden skall göra speciella insatser.

Vi tycker dessutom att förmögenhetsskatten bör sänkas och på sikt slopas. Det skulle innebära en stor lättnad.

Så har vi då fått den här cirkusen med fastighetsskatten. Det är ju bra att Socialdemokraterna under galgen går med på att sänka den till 1,5 %, men priset är att krisårgångarna skall fasas in i fastighetsskatten. Vi tycker att det är oacceptabelt.

Regeringen skriver i propositionen att man måste göra någonting för krisårgångarna, och vi tycker att det är riktigt. Men vi tycker definitivt inte att man kan lägga fastighetsskatt kommande år på krisårgångarna 1989–1992.

Vi yrkar bifall till reservation 28, som är en flerpartireservation, där vi kräver skattebefrielse för krisårgångarna.

Det var varit så många konkurser för dessa årgångar, och så många finns runt hörnet.

Även om jag vet att min ärade kollega från Centerpartiet Rigmor Ahlstedt inte medverkade i förhandlingsuppgörelsen, tycker jag att det var tragiskt att Centerpartiet när man förhandlade med regeringen förhandlade bort sitt eget krav i partimotionen om att befria krisårgångarna. Det är djupt beklagligt.

Jag vill också ta upp ROT-avdraget. I propositionen har regeringen förslag om fortsatt ROT-avdrag. Vi har från tre partier, nämligen Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna, tidigare under våren lagt förslag om att bygga ut ROT-avdraget till att omfatta tjänster på den egna tomten och i det egna hemmet, att det också höjs till 50 % av arbetet och att man kan få göra avdrag för städhjälp och liknande. Det är viktigt. Vi tror också att man därmed gör svarta jobb vita. Detta är också en viktig bit för att få fart på sysselsättningen. Om man kan sänka skatten på arbete i det här fallet ger det också tendenser till att öka sysselsättningen.

Herr talman! Vi har också pläderat för ett bosparsystem. Boendekostnaderna har ökat kraftigt under senare år. Det är till stor del en konsekvens av att bostadssubventionerna har minskat och boendet därmed fått bära mer av sina egna kostnader. Under senare år har bostadsbyggandet i landet minskat till en rekordlåg nivå, vilket enbart kan jämföras med det tidiga 30-talet. Behovet av att få fram ett bosparsystem är viktigt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag har också hört liknande utsägelser från bostadsministern under tidigare år. Jag förstår att bostadsministern också har tänkt i de banorna. I en interpellationsdebatt som vi hade tidigare i vår var beskedet att vänta tills den bostadspolitiska propositionen kom. Det gjorde den, men det kom inget bosparsystem. Jag tror att det är nödvändigt att vi, för att kunna ge människor möjlighet att skapa ett eget boende, skapar ett bosparsystem.

Vårt förslag har som utgångspunkt att icke komma med nya typer av subventioner, men statsmakterna har sagt att det finns ett sparande i landet som är gynnat av statsmakterna, och det är det privata pensionssparandet. Vi vill göra det möjligt att bygga ut det, så att det människor sparar i ett eget, privat pensionssparande också skall kunna sättas in i egen insats, typ topplån, i fastighet och att de skall kunna låna lika mycket som de har sparat. Då skulle man nå flera effekter. Man skulle stimulera ungdomar att börja pensionsspara tidigare, och man skulle också kunna ha en morot för banker och finansinstitut, genom att de kan få en större målgrupp. De sparade pengarna kan också användas i det egna boendet. Det skulle också ganska snart bidra till att öka byggandet.

Herr talman! Under tio års tid har Folkpartiet drivit frågan om att alla skall få ett eget rum som så önskar inom äldrevården. Ingen skall behöva bo tillsammans med någon annan om han eller hon inte vill.

Under föregående mandatperiod lades förslag om stimulansbidrag till kommunerna för att kunna bygga ut och förbättra boendet för äldre.

Vi har i Folkpartiet gjort undersökningar och funnit att det finns ca 13 000 människor som delar rum med icke anhörig, och detta är oacceptabelt.

De som vill skall få eget rum. Vi bedömer att det kostar 1,5 miljarder fram till år 2000 att bygga bort de flerbäddsrums som finns på denna typ av vårdinstitutioner. Vi föreslår ett särskilt statsbidrag till stöd för detta med 500 miljoner varje år under tre år för att kunna förverkliga ett bra boende för äldre. Detta är mycket viktigt.

Jag kan kort berätta för kammarens ledamöter att jag tillsammans med några vänner i Göteborg var ute på Toftåsens äldreboende i Västra Frölunda. Där besökte vi en kvinna som var 101 år. Hon var helt vital. Hon berättade att hon under hela livet har kunnat bestämma vem hon skulle sova ihop med: först med sina syskon och sedan med sin man. Men nu när hon är 101 år har hon inget inflytande på vem hon sover med, utan hon har flyttats från rum till rum. Detta är oanständigt! Vi måste se till att vi skapar ett drägligt boende för äldre.

Några ord om radon: Folkpartiet har under lång tid fört en kamp för att vi skall kunna få till stånd en radonsanering värd namnet. Det finns också tendenser hos många att inte vilja gå in och göra en radonsanering, därför att man är rädd att marknadsvärdet på ens fastighet skall sjunka. Samtidigt säger Socialstyrelsen att det varje år är 2 000–3 000 personer av dem som bor i hus med radonhalter som riskerar lungcancer.

Vi vill höja anslaget när det gäller radonsanering samtidigt som vi vill att kommunerna skall kunna införa ett system med intyg där man garanterar att en fastighet inte har radongivande material eller höga halter av radon. Det är ett sätt att se till att vi får hälsosamma bostäder.

Också när det gäller de handikappade saknar vi någonting från regeringens sida i propositionen. Vi tycker att det är en brist och har sagt att

*Fel! Okänt
växelargument.*

man måste öka tillgängligheten på allmän plats, alltifrån att rullstolar skall komma fram över trottoarkanter och till att man måste undanröja de hinder som finns. Här har vi mycket att lära av andra länder, och det vet utskottet också, inte minst från de resor vi har gjort. Det är viktigt att man kan skapa framkomlighet för handikappade. Jag yrkar därför också bifall till reservation 73.

Herr talman! Jag har för tids vinnande enbart yrkat bifall till tre reservationer, nämligen nr 28, som gäller att krisårgångarna befrias från fastighetsskatt, nr 62, där vi föreslår att vi bygger ut ROT-bidraget och därmed kan öka sysselsättningen, och slutligen nr 37 om att öka tillgängligheten för handikappade till allmän plats.

Anf. 9 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Erling Bager: Tycker Erling Bager att det är bra att fastighetsskatten sänks?

Anf. 10 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Det är en ganska obegriplig fråga till en företrädare för ett parti som under hela valperioden har lagt fram förslag om en sänkning av fastighetsskatten. Dels röstade vi emot en höjning av fastighetsskatten, dels har vi lagt fram motioner som haft till syfte att sänka fastighetsskatten och göra insatser i speciellt utsatta områden. Men våra förslag har röstats ned av fyra fem partier, bl.a. av Centern och Socialdemokraterna. Att nu komma och fråga om vi i Folkpartiet tycker att det är bra att sänka fastighetsskatten är märkligt.

Anf. 11 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Det var bara det att jag tyckte att Erling Bager lät så väldigt gnällig i sitt anförande. Om det är någonting som har blivit bra har jag svårt att förstå varför man inte kan erkänna det. Erling Bager vet mycket väl att vi från Centerpartiet också har drivit frågan om en sänkning av fastighetsskatten. Erling Bager vet också att vi sade nej till höjningen till 1,7 %.

Varför är det så svårt, Erling Bager, att erkänna att Centerpartiet nu har lyckats med det här och förmått Socialdemokraterna att ändra sig och sänka fastighetsskatten till 1,5 %? Varför går det troll i det här? Varför är det så svårt att säga: Grattis, Centerpartiet – ni har lyckats genomföra vad vi i Folkpartiet bara har pratat om!

Anf. 12 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Det är riktigt att Centern röstade emot höjningen av fastighetsskatten, men därefter har man hela tiden under valperioden fram till för någon vecka sedan röstat ned initiativ i bostads- och skatteutskottet för att sänka fastighetsskatten. I motionerna som lades fram av Centern i höstas var beskedet att sänka fastighetsskatten nästa valperiod.

Anledningen till att vi är kritiska nu är att ni har sålt ut krisårgångarna och gått med på att de får fastighetsskatt. Vi var ju på väg att få igenom en sänkning av fastighetsskatten i utskottet. Det hade ett brett stöd från olika partier och var på gång.

Det är bra, Rigmor, att fastighetsskatten nu sänks. Det kunde ha gjorts tidigare. Men vi är kritiska till att ni sålde ut ert eget partimotionskrav om att befria krisåtgångarna från fastighetsskatt.

Anf. 13 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Behovet av en bostad är ett av de viktigaste behoven för att leva ett fullgott och värdigt liv i vårt samhälle. Ett tryggt hem med utrymme för vila, gemenskap och social samvaro är nödvändigt i ett samhälle där trycket ökar på alla.

Rätten till en bostad är i dag inte självklar. 10 000 personer beräknas vara hemlösa. 160 000 ungdomar vill inget hellre än att skaffa sig en egen lägenhet. Hundratusentals familjer funderar starkt på att byta ned sig till en mindre bostad med sämre förutsättningar för ett gott liv i en god miljö.

Många är oroliga över de allt högre boendekostnaderna. Hyresrätten har drabbats värst av de stora bostadskostnadsökningarna på 90-talet. Tyvärr har det mesta skett genom medvetna politiska beslut här i kammaren. Skattereformen, försämrade räntebidrag och försämrade bostadsbidrag har kraftigt påverkat detta.

Det måste bli ett slut på ökade hyreskostnader. Hyrans andel av den disponibla inkomsten måste sjunka. Det vittnar inte minst de många brev om som bostadsutskottets ledamöter fått ta emot under våren från bekymrade och ängsliga människor som skriver om sin oro.

Jag skall ge några korta glimtar ur de brev jag har fått.

”Jag är arbetslös och 55 år. Har snart inte råd att bo kvar i min lilla etta. Arbetat i 40 år och punktligt betalat min hyra. Något måste göras. Sänk hyran och ge oss människovärdet åter. Det kan inte anses vara rimligt att betala över 50 % av nettoinkomsten i hyra. För fem år sedan var den en tredjedel.”

I ett annat brev står det: ”Vi bor på Söder och är några vanliga barnfamiljer som vill behålla våra hyresrätter i innerstan. Det är inte så bra om innerstan bara blir för rika och etablerade familjer och förorten för mindre fint folk. Alla har inte råd med en bostadsrätt, men nästan alla älskar Söder. Är vi alla lika eller ska ekonomin få styra?”

En tredje säger: ”Det kan inte vara rimligt att ungdomar ska bo hos sina föräldrar när de är i 25–30-årsåldern. De vill precis som vi starta ett eget liv och ha rätt till ett eget hem.”

En fjärde skriver: ”Hyrorna har gått upp här i Fisksätra. Tyvärr har bostadsområdet förslummats. Man låter lägenheter och utemiljön förfalla. Hur kan man då höja hyrorna, och vart går våra hyrespengar?”

Tyvärr ger regeringen inga svar på de här frågorna i den proposition som ligger till grund för detta betänkande, trots två års utredande och ett års funderande på alla viktiga frågor som berör bostadspolitik. Resultatet blev ingen ny kostym, inte heller en väst, inte heller en tumme, Rigmor Ahlstedt; det bidde en tummetott.

Frågorna om hur det blir med de höga hyrorna – Europas högsta – med nyproduktionen, som är den lägsta på 1900-talet, och med den bristfälliga och för låga ombyggnationsnivån, som leder till kapitalförstöring av bostadsbeståndet, blir obesvarade. Det gäller likaså frågorna om den sociala bostadspolitik, de utsatta hushållens situation, segregeringens allt större omfattning, ungdomars boendesituation, allmännyttans roll i

framtiden liksom statens och kommunernas framtida roller. De ges inte heller några svar.

Det enda som är riktigt bra är den inledande portalparagrafen, som skall vara målsättning för en framtida bostadspolitik. Den bygger på den bostadspolitiska utredningens förslag – dock med tillägget att bostaden är en social rättighet. Jag vill fråga regeringsföreträdare vad som är avsikten med detta och på vilket sätt det avspeglas i betänkandetexten. Jag kan då inte se något som där förändrar bilden och tryggar bostaden som en social rättighet.

Regeringen hänvisar fortfarande till kommunernas bostadsförsörjningsansvar med syftning på kommunallagen, plan- och bygglagen och socialtjänstlagen. Det är allmänt hållna lagar som inte ger rätt till en bostad vid prövning i domstol. Helt nyligen fick tre ungdomar avstå rätten till eget boende och flytta hem till sina föräldrar mot sin egen vilja. Vad är det då för rättighet som regeringen säger sig företräda?

Herr talman! Det kommer inte att vara möjligt att kommentera alla förslagen i betänkandet, så jag nöjer mig med dem som är av störst intresse.

En stor fråga är stödet och hjälpen till de s.k. krisårgångarna – det som är byggt i slutet av 80-talet, som är dyrast att bo i och som trots detta står inför ytterligare krav om hyreshöjningar. Det är bostadsrätter men framför allt hyresrätter som nu i svindlande fart förlorar sina räntebidrag och fasas in med två steg i fastighetsskattesystemet. Enligt SABO skulle hyran i dessa årgångar behöva höjas med mellan 1 000 och 1 300 kr i månaden inom en femårsperiod om inget görs.

Regeringen håller själv med om att hyresrätten drabbats hårdast under 90-talet med i princip en fördubbling av hyreskostnaderna och borde därför ge lösningar för dessa hushåll högsta prioritet. Regeringens förslag var att frysa räntebidragen under ett år, men eftersom infasningen i fastighetsskattesystemet sker samtidigt blir det sammantaget ändå krav på ökade hyror.

Att stoppa infasningen i fastighetsskatten hade varit ett bättre alternativ för framför allt hyresrätten i krisårgångarna. Bäst hade varit att göra som Vänsterpartiet föreslår, nämligen att både frysa räntebidragen och stoppa infasningen av fastighetsskatten.

När frågan skulle behandlas i bostadsutskottet utbröt rena kalabaliken. Det liknade de såpoperor som dagligen visas i TV. Det var beskyllningar och anmärkningsvärda uttalanden som man kan hitta just i sådana såpor. Manusets skrevs om från dag till dag, och de stora artisterna blev huvudrollsinnehavare: Persson, Bildt, Åsbrink, Johansson och Eriksson. De tog över scenen, och utskottets ledamöter blev statister i föreställningen. Vi i Vänsterpartiet ställde oss utanför såpoperan och stod fast vid vårt förslag i bostadsutskottet. Vi glömde inte vad det handlar om, nämligen stödet till de s.k. krisomgångarna.

Resultatet kan vi nu ta del av i betänkandet. Fastighetsskatten sänks från 1,7 till 1,5 % generellt, och det blir ytterligare lättnader för dem som bor med sjötomt. S och c står bakom uppgörelsen, som enligt SABO ger en genomsnittlig sänkning av hyran för en normal treummare med 6 kr per månad. En preliminär bedömning säger också att den ger en sänkning av boendekostnaden med ca 1 000 kr per månad för en villaägare med sjöutsikt på Lidingö.

Frysningen av räntebidragen ligger kvar, men inte nivån, som det fanns utrymme för i vårbudgeten. Kravet på infasning i fastighetsskattesystemet ligger dock tyvärr fast. Vid justeringen av betänkandet uttalade Centerns företrädare sin protest mot beslutet, men tvingades avstå från sin egen reservation. Företrädare för S i bostadsutskottet säger i Dagens Nyheter att pengarna i stället borde ha gått till krisåtgångarna och hyresgästerna, men accepterar naturligtvis regeringens uppgörelse med Centern.

Detta är socialdemokratisk fördelningspolitik när den är som sämst och när den sker i samarbete med Centern. Detta är för oss i Vänsterpartiet oacceptabelt.

Av prestigeskäl och ovilja att ta till sig klokare förslag från andra partier glömmar regeringen vad saken handlar om och låter partitaktik och valtaktik gå före hjälpen till dem som bor i dyra bostäder som byggts i slutet av 80-talet och framåt.

Nu skall vi gå ut och sänka hyrorna, sade finansborgarrådet Mats Hulth i Stockholm, när uppgörelsen var klar. Var det med 6 kr i månaden han menade då? Så ironiskt får man inte behandla dem som bor i Stockholms kommunala bostadsbolag.

Herr talman! Jag har några ytterligare kommentarer runt regeringens bostadspolitik. Vänsterpartiet anser att bostadspolitiken skall ha sin utgångspunkt i de boendes situation. Då kommer frågorna om boendekostnader och boendemiljön och de sociala frågorna i centrum för debatten, vilket inte är fallet i dag. Ett typiskt exempel på detta är Byggekostnadsdelegationen, som skall se till att produktionskostnaderna blir lägre. Det är i och för sig vällovligt, men det är ingen garanti för lägre hyror. Byggekostnaderna har faktiskt sjunkit med 20 % på 90-talet, medan höjda skatter, avgifter och försämrade statliga villkor lett till nästan en fördubbling av hyrorna.

Byggekostnadsdelegationens arbetsuppgifter borde breddas och förändras till att i stället handla om hur man får ned boendekostnaderna och skapar goda boendemiljöer. Det behövs någon i regeringen som ställer sig på de boendes sida. Vänstern anser att det behövs en särskild bostadsminister som kan samordna frågorna runt boendet. De frågorna skall inte, som i dag, styras av en kommunminister, en finansminister och en skatteminister. Det gläder mig att Centerpartiet ansluter sig till de förslag som Vänstern har.

Vänsterpartiet anser också att staten skall ta sitt ansvar för den nödvändiga nyproduktion och ombyggnation som skall bevara och förnya vårt bostadsbestånd i ekologisk riktning. Därför föreslår vi två investeringsstöd med miljökrav och möjlighet att hålla nere boendekostnaderna. Regeringens förslag till ekologiskt investeringsbidrag för en ny ombyggnad är en halvmesyr – för snålt tilltaget och med för liten volym. Det kommer att skapa problem med tolkningen av vad som menas med ekologisk hållbarhet och kretsloppstillämpning. Först måste de begreppen naturligtvis definieras i svensk bygglagstiftning, vilket vi krävt sedan länge, och uttolkas och beskrivas i byggregler m.m.

Under 90-talet är de stora förlorarna ekonomiskt barnfamiljer – framför allt ensamföräldrar – och ungdomar utan fasta arbeten. Här har regeringen ingenting att komma med. I stället för att höja och förändra bostadsbidragen väljer man att sänka fastighetsskatten för 2 miljarder och ta

bort värnskatten för 4 miljarder. Det är en orättvis och sned fördelningspolitik.

Vänsterpartiet avsätter ca 700 miljoner för förbättringar av bostadsbidragen för stora barnfamiljer, för studerande över 29 år, för familjer där den ene föräldern studerar m.m. Det är viktiga och nödvändiga förbättringar med långt bättre fördelningspolitisk träffsäkerhet.

När det gäller ungdomarna satsar regeringen tillfälligt på att utvidga stödet till studentbostäder att även gälla s.k. ungdomsbostäder. Vänsterpartiet vill inte ha några särskilda ungdomsbostäder. Det vill inte ungdomarna heller. De vill inte heller ha särskilda ungdomslöner, vilket säkert blir nästa steg i åldersfixeringen.

Hur länge skall man förresten klassificeras som ungdom? Enligt reglerna för bostadsbidrag är det tills man är 28 år. Det kan inte vara rimligt eller värdigt för ungdomarna. Ungdomarna behöver riktiga jobb med lön att försörja sig på. De som får jobb med låg lön, ofta på deltid, har dock svårt att klara hyran och sitt leverne ändå. Med en inkomst på 8 000 i månaden och en hyra över 2 000 ligger en ungdom under socialbidragsnormen även med ett bostadsbidrag som komplement. Här måste en översyn ske av ungdomsbostadsbidraget, eftersom det i dag är anpassat för ungdomar som studerar och inte för dem som har låga inkomster genom arbete.

Till sist, herr talman, vill jag säga några ord om framtiden. Den bostadspolitiska debatten förs i dag av en rad experter – ekonomer, skatteexperter, planerare, arkitekter, fastighetsägare och byggtreprenörer. I kommunerna sköts den av de kommunala bostadsbolagens direktörer i samråd med teknisk expertis och i bästa fall bolagsstyrelsen.

Var finns debatten om det goda boendet och den goda boendemiljön bland de boende? Var finns debatten bland ansvariga politiker?

Det här måste ändras på. Vänsterpartiet föreslår därför att alla kommuner skall upprätta obligatoriska boendeplaneringsprogram, där man beskriver problemen runt en rad frågor som segregation, miljöproblem av olika slag, den sociala situationen när det gäller boendet och åtgärder för att komma till rätta med problemen. Programmen skall tas fram i nära samarbete med berörda förvaltningar – tekniska-, fysiska- och miljöförvaltningar – sociala myndigheter, fastighetsägare och sist men inte minst de boende. Detta skapar förutsättningar för en helhetssyn på boendefrågorna, lyfter dem politiskt och utkräver ett ansvar.

Kommunernas rättigheter när det gäller t.ex. bostadsanvisning och problem med bostadssökandet måste återupprättas. Det går inte att bara tala om problemen. Man måste försöka att åtgärda dem också. Då krävs instrument för att kunna utföra detta. Här passar regeringen och tror på enbart frivilliga insatser på en bostadsmarknad som blir alltmer avreglerad och marknadsanpassad.

Allmännyttan skall utvecklas och stärkas, säger regeringen. Men ingenting sägs om hur det skall gå till. Den enda hållhaken är att de allmännyttiga bostadsbolagen i dag inte får sälja mer än 25 % av sina bostäder. Så kan vi inte ha det. Det finns förslag att ta till, och det finns kloka saker att göra på lagstiftningens område.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservationerna 4, 8, 29, 32 och 46, men står naturligtvis bakom alla mina reservationer.

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Jag vill också passa på att tacka utskottet och kansliet för de år som gått, min första mandatperiod. Det har naturligtvis varit lärorikt, för det mesta trevligt, och med rätt till stimulerande debatter i utskottet. Om jag återvänder till riksdagen i höst tänker jag fortsätta mitt arbete i bostadsutskottet, om det är möjligt.

Anf. 14 PER LAGER (mp):

Herr talman! Efter fyra år av motioner, debatter, utredningar, frågor och svar har regeringen till sist försökt att samla sig till något som skulle bli ett helhetsgrepp över den framtida bostadspolitiken. Så blev nu inte riktigt resultatet i det betänkande som vi debatterar i dag, men det var väl inte heller att vänta egentligen. Jag säger inte detta enbart som kritik utan också med en viss förståelse. Det bostadspolitiska skeppet, stort och tungt och fullt av sammanhängande system, är inte lätt att ge en helt ny kurs, som de nya omständigheterna kräver. Det tar sin tid, och det är många delfrågor som måste lösas. Stormarna växlar.

Betänkandet innehåller flera bra ansatser. Även om tallrikens innehåll känns tunt, finns det en och annan krydda och ibland också något att tugga på, inte bara spik. Själva doften eller upptakten i betänkandet – den övergripande bostadspolitiska målsättningen – är det bästa av allt. Med en sådan gemensam viljeinriktning vad gäller bostadspolitik skulle vi faktiskt kunna ge ett bra bidrag till förverkligandet av det demokratiskt, socialt och ekologiskt hållbara samhället. Men tyvärr lever propositionen i övrigt inte upp till själva målsättningen. Regeringen har t.ex. glömt barnen, jämställdhetsperspektivet, de funktionshindrade och inte minst de hemlösa, som flera har nämnt här redan.

Herr talman! Jag skall försöka att följa rubrikerna i betänkandet så gott det går.

Miljöpartiet tycker att regeringens förslag om utvidgning av kreditgarantierna är bra. Det är emellertid avgörande för oss att kreditgarantierna bara lämnas till miljö- och hälsoriktigt byggande. Det innebär att sådana grundläggande villkor och någon form av kontroll finns kopplade till garantierna. Här vill jag notera att jag inte tänker göra något särskilt yrkande på vår reservation utan stöder Centerpartiets reservation, som i stort sett liknar vår egen.

När det gäller investeringsbidraget för ekologiska åtgärder har jag i den bostadspolitiska utredningen aktivt drivit idén att det skall handla om stöd till rent experimentella byggen. Jag anser nämligen att det rent generellt borde vara självklart att undvika felaktiga byggmetoder och byggmaterial. Det finns tillräckligt med erfarenheter av dåliga exempel. Den nya tekniken, som jag menar att det här investeringsbidraget handlar om, behöver emellertid litet extra tid och stöd för att slå igenom. Det viktiga är att signalen till byggbranschen är klar; se över materialen och byggtekniken, välj redan nu det som är hälsomässigt riktigt och ekologiskt anpassat, men håll också utkik efter innovationerna på området. Stödet skall bara vara temporärt. Det är viktigt.

I regeringsförslaget är investeringsbidraget begränsat till hyres- och bostadsrättshus i sammanhållna bostadsområden. De nya tekniska och ekologiskt riktiga lösningarna skall givetvis omfatta allt byggande, men i första hand byggnader där människor vistas. Därför menar jag att även egnahem skall omfattas av investeringsbidraget.

Sedan 1995 har ett produktansvar ålagts byggherrarna genom lagar om egenskapskrav på byggnadsverk och om byggnadsmålan. Det är nu dags att ta nästa steg och lagstifta om ansvar som innebär att fastighetsägaren, dvs. hyresvärden och bostadsrättsföreningen, får ta fullt ansvar för de hälsoeffekter som brister i boendemiljön kan få. Det finns i dag ingen försäkring mot boendskador, och de boende skyddas inte mot ohälsa som uppkommer genom brister i deras boendemiljö. Fastighetsägaren bör ansvara för att orsakerna utreds och att den boende får en ersättningslägenhet tills felet avhjälpits. Ansvaret bör även omfatta kostnaderna för eventuell rehabilitering. Jag anser att regeringen bör initiera en utredning med just denna inriktning.

Det är viktigt att alla ny- och ombyggnader har estetiska kvaliteter. Det betyder mycket för trivseln och skapar varsamhet och ansvar. Jag upprepar här kravet som Miljöpartiet ställt så många gånger förr i kultur- och bostadsmotioner, nämligen att minst en procent av den totala byggkostnaden vid alla större ny- och ombyggnader, som har någon form av statligt stöd, skall användas till konstnärlig utsmyckning. Det handlar helt enkelt om en renässans för skönheten, det vackra i vårt skapade samhälle. Vi vill nu se de fula byggnadernas epok som avslutad.

Vi anser att bosparandet är viktigt och att också skilja det från annat sparande. Det är ett långsiktigt sparande som på något sätt bör premieras, bl.a. för att prioritera sparandet framför lånandet. Vad gäller premier har Folkpartiet en idé. Vi har nog litet annorlunda idéer, nämligen att premierna skall vara skattebefrielse eller rätt till statlig kreditgaranti. Men detta menar jag är en sak att utreda vidare. Det viktiga är att man på något sätt finner en bra form för bosparandet i fortsättningen.

När det gäller krisångångarna 1989–1992 är turerna väl kända vid det här laget, och jag skall inte upprepa dem. Tyvärr bytte ju Centerpartiet fot, men det kom faktiskt någonting gott ut utav det också, som jag ser det. Bl.a. radikaliserade man sin egen inställning till fastighetsskattesänkningen, nämligen att den skall gälla redan från i år. Centerpartiet ville ju tidigare att den skulle gälla från 1999.

Det som särskilt gläder mig är överenskommelsen om den tillfälliga lättningen för fastigheterna i de attraktiva kustområdena, de s.k. skärgårdssamhällena. Tyvärr uppstår nu nya problem med orättvisor, antar jag. Det har vi också här redan fått exempel på. Det gäller ju att avgränsa den här lättningen till dem som verkligen behöver den, hur det nu skall gå till. Det blir en nöt att knäcka.

Miljöpartiet anser att det nu krävs en total förändring av synen på fastighetsskatten. På sikt bör den nuvarande beskattningen av ett konstlat, fiktivt, värde styras över till skatteformer som samverkar med strävandena att främja ett miljöriktigt beteende. Dagens fastighetsskattesystem måste därför ersättas med ett system där utgångspunkten för beskattningen är fastighetens användning av resurser i form av energi och material, eventuell annan miljöbelastning och utnyttjandet av den kommunala infrastrukturen.

Det innebär att den nuvarande bostadsbeskattningen successivt bör växlas över till en kombination av energiskatt, reavinstkatt och en avgift för gator, räddningstjänst, planering och annan kommunal service. Åtgärder i den här riktningen innebär att beskattningen frigörs från de i många

fall orimligt uppskruvade taxeringsvärdena och kan avvägas på ett lämpligare sätt än i dag.

En fastighetsbeskattning med denna utformning kan också bidra till att lösa en del av de kommunalekonomiska problemen t.ex. problemen för kommuner med ett stort antal fritidsbostäder. Många kommuner har höga kostnader för infrastrukturen, men skatteinkomsterna från fastighetsägarna hamnar i dag hos staten.

Det går dock inte helt att bortse från den kapitaltillväxt som sker då en fastighet stiger i värde. Hur stor denna tillväxt verkligen är kan man dock inte veta förrän fastigheten säljs. Värdet bör därför inte vara föremål för löpande beskattning. I stället bör realisationsvinstbeskattningen för fastigheter ses över och anpassas mer till nivån för övrig kapitalbeskattning.

En miljöanpassning av fastighetsbeskattningen är en viktig del i Miljöpartiets bostadspolitik. Att boendet förbrukar resurser är ofrånkomligt. Det är därför viktigt att ett miljöriktigt beteende gynnas. En övergång från nuvarande beskattning av ett konstlat kapitalvärde till en kombination av energiskatt, reavinstskatt och kommunala avgifter ger ett grönare boende. Det här förslaget bör den nytillsatta fastighetsskatteutredningen ta till sig.

Miljöpartiet har skrivit om möjligheterna till ökad självförvaltning. Jag vill helt kort nämna att vad vi kräver är att det skattefria beloppet höjs till omkring ett halvt basbelopp, i dag ca 18 000 kronor. Vi tror att det är ett väldigt bra sätt för att styra sina hyreskostnader och få möjlighet att sänka hyran.

När det gäller segregationen har det nu lagts fram en storstadsproposition. Där återkommer vi i flera av de frågor som jag har tagit upp i min motion som finns med i betänkandet. Jag ser på min talartid att jag inte kommer att hinna med alltihop.

Något som jag dock särskilt vill trycka på är situationen för de hemlösa skara i samhället. Det är en skara som växer oroväckande, men den är väldigt sällan föremål för intresse just här i kammaren. Dessa människor hamnar lätt mellan stolarna, och många har inte möjlighet att klara av ett normalt boende. Vem bygger för *dem* och försvarar *deras* rätt till en god bostad i enlighet med den portalparagraf som vi alla, tror jag, är väldigt stolta för?

Miljöpartiet anser att vårt samhälle borde ha utrymme och råd att även låta dem som saknar ekonomiska medel, och som kanske förlorat fotfästet i tillvaron, få möjlighet till en god bostad, alternativt tillgång till övernattningshärbargen. Vi vill därför ha ett särskilt statligt stöd för ombyggnad av fastigheter som inte används, t.ex. nedlagda sjukhus och skolor och gamla ungarshotell. De kan inrättas för enskilt boende eller olika former av gruppboende. Ingen skall behöva ligga utomhus i portar, under broar eller i kulvertar. Vad jag nu sagt, särskilt om de hemlösa, bör ankomma på den bostadssociala beredningen att vidareutveckla i förslag.

När det gäller allmännyttan är det ju så att vi först ställde upp på förlängningen av de tillfälliga reglerna, den tillfälliga bromsen. Nu säger vi nej till den. Vi tror att det är väldigt viktigt att vi värnar om grundprincipen om kommunernas självbestämmanderätt.

Det finns andra vägar att gå för att få mer fasta och rimliga regler för utförsäljning av hela eller väsentliga delar av kommunala och sam-

hällsviktiga verksamheter som t.ex. bostäder. Det skulle kunna ske med hjälp av kvalificerade majoriteter i fullmäktige. Det skulle kunna vara beslut i fullmäktige med mellanliggande val eller t.o.m. folkomröstning. På så sätt lyfter man inte bort självbestämmanderätten utan man förstärker och fördjupar den i stället.

Vi har ingenting att säga om bostadsdelegationen. Däremot har vi något väldigt viktigt att säga om ROT-avdragen. Vi är självfallet emot dem. I stället för att fortsätta satsningen på allergisanering av skolor, daghem och bostäder har regeringen valt den här, som jag menar, rena betongvarianten. Den kan visserligen vara positiv för sysselsättningen inom byggnadssektorn, men den har inga krav alls på sig att skapa sunda, barnvänliga inomhusmiljöer eller socialt anpassade, vackra utomhusområden.

Självklart borde de påbörjade allergisaneringsåtgärderna, herr minister, fullföljas och slutföras. Miljöpartiet har för detta ändamål i sin budgetmotion för våren 1998–2000 avsatt 300 miljoner kronor varje år. Vi anser att den satsningen är avgörande för barnens hälsa och därför bör gå före alla andra ny- och ombyggnadsstöd.

Det finns – förutom barnen, jämställdhetsperspektivet och de funktionshindrade som tidigare har nämnts här – en särskild grupp som jag måste nämna. Det gäller elflyktingarna, dvs. de elöverkänsliga som har drabbats värst, de som övernattar i bilar, husvagnar eller tält långt borta från samhällets elektrifierade system och elgator. De har en ohållbar livssituation och måste få en tillflyktsort.

Vi vill att staten går in och ger stöd till byggande av helt elfria rehabiliteringshem. Forskningen måste också få ökat stöd. Det här problemet kommer att växa allteftersom. Låt oss slippa tvingas inrätta regelrätta reservat för de här människorna i framtiden. Det handlar om livskvalitet och om möjligheten att få leva ett fullvärdigt liv.

I hela samhället i övrigt måste vi nu också minimera den elektromagnetiska strålningen och de elektromagnetiska fälten. Vi måste installera femledare, avleda vagabonderande strömmar genom skarvningar av alla in- och utgående metallrör m.m.

Till slut, herr talman, skulle jag vilja påpeka vikten av att alla de här nya begreppen när det gäller ekologiskt och hälsomässigt byggande måste föras in och få genomslag i byggnadslagstiftningen. Därför ställer jag upp på Vänsterns motion här, Bo20. Den har ett sådant yrkande.

Med anledning av vad jag nu har sagt, herr talman, vill jag påpeka att jag givetvis står bakom alla Miljöpartiets reservationer i betänkandet. Men för tids vinnande skall jag enbart yrka bifall till reservationerna 28, 33, 65 och 74. Jag vill också, som flera andra har gjort, tacka för den här tiden, de här fyra åren i utskottet. Jag tycker att det har varit väldigt spännande och stimulerande. Jag hoppas få återkomma till hösten. Det kanske inte blir till bostadsutskottet, men vem vet?

Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kd):

Herr talman! ”I en röd liten stuga invid sjön vill jag bo.” Så börjar en trevlig schlagermelodi som jag minns från min ungdom. Jag minns mig att jag inledde mitt första anförande om bostadspolitik här i kammaren för snart sju år sedan med just det citatet.

Utöver idyllen antyder den här visan att det handlar om att leva, bo och verka på landsbygden. Denna landsbygd har under senare år inte

*Fel! Okänt
växelargument.*

direkt upplevt någon expansion som krävt några större insatser för byggande.

Att erhålla lån för ett rent landsbygdsbyggande har i det närmaste varit omöjligt för vanliga människor. Det byggande som möjligen har kommit till stånd har skett mer i anslutning till tätorter än på rena landsbygden. I dagsläget är det praktiskt taget omöjligt för en svensk medelinkomsttagare att klara av att bygga ett eget hem på landsbygden om man inte har tillgång till ett betydande eget kapital.

Det byggande som ändå har kommit till stånd handlar oftast om att höginkomsttagare med betydande eget kapital bygger egna hem i attraktiva lägen. Dessa byggnationer får också del av den statliga subvention som finns – fast det egentligen inte skulle behövas.

De senaste två-tre åren har återigen flykten från landsbygden tagit fart. Särskilt det svenska inlandet utarmas. Befolkningsströmmarna går mot kusterna, universitetsorterna och storstäderna. Vägen att vända den trenden inbegriper naturligtvis många samhällsområden. Det är inte i första hand en fråga om bostadspolitik. Men när människor återbefolkar glesbygd och landsbygd bör boendemöjligheter på landsbygden underlättas.

Propositionen öppnar en möjlighet att även bevilja statlig kreditgaranti för nyinvesteringar i bostäder som inte får annat bostadspolitiskt stöd. Detta kan möjligen vara en liten lättnad för nybyggnation av småhus på landsbygden, men tyvärr gäller det endast i samband med nybyggnad. Trots denna begränsning motiveras breddningen av kreditgarantin i propositionen med bl.a. regionalpolitiska skäl.

Fler insatser för att bättre möjliggöra byggnation på landsbygden efterlyses. Idéer finns att hämta från Folkrorelserådet och Landsbygdsriksdagens material.

En viktig väg till att klara ett eget boende, vare sig det gäller på landsbygden eller i stadsmiljö, går genom ett medvetet bosparande. Det är angeläget att ungdomar redan på ett tidigt stadium lär sig att bospara för att, när tiden är i inne, kunna skaffa sig en egen bostad. Vi vet ju att största delen av barnfamiljerna helst av allt önskar sig ett eget boende för barnens skull.

Det kan handla om att utveckla dagens ungdomsbosparande eller att nappa på Bofrämjandets sparlånesystem med en sparprenie som betalas ut vid investeringstillfället. Detta system betalar sig självt efter några år utan någon egentlig budgetbelastning för staten. Det skulle skapa stabilitet både för den enskilde och för samhället. Tyvärr anser regeringen att bosparandet inte behöver stimuleras trots att bostadsminister Jörgen Andersson uttalat sig positivt om ett bosparsystem. Detta är i och för sig anmärkningsvärt.

Vi kristdemokrater menar att boendet, att skapa ett hem, är så centralt i livet att det med fördel kan ske med hjälp av ett särskilt stimulerat bosparsystem.

Herr talman! När det gäller det övergripande målet för bostadspolitik redovisar regeringen endast sin bedömning av hur målet för bostadspolitik bör formuleras. Något förslag om att i princip tydligt fastslå målsättningen finns inte. Utskottet ger genom ett tillkännagivande till regeringen sin anslutning till den målformulering som förs fram i propo-

sitionen. Men fortfarande tycks det handla mer om bedömningar om målformuleringen än ett tydligt fastläggande av den.

När den övergripande målformuleringen bryts ned i sina delkomponenter lämnar regeringens bedömning en hel del övrigt att önska. Vi kristdemokrater betonar vikten av valfrihet i boendet och att människor skall kunna känna sig trygga i sitt boende.

Det handlar också om att bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden för alla människor och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar. Så sägs i propositionstexten, och det är bra. Familjer som har frihet att välja den boendeform som passar dem bäst skapar också bästa möjliga uppväxtförhållanden för barnen. De små nära gemenskaperna i familjekretsen under uppväxtåren är ofta avgörande för hela människans utveckling. Med ett bra, självvalt boende, med ett eget rum för barnen under skolaåren i en trygg och kärleksfull atmosfär finns de bästa förutsättningarna för formandet av solidariska och demokratiska människor.

Skall valfrihet vara möjligt är det också viktigt med neutralitet mellan olika boendeformer. Att skapa förutsättningar för denna valfrihet och neutralitet är en av boendepolitikens viktigaste uppgifter. Utöver hyresrätt, bostadsrätt och äganderätt bör även kooperativ hyresrätt bli ett permanent och likvärdigt alternativ till övriga upplåtelseformer. Likaså bör möjligheten att äga sin lägenhet äntligen släppas fram på den svenska bostadsmarknaden. Vi har länge förväntat oss att regeringen skulle lägga fram ett förslag till lag om lägenhetsrätt, s.k. ägarlägenheter. Trots flera försök via motioner om detta har regeringen inte lyssnat.

Planeringen skall så långt möjligt integrera boende, arbete och fritid så att människor med olika erfarenhet och bakgrund kan mötas och utvecklas, fria från olika typer av negativ segregation. Besluten skall också läggas så nära människor som möjligt. Särskilda insatser måste riktas till uteliggare i våra storstäder.

Vidare skall all samhällsplanering ske i överensstämmelse med en ekologisk helhetssyn så att tillgång till frisk luft, ostörd natur och åkermark för livsmedelsproduktion säkerställs.

Herr talman! Förslaget i propositionen om ändrad beräkningsmetod för bidragsunderlaget ställer vi oss frågande inför. Att ge minskat stöd till smålägenheter inom räntebidragssystemet är förvånande med tanke på att regeringen nyligen föreslagit att ett investeringsstöd skall ges till ungdomsbostäder. Eftersom ungdomar vanligtvis efterfrågar små lägenheter blir följden att de två förslagen motverkar varandra. Följaktligen borde regeringens förslag om ändrad beräkningsgrund för bidragsunderlaget avvisas av riksdagen.

Herr talman! Fastighetsskattefrågorna har vid ett flertal tillfällen tagits upp i den här kammaren under senare tid. Regeringen gör nu den bedömningen att en allmän översyn av fastighetsbeskattningen bör göras. Kristdemokraterna delar inte den uppfattningen. Vad som fordras är inte en ny utredning utan snarare handling. Vi nöjer oss inte med den lilla sänkning som socialdemokraterna och Centern kommit överens om, från 1,7 % till 1,5 %. Fastighetsskatten bör på sikt helt fasas ut och i stället ersättas av en kommunal fastighetsavgift som täcker de verkliga kostnader som kommunen har.

Vi beklagar att Centern i överenskommelsen låst fast sig vid nivån 1,5 %. Vidare beklagar vi att uppskjutningen av fastighetsskatteinträdet

*Fel! Okänt
växelargument.*

för krisårgångarna inte kan förverkligas sedan Centern övergett denna sin tidigare ståndpunkt och återigen allierat sig med socialdemokraterna.

Vi beklagar också att regeringen inte vidtar några åtgärder för att återställa bostadsbidragsnivån för barnfamiljerna. Kvar är också de bevisligen mycket orättvisa reglerna om individuella inkomstgränser och utbegränsningsreglerna. Barnfamiljerna är enligt färskta utvärderingar den grupp som på ett särskilt sätt drabbats av senare års besparingsåtgärder. Trots detta är regeringen inte beredd att vidta åtgärder. I detta avseende struntar man i vad den bostadspolitiska utredningen påtalade. Rättvisa mellan bidragstagare med exakt lika förutsättningar borde vara självklar, men så är det inte.

Viktigt är att påpeka att kommunerna måste koncentrera sin verksamhet på skola, vård och omsorg. Restriktivitet måste vara ledstjärnan när det gäller att bevilja stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. I princip bör stöd endast kunna medges till sådana kommuner där vården, skolan och omsorgen hotas och där utförsäljning av kommunala bolag eller delar därav inte är realistiska handlingsalternativ.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 6, 28 och 47. Naturligtvis står vi bakom även våra övriga reservationer.

Även jag vill tacka alla för den trevliga arbetsgemenskapen under mandatperioden. Skulle det vara så att jag inte är tillbaka i höst stannar jag i den röda lilla stugan nere vid sjön, som ni minns. Tack för ordet!

Anf. 16 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja säga att jag delar helt den uppfattning som Kristdemokraterna har om landsbygden. Det har sagts förr att man skall kunna tala om det som är bra. Men jag är litet bekymrad över att även kd tycker att det är alldeles bedrövligt att vi har lyckats sänka fastighetsskatten.

Anf. 17 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår att – nu tappar jag förnamnet – Ahlqvist, det är väl efternamnet, är orolig. I överenskommelsen låter det inte som att det här bara gällde under ett år. Det är en låsning som Centern tycks ha gått med på för en längre period. Vi tycker inte på något sätt att det räcker med att sänka fastighetsskatten från 1,7 till 1,5 %. Jag har uppfattningen efter att ha läst materialet att Centern trots allt stannar kvar där. Det är det som jag beklagar. Naturligtvis går det bra för vem som helst att bevisa motsatsen, men så står det i mina papper.

Anf. 18 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Det spelar ingen roll att Ulf Björklund inte kommer ihåg mitt namn – Rigmor Ahlstedt heter jag.

Med tanke på Ulf Björklunds möjligheter att bo kvar i den röda lilla stugan skulle han kunna vara litet tacksam att staten har fått ordning på finanserna så att även villaägarna ute på landet, de som inte har sin lilla röda stuga betald utan lånar pengar, har fått en kraftig räntesänkning. Vi glömmer vissa bra och positiva saker.

Om vi skall kunna göra det som många av oss vill, att sänka fastighetsskatten ytterligare eller ännu hellre att se till att förmögenhetsskatten

också sänks, då gäller det faktiskt att vi har en bra ekonomi i Sverige. Vi kan inte gå ut och lova runt och sedan hålla tunt.

Prot. 1997/98:119
5 juni

Anf. 19 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis bra att räntenivåerna sjunker, Rigmor Ahlstedt, och att boende har blivit betydligt enklare för många. Det är många faktorer som har medverkat till detta. Det är inte enbart regeringen och Centerpartiet som har åstadkommit det. Många andra omständigheter har trots allt bidragit.

Jag är överens med Rigmor Ahlstedt om att fastighetsskatten bör fasas ut på sikt och att förmögenhetsskatten måste ses över. Det är i så fall bara att önska Centern välkommen tillbaka till fällan igen så får vi fortsätta att kämpa åt rätt håll, även om det för tillfället har blivit ett litet hack i våra gemensamma strävanden.

Anf. 20 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! Jag vill yrka bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande nr 10.

Jag har lyssnat på debatten och jag måste säga att jag delar Rigmor Ahlstedts uppfattning om att man ibland borde kunna glädja sig åt saker och ting i stället för att vara missnöjd med en utveckling som till stor del har präglats av det arbete som regeringen och vi socialdemokrater har bedrivit tillsammans med Centerpartiet under den gångna mandatperioden.

När man funderar över tillvaron, slår upp morgontidningen och lyssnar på nyheterna kan man konstatera att hyresgäströrelsen har lyckats förhandla fram en hyressänkning i Solna med 50 kr i månaden.

Det närmaste man kunde komma en bostadsminister i förra regeringen – Knut Billing uppehöll ju det mesta av sitt anförande kring den tiden – det var i så fall Knut Billing som var politisk expert på bostadsfrågor i Finansdepartementet.

Kommer Knut Billing ihåg hur hög räntan var för ett bostadslån när Knut Billing satt i Finansdepartementet för fyra år sedan? Vet Knut Billing vad ränteläget är om man lägger om sina lån i dag? Det tror jag att Knut Billing vet.

Det är naturligtvis detta som är grunden för människors möjligheter att bo. Det handlar om vilken politik i stort som bedrivs. Det är klart att Knut Billing är missnöjd med den politik som så framgångsrikt har lett fram till dagens räntenivå. Den får alla gott av, villaägare och hyresgäster.

När vi diskuterar bostadspolitik rör det sig ofta om det som staten medverkar till i form av räntebidrag och annat. Men av de fyra miljoner bostäder som finns i Sverige är det trots allt en väldigt liten del som är subventionerade. Det gäller då att föra en politik som gynnar hela boendekollektivet. Regeringen har nu framgångsrikt klarat att få ned ränteläget, vilket borde leda till att varje gång som man lägger om ett lån, oavsett om det rör sig om flerfamiljsfastighet eller en villa, så borde hyrorna sänkas. Annars vore det dåliga förhandlare inom hyresgäströrelsen, om de inte med utgångspunkt i verkligheten kunde medverka till att sänka hyrorna.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Därför blir man inte riktigt klok på Vänsterpartiets motion. Där står det att regeringens politik leder till att det kommer att krävas hyreshöjningar. Det är nästan obegripligt. Owe Hellberg lever ju inte i verkligheten. Den förda politiken innebär ju att förutsättningarna för framtiden egentligen är ganska gynnsamma. Det hänger naturligtvis ihop med det som bl.a. Rigmor Ahlstedt har sagt.

Det framförs olika bud om att man skall sänka skatter hit och dit. Jag funderar ibland på om moderaternas politik hade fått gehör under dessa år, vad hade ränteläget varit då? En socialdemokrat vill ju inte ha skatter för att han tycker att det är roligt att jäklas med medborgarna. Skatterna är till för att man skall kunna göra omfördelningar och prioriteringar på olika områden. Detta skall vi naturligtvis fortsätta med.

När det gäller fastighetsskatteproblematiken hör jag till dem som tycker att det är bra med fastighetsskatt. Det ger mycket inkomster till samhället som kan användas i olika sammanhang. Och man måste diskutera hur man skall prioritera i ett välfärdssamhälle.

Egentligen hör jag också till dem som anser att höjningen från 1,5 % till 1,7 % var betingad av att vi ville rädda alla människor som bodde i de senast byggda årgångarna för att de inte skulle få chockhöjningar av sina hyror, vilket Knut Billing, Erling Bager och kristdemokraterna ville.

När vi här i dag diskuterar den bostadspolitiska propositionen måste vi fundera över vad dessa partier anser om helheten i förhållande till budgetramarna. Jag vill ställa en fråga till dessa herrar som har deltagit i den här diskussionen och som vill ha lägre utgiftsramar för det område som vi här har att behandla i dag. I dag handlar det om den bostadspolitiska propositionen och bostadsutskottets betänkande nr 10. Men det finns också ett finansutskott där dessa partier har förespråkade att man skall minska räntebidragen ytterligare.

Ni säger er tala så varmt om de s.k. krisårgångarna, men då undrar jag: Med hur många hundralappar i månaden vill Knut Billing höja hyran för de människor som bor i de fastigheter som har räntebidrag i dag? Frågan riktar sig också till kristdemokraterna och Erling Bagers Folkpartiet. Ni vill ju minska på räntesubventionerna ytterligare i förhållande till de ramar som vi har, vilket kommer att leda till att de som ni vill lösa problemen för, dvs. krisårgångarna, kommer att slås ut ytterligare med era förslag som ni skall rösta om här i kammaren – jag utgår ifrån att det blir på tisdag. Ert alternativ är: Avskaffa räntebidragen snabbare än vad som är avsikten! Det innebär hundratals kronor i månaden i hyreshöjningar framför allt för de hyresgäster som redan är hårt belastade. Men det talar ni inte om. Det handlar bara om: Sänk skatten, så löser man alla problem.

Därför är jag väldigt glad över att det finns en så bred enighet kring de mål som läggs fast här i Sveriges riksdag. Det är bara moderaterna som ställer sig vid sidan om. Då vill jag passa på att fråga Rigmor Ahlstedt: Är den bostadspolitiska propositionen och utskottsbetänkandet ett svar på dessa mål? Mitt svar är nej. Som den förhoppningsvis goda reformist som jag som socialdemokrat betraktar mig som, anser jag inte att ett samhälle blir färdigt genom att man sätter upp en målsättning. Man måste ständigt utgå från de problem och de möjligheter som finns och fundera över vad man skall göra framöver utifrån de fastställda målen.

I och med det att riksdagen nu lägger fast en bostadspolitisk målsättning om att bostadspolitik är en del av välfärdspolitik osv. är vi ju inte klara med det. I så fall skulle vi ju kunna avskaffa bostadsutskottet. Det vill ju Knut Billing ändå, men det är utifrån andra utgångspunkter.

Jag utgår ifrån att vi ständigt i Sveriges riksdag utifrån de diskussioner som förs och de överväganden som görs måste prioritera. Kanske har den bostadspolitiska debatten kommit litet i skymundan och överskuggats av de andra problem som vi har haft. Inte minst det socialdemokratiska kvinnoförbundet och vårt ungdomsförbund för en diskussion om kvartret Framtiden och om hur boendet skall utvecklas i ett välfärdssamhälle i framtiden, hur hyresgäströrelsen kan utvecklas osv.

Jag hoppas naturligtvis att den debatten blir ännu bredare. Jag och socialdemokraterna tillhör dem som inte anser att allting, i och med att vi fattat beslut här i riksdagen, är fullständigt, bra, fullkomligt etc. Men det är egentligen det som är avsikten med den utredning som regeringen nu har tillsatt och som gäller problematiken kring inte fastighetsskatten i sig men kring det här området. Det finns ju en del problem i sammanhanget. Det har vi sett i samband med våra utfrågningar med företrädare för olika organisationer och institut. Vi kan konstatera att det helt klart finns problem inom fastighetsskattesystemets ram med bl.a. de årgångar av hus som byggdes sent och som har bra mycket högre fastighetsskatt än vad tidigare byggda hus har. Ändå är de kanske inte värda mer än hus från tidigare byggda årgångar. Sådant måste man givetvis titta på.

Neutralitetsfrågan, som är en viktig del av den socialdemokratiska bostadspolitik, är också ett område som man kommer att ta upp och diskutera utifrån hela skatteproblematiken. Det är sådana frågor som inte är lösta men som jag utgår från att vi framöver kommer att lösa.

Bostadsbidragen, Ulf Björklund och andra, utgör en viktig del av en bostadspolitik. Självfallet kan det även i det avseendet finnas problem, och så är det också. Naturligtvis skulle man önska att man hade mera pengar till förfogande för de här ändamålen. I framtiden får man se hur de områdena skall prioriteras. Just nu pågår en remissomgång, bl.a. ute på försäkringskassorna. Man tar upp hela problematiken kring hur det här har slagit, hur det har fungerat. Vi får väl framöver se hur det är med den saken.

Allting som vi behandlar och fattar beslut om här i Sveriges riksdag är väl inte sådant som för alltid kommer att gälla. Man måste ju ständigt följa upp de olika frågorna och se om det hela har slagit rätt, om det fungerar på rätt sätt i dagens situation eller om det är någonting som behöver förändras. Det är reformistens uppgift att bidra i sådana här verksamheter.

När det gäller de krisårgångar som här har diskuterats tycker jag att det är angeläget att peka på en sak. Man diskuterar utifrån olika alternativ. Naturligtvis kommer de aktuella årgångarna att få del av förändringarna i och med att fastighetsskatten sänks från 1,7 % till 1,5 %. Alla som finns i systemet får del av det. Jag vill alltså peka på att en av anledningarna till att vi valt modellen med en långsammare avtrappning av räntebidragen är att vi därmed täcker in så många fler bostäder med det förslaget än som skulle ha varit fallet om vi under nästa år enbart frös fastighetsskatten för de nämnda årgångarna. En stor del av de hus som tillhör de årgångarna har redan i dag fastighetsskatt. De här husen har byggts som

*Fel! Okänt
växelargument.*

småhus. Även om det rör sig om bostadsrätter och hyresrätter finns en hel del av dem redan i dag inne i fastighetsskattesystemet. De är således inte ett dugg hjälpta av den variant som ni föreslår. Däremot får de del av de möjligheter som erbjuds i och med en långsammare avtrappning av räntebidragen. De betraktas ju, och finns även, inom det systemets ram.

Det är naturligtvis inte så att vi, som Erling Bager sade, var under galgen när det här diskuterades. Förr eller senare skulle detta komma, tror jag. Jag är glad över att det kom nu eftersom vi nu har andra möjligheter. När räntan ligger på den nivå där den ligger betyder det ju att statens utgifter för räntebidragen också minskar. Vi kan vara glada eftersom det när det gäller de 0,2 procenten handlar om att klara de här årgångarna. Eftersom räntebidragen kan minskas tack vare en bra ekonomi är det egentligen ganska logiskt att fastighetsskatten förr eller senare sänks till 1,5 %. Det är jag alldeles övertygad om. Förhoppningsvis kan man sedan lösa de problem som finns inom ramen för detta område.

Inte minst jag som tillhör dem som kommer från bohusländska samhällen tycker att det är viktigt att ha fått en lösning, i varje fall för, som Erling Bager nämnde, dem som bor ute i våra skärgårdssamhällen.

Herr talman! Jag tror att det när man funderar över bostadspolitiken är viktigt att konstatera att de största motståndarna till en bostadspolitik över huvud taget är Moderata samlingspartiet. Det handlar ju om avreglering, om att samhället inte skall bry sig och om att låta marknadskrafterna ta över. Man anser tydligen att staten inte har något ansvar för bostadspolitiken över huvud taget. Man talar om socialistiska experiment, regleringar osv. Ibland kan man undra om inte Moderaterna lever kvar i en ganska svunnen tid och inte följer med i utvecklingen. Detta med ett slags spöke – att staten skall ta hand om egendomar – och det som man drev för många år sedan går människor i dag inte på. Människor ser, utifrån verkligheten, vilket alternativ som är bäst, inte minst när det gäller bostadspolitiken.

Jag är helt övertygad om att sett till utvecklingen, vad som händer i samhället – för första gången kan ju nu hyressänkningar diskuteras, vilket inte skedde under den tid då Knut Billing fanns med i Regeringskansliet – vet människor att förutsättningarna, med en fortsatt socialdemokratisk politik, är bra mycket bättre för det enskilda boendet, som vi alla slår vakt om. De förutsättningarna är alltså mycket bättre med en socialdemokratisk politik jämfört med det som Knut Billing förespråkar.

Anf. 21 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Det var mycket självberöm men också en lång rad oförskämtheter som Lennart Nilsson utslungade från talarstolen. Jag är inte så van vid sådant men det brukar vara det debattknep som Lennart Nilsson tillgriper.

Frågan om boendekostnader och de kommunala bolagen kommer Inga Berggren senare i debatten här att ta upp.

Jag har en fråga till Lennart Nilsson, som säkert känner till tidningen Aktuellt i Politiken. Där har han blivit intervjuad och uttalar sig om fastighetsskatten. Han tycker att man skall ta bort fastighetsskatten på flerfamiljshus. Vidare säger han: Villaägare får ju dra av en del av räntorna i deklarationen på de lån de har i huset, vilket hyresgästerna inte kan göra.

Om man tar bort fastighetsskatten på flerfamiljshus skapar man likvärdighet mellan hyresgästerna och villaägarna.

Är detta sant? Kan inte hyresgäster, precis som villaägare, dra av räntekostnader för köp av en bil, en husvagn eller ett fritidshus?

Lennart Nilsson svarar på en fråga om fastighetsskatten helt bör avskaffas att han inte tycker det – det sade han också här i talarstolen. Men han säger också: Fastighetsskatten är en utmärkt skatt bara man rättar till problemen. Fastigheter kan inte flytta utomlands.

Det betyder alltså att om fastighetsskatten skall sänkas för flerfamiljshus, men inte för småhus, är sanningen om vilka som kan flytta utomlands att det tydligen gäller småhus, inte flerfamiljshus.

Varför, Lennart Nilsson, har Socialdemokraterna nu helt plötsligt ändrat sig när det gäller fastighetsskatten? Det som var sanning när Lennart Nilsson blev intervjuad i Aktuellt i Politiken är inte sant i dag. Varför säger Socialdemokraterna nu att fastighetsskatten måste sänkas för alla? Varför ansluter man sig till den moderata linjen?

Anf. 22 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Vi socialdemokrater ansluter oss naturligtvis inte till den moderata linjen. Hur skulle det ha sett ut om Knut Billing och hans kompisar hade haft regeringsansvaret med den ansvarslösa politiken med löften om enorma skattesänkningar som man förespråkar? Fastighetsskatten inbringar 20–25 miljarder. Vad skulle ränteläget för Knut Billing och hans grannar ha varit om man hade fört en så oansvarig politik? Vi kan bara konstatera att Knut Billing är förgrämd och missnöjd med att vi har lyckats.

I Knut Billings husorgan Svenska Dagbladet kan man läsa att Sverige som land får en höjd kreditvärdighet. Riksbanken sänker räntorna. Det beror naturligtvis på en framgångsrik politik. Skulle Knut Billings förslag och det som Moderaterna står för fått råda hade vi haft en helt annan situation. Det var ju det vi fick ta över när Knut Billing var politiskt sak-kunnig i bostadsfrågor i Regeringskansliet. Då hade vi ett ränteläge där en villaägare, och även de som lånade till att bygga flerfamiljshus, hade dubbelt så höga räntor som de har i dag. Så detta beror i alla fall inte på Moderata samlingspartiet.

Anf. 23 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Moderaterna har talat om en sänkning av fastighetsskatten i år och förra året i partimotioner. Vi har behandlat detta i bostadsutskottet gång på gång, och Lennart Nilsson har gång på gång har sagt att den fastighetsskatten kan han inte vara med och stödja. Nu har han tillsammans med Centerpartiet lagt fram ett förslag om att den skall genomföras. Då är frågan varför han nu ansluter sig till den linje som han tidigare har sagt nej till och som Moderaterna står för. Om man nu gör så, Lennart Nilsson, varför sedan ha en utredning om hur man skall fortsätta med fastighetsskatten som har direktiv att fastighetsskatten därutöver inte får sänkas ytterligare? Varför är nivån på 1,5 % på taxeringsvärdet den absolut rätta för fastighetsskatten?

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 24 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Skillnaden mellan socialdemokraternas politik och den som Knut Billing förespråkar är ju att läget kanske inte hade varit sådant som det är i dag om vi hade gått på Knut Billings linje. I den värld vi lever i, där vi är beroende av omvärlden, är ju orsaken till att vi nu kan diskutera hur vi skall prioritera i framtiden att vi har lyckats med vår politik under alla dessa år. Det är klart att Knut Billing är missnöjd med det. Det är klart att han är missnöjd med alla dessa upprepningar som vi har gjort efter Knut Billings politik. Det undanröjer ju litet av Knut Billings och Moderaternas argument till att man skulle kunna vara regeringsdugliga i höst.

Anf. 25 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag undrar faktiskt om Lennart Nilsson satt och sov under den bostadspolitiska hearingen. Eller är han så lat att han inte orkar läsa den bostadspolitiska propositionen? Här i bilagan har jag siffror från SABO som säger att hyrorna måste höjas med ungefär 7 % fram till 2002 för att täcka de kostnadsökningar som sker i samband med att räntebidragen försvinner och infasningen av fastighetsskatten sker i två steg. Det är inte Västerpartiets siffror och dokument. Det hämtar jag här, precis som Lennart Nilsson kan göra, men han är tydligen litet för lat för att göra det.

När det gäller själva frågan säger Lennart Nilsson: Vi hjälper fler med vårt förslag.

Ja, ni hjälper fler. Men det ni hjälper till med, tar ni tillbaks med råge av 80 % av dem ni hjälper eftersom de hamnar i fastighetsskattesystemet. Vad är det för hjälp att ge med ena handen och ta tillbaks dubbelt med den andra? Det är så läget är. Ni hade möjligheten att ta till er Västerpartiets förslag som var det enda riktiga i det här läget, dvs. frysa räntebidragen och stoppa infasningen av fastighetsskatten. I stället springer ni till Centern och gör en uppgörelse med klar fördelningspolitisk orättvisa – 6 kr per månad för en hyresrätt och 1 000 kr per månad för en villa med sjöutsikt på Lidingö. Är det socialdemokratisk fördelnings- och rättvisepolitik? Då undrar jag var ni har hamnat någonstans i dag.

Anf. 26 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Owe Hellberg kallar mig lat och säger att jag sitter och sover. I dag har han talat om såpopera. Det är väl lika bra att Owe Hellberg tillsammans med de små fortsätter såpoperan vid Gudrun Schymans köksbord.

Anf. 27 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det var ju faktiskt så att Västerpartiet inte ställer upp på den här såpoperan. Lennart Nilsson fick inte ens vara medspelare utan han fick bara stå vid sidan om och titta på.

Jag vet ju att de socialdemokratiska ledamöter i bostadsutskottet som är ärliga faktiskt säger att det här inte var någon bra lösning. Det var inget rättvist beslut. Men av valtaktiska och partitaktiska skäl väljer man att göra så här. Jag tycker att det är synd att man låter de boende, framför allt i hyresrätt, få utstå just vad detta är, nämligen såpopera på allra högsta

Anf. 28 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Lennart Nilsson tog upp frågan om räntebidragen. Låt mig då återigen peka på att när Danellssystemet infördes gick Lennart Nilsson till kraftig motattack här i kammaren mot den förändringen och hur Danellssystemet fasade ut räntebidragen. Sedan har man gjort en helomvändning. Nu har vi Danellssystemet, och i propositionen föreslår man ingen ändring.

Vi i Folkpartiet har gått den vägen att vi ville lindra effekterna för fastigheterna i krisårgångarna med fastighetsskatten. HSB och många andra har också sagt att det Socialdemokraterna nu gör med krisårgångarna är otillräckligt. Många av årgångarna från 1988 till 1992 är utfasade ur räntebidragssystemet. En del har kvar ganska litet. Skall man hjälpa krisårgångarna är det viktigt att inte ge dem fastighetsskatt, för det tål de definitivt inte. Vi har alltså gjort den prioriteringen att det är fastighets-skatten som man kan hjälpa till mest med.

Därtill vill jag säga om bostadspolitiken att Folkpartiet inte ställer upp på så långtgående minskningar av bostadsbidragen som har skett under valperioden. Vi vill satsa 1,5 miljarder på äldreboendet. Det tycker vi är viktigt.

Anf. 29 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har full respekt för att Erling Bager tillhör dem som vill prioritera. Erling Bager kommer från en stad som heter Göteborg. Jag utgår från att många av de årgångar som byggdes mellan 1989 och 1992 bygges i småhusform. Då är min fråga till Erling Bager: Vad säger han till den tredjedel som över huvud taget inte är berörda av det förslag som Erling Bager och andra har förespråkat här? Dessa får ju nytta av att vi inte trappar upp räntebidragen i den takten. Det är ju egentligen den stora skillnaden. Sedan kan naturligtvis fastighetsskatten slå på ett sätt i olika typer av fastigheter. När vi diskuterar detta med krisårgångar är det bara att konstatera att alla inte är i kris. Det kan naturligtvis variera. Men det blir 20 000–30 000 fler boende som får glädje av socialdemokratins förslag än av Erling Bagers förslag.

Anf. 30 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Med det socialdemokratiska förslaget blir det många fler som drabbas hårdare i krisårgångarna genom att den här förändringen gör så litet. Det innebär att vi förmodligen har att vänta ytterligare tragiska konkurser. Det tycker vi inte är ett bra förslag. Vi ville slopa fastighets-skatten för de årgångar som jag har pekat på.

Lennart tar upp att det t.o.m. kan finnas egna hem som är byggda i grupphusdel, som med det socialdemokratiska förslaget skall få hjälp. Vi har försökt att titta på det underlag som har funnits från uppgörelsen med Centerpartiet, men vi har svårt att läsa ut den delen. Vi tycker att fastig-hetsskatten totalt skall sänkas och att det är viktigt att man driver fram detta.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Sedan sade Lennart i sitt tidigare anförande att regeringen kanske hade gjort det ändå. Men, Lennart, vi var ju i Folkets hus i maj på HSB:s bostadsriksdag, och där var också skatteminister Thomas Östros. Han var kallsinnig till att sänka fastighetsskatten och gav inte någon öppning alls. HSB:s ordförande Gun-Britt Mårtensson sade i sin slutreplik att hon hoppades på att regeringen led nederlag när det gällde fastighetsskatten och att de borgerliga förslagen skulle gå igenom. Det var nämligen – sade Gun-Britt Mårtensson i rollen som HSB:s ordförande – det bästa sättet att hjälpa krisångarna.

Anf. 31 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Det är surt sade räven, skulle man kunna säga om alla som hittills har fråga Lennart Nilsson om någonting. Speciellt var det väldigt surt från Owe Hellberg.

Anf. 32 TREDJE VICE TALMANNEN:

Nu gäller repliken Lennart Nilsson, inte Owe Hellberg.

Anf. 33 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag kommer in på det. Jag kan inte låta bli att fråga Lennart Nilsson om han tror att belägenhetsfaktorn, när det gäller den översynen, bara kommer att handla om lättnader för dem som har sjöutsikt vid Lidingö. Mina bönder och fiskare i Roslagen skulle baxna om de hörde ett sådant resonemang.

Jag skulle också vilja säga till Lennart Nilsson att jag fick ett bra svar på frågan om socialdemokraternas mening när det gäller att det här inte kunde vara ett svar på den bostadspolitiska utredningen. På det svarade Lennart Nilsson helt nej. Det tycker jag var bra.

Sedan blev jag också väldigt intresserad av kvarteret Framtiden. Jag förstår att de socialdemokratiska kvinnorna har drivit på i den frågan. Kommer också det socialdemokratiska partiet att ställa upp på de kraven? Kommer man i kvarteret Framtiden att se en balans mellan stad och land? Kommer man att se delaktighet och valfrihet? Kommer ägande av bostäder att även finnas med när det gäller kvarteret Framtiden?

Anf. 34 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att den utredning som nu skall jobba och bl.a. ta upp de delar som hänger ihop med skärgårdssamhällen och annat skall göra detta med förtur. Jag tillhör dem som tycker att man får vända på olika stenar och fundera utifrån vad som är möjligt. Det kan ju finnas orimliga saker i olika delar av landet, inte bara i attraktiva områden.

Jag belyste också i mitt anförande de senast byggda årgångarna i förhållande till taxeringsvärdet. Avsikten är att man skall titta på det utifrån neutralitetssynpunkt. Jag sympatiserar med den tanke som Rigmor Ahlstedt nämnde, att man borde införa lokala taxeringsnämnder igen. Jag hoppas att den debatten innebär att man kan flytta fram positionerna.

Så till bostadspolitiken och kvarteret Framtiden. Jag tillhör dem som anser att bostadsfrågan är viktig i människors liv. Därför gläder det mig att inte minst vårt kvinnoförbund driver den här debatten så att den kan få större genomslag i den politiska debatten över huvud taget. Nu har vi

koncentrerat oss på att rädda landet från kris. Nu hoppas vi på välfärdsfrågorna, där bostadspolitikerna är en del, och på att vi kan få en mycket bredare debatt än vad vi har haft under senare år på det här området.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 35 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag tycker också att det är bra att man lyfter upp bostadspolitikerna och den debatten. Det går inte att satsa på vård, omsorg och skola om man inte tar med bostadsfrågorna. Vi har inte ett sådant klimat i vårt land att vi skulle kunna sköta både vården och omsorgen om vi inte hade någonting att sköta dem i. Vi måste faktiskt ha en vettig bostadspolitik och en vettig fastighetspolitik.

Anf. 36 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag delar den uppfattningen. Jag brukar nämna att även om ungar går i en bra skola är de inte betjänta av det om de inte har ett bra hem där de i lugn och ro kan läsa sina läxor. Man är inte betjänt av en bra äldreomsorg om man inte har en god bostad. Alltihop hänger ihop. Därför är jag glad över att vi har en så bred enighet kring målen för bostadspolitikerna.

Rigmor Ahlstedt tog även upp att det här ingår som en viktig del i regeringsformen. Jag hoppas att vi tillsammans kan medverka till att lyfta fram de här frågorna som en stor och viktig del av välfärdspolitikerna.

Anf. 37 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Lennart Nilsson nämner att han i princip inte har något emot goda och bra bostadsbidrag, utan att det naturligtvis handlar om pengar.

Läget är ju det att under de senaste tre åren har vi sparat ca 3 miljarder kronor just på bostadsbidragen – från ca 8 miljarder ned till mellan 5 och 6 miljarder. Naturligtvis är det här en fråga om att prioritera rätt. Bostadsbidragen går ju trots allt till de svaga grupperna.

Min fråga är: Tycker Lennart Nilsson att de regler med individuella inkomstgränser som vi har i dag är rättvisa och att de slår på ett bra sätt mot de svaga grupperna som ofta är barnfamiljer?

Anf. 38 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Ulf Björklund har alldeles rätt i att vi har varit tvingade att prioritera olika saker. Mycket av det som vi har varit tvingade att göra under senare år hade vi naturligtvis önskat att vi hade sluppit att göra. Det som nu gläder mig – och jag hoppas naturligtvis att jag kommer in i Sveriges riksdag även under nästa mandatperiod – är att jag kan vara med och diskutera utifrån helt andra förutsättningar än vad vi nu har haft. Jag vill ärligt och uppriktigt säga till Ulf Björklund att för vår del är bostadsbidragen en mycket viktig del även för ungdomar.

Det är klart att det finns problem. Vi gjorde ju besparingar. Jag tycker att det finns en rad tveksamheter när det gäller just de individuella delarna. Jag hoppas naturligtvis att vi kan hitta lösningar på de problemen framöver. Det är som sagt ute på remiss, och försäkringskassorna har lämnat synpunkter. Vi får väl se vad det leder till. Men jag delar uppfattningen att det finns en rad bekymmer.

Anf. 39 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tackar för det erkännandet. Det innebär trots allt att vi kan se hoppfullt på framtiden och ta de ord som Lennart Nilsson här antyder på allvar. På det här området kan vi göra mer saker.

När det gäller ytbegränsningsreglerna har det visat sig att framför allt människor på landsorten ofta inte har tillgång till vilken typ av bostäder och lägenheter som helst, utan måste välja det som är befintligt. Det är också svårt att i dag klara av att bygga nytt och få lån för boende på ren landsbygd. Då är det ofta stora ytor som finns att ta till. Den stora frågan är om familjer som bor på landsbygden och som tar det boende man är nödgad att ta skall drabbas av lägre bostadsbidrag bara för att man har den här typen av regler. Är det rättvist, Lennart Nilsson?

Anf. 40 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Som jag sade tittar man på de här olika reglerna. Samtidigt vill jag ändå säga att när Ulf Björklund värnar om den röda stugan på landsbygden finns det mycket sympati från min sida.

Jag vill bara konstatera att förutsättningarna för familjen på landsbygden att bygga en mindre stuga är mycket bättre nu än för några år sedan. Vi har halverat räntekostnaderna. Jag utgår från att med tanke på att tomt- och exploateringskostnaderna kanske är lägre på landsbygden än i en storstad är förutsättningarna för barnfamiljerna att bygga nytt, utan några subventioner men med ränteavdrag, egentligen ganska gynnsamma i dag. Förutsättningarna är godare i dag än vad de har varit på många herrans år.

Anf. 41 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Jag saknade i Lennart Nilssons anförande särskilt någon-
ting om barnen och om jämställdhetsperspektivet. Han nämnde litet om de hemlösa men inte de funktionshindrade, de äldre, ungdomarna, de elöverkänsliga osv. Det är möjligt att någon annan socialdemokrat kommer att ta upp dem – vad vet jag – men jag skulle vilja ställa en fråga till Lennart Nilsson om just barnen. Jag tror att vi alla är överens om att barnen är framtiden. De är de viktigaste som vi har att hantera i vårt samhälle, och det är dem som vi bygger vårt samhälle för.

Socialdemokraterna ställer sig bakom ROT-avdraget, och det gör man trots att man har väldigt stolta miljömål för ett ekologiskt hållbart samhälle. Man borde i stället satsa på fortsatt allergisanering av inomhusmiljöerna, just för barnens skull.

10 % av våra hus lider av den s.k. sjuka hus-sjukan, och 30–40 % av våra barn har drabbats av överkänslighet eller allergi. Hur kan Lennart Nilsson förklara att man gör den här satsningen, som jag kallar betongmodellen, på ett ROT-avdrag i stället för en satsning på det som har med miljöförbättringar att göra?

Anf. 42 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att man skall ställa de här satsningarna i kontrast mot varandra. Den förlängning av ROT-avdragen som man gör hänger inte minst ihop med den arbetslöshet som har förekommit bland byggjobbare. Jag utgår från att all framtida verksamhet inom den här sektorn måste utgå från ekologisk hållbarhet och inte, som Per Lager

nämnde, skall handla om betong. Det pågår i ett regeringskansli naturligtvis ständigt diskussioner och funderingar om framtiden.

Som någon tidigare talare här sade: Samhället är inte färdigt i och med dagens bostadspolitiska proposition och utskottets betänkande, utan man måste ständigt driva en utvecklingsprocess och fundera vidare. De problem som Per Lager tar upp är väldigt svåra. Hade man haft klara linjer för hur allergier, elöverkänslighet och allt annat som han tog upp skall hanteras, hade man naturligtvis löst de frågorna. Forskningen är dock oense, och man vet inte exakt vad som är det rätta svaret på dessa svåra problem. Vi måste bedriva ett arbete för att träffa rätt.

De frågor som Per Lager tar upp är viktiga, och det är naturligtvis väsentligt att arbetet med att följa upp de här frågorna fortsätter i Regeringskansliet.

Anf. 43 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Men, Lennart Nilsson, ROT-avdragen är inte miljövillkorade. Det finns inga villkor för hur man skall gå till väga, utan det är bara fråga reparation, ombyggnad och tillbyggnad. Samtidigt har vi så många barn i dessa sjuka miljöer. Vi hade tidigare en överenskommelse om att allergisanera inomhusmiljöerna, framför allt på skolor och daghem men också i bostäder. Det var ett jättefint instrument och en möjlighet att en gång för alla rensa upp i de inomhusmiljöer som nu skapar en växande folksjukdom vilken framför allt drabbar barnen.

Skall vi ha någon form av ROT-bidrag, Lennart Nilsson, måste det vara bestämt, klart och tydligt miljövillkorat.

Anf. 44 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att man skall sätta de här sakerna i motsatsställning mot varandra. Nu införs ju ett investeringsstöd för ny- och ombyggnader. Det är klart att vi ständigt måste följa upp de här frågorna, men som jag nämnt handlar det här om att klara en hel del arbetslösa byggjobbare. Det behövs naturligtvis ett både–och.

Anf. 45 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi som finns här i kammaren i dag – ledamöter, statsråd, åhörare m.fl. – må ha många olikheter. Vi tycker olika och representerar olika partier, men en sak har vi alla gemensamt. Vi bor. Och vi vill bo bra, till rimliga kostnader och med ett eget inflytande över bostaden. Vi engagerar oss alla i vårt eget boende och vill tillsammans med andra i bostadsområdet se till att boendemiljö och omgivning är bra. Därför är bostadspolitiken så viktig för oss alla.

Vi socialdemokrater har genom åren arbetat med att skapa en bostadspolitik för uppfylla människors förväntningar på sitt boende.

Bostadspolitiken är en väsentlig del av välfärdspolitiken. Genom de förslag som regeringen lagt fram i den bostadspolitiska propositionen och som nu läggs fram som förslag till riksdagen i utskottsmajoritetens betänkande flyttas positionerna fram, och vi får en modern social bostadspolitik som gör det möjligt för människor att bo till rimliga kostnader.

Förslaget om att inrätta en delegation för kommuner med övermäktiga åtaganden inom bostadssektorn skapar också förutsättningar för att de

*Fel! Okänt
växelargument.*

resurser som i budgetpropositionen och nu senast i vårbudgeten tillförs den gemensamma sektorn satsas på utveckling inom vård, omsorg och skola.

När jag läste de motioner som har väckts med anledning av den bostadspolitiska propositionen blev det alldeles tydligt att den motsättning som finns i politiken i allmänhet också finns inom bostadspolitiken. Moderaterna lägger fram lättsinniga förslag om stora ofinansierade skattesänkningar och vill överlåta till marknaden att styra vårt boende.

Vi socialdemokrater tar ansvar för bostäderna och boendet. Vi vill ha en bostadspolitik för hållbar utveckling. Förutsättningen för en sådan utveckling är en ekonomisk politik med låg inflation, låga räntor och offentliga finanser i balans.

När vi tog över regeringsmakten 1994 hade alla dessa förutsättningar raserats av en moderatledd regering. Vi hade att hantera en fördubblad statsskuld, en tredubblad arbetslöshet och ett fördubblat budgetunderskott. Förtroendet för Sverige var i botten. Räntan var skyhögt. Vi lånade till var fjärde pensionsutbetalning, var fjärde barnbidrag och var fjärde polislön.

När jag frågade villaägare och andra fastighetsägare, företagare och investerare vad som var den viktigaste åtgärden för regeringen sade alla samstämmigt: Se till att få ned räntan! Nu är vi där. I dag kan man teckna ett långsiktigt fastighetslån till en ränta på mellan 5 och 6 %, och räntan är på väg ned ytterligare.

I början av veckan sänktes boräntorna ytterligare. I går sänkte Riksbanken reporäntan. I dag sänker bolåneinstituten räntan ytterligare. Nu går det så fort med räntesänkningar att medan jag går från Regeringskansliet till riksdagen är bolåneinstituten på väg att sänka räntan.

Varför? frågar någon sig. Jo, därför att vi nu har offentliga finanser i balans och en låg för att inte säga obefintlig inflation och därför att vi återskapat ett starkt internationellt förtroende för Sverige. Arbetslösheten sjunker, och sysselsättningen ökar.

Det går bra för Sverige. Vi kan se optimistiskt på framtiden. Jag menar att saneringen av de offentliga finanserna är en av de viktigaste bostadspolitiska insatserna. Den låga räntan gör att boendekostnaderna nu sjunker, för villaägare dramatiskt. Den som i dag sätter om ett femårigt villalån på 500 000 kr kan räkna med en ökad konsumtion om ca 2 000 kr i månaden.

När det gäller de som bor i hyreslägenheter kommer det att ta litet längre tid och inte att vara lika dramatiskt, men boendekostnaderna kommer att sjunka också för dem. Vi kunde i dag höra bostadsutskottets vice ordförande tala om en hyresuppgörelse i Solna. Fler hyresuppgörelser är att vänta med oförändrade men kanske också sänkta hyror. Det innebär faktiskt att boendekostnadernas andel av den disponibla inkomsten nu åter minskar.

Den goda ekonomiska utvecklingen med minskad arbetslöshet och ökad framtidstro gör också att efterfrågan på bostäder ökar, vilket kommer att ha positiva effekter för bostadsmarknaden. Fler unga känner framtidstro och är beredda att skaffa sig ett eget boende. Barnfamiljer får möjlighet att efterfråga större bostäder. Vi kan med den lägre kostnad för boende som den lägre räntan medför också få fart på bostadsbyggandet.

Vi socialdemokrater vill ha en bostadspolitik för hållbar utveckling.

Den skall vara ekonomiskt hållbar. Genom regeringens ekonomiska politik har vi tagit ansvar för bostäderna och boendet. Målet för den ekonomiska politiken är att etablera ett överskott i de offentliga finanserna på 2 %. Det skapar stabilitet och gör det möjligt att hålla inflationen på mattan och att långsiktigt etablera en låg räntenivå. Genom att stödet nu byggs ut för kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet skapas förutsättningar för att kommunerna långsiktigt kan ta ansvar för de allmännyttiga bostadsbolagen och deras bostadsbestånd. Det ökar tryggheten för deras hyresgäster.

Den skall vara socialt hållbar. Vi går nu från en produktionspolitik till en boendepolitik, vilket gör att vi prioriterar insatser inom det befintliga bostadsbeståndet. Jag menar att det är viktigt att vi nu slår fast att bostaden är en social rättighet och att bostadspolitikerna skall skapa förutsättningar för att leva i goda bostäder till rimliga kostnader.

Den skall vara ekologiskt hållbar. Vi står nu inför ett nytt stort samhällsbyggnadsprogram. Att bygga det hållbara Sverige är ett åtagande som löper under en lång följd av år. Det är lika stort som när vi byggde bort bostadsnöden på 30- och 40-talen och bostadsbristen på 50- och 60-talen. Nu handlar det om att göra hela samhället hållbart. Den nya tillväxten i ekonomin kommer just därför att den är hållbar.

Riksdagen har tidigare fattat beslut om 5,4 miljarder för lokala investeringsprogram för att utveckla ett hållbart Sverige. Regeringen föreslår i vårbudgeten ytterligare 2 miljarder för samma ändamål för år 2001. En väsentlig del av dessa pengar kommer att användas för att bygga om det befintliga bostadsbeståndet till ekologisk hållbarhet. Det innebär att vi på sikt får ett kretsloppsanpassat boende som är byggt av miljövänliga och resurssnåla byggmaterial som går att återanvända. Riksdagen har vidare fattat beslut om 9 miljarder för energiomställning, bl.a. i syfte att öka energieffektiviteten i boendet.

Det övergripande målet för bostadspolitikerna kan sammanfattas så här: Bostaden är en social rättighet, och bostadspolitikerna skall skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Boendemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsvillkor och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.

Det kan tyckas vara en ganska okontroversiell målsättning, som också utskottsmajoriteten har ställt sig bakom, vilket jag hälsar med tillfredsställelse. Därför blev jag väldigt förvånad när jag fick klart för mig att moderaterna i bostadsutskottet gått emot denna inriktning av bostadspolitikerna. Eller skall man inte vara förvånad? När jag läser moderaternas bostadspolitiska motion konstaterar jag att skiljelinjen går mellan oss socialdemokrater tillsammans med övriga utskottsmajoriteten och moderaterna på just den här punkten om den väsentliga portalparagrafen. Vi ser bostaden som en social rättighet. Om jag skall döma av den moderata reservationen måste jag tyvärr konstatera att ni ser bostaden mer som en handelsvara.

Med den bostadspolitik som riksdagen nu har att ta ställning till lägger vi fast en inriktning som innebär att samhället har ett ansvar för en fortsatt hållbar utveckling inom bostadssektorn.

Genom att stödet till ny- och ombyggnad reformeras åstadkommer vi långsiktiga spelregler för att få fart på byggandet. Aktörerna på bygg-

*Fel! Okänt
växelargument.*

marknaden vet nu vad som gäller, vilka regler som gäller för byggandet och hur statens stöd ser ut långsiktigt. Genom det nya investeringsbidraget för ekologiskt byggande ger staten också en signal om vilken inriktning vi vill att det framtida byggandet skall ha.

Vid sidan av saneringen av de offentliga finanserna och vad det har fört med sig när det gäller ränteläget är den delegation vi nu inrättat för att stödja kommuner med övermäktiga åtaganden inom bostadssektorn den viktigaste bostadspolitiska insatsen. För mig är de allmännyttiga bostadsföretagen själva kärnan i den sociala bostadspolitiken. För oss socialdemokrater är det viktigt att säga att allmännyttan skall utvecklas och icke avvecklas.

Herr talman! Det har varit många överdrifter i beskrivningen av krisen inom de allmännyttiga bostadsföretagen. Om man jämför de belopp som kan komma i fråga för att klara problemen inom de allmännyttiga bostadsföretagen med det stöd som har behövts för att lösa den privata fastighetskrisen är dessa belopp icke i närheten.

Delegationen kommer att arbeta med lån, kreditgarantier och i sista hand direkta bidrag. Den inrättas från halvårsskiftet och kommer att arbeta skyndsamt för att tillsammans med kommunerna lösa de problem de inte kan klara själva.

Herr talman! En bostadspolitisk utmaning är att ta nya steg för att åstadkomma rättvisa villkor mellan upplåtelseformer och årgångar. Den lättnad vi nu gör för s.k. krisårgångar motsvarar en lättnad på 150 kr för en trerummare i de berörda årgångarna. Det innebär ytterligare en avlastning för dem som har de högsta boendekostnaderna och bidrar till att vi kan uppnå de uppställda bostadspolitiska målen.

Genom uppgörelsen mellan Socialdemokraterna och Centern om nivån på fastighetsbeskattningen skapas också långsiktiga förutsättningar för nivån på just denna beskattning.

Jag menar att den parlamentariska kommitté som regeringen tillsatt för att utreda den framtida fastighetsskatten kommer att ge oss förutsättningar för en debatt och kommer också att utreda hur vi skall kunna öka upplåtelseneutraliteten mellan de olika upplåtelseformerna.

Herr talman! Jag tycker att vi kan se ljuset på framtiden. Med vi menar jag i det här fallet alla vi boende. Efter en lång följd av år med stigande bostadskostnader och extremt lågt byggande ser vi nu framför oss en utveckling med minskade boendekostnader och ökat byggande.

Herr talman! Det börjar närma sig slutet på riksdagsåret och den här mandatperioden. Den bostadspolitiska debatten är bland de sista debatter som denna kammare har innan man tar en välbehövlig semester. Får inrikesministern passa på tillfället att önska herr talman, bostadsutskottets ledamöter och tjänstemän, mina meddebattörer och övriga kammaren en riktigt skön sommar!

Anf. 46 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Det går bra för Sverige, säger inrikesministern. Det var ingen ände på hur bra det går. Jag tycker att det är något av en skandal att landets inrikesminister talar på det sättet samtidigt som vi har över 600 000 människor i vårt land som inte har något jobb. Detta är en fråga som borde bekymra inrikesministern betydligt mer än hur räntan förändras från det han går från departementet till riksdagen.

Herr talman! Hyresgästernas Riksförbund driver som vanligt varje valår en kampanj om hyror. Dagarna efter det att man hade sitt senaste inlägg i den debatten kom Socialdemokraterna ut med en tabloidtidning i Stockholm som just använde hyresgäströrelsens material och påstod att vi moderater skulle vilja införa marknadshyror.

Jag har fått ett antal samtal från oroliga människor i Stockholm som tror på sådan dynga. Det finns ju människor som tror på vad som står i tidningen. Därför vill jag fråga Jörgen Andersson: Är det verkligen hederligt av Socialdemokraterna att medvetet ljuga på det här sättet? Socialdemokraterna måste ju ha haft materialet långt innan dess att ordförande Danneman skrev sin artikel. Socialdemokraterna och Hyresgästernas Riksförbund jobbar alltså hand i hand.

Anser Jörgen Andersson att detta är rimligt? Står Jörgen Andersson bakom de här lögnerna trots att han vet att vi moderater inte vill införa några marknadshyror? Är det med lögn som Socialdemokraterna avser att driva årets bostadspolitiska valrörelse?

Anf. 47 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är trist att konstatera att det är en nagel i ögat för moderaterna att det går bra för Sverige.

Vi kan väl ändå vara överens om en sak, nämligen att hur statens ekonomi hanteras är en av de avgörande orsakerna till vilken inflation och vilken ränta vi har. Under den tidigare mandatperioden drev man låneverksamheten upp till den astronomiska nivå där underskottet 1994 var 223 miljarder kronor och lånebehovet samtidigt detsamma. Vi måste väl ändå vara överens om att detta var räntedrivande, och en av orsakerna till att vi hade en ränta på 12–13 % och en inflation på 6–8 %. I dag är räntan för ett femårigt bostadslån nere på drygt 5 %. Det beror på att vi har fört en ekonomisk politik som har varit betydligt mer framgångsrik och som har mer förtroende än vad som kan utskönjas av den tidens politik.

Knut Billing ställde några frågor. I den moderata reservationen till bostadsutskottets betänkande ställer man inte upp på den inledande portalparagrafen, nämligen att bostadspolitikerna skall utgå från den sociala rättvisan. Då kan man inte dra någon som helst annan slutsats – och det var det jag gjorde i mitt anförande – än att moderaterna vill att bostadspolitikerna skall vara fria för marknaden och också fria för handling.

Anf. 48 KNUT BILLING (m) replik:

Herr talman! Låt mig först konstatera att jag tycker att det är alldeles utmärkt att räntorna i dag är nere på den låga nivå som de är. Det är utmärkt, och det vore bra om de kunde fortsätta att vara på den nivån. Låt oss hoppas det!

Men vad jag beklagar, och vad jag tycker är skandalöst, är denna skönmålning av vad som händer i Sverige när vi samtidigt vet att över 600 000 människor är utan jobb. Det berörs inte med ett ord trots att det är en stor och väsentlig fråga.

Jag kan också konstatera att den kampanj som hyresgäströrelsen och socialdemokraterna bedriver varje år kommer att upprepas i år. Den kommer att upprepas med inrikesminister Jörgen Anderssons stöd. Han anser nämligen uppenbarligen att det är rimligt att använda lögnen som

**Fel! Okänt
växelargument.**

ett politisk vapen trots att jag här än en gång, och för sista gången eftersom jag inte har någon mer replik, säger detta:

Moderaterna vill *inte* införa marknadshyror.

Anf. 49 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Vi kan väl också vara överens om att räntenivån är ett av de mest betydelsefulla inslagen i möjligheterna att få låga hyror och låga boendekostnader. När nu Riksbanken sänker reporäntan med påföljden att boenderäntorna går ned motiverar Riksbanken detta med att den svenska ekonomin utvecklas väldigt starkt och att det förs en stark finanspolitik. Sommaren 1994, då det också var valår, gjorde Riksbanken precis tvärtom. Då höjde den räntan med motsatt motivering, nämligen att svensk ekonomi inte var stark och att det fördes en alltför svag finanspolitik.

Jag vill upplysa Knut Billing om att från mars 1997 till mars 1998 ökade sysselsättningen med 45 000. Arbetslösheten är nu på väg ned. Inom byggsektorn finns det t.o.m. tendenser till flaskhalsproblem där man inte får tag i byggarbetskraft. Så fort har det vänt.

Vi kommer att klara sysselsättningspolitiken också, lika väl och lika bra som vi har klarat den ekonomiska politiken.

Anf. 50 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Inrikesministern nämnde att Socialdemokraternas bostadspolitik är en del av välfärdspolitiken. Det är ju inte svårt att ställa upp på det – det tycker vi från kristdemokraternas sida också. Vi säger dessutom att den är en del av vår familjepolitik.

Det finns några frågor som jag tycker hör ihop med detta. Jag minns när den bostadspolitiska utredningen överlämnade sitt betänkande till ministern. Då märkte vi en tydlig besvikelse över att det där inte fanns med något särskilt förslag till ett bosparsystem. Den besvikelsen delade jag med inrikesministern.

Nu är min fråga: Är vi inte i behov av ett bosparsystem? Vi vet ju att det kommer att krävas betydande egen kapitalinsats om man som ung familj vill skapa ett tryggt eget boende när barnen kommer. Hade då inte en målsättning – inte minst av psykologiska skäl – att spara till ett framtida boende när man är ung varit något att satsa på? Finns verkligen inte det behovet? Vilken är egentligen inrikesministerns åsikt?

Anf. 51 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har exakt samma uppfattning som den som Ulf Björklund och flera andra ledamöter i bostadsutskottet har gjort sig till tolkar för i dag, nämligen att det är väsentligt att få ett bosparande.

När vi tittade på den här frågan i beredningsarbetet – och det gjorde vi ordentligt – hade vi kontakt med aktörerna och hypoteksinstituten på finansmarknaden. De rekommenderade oss att inte införa något statligt bosparsystem, och än mindre något subventionerat sådant. Deras lösning var att de själva skulle få möjlighet att ta fram attraktiva produkter på bosparområdet. Argumenteringen från deras håll var så stark att jag faktiskt tog intryck. Vi kommer nu att följa den här verksamheten och se om det kommer ut intressanta bosparprodukter på marknaden.

Jag har som sagt precis samma uppfattning. Jag tror på ett allmänt bosparande. Skulle det visa sig att detta inte blir som man har utlovat är jag beredd att återkomma till frågan. I grunden är jag nämligen positiv till bosparande.

Prot. 1997/98:119

5 juni

Bostadspolitiken

Anf. 52 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Parterna inom bankväsendet kan naturligtvis på alla sätt uppleva en konkurrens. De undrar om de skall förlora marknadsandelar om det kommer ytterligare ett nytt sparsystem. Deras synpunkter i sammanhanget kan man alltså ha förståelse för.

Trots allt är sparandet till ett eget boende viktigt. Att man från statsmaktens sida vill betona hur viktigt det är med tanke på framtiden är egentligen en väldigt fin signal att ge inte minst ungdomar, som ju kanske mer än tidigare måste planera för framtiden.

Till sist vill jag fråga om bostadsbidragen. De berör ju också de här bitarna. Det är viktigt att man också klarar sitt boende den dag man har skapat sig ett eget sådant. Vilken är inrikesministerns syn på de individuella inkomstgränserna och ytbegränsningsreglerna? Är detta något som självklart och tydligt skall ligga kvar inför framtiden? Eller finns det möjligen hopp om att vi kanske kan ändra på detta? Det är ju ändå en rättvisefråga.

Anf. 53 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! När det gäller bosparandet har vi fått de synpunkter som jag nämnde. De var väldigt starka. Aktörerna konkurrerar ju också med sig själva i olika sparformer. De har utlovat att ta fram bosparprodukter som är intressanta på marknaden. Jag tycker att man skall lita på ett sådant löfte. Men vi kommer naturligtvis att följa verksamheten.

Vi behöver ju inte här argumentera och kivas om det som vi är överens om. Jag är för ett bosparande. Jag ser mycket positivt i det hela.

Vi har inte bedömt att det är aktuellt att göra några förändringar i bostadsbidragen nu. Vi har icke bedömt att något sådant skall finnas med i den här bostadspolitiska propositionen. Det finns så många andra inslag i bostadspolitiken som vi har prioriterat. Bland det vi har prioriterat är att nu se till att de kommunala bostadsbolag som har bekymmer skall få förutsättningar för att kunna överleva så att det inte går ut över skola, vård och omsorg.

Anf. 54 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! I den bostadspolitiska utredningen fanns det en tanke om att skapa breda överenskommelser. Fem partier stod bakom utredningens betänkande. Vänstern var delvis med, men när det gällde de ekonomiska frågorna tyckte vi att det mest handlade om en fantasivärld. Det var inte verklighetsbaserat.

När sedan regeringen kommer med sin proposition förankrar man den inte hos någon. Man kommer alldeles ensam. Det beror väl på att detta inte är någon seriös bostadspolitisk proposition som på ett allsidigt sätt beskriver bostadspolitiken.

När man sedan springer på pumpen i utskottet ringer man till Centern och säger att vi skall lösa problemen med krisårgångarna. Det slutar med

*Fel! Okänt
växelargument.*

en generell fastighetsskattesänkning som ger en hyresrätt 6 kr per månad och – om det nu blir som det är sagt – en villa på Lidingö med sjöutsikt 1 000 kr per månad.

Detta är en fördelningspolitik som är mycket märklig. Hur kan socialdemokraterna bete sig på detta sätt när frågan handlar om hur man skall hantera krisåtgångarna och göra vettiga lösningar för dem? Här hade Vänstern bra förslag som var lätta att ta till sig. I stället väljer man den här vägen.

Jag vill fråga ministern: 2 miljarder – 6 miljarder på tre år – skaffar ni fram på något sätt. Hur har ni tänkt er att det skall finansieras? Och är det som jag säger när det gäller lägesfaktorn? Är det de gamla fiskarna i fritidsområden med högt taxerade villor som får lättnader, eller blir det på något annat sätt?

Anf. 55 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! När man granskar utskottsbetänkandet ser man att det sammantaget inte kommer att bli några dåliga majoriteter när det gäller den bostadspolitiska propositionen. Det jag tror att Owe Hellberg är sur över är att han inte har fått spela någon roll i att plocka fram detta majoritetsbetänkande eller i den breda majoritet som det sammantaget blir för den bostadspolitiska propositionen i betänkandet. Men det må väl vara hänt. Det går väl över. Jag önskade ju också Owe Hellberg m.fl. en skön sommar, så det kommer säkert att gå över.

När det sedan gäller hyresrätter har Owe Hellberg flera gånger sagt att det inte blir någon mer hyressänkning än 6 kr per kvadratmeter. Jag har, till skillnad från Owe Hellberg, stort förtroende för hyresgäströrelsen. Det må vara en sak vad SABO går ut och säger. En helt annan sak är vad hyresförhandlingarna stannar på när man har förhandlat färdigt. Med de kraftiga räntesänkningar som vi nu ser, och med fastighetsskattesänkningen därtill, tror jag att vi när hyresförhandlingarna är över kommer att se betydligt större hyressänkningar än dem som Owe Hellberg för fram. Men det beror kanske på att jag har betydligt större förtroende för hyresgäströrelsen än vad Owe Hellberg har.

Anf. 56 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Tyvärr måste jag också ha större förtroende för hyresgäströrelsen än vad jag har för ministern. Det är sorgligt men sant.

När det gäller den generella sänkningen är det något som kommer alla som redan är infasade i fastighetsskattesystemet till godo. De som verkligen skulle behöva hjälpen är de som inte är inne i systemet. Totalt sett handlar det om 25–30 kr för en trerummare. Slår man ut det på hela beståndet blir det inte mer – tyvärr. Sedan kommer väl de hyresförhandlingar som sker förhoppningsvis att sluta på ett lyckligare sätt.

Fakta från den bostadspolitiska hearingen visar att på grund av politiska beslut som är fattade sedan tidigare är hyreskraven runt 7 % framöver. Varför? Jo, på grund av infasningen av fastighetsskatten och på grund av den snabba avtrappningen av räntebidragen. Läger man ut detta på dem som det egentligen berör handlar det om 1 000–1 300 kr per månad. Det är verkligheten, ministern – inte det ministern står och säger i talarstolen om att räntorna löser alla problem.

Anf. 57 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Nu är det ju inte jag som minister eller någon annan minister som förhandlar. Det gör parterna på hyresmarknaden. Jag tror dock att de har en helt annan uppfattning än Owe Hellberg om räntornas betydelse för de hyresförhandlingar som man bedriver och har bedrivit.

Sedan redogjorde bostadsutskottets vice ordförande för en nyligen träffad hyresuppgörelse mellan Solna och hyresgästerna där det var helt andra tal vad gällde hyressänkningar. Hade inte Solna och hyresgäströrelsen lyssnat på Owe Hellberg så att de hade kunnat begränsa det till 6 kr?

Anf. 58 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Jag delar inrikesministerns uppfattning om sund ekonomi och om att det har varit nödvändigt att driva en politik i landet som innebär att man kan få låg ränta. Det började vi med under fyrpartiregeringens tid, och det är grunden för att kunna bygga billigt och få ned hyrorna.

Det är också glädjande att inrikesministern uttalar sig för bosparsystem. Jag hoppas att det skall förverkligas med den regering som tillträder. Vi får hoppas att det blir en borgerlig, för då kommer det. Blir det en socialdemokratisk har vi här ett löfte från ministern.

Jag vill dock peka på viktiga bitar som vård, skola och omsorg. Vi har ju samma inriktning på att detta är viktigt och något som vi måste säkra.

Jag har två frågor: Ser inte inrikesministern risker i den bolagsflora som finns i kommunerna och som har växt? Jag tog tidigare upp att det finns kommunala kaféer, solarier osv. som konkurrerar med de privata. Detta ställer till det när det gäller kommunernas ekonomi och deras möjligheter att säkra vård, skola och omsorg.

När det gäller den kommunakut som nu skall träda till undrar jag: Vad är det för fel på tanken att staten, som vi skriver i vår motion, går in först när man i kommunerna har gjort allt för att undanröja och avveckla annan kommunal bolagsverksamhet i syfte att klara sina skulder?

Anf. 59 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag kan dela Erling Bagers uppfattning när det gäller kaféer och solarier. Detta är mycket tveksamt. Sådant tycker jag bedrivs bättre i småföretagsform. Nu tror jag inte att försäljning av kaféer och solarier löser problemen i de allmännyttiga bostadsföretagen. Om den bostadspolitiska propositionen vinner riksdagens gillande, och även den ekonomiska vårpropositionen, kommer vi att avsätta 4,3 miljarder för insatser i de kommuner som har problem med sina bostadsbolag. Det gör vi därför att dessa kommuner inte skall behöva föra över verksamhetspengar till bolagen och därmed få en sämre vård, omsorg och skola än övriga kommuner i landet. Det är ungefär dessa belopp det kommer att handla om, naturligtvis också med insatser från de berörda kommunerna och bolagen. Där gör vi insatsen, och vi gör det rejält.

Anf. 60 ERLING BAGER (fp) replik:

Herr talman! Jag pekade i mitt anförande på att det under de senaste decennierna har växt fram en flora av kommunala bolag och att det i många fall har bidragit till dålig ekonomi när man i kommunerna försöker

*Fel! Okänt
växelargument.*

leka företagare och misslyckas, varvid kommunen och skattebetalarna får ta smällen.

Vi i Folkpartiet har också tyckt att de kommunala bostadsbolagen givetvis skiljer sig från dem jag räknade upp tidigare. Det är en annan typ av bolag. I många kommuner har det dock funnits majoriteter, också med socialdemokrater, som har kunnat tänka sig att sälja ett allmännyttigt bostadsbolag för att säkra kommunens kärnområden vård, skola och omsorg.

Det kan vara viktigt att göra så och låta de som är verksamma i kommunen själva avgöra om de vill ha kvar eller fortsätta med ett kommunalt bostadsbolag.

Anf. 61 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är där som vi skiljer oss åt. Vi från socialdemokratisk sida anser att de allmännyttiga bostadsbolagen fyller en viktig funktion i den sociala bostadspolitiken. Därför vill vi utveckla, inte avveckla, de allmännyttiga bostadsbolagen. Det är därför vi avsätter dessa summor, så att de allmännyttiga bostadsbolagen i kriskommunerna skall kunna leva vidare.

Ett annat skäl – eller snarare ett konstaterande – är att på de orter där krisbolagen finns, finns det ingen kö av köpare.

Anf. 62 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Herr minister! Hela Sverige skall leva sade man i regeringsförklaringen. Det är en devis som vi i Centerpartiet tycker bra om. Jag antar att det är en devis som också inrikesministern har som riktmarke.

Men nu finns det problem. Ser man inte problemen, kan man inte göra något åt dem. Ser inrikesministern dessa problem, och hur tänker han lösa dem?

Den välfärd vi i Centerpartiet vill ha finns inte. Människor kan inte i dag fritt välja var de vill bo – i storstaden eller på landsbygden. Det råder en snedfördelning på tillgång och efterfrågan på bostäder. Det finns ca 60 000 tomma lägenheter runt om i landet. Flera tusen bostäder rivs eller läggs i s.k. malpåse.

När jag åker från Uppsala – en ”högkvalitetsstad” där allt händer – till sommarstugan i Värmland ser jag dessa områden och hur mörkt det blir. Detta är en allvarlig fråga. Det känns inte bra. Det är inte positivt för människor i Norrland att se tomma lägenheter. Vad skall vi göra så att situationen inte blir värre?

Samtidigt råder bostadsbrist i ett tjugotal kommuner. Koncentrationspolitiken har slagit igenom. Är ministern beredd att föra en decentraliseringspolitik även på det området?

Anf. 63 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag har inte svårt att omfattas av idén att hela Sverige skall leva.

Jag har de senaste åren fått uppvaktningar från drygt 80 kommuner som har redovisat sina bekymmer. De flesta bekymren finns i skogslänen. En stor del av bekymren härleds till kraftiga befolkningsminskningar.

Konsekvensen har blivit ytterligare problem med tomma lägenheter och svårigheter med ekonomin i bostadsbolagen.

Vi avsätter nu 4,3 miljarder kronor till insatser för verksamheten. Det innebär kanske den största regionalpolitiska insatsen eftersom bolagen uteslutande finns i skogslänen.

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 64 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag har en annan fråga som jag också ställde till Lennart Nilsson men inte riktigt fick svar på. Vi har diskuterat den frågan tidigare i kammaren. Den gäller valfriheten i boendeform.

Anser ministern att det är lika viktigt att man kan äga sin bostad som att man kan hyra sin bostad? Jag vill ha ett klart svar på det.

Anf. 65 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Jag anser att Sverige är ett av de länder som har den största valfriheten. Vi kan välja mellan äganderätt i hus, kooperativ bostadsrätt, privat bostadsrätt och hyresrätt. Vi har en valmöjlighet på alla de upplåtelseformer som går att ta fram. Jag tycker att valfriheten är stor och bred i vårt land.

Anf. 66 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa två frågor till inrikesministern.

Första frågan gäller det vi alla är överens om i portalparagrafen, nämligen det övergripande målet. Tycker ministern att ROT-bidraget, i skenet av det övergripande målet, är bättre för barnen än fortsatt allergisanering av farliga inomhusmiljöer? Jag ställer dessa två saker mot varandra då jag tror att de faktiskt står mot varandra.

Den andra frågan gäller produktansvarslag på bostads- och lokalhyresmarknaden, som jag också diskuterade i mitt anförande. Tror inrikesministern på ett lagstiftat produktansvar för bostadsvårdare och lokaluthyrare vad gäller hälsoeffekter oavsett om lägenheterna eller lokalerna är nya eller gamla?

Det finns i dag ingen försäkring mot boendeskador. De boende skyddas inte mot ohälsa som uppkommer genom brister i boendemiljön. Detta är lätt att koppla till problemen med allergisanering.

Anf. 67 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är oerhört viktigt att bedriva ombyggnad i bostäder och offentliga lokaler i syfte att införa ekologiskt hållbart material anpassat till kretsloppssamhället. Under mandatperioden har flera miljarder avsatts i bidrag till ombyggnadsverksamhet, och hundratals miljoner har direkt gällt allergisanering.

I bostadspolitiska propositionen har ett investeringsbidrag på räntebidraget lagts in. För att få det måste man antingen bygga om eller bygga nytt med ekologiskt hållbart material.

Vi har samma utgångspunkt som Miljöpartiet. Vi har dessutom under perioden med budgetsanering avsatt pengar till den verksamheten. Detta fullföljs i bostadspolitiska propositionen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 68 PER LAGER (mp) replik:

Herr talman! Jag har två andra frågor om fastighetsskatt och skatt i övrigt.

I utredningen om fastighetsskatt får man inte enligt direktiven diskutera nivån på skatten. Är det inte inrikesministerns mening att det finns en vits med att miljöanpassa skatteuttaget och bidra till ett ökat miljöriktigt beteende, dvs. göra det långsiktigt hållbara också kortsiktigt lönsamt? Miljöpartiets idé är att lägga om skatten från det fiktiva taxeringsvärdet.

Den andra frågan gäller det ökade egna inflytandet över boendet. Kan ministern tänka sig ett högre fribelopp när det gäller självförvaltningen? Miljöpartiet föreslår ett halvt basbelopp. Vad säger inrikesministern om den lösningen?

Anf. 69 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Herr talman! I och för sig är detta skatteministerns ansvarsområde. Jag såg honom nyss i kammaren, men han har gått ut igen. Jag får väl försöka säga något på området.

En utredning är just färdig, nämligen den om hur taxeringsvärden skall sättas. En utredning har tillsatts som skall titta över om det är möjligt att använda fastighetsskatten för att få en ökad neutralitet i upplåtelseformer.

Vi får avvakta hur utredningarna så småningom skall samordnas och vilka effekter och resultat det kan bli. Jag är inte beredd att närmare gå in på dessa frågor eftersom de inte ingår i mitt ansvarsområde.

Vi gjorde en betydande insats från regeringens sida för att göra det möjligt med självförvaltning. Det är det berömda Holmafallet. Genom en ändring på ett par områden blev det möjligt med en aktiv självförvaltning av bostadsområdet Holma. Det har mottagits positivt, och det kan bilda mall för övriga bostadsområden i vårt land.

Anf. 70 INGA BERGGREN (m):

Herr talman! Jag fortsätter nu denna viktiga debatt med att diskutera kommunernas roll i bostadspolitiken. Moderata samlingspartiet anser att det går att lösa bostadsproblem för resurssvaga hushåll eller för människor som på grund av hög ålder, handikapp eller sociala problem har behov av särskilda boendeformer utan att kommunen äger bostäderna.

Vi moderater ser ett egenvärde i enskilt ägande. Alldeles särskilt gäller det där många människors önskemål och värderingar är viktiga att tillgodose. Boendet är ett sådant område. Alla människor har önskemål om hur de vill bo. Ju mer dessa önskemål kan realiseras, desto bättre är det för den enskilde och dennes familj.

Enskilt ägande av hyresfastigheter ger ofta fler alternativ än boende i fastigheter som tillhör stora kommunala bolag. De enskilt ägda hyresfastigheterna är ofta ägda av relativt små företag med ett fåtal lägenheter i varje hus. Alternativen och valmöjligheterna blir fler. Vi anser att en grundläggande förändring behövs för att människor som valt hyresboende kan välja och därmed känna trygghet i sitt boende.

De stora risker som många kommuner tagit skulle kunna elimineras. Genom avyttring av åtskilliga av de kommunala bostadsbolagen skulle finanserna kunna saneras och hyresgästerna känna större trygghet i sitt

boende. Samtidigt kan kommunerna renodla sin roll och fokusera sitt intresse på att åstadkomma en god utbildning, vård och omsorg för unga och gamla.

Låt mig börja med att tala om kommunens uppgifter. Det är viktigt att poängtera att beslut skall fattas på lägsta möjliga nivå, så nära människorna som möjligt. Just den vardagsnära och grundläggande gemensamma välfärden måste fungera på lokal nivå, dvs. i kommunen. Med de skilda förutsättningar som finns i Sveriges kommuner innebär det att lösningarna blir olika. För att kommunerna skall kunna vara effektiva i sin roll är därför kommunal självstyrelse en grundförutsättning. Det är ytterst väsentligt att understryka.

Det behövs ingen ny lagstiftning eller nya regleringar för att kunna uppfylla det övergripande ansvaret för människors väl och ve inom bostadsområdet. Denna slutsats kom den bostadspolitiska utredningen också till slut fram till, även om det fanns en brasklapp – att en förändring inte behövdes i nuläget, som man sade. Det blev, kan man säga, den markering som visar att det ”under resans gång” fanns delade meningar. Regeringen har dock i sitt förslag stannat på den linje som utredningen hade.

Jag vill klart markera att jag anser att det inte behövs vare sig någon ny bostadsförsörjningslag eller bostadsanvisningslag, inte heller någon samhällelig kontroll av bostadsförmedlare. Det går att förverkliga människors nödvändiga uppehälle genom att följa och tillämpa socialtjänstlagen, som just lägger det yttersta ansvaret på kommunen. Detta var den uppfattning som framkom vid en utfrågning i utskottet över temat Resurssvaga grupper på bostadsmarknaden.

Det har också gått bra i ett flertal kommuner att finna utmärkta lokala lösningar för medborgare som behöver särskilt boendestöd. Det ligger i allas intresse att förmedling av bostäder fungerar. I samverkan mellan bostadsförmedlare och fastighetsägare borde man därför kunna utarbeta ett auktorisationsförfarande som branschen själv kontrollerar. Genom plan- och bygglagen har kommunen det erforderliga redskapet för att bidra till att goda boendemiljöer skapas. Moderata samlingspartiet förordar och tror alltså på att frivilliga avtal mellan kommun, enskilda fastighetsägare m.fl. kan trygga boendet för resurssvaga grupper.

Herr talman! Moderata samlingspartiet anser att kommunalt ägande av företag ofelbart leder till problem. Kommunala företag har en konkurrensfördel. Genom beskattningsmakten kan en kommun garantera ett bolag aktieägartillskott. Banker och kreditinstitut kan erbjuda kommunala företag med kommunal borgen lägre räntor eftersom riskerna är mindre. Samtidigt behöver kommunen som ägare inte ställa avkastningskrav på bolaget.

Kommunala bolag medför ett mycket stort risktagande, vilket inte minst de många kommunala krisföretagen vittnar om. Genom att kommunerna ägnar sig åt affärsverksamhet snedvrider de konkurrensen på en marknad där lokala småföretag skulle kunna utvecklas. Det faller inte inom den kommunala kompetensen att kommunen, dvs. skattebetalarna, på olika sätt skall stödja kommunala bolag. Bl.a. Konkurrensverket har pekat på detta faktum.

Exemplet Bjuv förskräcker! Där tillskjuts 159 miljoner kronor från ”kommunakuten”. Det är det i särklass största beloppet hittills. I Bjuvs kommun, med ca 16 000 invånare, får skattebetalarna stå för 90 miljoner

*Fel! Okänt
växelargument.*

i avskrivna fordringar, plus ett lån på 20 miljoner till bolaget. Kommunen måste därvid också spara ytterligare ca 15 miljoner på grund av detta. Av bolagets ca 1 100 lägenheter står 180 tomma, och tidigare har 150 rivits. Detta är verkligheten i Bjuv! Det är den socialdemokratiska bostadspolitikens misslyckande i sin prydno, och det visar att s är förblindat av ideologin.

Kommunala bostadsbolag i kris beräknas under den närmaste treårsperioden kunna komma att kosta skattebetalarna uppemot 9 miljarder kronor. Det finns andra som gör annorlunda bedömningar, t.ex. Stellan Lundström, KTH. Han menar att det behöver tillföras 40–50 miljarder kronor för att få stabilitet och god soliditet i dessa bolag. Det är pengar som dessa kommuner hade kunnat använda till angelägnare ändamål, om de inte hade hindrats av Socialdemokraternas ideologiska blindhet. I många kommuner, inte bara i Bjuv, riskerar de kommunala bostadsbolagen framför allt att tränga undan viktig primärkommunal verksamhet som utbildning, äldreomsorg och barnomsorg. Detta är mycket allvarligt.

Det senaste exemplet rapporterades så sent som i går kväll från Katrineholm, Göran Perssons gamla kommun. Där rivs nu 200 lägenheter, och kommunen måste stötta bolaget med 74 miljoner kronor. Detta går ut över vårdens, omsorgen och skolan. Dessutom presenterades ytterligare en siffra, som visar att antalet tomma lägenheter aldrig har varit så stort som i dag, nämligen drygt 62 000.

Moderata samlingspartiet anser att kommunen först måste göra allt som står i dess makt för att komma till rätta med de förluster som ett bostadsbolag i kris förorsakar dess ägare. Det betyder att man för att lösa problemen i första hand måste sälja sådana tillgångar som man inte behöver, t.ex. mark och bostadsbolag.

En höjning av skatten är inte ett verksamt medel för att åtgärda finansiella problem. I stället kan en sådan åtgärd skapa större problem, eftersom höjd skatt leder till att människor väljer att flytta till en kommun med lägre skatt. I exemplet Bjuv är ett sådant handlande i högsta grad realistiskt och för en hel del ett alternativ och en möjlighet. Resultatet då människor ger sig av blir i själva verket lägre skatteintäkter och även fler tomma lägenheter. Problemen blir större.

Det får inte heller vara så att kommuner förhindras att sälja hela eller delar av sitt bostadsbolag, som är fallet enligt lex Nacka. Kommunerna måste återfå rätten att helt förfoga över sin egendom. Lex Nacka bör därför avskaffas.

Moderaterna avvisar alltså med kraft återigen regeringens förslag om att ta bort räntebidragen då kommunala bostadsbolag säljs till enskilda fastighetsägare. Den här gången förlängs reglerna t.o.m. utgången av nästa år. Om så sker kommer alltså dessa ”tillfälliga” regler att ha gällt i mer än tre år. Ånyo ett exempel på regeringens obeslutsamhet! Det är något som också rapporterades i Ekots morgonupplaga i dag – en del av er kanske hörde det.

Detta visar med all önskvärd tydlighet på regeringens ideologiska blockering när det gäller de kommunala bostadsbolagen. Ägaransvaret ligger ju hos kommunen, och då borde det vara självklart att det också är ägaren–kommunen som skall bestämma och besluta i frågor som berör det egna bostadsbolaget. Detta borde regeringen för länge sedan ha insett och i stället ha glatt sig över att flera kommuner tagit sitt ägaransvar

seriöst, sett till att stämma i bäcken och sålt sina bostadsbolag då möjligheten yppat sig.

Jörgen Andersson borde lyssna mer till sina partikolleger i Åstorp, Markaryd, Sundsvall, Norrköping, Södertälje, osv. Nu är inte Jörgen Andersson här, men Lennart Nilsson kanske lyssnar på detta i stället. Jörgen Andersson sade i riksdagen den 17 februari i år: "Men vad jag försöker säga här är att det faktiskt är kommunerna och inte staten som äger bostadsföretagen. Det är de som har ägaransvaret." Hur vill socialdemokraterna ha det – skall kommunerna få bestämma själva eller inte?

Kommunen skall syssla med kärnverksamhet – inte med affärsverksamhet. Det är en myt att som socialdemokraterna tro att en social och rättvis bostadspolitik förverkligas genom att kommunen och skattebetalarna äger bostäder och de kommunala bostadsbolagen är hyresledare. Spåren förskräcker! Snarare blir effekten den motsatta, inte minst mot bakgrund av att så många som 50 bostadsbolag är i kris och 66 kommuner och 2 landsting har vänt sig till regeringens "kommunakut". Det kan vi läsa i vårpropositionen.

Moderaterna motsätter sig inte att regeringen inrättar en särskild delegation för att hantera stöd till kommuner med övermäktiga åtaganden på grund av kommunala bostadsbolag i kris. Rollen för denna delegation skall inriktas på att bistå de kommunala bostadsbolag som så önskar att finna långsiktigt hållbara lösningar. Staten skall härutöver inte lämna stöd direkt till de kommunala bolagen utan till de kommuner som har en så dålig finansiell ställning att grundläggande kommunal service inte kan erbjudas medborgarna. Förutsättningen måste dock vara att det kommunala bostadsbolaget avyttras.

Jag vill också säga någonting om de s.k. miljöpengarna, dvs. pengarna till ekologiskt motiverade åtgärder. En rad statsråd och även socialdemokratiska riksdagsledamöter åker i dagarna land och rike runt och delar ut pengar till kommuner för ekologiskt motiverade insatser, som det så vackert heter. I Norrköping går pengarna enligt en uppgift jag har till att riva lägenheter. Miljöpengarna går till någonting som jag betraktar som kapitalförstöring! Detta manifesterar, tycker jag, regeringens bostadspolitik, som redan är intellektuellt raserad. Är det så alla dessa miljarder skall användas – till kapitalförstöring? Är det så man skall realisera det stora, nya samhällsbyggnadsprogram som Jörgen Andersson tidigare talade om?

Till slut några ord om förslaget om ROT-avdrag, som innebär en utvidgning eller förlängning av det som gäller i dag. Det förslaget är också symptomatiskt för regeringens bostadspolitik. Det innebär ett lappande och lagande, en kortsiktspolitik. Det ges inga klara besked om de långsiktiga spelreglerna. Därför föreslår Moderaterna, tillsammans med Folkpartiet och Kristdemokraterna, att det nuvarande systemet skall avvecklas. Stödet bör i stället utvidgas, så att ett generellt system med sänkt skatt på hushållstjänster införs. Hur själva modellen ser ut går det bra att läsa om i den reservation som vi tre partier har gemensamt.

Härmed ställer jag mig naturligtvis bakom alla reservationer signerade Moderaterna och instämmer också i Knut Billings yrkande om bifall till reservation 1.

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 71 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det räcker med socialtjänstlagen, sade Inga Berggren i sitt anförande. Jag skulle vilja fråga: Varför har vi då 10 000 hemlösa? Varför har vi då 160 000 ungdomar som inget hellre vill än att ha ett eget hem? Varför har vi så många barnfamiljer som flyttar runt med olika andrahandskontrakt?

Vad vill Inga Berggren säga till den man i Solna – Solna var ju så bra, sade inrikesministern här nyligen – som stod i det kommunala bostadsbolagets kö i åtta år och sedan fick beskedet: Kom igen, lille vän, när du tjänar mera pengar! Detta skedde trots att han hade fast arbete men tydligen för låg inkomst för att passa bostadsbolaget och möjligtvis fel efternamn.

I socialtjänstlagen ingår tyvärr inte rätten till en bostad, Inga Berggren – inte för alla; för vissa grupper finns den men inte för alla. Sådan är verkligheten.

Anf. 72 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att Owe Hellberg skulle ställa sina frågor till de socialdemokratiska kommunpolitikerna ute i Sveriges alla kommuner. Faktum är ju att socialdemokraterna styr i kommunerna. Jag vidhåller att socialtjänstlagen när den används på rätt sätt gör det möjligt att lösa problemen. Genom socialtjänstlagen har man de redskap man behöver.

Jag förstår att Owe Hellberg gärna skulle vilja tillgripa bostadsanvisningslagar och sådant. Jag tror på frivilliga överenskommelser och socialtjänstlagen i botten.

Anf. 73 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Men om det visar sig att socialtjänstlagen är otillräcklig? Det visar tre mål som alldeles nyligen avgjordes i domstol. Man sade: Flytta hem till mamma och pappa! Du skall inte ha någon egen bostad. Du klarar inte av det, av de och de skälen. Då kan man väl inte hävda att socialtjänstlagen är tillräcklig.

De socialdemokratiska politikerna i kommunerna fick ju under den borgerliga regeringsperioden fribrev från att över huvud taget behöva syssla med bostadspolitik och bostadsförsörjningsprogram och ta ansvar för en bostadspolitik. Det är precis det vi vill återföra med våra obligatoriska kommunala bostadsplaneringsprogram. Vi vill lyfta fram dessa frågor i ljuset, föra en diskussion på demokratisk nivå och försöka lösa problemen. Men sådana åtgärder vill ni tyvärr inte ha.

Anf. 74 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Jag tror att det först är när människorna ges ekonomiska förutsättningar och möjligheter att efterfråga en bostad efter de egna önskemålen som man kan lösa bostadsproblemen, Owe Hellberg. Därför behövs det i Sverige en annan politik som ger fler jobb och skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare. Det behövs avregleringar, alternativ och mångfald på bostadsmarknaden. Då kommer det också att finnas utrymme för att i en statsbudget ge stöd till dem som verkligen behöver det. Man skall inte dela ut pengar till höger och vänster till mer eller mindre tvivelaktiga projekt.

Anf. 75 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Moderaterna är så förblindade av sin ideologi att de glömmer verkligheten. Vi socialdemokrater har ingenting emot enskilt ägda fastigheter, men jag undrar hur valfriheten kan bli större om jag som hyresgäst bor hos Lars Tobisson i stället för i det kommunala bostadsföretaget.

När vi skall diskutera verkligheten glömmer moderaterna en viktig del. Mellan 1991 och 1996 var det 2 963 privata fastighetsägare och 267 bostadsrättsföreningar som gick i konkurs. Det var alltså över 3 000 privata fastighetsägare och bostadsrättsföreningar. De har kostat oss skattebetalare massor av miljarder. Det tycker Inga Berggren och moderaterna är okej. Att försöka klara några få kommunala företag i kommuner där det finns problem är någonting fult, men det är okej att man pumpar ut 10–20 miljarder till privata fastighetsägare från oss skattebetalare. Det nämner ni inte med ett ord.

Verkligheten är den, att vi får bidra med långt mycket mindre för att lösa problemen för de kommunala företagen än vad vi har gjort när det gäller privata fastighetsägare och bostadsrättsföreningar, vars konkurser vi gemensamt har fått betala. Det nämner Inga Berggren inte med ett ord. Man skall slå på det som byggts upp gemensamt därför att det är fult i moderaternas ideologi.

Anf. 76 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det hade varit på sin plats att Lennart Nilsson i stället svarade på frågan om varför man inte kan anamma förslaget från utredningen om kommunala bostadsbolag när det gäller att bredda ägandet genom att låta andra än skattebetalarna tillföra kapital när man ser att det finns bekymmer ute i kommunerna.

Regeringen och socialdemokraterna förhindrar genom sin kategoriska inställning till utförsäljning av de kommunala bostadsbolagen nödvändig omstrukturering.

Jörgen Andersson säger att de kommunala bostadsbolagen inte skall avskaffas utan utvecklas. Jag säger att de skall avskaffas. De skall omstruktureras för att sedan efter hand avskaffas.

Varför då gå med på ett förslag som det som jag kallar för lex Nacka, Lennart Nilsson? Det förhindrar kommunerna själva att göra någonting åt en svår situation i kommunerna.

Anf. 77 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Det har av flera talare, inte minst av utskottets ordförande, i debatten ironiserats över att socialdemokraterna har misslyckats med sin bostadspolitik och att den bostadspolitiska utredningen har misslyckats. Det kan naturligtvis bara de göra som är glada över att det är på det sättet och som inte ser bostadspolitiken som en viktig del för konsumenterna – för de boende. De är ju de som drabbas av dessa misslyckanden.

Jag tycker att de som har deltagit i debatten litet till mans skall fråga sig vad som har gjorts för att nå den breda samling som var tanken med det bostadspolitiska arbetet under denna mandatperiod. Från det att den bostadspolitiska utredningen lade fram sitt förslag har splittringen blivit

*Fel! Okänt
växelargument.*

total. Mer splittrade uppfattningar än vad som kan ses i det betänkande vi nu behandlar är det länge sedan man såg.

Jag tillhör inte dem som vill ironisera över detta, men jag beklagar det. Vi behöver mer av samsyn på det bostadspolitiska området, som är av långsiktigt bestående värde när det gäller att nå stabilitet. Det enda av substans, av bestående värde och av samsyn i betänkandet är den uppgörelse som har gjorts mellan Socialdemokraterna och Centerpartiet som berör fastighetsskatten. Även den kritiserar man från olika håll. Nog är det en märklig debatt som man får åhöra.

Det andra av substans för bostadspolitiken och inte minst för dess kostnader är den framgångsrika ekonomiska politik som har förts, som gör att inrikesministern kan komma hit till kammaren och hålla ett ekonomisk-politiskt anförande och icke ett bostadspolitiskt anförande. Jag är naturligtvis som centerpartist stolt över att ha medverkat i ett samarbete som gjort det möjligt för honom att komma hit och diskutera hur viktigt det är med låga räntor och låg inflation för kostnaderna i boendet.

Fru talman! Det var naturligtvis djärvt av socialdemokraterna att i förra valrörelsen lova att man skulle skapa denna stabilitet genom en samsyn med sådana kompisar. Därför blir denna dag inte någon för bostadspolitiken historisk dag då man kan fatta ett brett politiskt beslut som ger stabilitet för framtiden.

I Centerpartiet har vi länge arbetat för att skapa hållbara och stabila förutsättningar för boendet. Jag tillhörde dem som trodde på att det skulle vara möjligt att åstadkomma denna bredare samsyn inom bostadspolitiken. Jag vill än en gång framhålla att jag tror att det är nödvändigt. Jag och fler, inte minst Lennart Nilsson, lade ned ett mycket stort arbete i den bostadspolitiska utredningen på att hitta gemensamma lösningar. Det fanns, även om utredningen har kritiserats, en total uppslutning bakom de bostadspolitiska målen i utredningen. Den samsynen har snabbtats bort på vägen hit till kammaren. Vi var ense i utredningen om att avskaffa räntebidragen och ersätta dem med ett investeringsstöd. Det förslaget har inte nått kammaren. Vi var ense om miljökravet i byggandet, om stödet till äldreboende, om bidragsunderlagets utformning och om utvecklingen i utsatta bostadsområden, för att nämna några exempel. Inte heller på de områdena har vi sett mycket av förslag.

Fru talman! Vi var till och med ense om att ta bort fastighetsskatten helt på nybyggda hyresfastigheter. Det trodde jag ända tills moderaterna friskrev sig från allt ansvar för de förslag som utredningen lade fram i slutskedet. Så vad moderaterna egentligen menar med sitt tal om att slopa fastighetsskatten på sikt kan man verkligen undra över. När moderaterna har chansen att handla, då sviktar de tydligen. Då är det Centern som får gå in i handlingen och se till att det blir generella skattesänkningar för alla och i synnerhet för dem som bor i utsatta fritidshusområden.

Jag undrar var Erling Bager har varit under tiden som detta har hänt, för den familj i Göteborgs skärgård som han tar upp i den här debatten kommer ju med den här överenskommelsen att få en minst halverad fastighetsskatt. Därmed löses de mest svåra och akuta problemen.

Man kan naturligtvis mot denna bakgrund fråga sig vad ett brett parlamentariskt utredande skall ha som syfte om det inte finns mer av ansvar och intresse av att finna breda lösningar.

Det är med stort beklagande jag nu kan konstatera att en större splitt-ring på bostadspolitikens område än den som visas upp här och nu inte har förekommit på mången god dag i historien. Det tycker jag bör lända oss alla till eftertanke.

Fru talman! Centerpartiet anser att bostaden är en del av välfärden. Vi behöver därför en bostadspolitik som ser till att alla får del av denna välfärd på ett rimligt sätt. De höga kostnaderna för boendet gör detta omöjligt i dag. Boendekostnadernas andel av hushållens disponibla inkomst ökar ständigt. Den har ökat mer än prisutvecklingen i övrigt och fortsätter att göra det för många, trots den låga räntenivå som vi nu har genom en framgångsrik ekonomisk politik.

De höga kostnaderna drabbar de boende olika. De svaga konsumenten drabbas hårdast. De bor oftast i hyresfastigheter och i krisårgångarnas fastigheter. Kostnadsneutraliteten mellan upplåtelseformerna haltar betänkligt.

Det finns tre strukturella problem inom bostadspolitik som måste lösas för att uppnå lägre boendekostnader: För det första beskattningen av boendet, för det andra det nuvarande generella produktionsstödet och för det tredje avsaknaden av en motivering till att underhålla, rusta och förbättra miljön i bostäderna.

Beskattningen har berörts tidigare i debatten, och den skall jag inte närmare beröra. Jag tycker att det finns anledning att se på boendebeskattningen i ett bredare perspektiv än enbart fastighetsskatten. Den omvända fördelningsprofil som skattereformen skapade, där kraftiga marginalskattesänkningar för höginkomsttagare finansierades över boendet med över en tredjedel och som drabbade dem som inte fick del av denna marginalskattesänkning, är svår att rätta till i efterhand. Från Centerpartiets sida var vi emot finansieringen via boendet.

Boendet, som är en del av våra nödvändiga nyttigheter som alla behöver för att klara livets nödtröft, måste beskattas med försiktighet. I annat fall drabbas de som har minst resurser och låga inkomster. Därför måste boendebeskattningen i sin hela vidd ses över och justeras. Förmögenhetsskatten har nämnts. Den indirekta beskattningen och momsen är andra exempel.

Det andra gäller de generella produktionsstöden. Den första frågan är om vi skall ha något generellt produktionsstöd för nyproduktion av bostäder. Jag hör till dem som tror att det blir svårt att avveckla det helt om alla skall ha råd och möjlighet att bo också i nya bostäder till rimliga kostnader. Nu skall den del av produktionsstödet som överstiger 30 % försvinna när Danellsystemet fasas ut. Men det är naturligtvis helt orimligt att göra produktionsstöden och räntebidragen till en utjämningsfaktor mellan hyresrätten och bostadsrätten å ena sidan och egnahemmen å den andra för att klara neutraliteten. På så sätt gör man räntebidragen eviga. Räntebidragen är ett gissel för de boende och även för staten. De driver upp kostnaderna och konserverar dem på en hög nivå.

Det är räntebidragen som gör att de kraftiga räntesänkningarna inte har fått ett snabbt genomslag i lägre hyror för dem som bor i hyresrätt. Statens kostnader för en nybyggnadsboom faller ut med fördröjd effekt i högkonjunktur och belastar en ansträngd statsbudget i lågkonjunktur. Det bidrar kraftigt till att driva upp räntor och inflation och tvingar fram justeringar i räntebidragsvillkoren, som gör villkoren för boendet instabila.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Neutraliteten mellan boendeförbättringarna måste lösas skattevägen, som vi ser det, via schablonintäkt och räntebidrag. De eviga räntebidragen måste bort och ersättas med ett investeringsbidrag, för den händelse vi skall ha ett produktionsstöd kvar.

Det tredje strukturproblemet berör underhåll och miljöförbättringar i boendet. Genom det höga kostnadsläget blir underhåll och miljöförbättringar eftersatta. Det föröder på sikt det stora realkapital som finns i fastighetsbeståndet. ROT-avdragen, som är temporära, har varit en effektiv motkraft mot detta fenomen. Det har också skapat många "vita" byggjobb. En permanentning av ROT-avdragen parad med en schablonintäkt skulle lösa de långsiktiga miljöproblemen i boendet och göra våra bostäder ständigt bättre och billigare att bo i.

Fru talman! Bosparandet har diskuterats. Låt mig bara säga att jag hör till dem som är varma anhängare av bosparandet. Jag beklagar att vi inte har ett förslag till ett långsiktigt bosparande av typ tysk bosparkassa. Nu får vi vänta på marknaden. Jag tror emellertid att det kan bli svårt att få fram ett förslag därifrån, eftersom marknaden länge har motarbetat den typ av förslag som ligger i det system som jag vill förorda.

Fru talman! Jag vill instämma i de yrkanden som Rigmor Ahlstedt tidigare har gjort här i debatten.

Slutligen vill jag i anledning av att det här är den sista bostadspolitiska debatten denna mandatperiod, vilket framgått av flera inlägg, gärna instämma i inrikesministerns önskan om en glad sommar för dem som har deltagit.

Jag vill också ta tillfället i akta att rikta ett stort tack till utskottets kanslichef Ronnie Melin, som efter den här mandatperioden slutar sin anställning som kanslichef i bostadsutskottet. Jag vill till protokollet rikta ett stort tack till honom för ett utmärkt arbete i bostadsutskottets kansli. Jag har under många år haft möjligheten och förmånen att arbeta tillsammans med honom. Det har varit angenämt, lärorikt och stimulerande. Få i det här landet har så breda kunskaper om bostadspolitik som Ronnie Melin. Tack för en utmärkt insats!

Anf. 78 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Agne Hansson har på ett bra sätt beskrivit förutsättningarna för utredningens arbete och för hur det har slutat. Stabiliteten som är kvar är tydligen uppgörelsen mellan s och c om fastighetsskatten. Jag undrar: Hur stabilt är det, Agne Hansson? Hur har ni tänkt er att finansiera sänkningen av fastighetsskatten?

När vi talade om krisomgångarna var nämligen Centerns förslag att man skulle stoppa infasningen av fastighetsskatten. Det skulle finansieras genom att man inte skulle trappa ned räntebidragen snabbare. Är det sådana idéer som ni har nu också? Eller är det andra saker som ligger till grund för uppgörelsen, som faktiskt kostar 2 miljarder varje år i minskade intäkter till staten?

När det gäller lägesfaktorn vill jag fråga: Är det så att det här gäller permanentboende i utsatta, högt taxerade fritidsområden? Eller var i Sveriges avlånga land skall den här lägesfaktorn gälla? Är ni överens om detta, s och c? Det skulle vara intressant att få besked om detta för alla som nu tycker att det här är så bra.

Sedan sade Agne Hansson att skattereformen inte var något vidare fördelningspolitiskt och att det är svårt att rätta till problemen. Gör man det genom att sänka fastighetsskatten generellt? Gör man det genom att ta bort värnskatten? Jag vill påstå att det bidrar till att orättvisorna ökar.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 79 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vill börja med finansieringen av den här uppgörelsen. Vi har finansierat den i våra motioner. Det finns angivet i förslagen hur den finansieras från den socialdemokratiska regeringens sida och också det här med takens sänkning. Det behöver jag inte närmare gå in på.

När det gäller lägesfaktorn står vi självklart fast vid uppgörelsen. Det är det som gör att man rättar till de värsta avarterna i det här systemet. Kan man klara av det så tror jag att problemen blir betydligt mindre i övrigt nu när vi också har sänkt fastighetsskatten generellt. Exakt i vilka områden det här kommer att gälla får vi ta fram i de detaljregleringar som ett sådant här beslut dessutom kräver. Men det står helt klart vad det är fråga om.

Skattereformen har jag berört. Jag kan inte se att en lägre beskattning på boendet får felaktig politisk fördelningseffekt. För det var ju så att höginkomsttagare fick skattesänkningar som låginkomsttagare inte fick del av i boendet. Då får man en sned fördelningsprofil. Nu får alla som bor del av den skattesänkning som överenskommelsen innebär. En skattesänkning som betyder mest för dem som har minst inkomster tycker jag är rätt fördelningsprofil.

Anf. 80 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Och tyvärr är det så att de flesta av dem bor i hyresrätt. Så är läget. De får 30 kronor i månaden. En normal villaägare får 1 000 kronor om året. Om det är Lidingö och sjötomten det gäller så är det 1 000 kronor i *månaden*. Det bor inga låginkomsttagare i de husen. Det finns undantag, men generellt sett är det höginkomsttagarna som bor där. Och de gynnas alltså mest av de förslag som Centern medverkar till.

Sedan var det intressant att finansieringen är löst via centermotioner. Det gäller alltså hur man skall få fram de här pengarna till förlorade intäkter i fastighetsskattesystemet.

När det gäller fastigheten i bostadspolitik i övrigt skulle jag vilja fråga Agne Hansson hur det egentligen är. Ni vill ju avskaffa räntebidraget. Ni tycker att kommunerna själva skall få bestämma om det skall finnas några kommunala bostadsbolag eller ej. Ni vill egentligen ha litet hårdare tag mot kriskommunerna nu när det gäller den här delegationen som skall arbeta. Ni vill strama upp deras direktiv och inriktning. Enligt en motion från förra året vill ni faktiskt också se över det här bruksvärdessystemet. Där vill ni ha flexibla lösningar osv. Vad är det för stabilitet i *det* samarbetet mellan s och c?

Anf. 81 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Owe Hellberg har alldeles rätt. Han har läst på Centerns bostadspolitik och fattat den på helt rätt sätt. Den är utmärkt. Skulle den få genomslag på alla områden skulle det innebära en betydligt större stabilitet på det här området.

Jag vill säga något om det här med hyresrätten. Jag är villaägare, och jag kommer inte att få 1000 kronor i skattesänkning av den här reformen. Den kommer dock självklart att få genomslag på hyresrätten. Att inte hyresrätten har fått det största genomslaget vad gäller hyressänkningar nu beror på det räntebidragssystem som vi har. Det konserverar ju, som jag sade, hyrorna på en hög nivå.

Det är därför vi vill ha ett annat system, ett system som ger också hyresrätterna den hyressänkning som de bör få genom den framgångsrika ekonomiska politik som vi har bedrivit och genom att räntorna har kunnat sänkas. Det är oerhört viktigt.

Där var vi ju ense i utredningen, men vi har tyvärr inte kommit fram till slutpunkten. Jag hoppas att även Owe Hellberg är med på vagnen när vi skall diskutera en omläggning av systemet så att de som tjänar minst också kan få del av skattesänkningar.

Anf. 82 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Agne Hansson nämnde mitt namn i sitt anförande. Därför begärde jag ordet. Det är bra, Agne Hansson, att fastighetsskatten sänks. Det är bra att Centern under det sista halvåret av valperioden ställer upp på detta krav.

Det som är dåligt är att krisårgångarna nu belastas med fastighetsskatt. Agne Hansson frågade: Var var Erling Bager när detta gjordes upp? Jag har varit på varje möte i bostadsutskottet. Där har jag gjort upp med Rigmor Ahlstedt om både sänkning av fastighetsskatten till 1,5 % och om att inte belasta krisårgångarna. Det gjorde vi upp om i utskottet.

Min fråga till Agne Hansson blir då: Var var *ni* när ni gav upp kravet i fråga om att krisårgångarna skulle få fastighetsskatt?

Anf. 83 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag kan dela uppfattningen att det hade varit bättre att låta krisårgångarna vänta ett år till med att komma in i fastighetsskattesystemet. Det hade hjälpt dem något mer än det förslag som nu ändå hjälper dem hyfsat och som är bestående för flera år framåt.

Det förslag som Erling Bager talar för hade endast hjälpt krisårgångarna i *ett* år. När Socialdemokraterna inte var med på den vagnen var det självklart att vi fick kompromissa. Vi har gjort det för att åstadkomma en generell skattesänkning för alla och en verkligt stor skattesänkning för de mest utsatta grupperna i de attraktiva områdena. Den prioriteringen har vi gjort, och den står vi för.

Anf. 84 ERLING BAGER (fp) replik:

Fru talman! Det är ju på det viset att om man inte belastar krisårgångarna med fastighetsskatt har de chansen klara sig från konkurser. Det beskedet fick vi ju klart och entydigt när HSB hade bostadsriksdag och i och med vädjandet om att det här är det bästa sättet att hjälpa krisårgångarna.

Sedan får man i utskottet ta ett år i taget och göra bedömningen av vad som behöver göras nästa år. Det var det *här* året det gällde. Det är nu som krisen kanske har sitt maximum för bl.a. många bostadsrättsföreningar.

Slutligen vill också jag ta tillfället i akt att önska en trevlig sommar till utskottskamrater och kansli. Jag vill också understryka hälsningen till Ronnie Melin som har jobbat så förträffligt som kanslichef under alla dessa år. Nu har han alltså lyssnat till sin sista bostadsdebatt som kanslichef. Lycka till med golf och annat, Ronnie!

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 85 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Agne Hansson om ROT-avdraget. Jag vill ta upp reservation nr 18. Där vill Centerpartiet att krav på ekologisk hållbarhet skall ställas vid allt statligt byggstöd. Det är en reservation som jag t.o.m. stöder eftersom den är likalydande med min egen.

Men när det gäller ROT-avdragen finns det inte ett ord om att det skulle vara miljövillkorat eller att det på något sätt skulle vara begränsat till åtgärder som har med god miljö att göra. Detta ställer jag i skenet av satsningen på allergisaneringsbidrag, som Miljöpartiet tidigare haft en överenskommelse med regeringen om men som inte Centerpartiet ställt upp på. Hur förklarar Agne Hansson det plötsliga ointresset när det gäller ROT-avdragen och kopplingen till miljövillkor?

Anf. 86 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Det måste väl ändå vara en missuppfattning, Per Lager. Vi har i utredningen varit ense, inte minst Per Lager och jag, om att hitta villkor vad gäller en förbättrad miljö i de stöd som vi föreslår. Tyvärr har vi inte i alla delar nått ända fram, varav reservationerna. Jag kan inte se någon motsättning mellan förslagen i de reservationer som vi gemensamt står bakom och det förslag om ett permanentat ROT-bidrag som vi föreslår.

Jag vill fråga Per Lager om han någonsin har sett en upprustning och ett bra underhåll av en fastighet som inneburit en försämring, med undantag av att man byggt in sig i sjuka hus. Det skall naturligtvis vara samma miljövillkor i det här fallet. Det viktiga med ROT-avdragen är att det blir en kontinuerlig stimulans för dem som bor i fastigheter de äger att se till att underhålla och förbättra miljön hela tiden. Tyvärr finns det inte i dag. Det gör att vårt realkapital inte förvaltas på rätt sätt.

Anf. 87 PER LAGER (mp) replik:

Fru talman! Agne Hansson, jag har just sett alla dessa misslyckade ombyggnader. Det är därför som jag vill poängtera behovet av att man skriver in ett miljövillkor. Det finns inte i ROT-avdragen. Där fortsätter man nu att bygga felaktigt, kanske bra ibland, men det finns ingenting som styr det. Vore det inte på sin plats, eftersom Centerpartiet har drivit den här frågan, att föra in miljövillkoret, klart och tydligt, så att det inte på något sätt behöver tvivlas om vad det handlar om.

Anf. 88 AGNE HANSSON (c) replik:

Fru talman! Detta miljövillkor som vi nu talar om skall gälla generellt för all byggnation. Om man sedan använder ett skatteavdrag för att stimulera den reparationen måste självklart samma miljövillkor gälla där.

Anf. 89 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan. I betänkandet påpekas mycket riktigt att "levnadsvillkoren i särskilt storstädernas bostadsområden måste förbättras. Riktade insatser till bostadsområdena behöver samverka med mer generella åtgärder som motverkar segregation."

Den av regeringen överlämnade storstadspolitiska proposition som kommer att behandlas av riksdagen under hösten 1998 och det bostadspolitiska betänkande som vi i dag behandlar innehåller bra förslag för förbättringar av segregerade områden i storstäderna. Låt mig nämna några. Bland åtgärderna finns de s.k. Blommanpengarna som är extra resurser för de kommuner som har de mest utsatta bostadsområdena. Integrationsverket kommer att få 40 miljoner kronor för integrationsåtgärder. Arbetsförmedlingarna kommer under 1999 att få 200 extra miljoner för att kunna göra insatser i utsatta bostadsområden.

Fru talman! Segregationen i boende i storstäderna är i dag så djup att det enda som saknas är något slags Berlinmur i varje stad mellan rika och fattiga, vita och svarta. Trots att det i t.ex. Stockholm görs mycket stora kommunala ansträngningar för att få sådana bostadsområden över huvud taget att fungera genom den s.k. ytterstadssatsningen, som baserar sig på underifrånperspektivet, dvs. att de boende i segregerade stadsdelar skall ha inflytande över de förbättringar som man vill göra, räcker inte resurserna till för att möta de enorma behov som finns. Trots att det i dag finns ett integrationsprogram i landets storstäder som innehåller bra mål och intentioner, befinner vi oss långt ifrån en utveckling som leder till bättre levnadsvillkor i segregerade områden, mera harmoniska och integrerade städer, präglade av samarbete och tolerans mellan människor med olika ursprung, hudfärg, religion och kultur.

Å ena sidan drabbas stora grupper av svenskar med invandrarbakgrund i landets storstäder av en nära nog total utestängning från arbetsmarknaden och tvingas leva i ett bidragsfinansierat utanförskap. Vi ser i vårt land en etnisk underklass växa fram, och det beklagar jag djupt. Majoriteten av dem som bor i s.k. segregerade områden. Å andra sidan finns det en växande oro hos många infödda "etniska" svenskar inför städernas omvandling till ett mångetniskt eller mångkulturellt samhälle, som det brukar heta.

Många av dem som i dag drabbas av utanförskapet tror allt mindre på viljan och förmågan från samhällets sida att ge dem en värdig plats i det svenska samhället. Sveriges storstäder riskerar, om inte enorma satsningar görs, att få en amerikansk utveckling där en del minoriteter och svarta människor känner sig tvingade att ställa sig utanför samhället därför att de anser att samhället inte bryr sig om dem. Å sin sida bygger många inom majoriteten i vårt land defensiva murar mot en växande minoritet som uppfattas som kulturellt främmande, ekonomiskt belastande och ibland socialt problematisk.

Fru talman! Landets storstäder riskerar att delas i två delar som kommunicerar alltför litet med varandra. Det finns all anledning att vara bekymrad över denna utveckling. Här behövs verkligen en demokratisk mobilisering av vanliga människor som kräver ett Sverige för alla. Segregationen är så djup att det behövs ett slags Dennispaket mot fattigdom, ett mångmiljardspaket. Det som i dag satsas är mycket bra men otillräckligt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Om vi är kapabla i Stockholm att asfaltera halva Stockholm med ett Denispaket, som behövs, måste vi vara kapabla att utarbete ett stort Denispaket mot segregation i boende och den fattigdom som växer. Om vi är kapabla att bygga en bro mellan Malmö och Köpenhamn, som behövs för att utveckla hela regionen, måste vi vara kapabla att utarbete en bro fylld med stora resurser mot segregation och fattigdom i Malmö. Om vi har kunnat genomföra ett VM i friidrott i Göteborg som satte Göteborg på världskartan, då kan vi också genomföra ett VM mot segregation och fattigdom i Göteborg.

Fru talman! De som bor i Husby, Hammarkullen, Rinkeby och Rosengård kommer från helt olika kontinenter, religioner och kulturer. De är olika. De "etniska svenskar" som bor i dessa områden kommer också från olika delar av landet. De är också olika. Överallt i dessa områden finns det olikheter, motsättningar och kulturkrockar. Överallt finns det viljan att förbättra sina områden. De flesta som bor i dessa områden tycker om sina grannar och sitt bostadsområde. Det de behöver är stöd och förståelse för sina behov, för sina projekt och drömmar. Det de behöver är att känna att de kan vara med och utveckla sina områden i landet Sverige. Det de behöver är att känna att de är nyttiga, att de behövs, att de bidrar till landets utveckling.

Anf. 90 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Juan Fonseca beskriver problemen på ett mycket inlevelsefullt och tydligt sätt. Dessa problem finns i princip inte omnämnda i den bostadspolitiska propositionen.

I utredningen var vi sex partier som var överens om att en långsiktig hjälp och ett långsiktigt stöd till dessa områden med minst 1 miljard kronor från det bostadspolitiska budgetområdet och med påfyllande från andra områden var viktigt och nödvändigt. Men detta har försvunnit på vägen liksom de flesta andra beslut.

Dennispaket för dessa bostadsområden vore jättebra, bättre än att satsa på gator och betong som man gör nu i både Stockholm och Göteborg.

Jag vill ställa en fråga till Juan Fonseca. Fastighetsskattesänkningen och borttagandet av värnskatten är inte särskilt mycket värt för de bostadsområden som vi talar om. Det rör sig om ca 6 miljarder kronor per år som skulle kunna användas på ett helt annat sätt, bostadssocialt och för att stödja och hjälpa dessa områden. Anser Juan Fonseca att detta skulle vara mycket bättre, eller har han någon annan åsikt?

Anf. 91 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! I betänkandet har olika partier skrivit om åtgärder i utsatta bostadsområden. Jag har tyvärr icke hittat något från Vänsterpartiet i det avseendet. Kanske hade Owe Hellberg glömt att skriva om det fattiga, segregerade Sverige. Detta beklagar jag djupt.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 92 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Juan Fonseca kan läsa i vår motion om hur vi vill försvara och utveckla den sociala bostadspolitiken. Där diskuterar vi på ett mycket föredömligt sätt om dessa problem.

Anledningen till att bostadspropositionen ser ut som den gör är att man inte vill ta ett helhetsgrepp om alla dessa frågor. Man utgår inte från den bostadspolitiska utredningens mycket mera allsidiga genomgång av bostadspolitiken. Det kommer nu en storstadspolitisk proposition, och jag kan försäkra Juan Fonseca att Vänsterpartiet på alla sätt tänker medverka till stöd och hjälp i dessa områden, så han behöver inte vara orolig.

Men frågan var: Tycker Juan Fonseca att det är fördelningspolitiskt riktigt att vidta de åtgärder som jag talade om, dvs. den generella fastighetsskattesänkningen och borttagandet av värnskatten, i stället för att hjälpa dessa människor?

Anf. 93 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! Det är inte jag som behöver vara orolig utan det är Owe Hellberg. Han kommer att få svårt att beskriva för sina väljare – och jag misstänker att en del av dem hör till det segregerade Sverige – varför han inte har skrivit något i det bostadspolitiska betänkande som vi i dag behandlar om utsatta områden.

Vi från majoriteten och från socialdemokraterna har i betänkandet skrivit om utsatta områden som vi här behandlar, och flera partier hade skrivit om detta. Jag beklagar djupt att Vänsterpartiet har glömt de fattiga i Sverige.

Anf. 94 KNUT BILLING (m):

Fru talman! Jag vill först tacka alla ledamöter för den här första och enda debatten under mandatperioden om bostadspolitik. Det har varit trevligt.

Jag begärde inte ordet för att framföra detta tack, utan jag vill rikta mig till utskottskansliets chef Ronnie Melin som har arbetat som kansli-chef i bostadsutskottet i nästan två decennier. I mer än två decennier – närmare tre – har han varit ett väldigt stort stöd för alla oss som sitter i bostadsutskottet. Han har skött det jobbet med oväld. Jag kan å allas vägnar säga detta: Ett stort och varmt tack när du efter denna mandatperiod lämnar bostadsutskottet!

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades efter 8 §.)

Föredrogs

Konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU33

Uppskov till 1998/99 års riksmöte med behandlingen av vissa ärenden

Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU30

Uppskov med behandling av ärenden

Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU31

Uppskov med behandling av ärenden

Justitieutskottets betänkande 1997/98:JuU25

Uppskov med behandling av ärenden

Lagutskottets betänkande 1997/98:LU29

Uppskov med behandling av ärenden

Utrikesutskottets betänkande 1997/98:UU25

Uppskov med behandling av ärenden

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1997/98:SfU15

Uppskov med behandling av ärenden

Socialutskottets betänkande 1997/98:SoU26

Uppskov med behandling av ärenden

Kulturutskottets betänkande 1997/98:KrU18

Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Trafikutskottets betänkande 1997/98:TU15

Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU27

Uppskov med behandlingen av vissa ärenden

Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU16

Uppskov med behandlingen av förslag om bemyndiganden till regeringen
avseende kreditgarantier, m.m.

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU14

Uppskov med behandling av ärenden

Anf. 95 LARS TOBISSON (m):

Fru talman! I slutskedet av detta riksmöte har regeringen till riksdagen överlämnat ett stort antal propositioner och skrivelser. Rena tidsskäl gör det omöjligt att färdigbehandla dessa ärenden före sommaruppehållet. Avsikten är också enligt propositionsförteckningen att ställningstagande skall ske först efter riksdagsvalet den 20 september.

Enligt RO 5:10 skall ärende avgöras under den valperiod då det väckts. Det krävs ett särskilt beslut av riksdagen för att uppskov med behandlingen av ett ärende skall medges till första riksmötet i nästa valperiod. Sådant uppskov begärs nu av ett stort antal utskott med anledning av sent inkomna propositioner. Vi hörde av den uppräknings som talmanen gjorde att det praktiskt taget är till alla utskott som sådana ärenden har kommit in. Men av förarbetena till riksdagsordningen i dess nuvarande lydelse framgår att möjligheten att skjuta på ärenden till nästa valperiod var tänkt att utnyttjas endast i rena undantagsfall.

De moderata ledamöterna i finansutskottet påpekar i en reservation tillsammans med företrädare för andra oppositionspartier att regeringen medvetet lagt fram sina propositioner så att motionstiden nätt och jämnt hinner löpa ut innan riksmötet avslutas. Detta förfaringsätt anknyter till vad som på senare tid blivit vanligt, nämligen att regeringen konsekvent

Uppskov med behandling av vissa ärenden

*Fel! Okänt
växelargument.*

väntar till sista tillåtna dagen för att avge proposition, då det i gengäld kommer en störtflod av sådana med åtföljande svårigheter för riksdagens ledamöter att överblicka allt och formulera motförslag.

Nu är det emellertid så att om behandlingen av en proposition skjuts från en valperiod för riksdagen till nästa, får enligt riksdagsordningen 3:12 motion med anledning av propositionen även väckas inom sju dagar från början av den nya valperioden. Efter omläggningen av budgetåret löper dessutom allmän motionstid från det nya riksmötets början och så länge som motioner får avlämnas med anledning av budgetpropositionen. Detta betyder att den tid under vilken motion kan väckas i ett ärende som behandlas i en från föregående valperiod uppskjuten proposition förlängs med ytterligare minst två veckor. Därmed är man framme i slutet av oktober. Anhopningen av propositioner till just den 25 maj med sikte på att den första formella motionstiden skall utgå på riksmötets sista dag ter sig därmed märklig och kan faktiskt uppfattas som en ren provokation.

Ytterligare en egendomlighet är att de frågor som regeringen nu har aktualiserat i propositioner i allmänhet avser ändrad lagstiftning. Med den nya budgetordningen skall emellertid hösten i första hand ägnas åt arbete med nästa års budget. Detta blir särskilt angeläget under det första riksmötet efter ett val, eftersom den tid som då står till förfogande blir avsevärt kortare än normalt. Flertalet av de regeringsförslag som nu väckts kommer därmed – även om de parlamentariska förhållandena skulle kvarstå oförändrade efter valet – att kunna utskottsbehandlas och avgöras först under våren 1999. I detta ljus framstår den stora propositionsfloden den 25 maj som ännu mer obefogad.

Nu är det dessutom så att höstens val kan skapa en ny parlamentarisk situation, t.o.m. ett byte av regering. Det är faktiskt för att öppna för en sådan eventualitet som vi då och då ordnar val. Regeringsförslagen kan mycket väl vara överspelade, och rent av återkallade, långt innan den samlade motionstiden löpt ut.

Jag behöver kanske inte särskilt understryka att vi moderater strävar efter att denna situation med regeringsbyte skall uppkomma. Vi finner det därför föga meningsfullt att på nuvarande stadium i sak ta ställning till regeringens senkomna förslag. Om så behövs, kommer vi att väcka motioner till hösten. Men vi räknar med att vi i de ärenden där vi har skiljaktiga synpunkter skall kunna återkomma med våra förslag i propositionsform.

Sedan vi diskuterat frågan om sena propositioner i finansutskottet ändrade socialdemokraterna den ursprungligen föreslagna motiveringen till sin begäran om uppskov och infogade i betänkandet en redogörelse för de sakförhållanden som jag här har redovisat. Men varje kritik mot regeringen för dess förfaringsätt undviks nogsam. Det kanske inte är så egendomligt för ett regeringsparti. Men varför har inte Centern och Vänsterpartiet stött den motivreservation som övriga oppositionspartier avgett? Är ni mera stödpartier än oppositionspartier även i en sådan här fråga, som mest gäller att få rimliga arbetsförhållanden i riksdagen?

Fru talman! Till vissa av de övriga uppskovsbetänkanden som nu diskuteras har det fogats reservationer som moderata ledamöter står bakom. Jag nöjer mig emellertid med att här yrka bifall till reservationen i finansutskottets betänkande nr 30.

Anf. 96 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! Jag kan fatta mig mycket kort. Lars Tobisson har ju redogjort för riksdagsordningen och de regler som finns där när det gäller behandlingen av propositioner. Jag behöver inte upprepa det.

Talmannen har tillsammans med gruppledarna vid ett antal tillfällen diskuterat det mindre lämpliga i att regeringen sent under mandatperioden avlämnar ett stort antal propositioner som inte är avsedda att behandlas under vårriksdagen, utan den behandlingen skall skjutas till hösten. Detta står i strid med vad vi förut har varit överens om, nämligen att hösten skall användas till budgetbehandling. Särskilt ett valår är det mindre lämpligt att presentera ett stort antal propositioner just innan riksdagen har avslutning och skall gå på sommarledighet. Därför finns det skäl att vara mycket starkt kritisk mot det här förfaringsättet från regeringens sida. Jag tycker att regeringen i viss mån har tagit hänsyn till detta. Ett antal propositioner kommer ju inte som tidigare har utlovats. Det kan man säga är ett steg i rätt riktning men den ordning som vi nu har är ändå inte tillfredsställande.

Jag tycker inte att vi behöver strida mer än så. Jag har inte sett det nödvändigt för oss att reservera oss i finansutskottet. Striden skall, menar jag, användas till de politiska frågorna, icke till procedurfrågor. Därför har jag valt att inte reservera mig, även om jag i grunden är starkt kritisk till den situation som vi nu befinner oss i.

Mot den bakgrunden ber jag att få yrka bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 97 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Lars Tobisson har beskrivit vad som står i riksdagsordningen, att ärenden skall avgöras under den valperiod då de väckts och att man bara i undantagsfall kan uppskjuta ärenden till första riksmötet i nästa valperiod.

Regeringen har avlämnat en hel rad propositioner som riksdagen inte har hunnit behandla och inte heller hinner behandla. Eftersom riksdagen inte kan neka behandling har vi en lång rad uppskovsbetänkanden; detta trots att det i riksdagsordningen alltså sägs att det bara är i undantagsfall som riksdagen kan medge det.

Anledningen är att regeringen, helt mot intentionerna, till riksdagen har lagt fram ett tjugotal propositioner och skrivelser som inte kan behandlas nu. Detta senfärdiga handlande ger, tycker jag, i någon mening bevis för att regeringen är splittrad och för att man har haft svårt att samla sig. T.ex. har, som tidigare aviserats, flera propositioner inte avlämnats. Det är inte bra.

Jag tycker att det är dåligt att vi t.ex. inte har fått en proposition om förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare. Den äldreproposition som kommit anser vi i Folkpartiet att vi mer eller mindre tvingade fram genom vårt agerande.

Propositionerna har kommit med s.k. ketchupeffekt – först ingenting, sedan ingenting och sedan en hel drös på en gång. Då blir det så att oppositionspartierna förväntas på mycket kort tid sätta sig in i de olika ärendena, varav många är mycket omfattande. Motioner skall sedan utformas med anledning av regeringens skilda förslag. När det gäller just de som tas upp i uppskovsbetänkandena kommer man att få väcka motioner i

*Fel! Okänt
växelargument.*

början av nästa valperiod. Dessutom har vi den allmänna motionstiden hösten 1998.

Avsikten är dock att riksdagen under hösten skall koncentrera sig på behandlingen av budgetpropositionen. Särskilt under ett valår, när man har många olika andra val att styra om och inte kommer i gång ordentligt med arbetet i riksdagen, kommer många av uppskovsbetänkandena inte ens om nuvarande regering skulle sitta kvar att kunna behandlas förrän under våren nästa år. Vi anser att regeringen missbrukar riksdagsordningens uppskovsinstitut. Riksdagstrycket skall inte användas som en form av valmaterial. Vi är starkt kritiska till regeringens hanterande och tycker att det är oacceptabelt.

Anf. 98 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det finns ett gammalt ordspråk som lyder: Bättre sent än aldrig. Det är i allmänhet ett korrekt och bra ordspråk. Men i det här fallet stämmer det inte. Det är inte bra att regeringen lägger fram ett så stort antal propositioner så sent att riksdagen tvingas bryta mot andan i riksdagsordningens 5.10. Jag och Vänsterpartiet instämmer till mycket stora delar i den kritik som har framförts av Lars Tobisson från Moderata samlingspartiet, Isa Halvarsson från Folkpartiet liberalerna och Per-Ola Eriksson från Centerpartiet. Vi har dock valt något olika former för att presentera kritiken. Dessutom gör vi det i något olika skarpa ordalag. Vi i Vänsterpartiet är *mycket* kritiska här.

Det är nog så att man författningsmässigt får göra något åt detta problem. Det finns då två möjligheter. Den ena är att ändra på riksdagsordningens 5.10 och säga att man skall ha rätt att flytta till en annan mandatperiod men det är mindre lämpligt. Den andra möjligheten är att fastställa ett sista datum för när proposition kan avlämnas, och det är nog den metod som bör övervägas. Då tvingar man regeringen att göra det möjligt att behandla propositionerna under innevarande mandatperiod. Jag tror att vi skall aktualisera en sådan ändring till hösten. Med det tror jag egentligen att vi har klargjort våra ställningstaganden.

Det är en mycket dålig planering från regeringens sida när man lägger fram propositioner så att de inte kan behandlas, att de förutsätts behandlas så att man bryter mot riksdagsordningen och att de i värsta fall får behandlas om ett år, våren 1999. Det är en mycket dålig planering från regeringens sida.

Men sedan får vi också litet skuldmedvetet erkänna att det hade funnits en möjlighet för oss att stanna kvar och slutbehandla dessa under innevarande mandatperiod. Men det hade varit mindre lämpligt att snabbt fatta ett sådant beslut. Vi i Vänsterpartiet hade nog kunnat ställa upp på det, men jag tror inte att det är så väldigt många fler än vi i Vänsterpartiet som hade sett det som ett bra alternativ. Därför tvingas vi ha dessa uppskovsbetänkanden – hela 13 stycken. Därför tvingas vi rikta skarp kritik mot regeringen. Och därför tvingas vi göra något åt den här saken till hösten och se över författningarna.

Anf. 99 MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Även vi i Miljöpartiet är oerhört kritiska till regeringens mani på att lägga fram propositioner för sent för att de skall kunna be-

handlas. Egentligen borde ju följden av det här hanterandet från regeringens håll vara att Socialdemokraterna föreslår att riksdagen förlängs och att vi därmed sitter kvar här under sommaren och behandlar färdigt de ärenden som är framlagda. Det borde vara en konsekvens av att man lägger fram propositionerna så som man har gjort.

Det som jag ser som anledning till att man har gjort så här är att det är valår. Detta kan väl bara jämföras med valflask. Man lägger fram en massa propositioner som ingen egentligen hinner bemöta och som inte kan behandlas. De kan då användas som tjusigt material i valpropagandan.

Jag tänker då särskilt på att det äntligen kom en proposition om miljöfrågorna, *Miljöpolitik för ett hållbart Sverige*. Det låter jättevackert. Den borde naturligtvis ha kommit tre år tidigare med tanke på att Göran Persson har talat mycket om miljön. Men när man läser innehållet i propositionen märker man att det kanske inte är så bra att få den behandlad. Den är ganska tunn innehållsmässigt. Det kan vara en anledning till att i stället använda den som valflask.

Hemma i Västergötland säger man att fläsk härsknar om det får ligga framme. Då måste vi tyvärr göra med dessa propositioner som man gör med fläsk, nämligen stoppa in det någonstans, t.ex. i frysen, eller rättare sagt lägga dem på uppskov för behandling vid senare tillfälle.

Det är med visst motstånd som vi tvingas sälla oss till det här beslutet. Vi tycker inte att det är ett bra beslut. Vi tycker inte att det är en bra hantering. Vi tycker inte att det visar respekt för demokratin och demokratiska arbetsformer. I en demokrati är det viktigt att arbetsformerna är sådana att de folkvalda har en bra arbetssituation. Det har regeringen definitivt inte bidragit till med den här modellen. Jag misstänker att hösten kommer att bli väldigt tung och jobbig om man skall klara av både detta och budgetpropositionen innan jul. Det ser ut som om detta kommer att bli ett återkommande ärende till hösten.

Anf. 100 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Fru talman! Den här debatten har tillkommit som en följd av regeringens nonchalanta agerande gentemot riksdagen. Över huvud taget kan man säga att det här riksmötet har varit väldigt illa planerat från regeringens sida. Jag vet att talmannen och kammarkansliet har gjort kraftfulla insatser för att riksdagen skall kunna få rimliga villkor att arbeta under. Men jag tycker alltså att det finns skäl att rikta allvarlig kritik mot regeringens sätt att planera sitt arbete. Det försvårar parlamentets arbete. Det vittnar om en bristande respekt för riksdagens roll, och därmed för möjligheten att få en fullödlig behandling av de förslag som har kommit till riksdagen.

Under hösten fick vi alltför många stora propositioner som skulle behandlas parallellt med budgetpropositionen. Det utsatte riksdagens oppositionspartier och utskotten för en belastning som var avsevärd. Under mars månad i år fick vi ta emot 60–70 propositioner. Det innebar en extrem arbetssituation för partier, ledamöter och utskottskanslier. Det här är inte sagt för att ömka oppositionen utan för att understryka att den folkvalda riksdagen inte på ett godtagbart sätt får tid och möjlighet att behandla de omfattande och viktiga förslag som vi har att pröva.

I maj beräknas riksdagen få ta emot 27 propositioner som inte hinner beredas i utskotten eller behandlas i kammaren under våren. Däremot skall riksdagens ledamöter under riksdagens intensiva slutspurt skriva motioner med anledningen av propositionerna. Propositionerna och motionerna skjuts sedan till höstens arbete varvid det blir ytterligare en motionsperiod. Det innebär att två perioder med motionsmöjligheter infinner sig för samma propositioner. Detta är inte rationellt eller rimligt.

Enligt den nya arbetsordningen för riksdagen skall riksdagsarbetet på hösten koncentreras på budgetarbete. Vi har komprimerat tidsperioden och sagt att då skall det viktiga budgetarbetet ske. Nu kommer vi alltså att ägna en del av hösten arbete också åt propositioner som har lagts fram vid fel tidpunkt. Vi har sedan lång tid tillbaka vetat att hösten kommer att bli extremt intensivt belastad. Det gäller om den nuvarande regeringen sitter kvar och i dubbel utsträckning om väljarna vill se ett regeringskifte. Att då skjuta upp en lång rad viktiga ärenden till hösten är mycket olyckligt.

Enligt riksdagsordningen skall, som flera talare tidigare har nämnt, ärenden avgöras under samma valperiod som de har väckts. Riksdagen kan medge att behandlingen av ett ärende skjuts till första året under den kommande mandatperioden. En blick på förarbetena gör det alldeles klart vad som är huvudregeln – ärenden skall avgöras under den period de väckts – och vad som är undantag – att ärenden skjuts upp till nästa mandatperiod. Nu tvingas vi konstatera att det som skulle vara undantag närmast kommer att bli en regel.

Riksdagsordningens 3 kap. 5 § lyder: ”Regeringen bör avlämna sina propositioner på sådana tider att anhopning av arbete hos riksdagen om möjligt förebygges.”

Nu konstaterar vi att regeringen inte klarat av att leva upp till riksdagsordningens bestämmelser.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om en fråga som behandlas i näringsutskottets betänkande NU16, som är ett av de här uppskovsbetänkandena. Det gäller ett förslag som regeringen presenterade i budgetpropositionen förra hösten. Man begärde ett bemyndigande av riksdagen att få ställa ut kreditgarantier utan beloppsgräns och att man i samband med det skulle få frånga principen om en riskrelaterad avgift för den garantin. Syftet med det var att underlätta etableringar av utländska IT-företag, producerande sådana.

Jag vill för klarhets skull understryka att när det gäller det tänkta ändamålet finns det ingen anledning att avvisa tankarna på särskilda arrangemang för att underlätta etablering av ny verksamhet, men det finns mycket goda skäl att avvisa regeringens förslag till uppläggning och också utskottsmajoritetens förslag till beslut i den här delen.

Ärendet har inte kunnat färdigbehandlas eftersom regeringen eventuellt skulle komplettera sitt förslag när det gäller bemyndigandet. Åtta månader efter det att regeringen lagt fram sitt förslag har det ännu inte kommit något förslag med den förutskickade kompletteringen. Nu vill alltså utskottsmajoriteten skjuta ärendet vidare till nästa riksmöte och nästa valperiod. Vad jag anser om det har framgått tidigare av mitt anförande.

Men det är inte nog med detta att man skjuter upp det och att jag anser att det strider mot riksdagsordningen. Det mest bekymmersamma är

att förslaget till bemyndigande strider mot den budgetlag som riksdagen beslutade om 1996 på förslag från regeringen. Därför borde regeringens förslag avvisas. Det tror jag också att näringsutskottets majoritet förstår, men det vore kanske alltför genant för regeringen om det också kom att bli riksdagens beslut. Det av allt att döma kommande beslutet är beklagligt eftersom det undergräver respekten för budgetlagen och för riksdagens roll som ansvarig för budgeten.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservationen som är fogad till finansutskottets betänkande och reservation nr 1 som är fogad till näringsutskottets betänkande även om jag står bakom alla de reservationer som har kristdemokratiska förtecken.

Anf. 101 SVEN HULTERSTRÖM (s):

Fru talman! Jag skall försöka spara något av kammarens tid genom att inte gå i någon egentlig polemik med övriga partiers företrädare.

Jag tycker emellertid att det finns anledning att erinra om att riksdagens arbete under den gångna mandatperioden har varit föremål för ganska stora förändringar. Den största förändringen av alla är naturligtvis den nya budgetprocessen och omläggningen till det nya budgetåret.

I de utvärderingar som hittills har kunnat göras av konstitutionsutskottet och också av den arbetsgrupp som talmanskonferensen har utsett har det visat sig att förändringarna ändå i allt väsentligt har fungerat ganska bra. Men det finns några skönhetsfläckar.

Jag kan gärna säga att en av skönhetsfläckarna är detta som vi nu diskuterar, nämligen att över 20 propositioner och en del andra förslag måste hänskjutas till nästa mandatperiod. Jag har alltså viss förståelse för den kritik som finns.

Jag vill också konstatera att det har man även haft inom regeringen. Den lista som från början presenterades, när vi första gången diskuterade detta, omfattade ett fyrtiotal aviserade propositioner. Efter kontakter mellan talmannen och i första hand Statsrådsberedningen har de kunnat reduceras till närmare hälften. Jag anser inte heller att det är tillfredsställande, och det kan inte ha varit avsikten när man skrev in den paragraf i riksdagsordningen som säger att man undantagsvis kan hänskjuta ärenden till kommande mandatperiod.

Därför tror jag att det finns ett gemensamt intresse att komma till rätta med problemen. Talmanskonferensen har ju i onsdags också varit överens om att man skall fortsätta ett arbete kring de här frågorna under nästa mandatperiod.

Jag tror inte uppriktigt sagt, fru talman, att en regering vinner några större politiska poänger, knappast några poänger alls, genom att i slutet av mandatperioden presentera dussintals nya propositioner. Jag ser detta som en anpassning som ännu inte har skett till riksdagens nya arbetsordning och som ett uttryck för det ökade tempo som hela tiden präglar den politiska processen.

Jag tror alltså inte, Marianne Samuelsson, att något av de övriga partierna hindras – och det tyckte jag att Marianne Samuelsson visade i sitt anförande – att uttrycka åsikter om regeringens propositioner och förslag därför att de i riksdagsarbetet blir hänskjutna till ett kommande riksmöte. Marianne Samuelsson gav ju ett exempel på det i sina kommentarer till miljöpropositionen. Jag tror alltså inte att det kommer att hindra debatten

om dessa ärenden. Men det är ändå inte tillfredsställande när det ur praktisk synpunkt blir som det nu har blivit. Jag utgår från att man i det fortsatta arbetet kommer att hitta en lösning även på detta problem.

Avslutningsvis, fru talman, ber jag att få yrka bifall till samtliga de förslag som finns från berörda utskott när det gäller uppskjutning av behandling av ärenden till nästa riksmöte.

Anf. 102 KARIN FALKMER (m):

Fru talman! I budgetpropositionen hösten 1997 lade regeringen fram två förslag som hör till näringsutskottets ansvarsområde, som står helt i strid med såväl den budgetlag som regering och riksdag har att rätta sig efter som med den modell för kreditgarantigivning som riksdagen beslutat skall gälla. Enligt förslagen skulle regeringen bemyndigas att ställa ut obegränsade kreditgarantier och därmed kunna frångå den av riksdagen beslutade principen om riskrelaterad avgift för garantin.

I klartext innebär det att regeringen Persson vill få fria händer att utan begränsningar kunna gynna utländska företagsetableringar inom IT-området, som t.ex. etablering av en halvledarfabrik. Därmed har regeringen föreslagit att riksdagen skall fatta beslut helt i blindo, ett beslut som kan innebära stora kostnader för Sveriges skattebetalare.

Riksdagen har tidigare beslutat att risken i varje garantisammanhang skall beräknas och att det därigenom skall sättas ett pris i form av en årlig avgift på garantin. Om det inte är meningen att en avgift skall erhållas från garantitagaren är det fråga om en statlig subvention som skall belasta ett anslag i budgeten.

Genom de aktuella förslagen nonchalerar regeringen den lag och de intentioner som riksdagen beslutat skall gälla vid garantigivning.

Någon sakbehandling har, som Göran Hägglund just sade, dessa kontroversiella förslag inte fått. Behandling i näringsutskottet undveks genom att regeringen lade locket på och lovade att återkomma med ett konkret förslag under våren. Så har inte skett.

Av hänsyn till hur viktigt det är att värna en budgetprocess som medger förutsägbarhet när det gäller framtida kostnader för staten borde regeringen Perssons förslag ha dragits tillbaka.

Nu föreslår i stället utskottsmajoriteten, som snällt följer sin regering, att de vilande förslagen skall skjutas upp till kommande mandatperiod.

Detta är inte acceptabelt. Förslag som lagts fram i samband med budgetpropositionen skall självklart behandlas och avgöras av riksdagen under den mandatperiod de väckts. Efter valet kan, förhoppningsvis vill jag säga, nya majoritetsförhållanden råda i riksdagen och i regeringen. Regeln är att det bara undantagsvis skall godtas att förslag skjuts till efter ett val.

Förslaget om uppskov av de aktuella förslagen är så anmärkningsvärt att jag vill att Reynoldh Furustrand nu här i kammaren redogör för de skäl som ligger bakom att utskottsmajoriteten stöder denna klandervärda behandling av både budgetlagen och riksdagen.

Jag vill också att Reynold Furustrand förklarar sin och socialdemokraternas inställning till demokratin i Sverige.

Ni säger i betänkandet att regeringen ämnar återkomma till riksdagen med ett kompletterande förslag i frågan när de nu aktuella förhandlingarna har slutförts.

Hur kan ni i utskottstexten säga att regeringen skall återkomma, när vi står inför ett val efter vilket vi inte vet hur landets regering kommer att se ut?

Hur kan ni i ett utskottsbetänkande några månader före ett riksdagsval utlova någonting över huvud taget på Sveriges regerings vägnar?

Fru talman! Ett uppskov med behandlingen av förslag som så starkt står i strid med budgetlagen och riksdagens modell för kreditgarantigivning till efter valet och till en ny mandatperiod är inte acceptabelt. Att regeringen inte dragit tillbaka sitt förslag visar den socialdemokratiska regeringens anmärkningsvärt dåliga omdöme och stora nonchalans mot vår demokratiska beslutsordning och mot riksdagen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 till betänkandet. Jag stöder naturligtvis reservation 2, som i sak är identisk med den reservation som det yrkats bifall till i finansutskottet.

Anf. 103 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! I näringsutskottets betänkande 16 behandlas ett specialfall bland uppskovsärendena. Vi har som bekant här chansen att få en väldigt viktig företagsetablering i vårt land. Utöver att denna etablering i och för sig ger väldigt många arbetstillfällen är den kanske framför allt viktig för teknikutvecklingen och för teknikföretagens utveckling i vårt land.

Man kan naturligtvis ha formella synpunkter på behandlingen här i riksdagen, och man kan också verkligen ha synpunkter på hur sådana här affärer går till internationellt. Sverige skall här konkurrera med flera andra länder som vill ha den här etableringen. Sakerligen tycker många av oss att en sådan situation inte alltid är så rolig. Faktum är dock att den internationella kapitalismen ser ut så här, och det vet Karin Falkmer säkert mycket väl om.

Sverige måste spela med i spelet, och Vänsterpartiet anser det mycket viktigt att regeringen får möjlighet att agera fullt ut i den här etableringsfrågan. Jag konstaterar samtidigt att de partier som står bakom reservation nr 1 är beredda att ta risken att den här viktiga företagsetableringen går förlorad för Sverige av formella skäl.

Jag yrkar, fru talman, bifall till utskottets hemställan.

Anf. 104 REYNOLDH FURUSTRAND (s):

Fru talman! Här har tidigare mycket detaljerat redogjorts för rent principiella synpunkter på uppskovsärenden. Jag tänker koncentrera mig till det bemyndigande gällande kreditgarantier som Karin Falkmer tog upp.

Som Lennart Beijer säger handlar det här om att vi i Sverige har möjlighet att i konkurrens med andra stater ro hem en kanske mycket stor företagsetablering till vårt land. Karin Falkmer, jag och andra har tidigare diskuterat nödvändigheten att få till stånd investeringar i vårt land av den karaktär som det här faktiskt handlar om. Om Sverige skall ha en chans att få igenom affärer på den här marknaden måste vi kunna förhandla under vissa villkor och omständigheter.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Det är fråga om att cirka ett par tusen människor i vårt land, varav många inom högkvalificerade yrken, skulle kunna få nya jobb, vilket naturligtvis både Karin Falkmer och jag tycker är viktigt. Dessutom skulle högskolor och universitet ha en väldigt stor nytta av den här typen av etableringar.

Regeringen har gett i uppdrag åt förutvarande statssekreteraren och numera verkställande direktören för Svensk Kärnbränslehantering AB Peter Nygårds att leda en delegation som skall bedöma förutsättningarna för att ett företag, kanske bland många andra, skall bygga en fabrik i Sverige.

Meningen var att Peter Nygårds skulle lämna sitt förslag till regering-
en senast vid utgången av 1997. Tyvärr har det dragit ut på tiden, och det är inte ovanligt att den här typen av väldigt stora affärer drar ut på tiden. Det är ganska sannolikt att oförutsedda händelser inträffar. Asienkrisen har varit en faktor som fördröjt den kontinuerliga dialogen med företaget och senarelagt företagets beslut om investeringar i en ny fabrik.

Vi vet ännu inte om den här etableringen kommer till stånd, och vi vet inte om den sker i vårt land. Det finns många länder inom den europeiska gemenskapen som mycket gärna ser att den här fabriken blir etablerad hos dem.

Jag besökte nyligen Irland. Man har i det landet varit mycket framgångrika, dock med en politik som jag kanske inte alla gånger ställer upp på, och sett till att få åtskilliga etableringar av den här karaktären.

Vi tycker från majoritetssidan att det är väsentligt att det här arbetet får fullföljas och att Nygårds får möjlighet att slutföra sitt känsliga uppdrag på ett vis som gagnar Sverige.

Jag förstår att Karin Falkmer kan ironisera över att vi i utskottsmajoriteten uttalar att regeringen avser att återkomma när ärendet är så berett att det finns anledning att fatta ett beslut. Det var kanske en litet väl lång skrivning, men låt oss säga att en socialdemokratisk regering, om den sitter kvar efter valet, återkommer med beslut i kammaren. Jag utgår från att en socialdemokratisk regering aktivt verkar för att den här typen av företagsetableringar kommer till stånd också i Sverige. På den punkten tror jag att Karin Falkmer och jag är överens.

Jag vill med detta, fru talman, yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag och avslag på reservationen.

Anf. 105 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Vi skulle kunna ägna resten av eftermiddagen åt att diskutera företagsetableringar i Sverige och det svenska företags- och investeringsklimatet. Jag avstår från det nu. Det handlar här om att ge uppskov för ett mycket kontroversiellt förslag.

Ser inte Reynoldh Furustrand det demokratiska dilemma att skjuta upp behandlingen av så här kontroversiella förslag till en situation som uppstår efter ett val? Ingen vet hur vare sig regering eller riksdag då ser ut.

Anf. 106 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Jag kan svara både-och på den frågan, Karin Falkmer. Detta skall vägas mot möjligheten att få nya viktiga och avgörande jobb

till en region och framför allt mot att detta gagnar hela landet. Jag tycker därför att det här bemyndigandet inte har den allvarliga karaktär som Karin Falkmer vill ge det.

Men det är bra om vi inte långsiktigt hamnar i en situation där vi ställs inför sådana förhållanden som har gällt den här gången.

Anf. 107 KARIN FALKMER (m) replik:

Fru talman! Faktum är att regeringen förhandlar med företag utifrån en verklighet som inte finns. Det har inte fattats något som helst beslut i denna kammare angående det bemyndigande som regeringen lägger in i sin förhandlingstaktik. Det kan inte vara rimligt.

Det är enligt min uppfattning inte rimligt att majoriteten i näringsutskottet, som den medger att den gör, tummar på de viktiga demokratiska principer som vi hittills har haft här i kammaren. Hantering och beslut i ärenden av den här arten skall ske under den mandatperiod när de väcks. Inser inte Reynoldh Furustrand det demokratiska dilemma i att skjuta upp behandlingen av de här förslagen?

Anf. 108 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik:

Fru talman! Vi kan, precis som Karin Falkmer sade, kanske diskutera vissa frågor hela dagen här. Jag tänker inte ägna för mycket tid åt det. Låt mig bara konstatera att detta, som jag sagt, är ett så exceptionellt ärende att vi tycker att det är nödvändigt att ge det här bemyndigandet. Det finns en majoritet för detta i näringsutskottet. Jag tycker därför att vi tillämpar en demokratisk princip. Men vi bör i framtiden inte hamna i en sådan här situation.

Vad Karin Falkmer indirekt säger är att vi borde avbryta förhandlingarna med det här företaget. Det skulle leda till att vi i framtiden inte kommer att bli speciellt ansedda bland dem som tänker investera. Vi vet inte om vi får några etableringar över huvud taget, men att avbryta förhandlingarna på det sätt som Karin Falkmer föreslagit skulle ge en för oss mycket farlig signal inför framtiden till dem som sitter i vår omvärld och tittar på Sverige.

Anf. 109 EVA GOËS (mp):

Fru talman! Jag vill bara göra en deklaration om varför vi i Miljöpartiet ställer oss bakom den här reservationen. Det här ärendet har kommit och gått i utskottet. Först hade vi detta ärende, och sedan skulle det skjutas på framtiden. Det är ett obegränsat belopp som vi inte vet vad det blir. Det innebär en subvention av ett annat företag, osv. Sedan kommer alla propositionerna därefter, ca 40, som vi förväntade oss. Det var droppen som fick bägaren att rinna över.

Vi måste ändå visa en viss respekt för arbetet i kammaren. Vi kan inte hålla på att skjuta över frågor till nästa mandatperiod. Vi vet inte vad som händer efter valet. Det fick mig att ta steget att stödja den här reservationen.

Jag har diskuterat med mina vänner som sitter i finansutskottet och skatteutskottet. Skall man följa budgetordningen och riksdagsordningen bör man inte säga ja till ett sådant här förslag där man ställer ut en obe-

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

gränsad garanti, en subvention som vi inte vet någonting om och inte har sett. Det är köpa grisen i säcken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

BoU10 Bostadspolitiken

Mom. 1 (den bostadspolitiska målsättningen)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

186 för utskottet

69 för res. 1

7 avstod

87 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 17 c, 12 fp, 9 v, 14 mp, 10 kd

För res. 1: 63 m, 6 fp

Avstod: 7 v

Frånvarande: 37 s, 17 m, 10 c, 8 fp, 6 v, 4 mp, 5 kd

Erling Bager, Anders Johnson och Bo Könberg (alla fp) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Mom. 2 (den bostadspolitiska målsättningens närmare utformning)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

3. res. 6 (kd)

Förberedande votering:

20 för res. 4

10 för res. 6

237 avstod

82 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

127 för utskottet

18 för res. 4

121 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 110 s, 17 c

För res. 4: 1 s, 17 v

Avstod: 15 s, 64 m, 18 fp, 14 mp, 10 kd

Frånvarande: 35 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 3 (beredningen av bostadsfrågorna i regeringens kansli)

1. utskottet

2. res. 8 (v)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 5 (det nuvarande räntebidragssystemet)

1. utskottet

2. res. 11 (c)

Votering:

156 för utskottet

16 för res. 11

94 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 c, 18 fp, 1 v, 10 kd

För res. 11: 16 c

Avstod: 64 m, 16 v, 14 mp

Frånvarande: 35 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 10 (krav på miljöriktigt byggande m.m.)

1. utskottet

2. res. 18 (c)

Votering:

236 för utskottet

31 för res. 18

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 64 m, 18 fp, 17 v, 10 kd

För res. 18: 17 c, 14 mp

Frånvarande: 34 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 13 (åtgärder för de s.k. krisårgångarna)

1. utskottet

2. res. 28 (m, fp, mp, kd)

3. res. 29 (v)

Förberedande votering:

108 för res. 28

17 för res. 29

141 avstod

83 frånvarande

Kammaren biträdde res. 28.

Huvudvotering:

144 för utskottet

106 för res. 28

17 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Prot. 1997/98:119

5 juni

Fel! Okänt

växelargument.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 17 c
För res. 28: 64 m, 18 fp, 14 mp, 10 kd
Avstod: 17 v
Frånvarande: 34 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 14 (fastighetsbeskattningen)

1. utskottet
2. res. 32 (v)
3. res. 33 (mp)
Förberedande votering:
19 för res. 32
14 för res. 33
233 avstod
83 frånvarande
Kammaren biträdde res. 32.

Huvudvotering:
143 för utskottet
17 för res. 32
107 avstod
82 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 16 c
För res. 32: 17 v
Avstod: 64 m, 1 c, 18 fp, 14 mp, 10 kd
Frånvarande: 34 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 20 (kommunernas bostadspolitiska ansvar)

1. utskottet
2. res. 46 (v)
Votering:
250 för utskottet
17 för res. 46
82 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 127 s, 64 m, 17 c, 18 fp, 14 mp, 10 kd
För res. 46: 17 v
Frånvarande: 34 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 21 (de allmännyttiga bostadsföretagen)

1. utskottet
2. res. 47 (m, kd)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 31 (ROT-avdragen)

1. utskottet
2. res. 62 (m, fp, kd)
3. res. 65 (mp)

Förberedande votering:

96 för res. 62

14 för res. 65

156 avstod

83 frånvarande

Kammaren biträdde res. 62.

Huvudvotering:

127 för utskottet

92 för res. 62

47 avstod

83 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 1 c

För res. 62: 64 m, 18 fp, 10 kd

Avstod: 16 c, 17 v, 14 mp

Frånvarande: 35 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 36 (tillgängligheten för funktionshindrade)

1. utskottet

2. res. 73 (c, fp, v, mp, kd)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 37 (produktansvarslag)

1. utskottet

2. res. 74 (mp)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

KU33 Uppskov till 1998/99 års riksmöte med behandlingen av vissa ärenden

Kammaren biföll utskottets hemställan.

FiU30 Uppskov med behandling av ärenden

Utskottets hemställan med godkännande av

1. utskottets motivering

2. motiveringen i res. (m, fp, mp, kd)

Votering:

156 för utskottet

105 för res.

3 avstod

85 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan och motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 16 c, 14 v

För res.: 64 m, 18 fp, 13 mp, 10 kd

Avstod: 3 v

Frånvarande: 35 s, 16 m, 11 c, 8 fp, 5 v, 5 mp, 5 kd

Prot. 1997/98:119

5 juni

***Fel! Okänt
växelargument.***

*Fel! Okänt
växelargument.*

SkU31 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JuU25 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

LU29 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

UU25 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SfU15 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

SoU26 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

KrU18 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

TU15 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

JoU27 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

NU16 Uppskov med behandlingen av förslag om bemyndiganden till regeringen avseende kreditgarantier, m.m.

Mom. 1 (förslag om bemyndiganden avseende kreditgarantier)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, mp, kd)

Votering:

157 för utskottet

106 för res. 1

4 avstod

82 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 127 s, 17 c, 13 v

För res. 1: 64 m, 18 fp, 14 mp, 10 kd

Avstod: 4 v

Frånvarande: 34 s, 16 m, 10 c, 8 fp, 5 v, 4 mp, 5 kd

Mom. 2

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU14 Uppskov med behandling av ärenden
Kammaren biföll utskottets hemställan.

På förslag av talmannen medgav kammaren att återstående ärenden på dagens föredragningslista fick avgöras i ett sammanhang vid arbetsple-num måndagen den 8 juni.

9 § Riktlinjer för Telias verksamhet*Riktlinjer för Telias
verksamhet*

Föredrogs

Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU14

Riktlinjer för Telias verksamhet (prop. 1997/98:121)

Anf. 110 PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är något av en nationell tragedi att i denna kammare se näringsutskottets betänkande 14 *Riktlinjer för Telias verksamhet*. Det är utomordentligt anmärkningsvärt att föra upp riktlinjer och strategi för ett bolag som ett ärende i kammaren i stället för som ett ärende på bolagets stämma. Det är också en tragedi för mig med oförmågan att låta Telia utvecklas på sina egna meriter utan än en gång binder Telia till ett statligt bolag.

Majoritetens skrivningar ger ett sken av en progressiv linje. Där föreslås att Telia skall verka i Norden och Östersjöområdet och erbjuda telekommunikationer i vid bemärkelse. Telia skall få ingå i nödvändig internationell verksamhet för att backa upp den förstnämnda verksamheten. Därmed anser majoriteten sig ge bolaget likvärdiga förutsättningar.

Herr talman! Jag är upprörd över att Sverige misshandlar ett av de mest kvalificerade, mest kunskapsintensiva företagen som nu finns. Telia är en av de effektivaste teleoperatörerna i världen. Telia är det bl.a. till följd av att bolaget har fått verka på en fullt ut konkurrensutsatt marknad. Den amerikanska federala myndigheten har klart markerat att den svenska teleavregleringen förmodligen är den mest lyckade i världen. Därmed har vinster för såväl konsumenter som producenter av telekommunikationer uppnåtts.

Telia har fått ett försprång genom att den avreglerade marknaden i Sverige har verkat under ett antal år medan övriga europeiska länder sent kommit i gång med avregleringen. Telia har därmed kommit längre med större affärsmöjligheter än många av konkurrenterna. Telia jobbar samtidigt i en av de mer kunskapsintensiva branscherna, som är av särskilt intresse i Sverige och Norden i och med att flera av de viktigaste och bästa teleoperatörerna finns här. De har fått ett antal kvalificerade konkurrenter på svensk marknad, där snart sagt varje teleoperatör i världen av någon betydelse finns representerad, bl.a. för att kunna följa och dra lärdom av de avregleringar som har skett.

Detta i kombination med en teleindustri i Sverige och Finland gör att vi har förutsättningar att bli ett verkligt kompetenscentrum på teleområdet. Det förutsätter att det inte bara är teleindustrin som får utvecklas utan också teleoperatörerna. Då måste även Telia få möjlighet att vara affärs-mässig, dvs. mindre politiskt beslutsfattande, och därmed kunna komma

ut på riskkapitalmarknaden och kunna föra förhandlingar med utgångspunkt i strikt kommersiella grunder.

Om Telia skall ges likvärdiga förutsättningar, måste man här notera att det inte finns ett enda teleoperatörsbolag av betydelse i Europa där regeringarna inte har öppnat för att bolagen skall vända sig till marknaden, skaffa riskkapital, bli strikt kommersiella, och därmed göra gränsoverskridande affärer och aktivt delta i den omfattande omstruktureringen av marknaden för teleoperatörer som kan förutses i Europa.

Alla andra teleoperatörer är med andra ord på väg mot riskkapitalmarknaden – eller är redan där. De är strikt bundna till kommersiellt tänkande. De är i olika stor utsträckning på väg in i den avreglerade marknaden. Sverige och Telia har klara förutsättningar och konkurrensfördelar nu. Det gäller att inte låta dessa förutsättningar gå förlorade.

Varför vill man inte delta i omstruktureringen? Varför låter man sig akterseglas?

För mig är det en gåta. Företagsledningen i Telia delar den uppfattning som nästan alla andra regeringar i Europa har, nämligen att teleoperatörerna inte längre är naturliga monopol utan lever i en konkurrensutsatt marknad och därför bör privatiseras.

Fackklubbarna på Telia har samma uppfattning. Uppfattningen hos regeringarna i Europa är densamma – oavsett politisk färg på regeringarna. Det är den svenska socialdemokratin som radikalt avviker och därmed binder Telia till en sämre utveckling än det annars skulle behöva få.

Jag är fullständigt övertygad om att Telia har betydande förutsättningar att skapa ökad teknik och kunskapsutveckling i Sverige, fler sysselsättningsstillfällen på en mer avreglerad marknad, mer förutsättningar att utvecklas som ett privat, eller åtminstone delprivatiserat, företag. Jag tycker inte att näringsminister Anders Sundströms argumentation om behovet av bra telekommunikationer till hans fastrar och mostrar i glesbygden runt Piteå håller som argument. Han har återkommit till dem vid ett flertal tillfällen under tidigare interpellationsdebatter.

Telia är ingen nationell, naturlig monopolinfrastruktur. Det finns utomordentligt väl utbyggda telefonnät för mobiltelefon som täcker hela Sverige. De är i direkt konkurrens med Telias gamla koppartrådsnät. Vi har även börjat få ett accessnät, dvs. motsvarande koppartrådsnätet, som går på radiolänk till städerna och landsbygden. Det har introducerats i hela Östtyskland. Vi räknar med en introduktion under innevarande år i Sverige.

Det har börjat skapas ett accessnät till teleabonnenterna via elnätet och även via kabel-TV-nätet. Det finns full och total konkurrens. Därmed finns det ett stort konkurrenstryck på den marknad som Telia arbetar på.

Vi ser också den snabba tekniska utvecklingen. En icke oväsentlig del av telekommunikationerna sker via Internet. Där finns redan tekniken för att använda parabolerna för att ta ned betydande datamängder. Därmed finns ännu en del att konkurrera med gentemot Telia och den gamla infrastrukturen – som Telia tidigare i praktiken haft monopol på.

Herr talman! Jag ser inte några av de traditionella argumenten, som tidigare kan ha setts som bärande, för att bibehålla Telia i statlig ägo.

Jag ser att inga andra regeringar i Europa heller ser sådana saker för sina teleoperatörer. Där har nu Norge, som sista land förutom Sverige,

markerat intresse av att gå med Telenor till den norska riskkapitalmarknaden.

Herr talman! Jag skulle avslutningsvis vilja ställa tre frågor till Socialdemokraternas talesman Birgitta Johansson i denna fråga:

1. Anser Birgitta Johansson och Socialdemokraterna att riksdagen skall dra upp riktlinjerna för företagets utveckling i alla andra statliga företag också, inte bara i Telia?
2. Vad anser Birgitta Johansson och Socialdemokraterna att värdet är av att staten är hundra procentig ägare av Telia? Varför har svensk socialdemokrati en motsatt uppfattning mot alla andra regeringar i Europa och de flesta andra socialdemokratiska partier i Europa?
3. Varför kommer alla andra ut på marknaden men inte svenska Telia? Hur kan man se på detta som en infrastruktur som oundgängligen skulle vara i statlig ägo?

Jag har väldigt svårt att se några bärande argument för detta, men jag kan se många mycket starka argument för att Telia bör introduceras på riskkapitalmarknaden och ge det en frihetsgrad, som både ledning, fackklubbar och alla andra länders regeringar ute i Europa har kommit till med sina respektive teleoperatörer.

Vi har en unik chans. Telia ligger långt framme. Telia tappar i marknadsvärde varje dag till följd av förlorat försprång när vi inte går med Telia till marknaden. Det är därför jag ser det som en nationell tragedi att den svenska socialdemokratiska regeringen och, som det förefaller, majoriteten åtminstone i näringsutskottet är ovilliga till en privatisering av bolaget.

Med hänvisning till den pressade tiden i kammaren kommer jag att nöja mig med att yrka bifall till reservation nr 1, på vilken jag även kommer att begära rösträkning.

Anf. 111 TORSTEN GAVELIN (fp):

Herr talman! Vad har Sverige, Norge och Albanien gemensamt? Det skulle kunna vara en fråga i en frågetävling. Svaret är: Helstatliga telebolag. Enbart detta svar och det sällskap som Sverige snart befinner sig i skulle kunna vara skäl nog att omgående inleda försäljning av statens aktier i Telia. Men tyvärr är regeringens motstånd – förmodligen taktiskt betingat – mot en försäljning så starkt att man fortfarande säger nej och i propositionen kommer med några tunna förslag om marginella förändringar i Telias inriktning. Skall det bli så, som Telias avgångne styrelseordförande Bengt Westerberg uttalade i pressen, att privatiseringsbeslutet kommer först efter valet? I så fall är det synd för oss skattebetalare, synd för oss telekonsumenter och synd för Telia att den socialdemokratiska taktiken får gå före det som är bra för hela landet.

Vad vi i Folkpartiet liberalerna tycker om kommunalt och statligt företagsäggande torde vara rätt välkänt vid det här laget. Låt mig bara citera det senaste dokumentet i denna fråga, nämligen från utskottsbetänkandet KU31, som vi voterade om i morse, där det i vår och moderaternas reservation 4 heter så här:

”Utskottet delar regeringens uppfattning att myndighetsformen är lämpligast för statlig verksamhet. En logisk konsekvens av detta är enligt utskottets mening att staten så långt möjligt bör avveckla, avyttra eller ombilda de statliga verksamheter som i dag bedrivs i privaträttslig form.

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Enligt utskottets mening bör staten — — — inte bedriva konkurrensutsatt verksamhet.”

Näringsutskottets majoritet väjer undan för frågan om Telias ägande och säger att vi får ta ställning till det om och när det kan bli aktuellt. Min tolkning av detta icke-ställningstagande är att Bengt Westerberg har rätt än en gång. Efter valet kommer försäljningen.

Telias vd Lars Berg har i Dagens Nyheter den 30 maj redovisat en del av de svårigheter han upplever med det statliga ägandet, t.ex. att bolaget hämmas i sin utveckling. Han säger bl.a. så här:

”Privatiseringståget för de europeiska telebolagen rullar — — —. Om vi vill vara med i de pågående strukturaffärerna är det en fördel om Telia har en noterad aktie. — — — regeringen är öppen för förnyelse.”

Jag skulle vilja fråga Birgitta Johansson, som får representera regeringen i den här debatten: Var finns denna förnyelse. Varför denna tvekan hos utskottsmajoriteten när det gäller ägandet av Telia?

Herr talman! Folkpartiets ställningstaganden finns rätt utförligt redovisade i utskottsbetänkandet, varför jag, för att i någon mån hushålla med kammarens debattid, vill hänvisa den intresserade dit. Jag yrkar bifall till den inledande reservationen nr 1.

Anf. 112 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Det är tillfredsställande att Telia nu ges möjlighet att bedriva verksamhet på nya områden. Utskottet har också tyckt att det är naturligt att det geografiska arbetsområdet vidgas till att omfatta övriga Norden och Östersjöområdet.

Däremot tycker vi att riktlinjerna borde kompletteras med att Telia skall få i uppgift att bidra till att informationstekniken görs tillgänglig för alla i landet. Lika förutsättningar i hela landet är en mycket viktig regionalpolitisk fråga. Målet skall vara att alla skall ha tillgång till lättanvända tele- och IT-baserade informationstjänster på lika villkor.

Det är vårt svar på regeringens proposition, medan vi som vanligt får höra att den enda och allenarådande uppgiften borde vara att sälja ut Telia.

Sverige har trots allt varit framgångsrikt på området, med både tele- och IT-baserade tjänster. Konceptet Telia–Ericsson har fört oss till en tätposition i världen. Den snabba och positiva utvecklingen måste naturligtvis fortsätta.

En väldigt viktig bit är nätutbyggnaden och att man inser att det är ett strategiskt intresse att landet hänger med på alla de nya områdena. Ägandet av detta nät är naturligtvis avgörande för hur utvecklingen skall bli i landet.

Jag tolkar moderater, folkpartister och kristdemokrater så att de vill privatisera Telia och då också är beredda att överlåta infrastrukturen till privata bolag. En sådan utveckling skulle naturligtvis försvåra arbetet med att göra tekniken tillgänglig för hushåll och företag i hela landet. Man kan säga att det inte är särskilt bra att privata intressen kontrollerar infrastrukturen i ett sådant här sammanhang – och inte i något annat sammanhang heller för den delen. Det skulle därför vara intressant att veta om man har ett längre perspektiv i fråga om hur en utveckling ser ut i framtiden om man skulle privatisera Telia helt och hållet.

Herr talman! Utskottets skrivning att det är angeläget att alla hushåll och företag i hela landet ges tillgång till den nya tekniken är naturligtvis bra, men den är ändå något passiv. Därför vill jag yrka bifall till reservation 2.

Då jag tror att det är på det sättet att vår utskottsordförande Birgitta Johansson i dag genomför sin sista debatt här i kammaren, vill jag passa på att tacka för de år som har gått och önska henne stor framgång i fortsättningen.

Anf. 113 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! När Lennart Beijer argumenterar låter det för mig som om teleinfrastrukturen var som en järnvägsräls som går mellan alla telefonstolpar. Så är ju inte fallet. En stor del av infrastrukturen är konkurrerande och är redan i privat ägo – det är kanske litet obehagligt för en vänsterpartist. När det gäller mobiltelefonin finns flera olika konkurrerande nät i privat ägo. Större och större del går även via radiolänk. Trafiken börjar även gå via kabel-TV och elnäten. Det är också konkurrerande nät och till stora delar privata.

Varför skall vi hindra Telias utveckling? Varför skall det bolaget inte få utvecklas bara för att det råkade vara statligt från början? Så tycker vi, precis som fackklubbarna och ledningen i Telia, precis som nästan alla regeringar i Europa.

Anf. 114 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte jag klarar av att svara när det gäller alla tekniska delar som Westerberg tar upp här, men så mycket kan jag ändå säga att vi fortfarande har en väldigt viktig infrastruktur i accessnät och transportnät. Naturligtvis är det viktigt hur det sköts, på vilket sätt man ser till att det utvecklas i framtiden. Om man nu vill ha en privatisering av Telia bör man åtminstone tala om på vilket sätt denna viktiga infrastruktur skall skötas i framtiden.

Anf. 115 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Jag delar den uppfattningen, och under trafikutskottet finns det en post- och telestyrelse som är tillsynsmyndighet på teleområdet. Den har bl.a. att se till att det finns lika tillträde till självkostnadspris till accessnäten, dvs. koppartråden eller annat som kan tänkas vara av monopolstruktur. Tala med Karl-Erik Persson!

Anf. 116 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det finns ett exempel som kanske framför allt Per Westerberg borde studera, nämligen British Telecom i Storbritannien, som har privatiserats efter ungefär det här mottot. Man får ligga i ständiga förhandlingar och diskussioner om hur man skall sköta den grundläggande infrastrukturen, och jag tycker att det är en mycket orationell handläggning av en så viktig del av samhällslivet.

Anf. 117 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Herr talman! Jag vill för Miljöpartiets räkning säga att vi har haft en mycket positiv syn på den avreglering av telemarknaden som har genom-

*Fel! Okänt
växelargument.*

förts. Vi ser också med tillförsikt på den konkurrens som har uppstått och som faktiskt utvecklar marknaden i stor utsträckning. Det har framför allt gett konsumenterna lägre priser men också en rasande takt när det gäller teknisk utveckling och utbud av tjänster, och det är naturligtvis önskvärt. Vi ser att Telia har satsat kraftfullt på investeringar. De investeringsbe-
lopp som Telia lägger ned per år är ingen annan operatör i Sverige i när-
heten av.

Varför skall vi då äga Telia över huvud taget? Ja, för Miljöpartiet är den här frågan inte helt självklar att besvara. Vi har inga ideologiska skäl att anse att man skulle styra en marknad genom ägande. Självklart skall marknadsvillkoren styras genom konkurrensneutral lagstiftning, som också tillvaratar konsumenternas intressen. Men vi menar att det än så länge fortfarande finns skäl för ett statligt ägande. Men det här är ett ställningstagande som hela tiden måste omprövas, med tanke på hur marknaden utvecklas.

En situation som vi ser i dag är att det fortfarande är mycket låg konkurrens när det gäller lokaltelefoni. Frågan om en privatisering av Telia bör diskuteras i flera delar: dels det fasta nätet och det lika tillträdet, som det talades om tidigare, dels om Telia skall børsintroduceras och privatiseras i sin helhet eller om det finns anledning att splittra företaget. Vi är medvetna om att en splittring av företaget skulle göra att Telia minskade betydligt i värde. Men det finns ändå vissa poänger när det gäller mångfaldsaspekten i ägandet med att splittra företaget. Då syftar vi framför allt på den mediala verksamheten, där det är tveksamt att Telia i nuvarande form, dvs. som ett statligt ägt företag, är med på mediemarknaden.

Detta principiella ställningstagande har vi utvecklat i särskilda yttran-
den tidigare, och där har vi också förenat oss med Folkpartiet i ställnings-
tagandet.

Att vi nu däremot inte väljer samma lösning som Folkpartiet, dvs. en privatisering, beror på att en utförsäljning av ett splittrat Telia, dvs. me-
diebiten, inte heller skulle leda till något slags mångfald i ägandet med hänsyn till hur mediemarknaden ser ut i dag och hur den utvecklas. Det är just mångfalden i ägandet när det gäller antalet operatörer som är väsent-
ligt just nu, och därför menar vi att de andra operatörerna måste få bättre villkor. Det är först efter år 2000 som vi kan ta ställning till om vi kan sälja ut Telia helt.

Det här är alltså en fråga som Miljöpartiet kommer att ompröva. Vi är i dag inte beredda att stödja ett förslag till utförsäljning. Jag vill härmed yrka bifall till reservation nr 3.

Anf. 118 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Telia, som är det företag vi nu diskuterar, arbetar ju på en kraftigt expanderande marknad, som präglas av en ökande konkurrens. Nu liberaliseras marknaderna i snabb takt, och från den 1 januari 1998 har huvuddelen av Europas telemarknader öppnats för konkurrens. Bak-
grunden till det är beslut som har fattats inom EU.

Sverige fattade tidigt beslut om avregleringar, och Telia fick genom det ett visst övertag, ett övertag som man i alla fall till i dag har lyckats upprätthålla. Konkurrenten på den svenska telemarknaden har utvecklats snabbt, inom i första hand internationell trafik och när det gäller fjärrsam-
tal. Nu kan man också räkna med att ny teknik och alternativa accessmög-

ligheter medför att konkurrenstrycket för lokalsamtal kommer att öka starkt framöver. Utvecklingen drivs fram av alltfler operatörer, som bygger ut mobila nät och som ger direktanknytning till kunderna.

Det kommer att bli en branschglidning på de här områdena. Man kommer att få se allianser mellan teleoperatörer och medieföretag och allianser mellan teleoperatörer och dataföretag och så småningom en sammansmältning av telefoni, data och medier.

De senaste årens snabba och omfattande förändringar har utsatt Telia för en del påfrestningar. Man har som jag sade tidigare fortsatt att behålla ett övertag, men nu börjar problemen hopa sig vid horisonten om inte någonting görs.

Riksdagen beslutade på våren 1997 om ändrade telepolitiska mål. Regeringen förmådde då inte samla sig till *en* uppfattning i de avgörande framtidsfrågorna för Telia, och det gällde då främst styrelsens begäran om ett betydande tillskott av ägarkapital för att klara framtidens investeringsbehov. I dag är det väl knappast någon som kan tänka sig att vi i budgetsammanhang skulle ta medel från andra angelägna verksamheter och säga: Det här överför vi till Telia för att man skall kunna investera för att möta framtidens utmaningar. Knappast någon tänker sig det. Det var naturligtvis inte heller vad regeringen förordade i det här sammanhanget.

Då uppstår ett dilemma – företaget behöver pengar och ägarna kan inte få fram pengar eller vill inte skjuta till pengar. Har man då ideologiska blockeringar som gör att man inte öppnar företaget för nyemissioner, alltså en ägarspridning, återstår ju egentligen bara två sätt. Ett alternativ är att hitta en annan statlig teleoperatör, t.ex. den norska, för att uppnå en jämbördig storlek och en ägare som är beredd att skjuta till nytt kapital. På det sättet skulle Telias problem kunna lösas. Om det inte lyckades kunde regeringen som ett annat alternativ genom ägardirektiv ålägga Telia sådana restriktioner i dess verksamhet att man inte skulle behöva något nytt kapital. Det är det som nu föreslås i propositionen.

Behöver Telia trots ägarrestriktioner av geografisk eller verksamhetsinriktningskaraktär ha mer pengar för sin verksamhet hänvisas man till att sälja ut ideologiskt mindre känslig egendom, t.ex. bolagets fastigheter. Men det är knappast lösningen för framtiden.

Regeringen driver alltså linjen att Telia inte har något kapitalbehov. Därför är det heller inte aktuellt för staten att sälja aktier i Telia eller att börsnotera företaget. Trots det säger man att Telia skall ha samma möjligheter att utvecklas som de andra aktörerna på telemarknaden och att den avreglerade telemarknaden i Europa kommer att ge nya möjligheter till olika allianser och samarbete i nya former. Telia skall ha möjlighet att delta i den typen av strukturaffärer, anser regeringen i propositionen.

Vår uppfattning är den att Telia behöver nya resurser och ett tillskott av medel för att kunna hävda sig på den internationellt avreglerade marknaden. Det är också företagsledningens uppfattning. Företagsledningen säger att man behöver nya friska pengar för att kunna investera och för att kunna hävda sig på marknaden i framtiden. Men regeringen anser sig veta bättre.

Regeringen höll uppenbarligen tummarna för att den tänkta affären med Norge skulle kunna slutföras, för då skulle Telia kunna få ett kapitaltillskott på ett annat sätt – ett kapitaltillskott som regeringen inte anser att Telia behöver.

Häromdagen var det en intervju i Dagens Nyheter med Telias vd Lars Berg. Han säger att det är ett hinder för Telia att man finns i statlig ägo. ”Privatiseringståget för de europeiska telebolagen rullar, säger han. Om vi vill vara med i de pågående strukturaffärerna är det en fördel om Telia har en noterad aktie. Det skulle underlätta våra affärsdiskussioner.”

Ägarbilden och bristen på kapital är alltså ett betydande problem för detta företag.

Om man ser det ur skattebetalarnas perspektiv är det också ett problem. Värdet på Telia sjunker tyvärr väldigt snabbt. Som vi skriver i vår reservation, som är fogad till betänkandet, har fondkommissionärsfirman Carnegie tittat på Telia. Man säger att värdet har minskat med 19 miljarder kronor bara under åren 1995 till 1997. Värdeinsnkningen sker alltså snabbt, och det är skattebetalarnas resurser som dräneras i takt med att månad läggs till månad utan att regeringen förmår släppa de ideologiska blockeringarna.

Jag är själv övertygad om att det är en tidsfråga tills ägarspridningen är ett faktum. Men det är en mycket kostsam tid, och de resurser som kan frigöras vid en försäljning som kommer förr eller senare kan användas för att minska låneskulden och därmed minska statens ränteutgifter. Det skulle också – och det är det viktiga i detta sammanhang – öppna nya möjligheter för Telia att expandera och skaffa sig en än starkare position med än fler arbetstillfällen i Sverige genom att man kan ingå allianser som jag tror skulle vara till fördel för företaget och alla dess anställda.

Jag vill med detta, herr talman, yrka bifall till reservation 1, som är fogad till betänkandet.

Anf. 119 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Herr talman! Regeringen Bildt inledde, då man tillträdde regeringsmakten 1991, ett närmast vildsint privatiseringsprogram. När mandatperioden var slut hade man för det första likviderat det statliga holdingbolaget Fortia och för det andra sålt ut ett 20-tal företag. Bland annat såldes SSAB, Procordia, Celsius och Assi Domän. Planerna var att sälja ytterligare ett 15-tal företag – däribland Vattenfall. Men det kom ett regeringsskifte emellan, som alla känner till.

För den borgerliga regeringen var privatiseringen en rent ideologisk fråga. För Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna är det detta fortfarande. Näringspolitik är för partierna på högerkanten lika med privatisering i första rummet, möjligen med skattesänkningar som stark rival.

I samband med avregleringen av den svenska telemarknaden ombildades Televerket till ett helstatligt ägt bolag – Telia AB – den 1 juli 1993. Aktiebolagsformen ansågs vara en mer adekvat associationsform för en konkurrensutsatt verksamhet. De samhällseliga målen vad gäller telepolitiken fastställs i telelagen. Telia AB är ett av de inom telekommunikationsbranschen verksamma bolag som har att följa de samhällseliga mål som finns i telelagen. Det är en generell reglering med samma villkor för alla teleoperatörer, och därmed finns det en klar skillnad mellan vem som är reglerare och vem som är ägare. Det är i och för sig den största aktören på telekommunikationsmarknaden.

Telekommarknaden utvecklas, som tidigare också har påpekats av talare, i en rasande fart vad gäller tekniken. Det kommer nya varor och

tjänster som en effekt av liberalisering av den internationella marknaden. Som också tidigare påpekats är Europas telemarknader öppnade för konkurrens från den 1 januari i år.

Telia måste ha samma möjlighet som sina konkurrenter på marknaden. Ägaren staten har därför att utöva ett professionellt och ägarmässigt ägande i Telia med avkastningskrav som ligger på ungefär samma nivå som för övriga konkurrensutsatta teleoperatörer i Europa.

Detta är bakgrunden till de förslag till nya riktlinjer för Telia som regeringen har i sin proposition.

Huvudinriktningen för Telia skall vara att i fortsättningen kunna erbjuda telekommunikationstjänster i vid bemärkelse i Norden och inom Östersjöområdet. Här ingår den internationella verksamheten, som är nödvändig för att man skall kunna tillhandahålla dessa tjänster. Telia skall erbjuda telekombaserade informationstjänster. Telias roll är att strukturera och paketera tjänster som görs tillgängliga via Telias olika nät. Man skall dock inte ägna sig åt själva innehållet, dvs. att själv eller som delägare producera program till radio- och TV-kanaler.

Telia kan t.ex. bedriva verksamhet som inte direkt ingår i huvudinriktningen under förutsättning att den bidrar till att stärka lönsamheten och att det sker med en avkastning som står i överensstämmelse med det risktagande som verksamheten också innebär. Verksamheten skall komplettera huvudinriktningen.

Telia skall också ha samma frihet att genom strukturaffärer av olika slag sammanföra delar av sin verksamhet med andra operatörers. Med tanke på hastigheten inom telekombranschen bör det vara regeringen som nu fattar beslut om Telias verksamhet när så erfordras.

Grundläggande är att Telia skall ha samma förutsättningar som sina konkurrenter och att staten skall ha en fullgod avkastning på insatt kapital.

Av motionerna från m, fp och kd skulle man kunna tro att denna proposition handlar om förändringar i ägarstrukturen, tolkat som privatisering, vilket den inte gör. Det sägs tydligt att regeringen kommer att återkomma till riksdagen om förändringar i ägandet blir aktuella, t.ex. genom ett stort behov av kapitaltillskott som inte kan tillgodoses av staten ensam. Men detta är för tillfället inte aktuellt.

Näringsutskottet delar regeringens bedömning att Telia skall ha samma verksamhetsförutsättningar som sina konkurrenter. Med större geografiskt arbetsområde och en huvudinriktning på telekombaserade informationstjänster ges företaget det utgångsläge som det behöver.

Det finns ingen anledning att nu diskutera eventuella förändringar i ägandet. Ej heller finns det skäl att göra några uttalanden om att staten skall bibehålla och utveckla sitt ägande.

Därför tillstyrks propositionen, och jag avstyrker motionerna och reservationerna.

I detta anförande instämde Barbro Andersson, Nils-Göran Holmqvist, Reynoldh Furustrand, Laila Bäck, Sylvia Lindgren, Dag Ericson, Marie Granlund och Hans Hoff (alla s).

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 120 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! I trafikutskottet, som denna fråga tidigare lydde under, har Miljöpartiet och Socialdemokraterna haft en gemensam syn på såväl avregleringen av telemarknaden som telagens utformning och Telias verksamhet. Men av Birgitta Johansson blir jag litet konfunderad. Jag tolkar betänkandet så att frågan om Telias utförsäljning ligger öppen i ett längre perspektiv. Annars skulle det naturliga vara att staten aktiverade sitt ägaransvar och inte bara inriktade sig på avkastningskravet såsom det är nu. Vi har t.ex. sett att politikerna försvinner från Telias styrelse.

Då är min fråga: Om en utförsäljning av Telia skulle bli aktuell, vilken strategi skulle då vara aktuell för Socialdemokraterna i telefrågorna? Det är en fråga, inte ett angrepp.

Anf. 121 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Elisa Abascal Reyes tog upp att Miljöpartiet och Socialdemokraterna har varit överens i frågan om Telias eventuella utförsäljning och frågor som tidigare har behandlats i trafikutskottet som gäller telagen. Jag är tacksam för att vi är överens om hur telagen skall hanteras, därför att det är en mycket speciell fråga, som jag också sade i mitt inledningsanförande.

När det gäller Telias framtida ägarstruktur finns det ingen anledning att göra någon förändring i dag. Telia har genom denna proposition fått ett mandat att vidga sin verksamhet framför allt till de baltiska länderna.

Anf. 122 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik:

Herr talman! Frågan kvarstår ändå: Vad vill staten med sitt ägande av Telia? Jag tycker inte riktigt att frågan blir besvarad i betänkandet.

För oss är syftet att det finns ett samhällsansvar. Det finns fortfarande en sådan marknadssituation när det gäller lokal telefoni att vi anser det befogat med ett statligt ägande. Men vi är ändå öppna för en diskussion kring strategin för en utförsäljning av Telia.

Även om Birgitta Johansson säger att det inte i dag är aktuellt med någon förändring av Telias ägarstruktur, tycker jag ändå att det låter som om det är någonting som man måste ha diskuterat igenom. Jag måste i viss utsträckning beklaga att vi inte kan föra den diskussionen i dag, att ni inte vill dela med er av era tankar, för jag är helt övertygad om att ni måste ha berört den här tanken någon gång.

Anf. 123 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Det hela blir något märkligt. Å ena sidan vill Elisa Abascal Reyes ha väldigt mycket av Telias mål och verksamheter kvar i samhällelig regi. Å andra sidan skall man, enligt de reservationer som finns, kunna gå ut och dela upp den här marknaden. För mig stämmer inte detta.

Den socialdemokratiska politiken när det gäller Telia är att man skall behålla Telia i statlig ägo. Vi har breddat verksamheten för Telia. Det är det som propositionen handlar om.

Anf. 124 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Först håller jag med Birgitta Johansson om att vi gjorde ett antal privatiseringar under föregående mandatperiod. Som bekant hade vi i flera fall, dock inte i alla, stöd även från fackklubbarna i samband med privatiseringarna. I flera av fallen har utvecklingen blivit så positiv att värdet på statens kvarvarande ägarandelar har blivit större än vad det ursprungliga totala ägandet var.

Men, herr talman, i ett par frågor förstår jag inte riktigt Birgitta Johansson. Jag förstår visserligen att marknaden kommer att få investeringar i telekommunikationer och att det finns kapital. Men de kommer förmodligen att komma från amerikanska och kontinentala bolag och ge arbetstillfällen och teknisk utveckling där i stället för i Sverige. Det är denna passivitet från socialdemokratins sida som jag är bekymrad över.

Sedan har jag inte fått svar på mina tre ursprungliga frågor. Om man nu anser att affärsstrategin för *ett* statligt bolag måste debatteras och tas ställning till här i riksdagen, inte i bolaget, inte på marknaden och inte där det hör hemma, har man då för avsikt att ta upp varje statligt bolag för att debattera dess affärsstrategi här i kammaren i sann central planhushållningsanda?

Den andra frågan gäller värdet av det statliga ägandet. Finns det några motiv? Eller är det bara bananskalens väg att det har råkat bli så och att det till följd av någon form av partipolitisk dogmatism ligger kvar, att har det en gång varit statligt skall det fortsätta att vara det?

Varför, för det tredje, tror Birgitta Johansson att alla andra regeringar, t.o.m. den norska, talar om att vända sig till marknaden med sina telebolag? Varför gör alla andra det som *new* Labour gör i Storbritannien? Är det bara den svenska socialdemokratin som är *old* Labour?

Anf. 125 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Först vill jag tacka för att jag har fått denna möjlighet att debattera med Per Westerberg. Det är glädjande att känna igen Per Westerberg på alla sätt. Alla de upprepningar som jag tidigare har kunnat höra i näringsutskottet har jag saknat under några år då Per Westerberg varit förvisad till trafikutskottet.

Svaret på de frågor som Per Westerberg ställde finns mycket tydligt i den socialdemokratiska politiken. Vi är nämligen pragmatiskt inställda. Vi tar en fråga i taget och diskuterar dem allteftersom det ges nya möjligheter.

Sedan säger Per Westerberg att det inte finns ett enda telebolag i Europa som inte har vänt sig till marknaden. Jo, det finns ett telebolag i Europa som har gått ut till den baltiska marknaden, och det tycker jag är ett stort och viktigt steg.

Anf. 126 PER WESTERBERG (m) replik:

Herr talman! Jag tolkar Birgitta Johanssons svar så, att det är bananskalens väg som styr den socialdemokratiska hanteringen av de statliga bolagen. Det råkade vara ett statligt bolag, och då förblir det ett statligt bolag. Därmed sätter jag etiketten *old* Labour på socialdemokraterna i Sverige i dag till skillnad från *new* Labour i Storbritannien och de flesta andra europeiska länder.

Även jag skall be att få tacka Birgitta Johansson för lång och trogen debatt och käbbel under många år. Jag tycker att du har gjort ett utomordentligt jobb i näringsutskottet. Framför allt har du varit så vidsynt att det har blivit en mycket bra stämning och öppenhet i debatten, som man ibland kan sakna på en del andra ställen. Tack!

Anf. 127 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, Per Westerberg, om det är *new* Labour eller vad det nu är vet jag inte, men det här är en socialdemokrati som finns i Sverige med de verksamheter som vi på olika sätt har upparbetat i Telia och genom samhällelig ägo.

Telia blev ett aktiebolag 1993. Vi har en fri telemarknad i Europa. Vi tycker att de här stegen, att Telia nu kommer ut på den baltiska marknaden, är viktiga. Att Telia också får gå in på nya teknikområden på den nya telekommarknaden är tydliga signaler som har getts i propositionen. Sedan får det stå för Per Westerberg om det är ny eller gammal socialdemokrati, men för oss är det en socialdemokrati som känns igen av svenska folket.

Anf. 128 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Birgitta Johansson upprepar gång på gång i sitt anförande att det grundläggande är att Telia skall ha samma förutsättningar som konkurrenterna. Men problemet är att det blir ju inte samma förutsättningar som konkurrenterna har. De kan få tillgång till nytt riskkapital, kapital för nödvändiga investeringar, men det kan ju knappast det svenska företaget få. Ja, om man med konkurrenter menar det albanska telebolaget så stämmer det naturligtvis.

På vilka grunder gör Birgitta Johansson och utskottsmajoriteten en annan bedömning än vad företagsledningen gör? Det som har varit ett bekymmer tidigare i statligt företagande är när vi har trott att vi som politiker är bättre på att följa marknaden och göra bedömningar för företag än vad den operativa företagsledningen är. På vilka grunder kan vi göra en annan och bättre bedömning än den som företagsledningen gör?

Till sist en fråga om värdet på Telia, som ju sjunker mycket snabbt. Som jag sade bedöms värdet från 1995 till 1997 ha minskat med i storleksordningen 19 miljarder kronor.

Hur mycket mer av skattebetalarnas pengar är Birgitta Johansson och utskottsmajoriteten beredda att offra genom att vänta ytterligare en tid med att göra något åt ägarfrågan?

Anf. 129 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Göran Hägglund tar upp frågan om vad Telia skall göra och inom vilka ramar Telia som statligt ägt företag kan arbeta. Vi har sagt både i propositionen och i betänkandet – och jag har hänvisat till det i mitt inlägg här – att Telia skall arbeta på samma villkor som alla andra företag och företagsledningar.

De har naturligtvis lättare att göra det eftersom de får finnas inom ett större område just nu. Den diskussion om privatiseringar och annat som förs är liksom inte speciellt konstruktiv. När man inte kan tala om vad man skall ha en privatisering till blir det inte speciellt konstruktivt.

Det går självklart bra för olika fondkommissionsfirmor att göra värderingar. Men när man inte vet vilka grunder värderingarna görs på och under vilka förutsättningar man kan mäta den här marknaden, är dessa värderingar ganska ointressanta.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Riktlinjer för Telias
verksamhet*

Anf. 130 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! För att inte förspilla min tid på oväsentligheter vill jag börja med att tacka Birgitta Johansson för de här åren tillsammans. Du har som ordförande och människa en förmåga att skapa en avspänd och trevlig atmosfär. Det har varit till väldigt stor nytta i utskottet. Då blir det också mycket effektivt, eftersom man undviker onödiga låsningar. Det är naturligtvis väldigt värdefullt med tanke på det arbete som vi har haft att utföra i näringsutskottet.

Du är pragmatiskt, praktiskt inriktad, och du är en väldigt klok person som jag har lärt mig att uppskatta väldigt mycket under de här åren. Tack för dina insatser, Birgitta, och lycka till i fortsättningen!

Till sist vill jag säga några ord om Telia. Det är naturligtvis sant att om det bara handlade om beräkningar på en fondkommissionärsfirma så vore det ointressant. Men det intressanta i det här fallet är att de anställda och företagsledningen på Telia gör bedömningen att man behöver nya pengar för att kunna expandera och hålla jämna steg med de konkurrenter som Birgitta Johansson anser att man skall ha samma förutsättningar som.

Då är det naturligtvis ett bekymmer när regeringen och vi som politiker gör en annan bedömning och säger: Vi vet bättre. Ni behöver inte alls några pengar. Vad jag efterfrågar är alltså den grund som man står på i det här sammanhanget.

Anf. 131 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Först får jag naturligtvis tacka Göran för de vackra orden. Jag vill även tacka Per Westerberg för de ord som han sade.

När det gäller Telia måste jag ändå upprepa det som står i propositionen om vad Telias inriktning och verksamhet skall leda till. Där sägs det mycket tydligt att de har samma möjligheter att konkurrera på marknaden som andra och att vi har ett professionellt ägande från statens sida. Företagsledningen verkar och arbetar inom de ramar som propositionen har satt upp.

Anf. 132 TORSTEN GAVELIN (fp) replik:

Herr talman! Birgitta Johansson inledde sitt anförande med att mena att den privatisering som den borgerliga regeringen genomförde var vildsint och ideologiskt betingad. Senare i anförandet, och också nu under replikväxlingen, säger Birgitta Johansson att socialdemokratin minsann är pragmatiskt inställd i de här frågorna.

Jag skulle vilja problematisera de här påståendena genom att säga att jag är alldeles övertygad om att Birgitta Johansson är pragmatiskt inställd i de här frågorna. Det har jag uppskattat mycket under de här fyra åren i utskottet. Jag vill instämma i de hyllningsord som har framförts om Birgitta Johanssons sätt att sköta klubban i näringsutskottet.

Men visst är det så att vi har ideologiskt skilda åsikter. Det gäller å ena sidan socialdemokratin och kanske Vänsterpartiet. Var Miljöpartiet

hör hemma vet jag inte riktigt. Å andra sida har vi de borgerliga partierna. Jag redovisade ju i mitt anförande *vår* klara inställning att statlig och kommunal verksamhet skall bedrivas i förvaltningsform. Det är faktiskt hela konstitutionsutskottet enigt om.

Sådan affärsverksamhet i statlig ägo som Telia representerar är inte bra i en marknadsekonomi. När vi har full konkurrens på en marknad är en statlig aktör en anomali. En statlig aktör på denna konkurrensmarknad är omodern. Den fungerar inte bra. Den blir hämmad osv.

Jag skulle därför vilja upprepa min fråga till Birgitta Johansson: När får vi se de här nya greppen i fråga om Telia från socialdemokraternas sida? Kommer det alldeles efter valet eller skall vi få vänta ännu längre? Eftersom vi nu slutar båda två kan vi kanske kosta på oss att vara litet öppenhjärtiga.

Anf. 133 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Torsten Gavelin frestar mig något här. Men jag vill ändå peka på det här med den vildsinta utförsäljningen av statliga företag som den borgerliga regeringen lade fram i sin proposition. Det är ord som jag fortfarande står för. Det var vildsint att lägga fram en proposition, undertecknad av Per Westerberg hösten 1991, där det fanns upptaget ett antal företag i en bilaga. Det är inget bra sätt att sköta en verksamhet på oavsett om den är statlig eller inte.

Sedan tycker jag att Torsten Gavelins resonemang blir litet intressant när han hänvisar till den debatt som har varit i KU. Telia är ju ett aktiebolag där det finns *en* ägare, och den ägaren heter staten. Men, Torsten Gavelin, hur förhåller det sig om det skulle vara ett helt annat företag som också var ett aktiebolag där det endast fanns *en* ägare – kanske en privatperson? Vad är det för skillnad?

Anf. 134 TORSTEN GAVELIN (fp) replik:

Herr talman! Jo, Birgitta Johansson, det stämmer att vi är mycket negativa till privata monopol som efterträdare till offentliga monopol. Om det finns en klar monopolverksamhet får man vara väldigt försiktig. Det är något av det som Miljöpartiet och vi har diskuterat för några år sedan.

Men utvecklingen just på Telias område går ju så rasande fort att jag i dag inte känner någon som helst farhåga för att privatisera Telia i dess helhet. Vad det handlar om när vi talar om monopol på Telias område är ju koppartrådsnätet, accessnätet. Men där sker det alltså nu en så snabb utveckling att Telia inte kan utnyttja sitt monopol på kopparnätet på något sätt. Om man skulle lockas till det blir man utkonkurrerad av andra alternativ.

Ett uppskjutande av en start på försäljningen av Telias aktier kan alltså inte ha någon annan förklaring vad jag kan förstå än en ideologisk motvilja att före valet starta den här processen. Det är ju inte fråga om att över en natt sälja rubbet – hur många miljarder det nu kan handla om. Det handlar om att utnyttja det läge som råder på den svenska börsen med relativt gott om riskvilligt kapital. Att utnyttja det, att starta en utförsäljning i lugn takt, tycker jag är ett minimikrav.

Jag upprepar min fråga: När får vi se den friska satsningen från socialdemokratins sida?

Anf. 135 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Torsten Gavelin tar upp ideologiska frågor. Det kan jag självklart också göra. De partier som finns på högerkanten och socialdemokratin *har* olika ideologier när det gäller privata och statliga företag. På den punkten är vi nämligen pragmatiska. Vi har den alldeles bestämda uppfattningen att en sådan situation som Torsten Gavelin skisserar här, att man inte över en natt skulle sälja ut rubbet utan ta litet pö om pö vad jag förstår, inte heller vore bra för en verksamhet som är så viktig för så många människor. Här har Telia fått möjligheter att verka på en marknad inom Östersjöområdet med nya tjänster. Just när det gäller Östersjöområdet har jag tidigare uppfattat att vi alla politiska partier i riksdagen är överens om att det är viktiga satsningar för vår framtid.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 136 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Jag vill rikta några ord av tack till näringsutskottets ordförande Birgitta Johansson. Birgitta Johansson har som ordförande i näringsutskottet lett utskottets arbete med humor, värme och med en förmåga att med gott humör ge och ta spetsiga formuleringar i debatten. Birgitta Johansson har lett näringsutskottet på ett sätt som har väckt stor respekt över partigränserna och som också har skapat en mycket stor trivsel i utskottet.

För detta vill jag tacka Birgitta Johansson och önska henne lycka till i fortsättningen. Jag är övertygad om att Birgitta Johanssons kunskaper, värme och ledaregenskaper kommer att tas väl till vara i Skaraborg.

I detta anförande instämde Dag Ericson (s), Barbro Andersson (s), Göran Hägglund (kd), Lennart Beijer (v), Marie Granlund (s), Hans Hoff (s), Ola Karlsson (m), Nils-Göran Holmqvist (s), Torsten Gavelin (fp), Sylvia Lindgren (s), Eva Goës (mp), Per Westerberg (m), Reynoldh Furstrand (s) och Laila Bäck (s).

Anf. 137 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vill inte instämma, men jag vill tacka Karin för att jag fick chansen att begära replik. Jag har nämligen glömt att tacka framför allt utskottskansliet som gjort ett förtjänstfullt arbete.

De ord som riktats till mig finns att läsa i protokollet. Dem skall jag självklart läsa och påminna mig om emellanåt. Tack så mycket!

Anf. 138 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Herr talman! Jag blev tvungen att begära ordet eftersom det uppstod vissa oklarheter. Birgitta Johansson sade att det är bra att Miljöpartiet och Socialdemokraterna kunnat vara överens i trafikutskottet när det gäller telelagen. Men telelagen har väldigt mycket med telemarknaden att göra. Jag kanske hade fel som tog för intäkt att meningsskiljaktigheterna inte går genom utskotten utan genom partierna.

Birgitta Johansson sade i ett tidigare replikskifte att hon inte såg att man hade redovisat några skäl till privatisering. Jag anser att man även måste redovisa skäl för fortsatt statligt ägande. Därför tycker jag att frågan vad staten vill med sitt ägande med Telia är relevant, trots att Birgitta Johansson i sitt replikskifte med mig tillbakavisade det.

Andra har uttryckt åsikten att Miljöpartiet skulle vara ambivalent. Jag vill här säga att ägandet av Telia för oss är en öppen fråga. Vi har i dag redovisat dels hur vi ser på det hela principiellt, dels vad vi kan tänka oss för strategi. Vi förutsätter att det kommer att bli aktuellt med en hel privatisering av Telia inom en viss framtid. Det avgörs dock av den konkreta situationen. Jag tycker därför att det är tråkigt att vi i dag inte fick något svar på frågan: Vad vill staten med sitt ägande i Telia? Är det bara avkastning som är intressant har vi tyvärr inte samma uppfattning.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Ändringar i konkurrenslagen m.m.

10 § Ändringar i konkurrenslagen m.m.

Föredrogs
Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU9
Ändringar i konkurrenslagen m.m. (prop. 1997/98:130)

Anf. 139 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Det här näringsutskottsbetänkandet, som är mandatperiodens sista, behandlar dels en proposition med ett antal smärre förändringar i konkurrenslagen, dels ett antal motioner som väckts dels med anledning av propositionen, dels under den allmänna motionstiden. När man summerar den gångna mandatperiodens arbete och förslag inom konkurrensområdet är det lätt att konstatera att det inte bara är inom jordbruket som områden läggs i träda. De här fyra åren har präglats av passivitet från regeringens och majoritetens sida. Det har visserligen tillsatts ett antal utredningar, men alla ställningstaganden som regeringen gjort har i princip handlat om att inte gå vidare. Det är en väldig skillnad mot de borgerliga regeringsåren, då en mängd positioner flyttades fram och ställningstaganden gjordes. Då formulerades en ny konkurrenslag som fungerade väl gentemot resten av de europeiska konkurrenslagarna.

Det här betänkandet tar upp Konkurrenslagsutredningens utvärdering av konkurrenslagen. I propositionen föreslås ett antal små justeringar i lagen. Vi moderater ställer oss i allt väsentligt bakom formuleringarna. Med de skrivningar som vi har fått konstaterar vi att de förändringar av marknadsbegreppet som föreslås närmast är av redaktionell karaktär och natur och inte skall leda till förändrad rättstillämpning. Med detta låter vi oss nöja.

En annan utredning som presenterats under mandatperioden har varit Underprissättningsutredningen. Den har behandlat problemen med offentlig näringsverksamhet. Det har konstaterats ett mycket stort antal problem runt kommunala och landstingskommunala bolag och annan kommunal och offentlig näringsverksamhet. Man föreslår ett mycket stort antal förändringar för att komma till rätta med problemen. Här visar sig tydligt regeringens oförmåga och ovilja att göra någonting. För att travestera "Rör inte min kompis" verkar regeringens politik på det här området närmast vara "Rör inte mitt kommunala bolag". För majoriteten verkar det vara viktigare att kommun- och landstingspolitiker tillåts leka företa-

gare än att ge rättvisa villkor för småföretagen. Det är skälet till att vi moderater och några andra borgerliga partier har föreslagit förändringar i enlighet med Underprissättningsutredningens förslag. När majoriteten i utskottet och regeringen vägrar att åtgärda dessa uppenbara problem är det en tydlig signal till småföretagare att företagarens villkor vägt alltför lätt i avvägningen mellan kommun- och landstingspolitikerna och småföretagens villkor.

När man inom det kommunala arbetslöshetsprojektet i Lindesberg tillverkar och säljer smörgåsar för 10 kr och det privata kaféet på andra sidan gatan tar 29 kr för motsvarande smörgås drabbas de privata företagen av den kommunala näringsverksamheten. Vi har motsvarande verksamhet i Skellefteå med kommunala kaféer och serveringar, och vi har haft en kommunal korvfabrik och kommunala resebyråer och åkerier. När man i den kommunala årsberättelsen kan läsa att antalet utlandsresor har minskat i den kommunala resebyråverksamheten finns det skäl, menar vi, att reagera. I Örebro har kommunen drivit video- och maskinuthyrning.

Sammantaget visar detta att det finns mycket stora problem för småföretagen. Det är ingen tillfällighet, herr talman, att antalet företagare under Göran Perssons tid som statsminister har minskat med en varje timme, en företagare färre i timmen under Göran Perssons tid som statsminister.

Konkurrenspolitiken handlar inte bara om att ge småföretagen rättvisa villkor. Det handlar också om att försöka stimulera effektivisering, förändring och förbättring av offentlig verksamhet. När socialdemokraterna slår vakt om dagens strukturer, slår man också vakt om en verksamhet som är onödigt dyr, onödigt kostsam och onödigt ineffektiv.

Jag rekommenderar Marie Granlund att läsa det senaste numret av tidningen Affärsvärlden. Där tas det upp hur man inom offentligt driven sjukvård kan nå mycket stora besparingsvinster genom att konkurrensutsetta olika verksamheter. Jag citerar:

”Bure är ett paradexempel på hur resurser kan frigöras för satsningar på den direkta vården. Vid övertagandet av Skaraborgs läns landstings laboratorietjänst sänkte Bure kostnaderna med 25 miljoner kronor per år med en bibehållen servicenivå. Bure, som tar hela verksamhetsrisken, räknar med en vinstmarginal som motsvarar en sjundedel av landstingets ’vinst’.

När det gäller inköp, distribution och lagerhållning av förbrukningsmaterial räknar Bure med att kunna halvera hanteringskostnaderna, vilka idag i sin tur motsvarar hälften av de totala produktkostnaderna, genom att samordna inköpen, begränsa produktfloran och gå direkt på tillverkarna.”

Litet längre ned står det:

”Enligt Bure Hälsa och Sjukvårds vd Per Båtelson skulle det kunna gå att sänka kostnaderna för vårdens kringtjänster med 30 procent utan att kvaliteten försämras. Räknar man med att 20 procent av denna potential kan ’hämtas hem’ motsvarar det en årlig besparing på 16 miljarder kronor för sjukvården.”

Och detta gäller alltså bara kringverksamheten i sjukvården. Jag tycker att det finns alla skäl att fråga Marie Granlund och majoriteten varför man inte vidtar åtgärder för att öka konkurrensen på det här området. Varför vidhåller man så benhårt att det är det offentliga som skall producera dessa tjänster?

Jag vill också fråga: När det nu är uppenbart att dagens regelverk missgynnar småföretagen, betvingar dem att sköta sin egen verksamhet samtidigt som de skall betala och bekosta delar av sina värsta konkurrenters verksamhet, varför väljer Marie Granlund och majoriteten att inte göra någonting åt dessa problem? Varför sätter man alltid landstings- och kommunpolitikernas intressen framför möjligheten att ge småföretagen rättvisa villkor?

Anf. 140 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag skall bli mycket kortfattad. Jag skall bara i korta ordalag säga något om den reservation som jag tillsammans med representanter för Moderaterna och Folkpartiet har fogat till betänkandet, nämligen reservation nr 1.

Vi kristdemokrater anser att det bör finnas större möjligheter att bedriva verksamhet som alternativ och komplement till offentligt producerade tjänster. Till de fördelar som man kan vinna med detta hör naturligtvis att valfriheten ökar för dem som är i behov av service. Självfallet är det en ytterligare fördel att den offentliga verksamheten får någonting att mäta sig mot.

Det är nämligen ett av de stora problemen när man har monopol eller monopolliknande verksamhet att det är lätt – vare sig det gäller privat eller offentlig regi – att man inte får något att mäta sig mot och inte heller något att konkurrera med. Då är det lätt att verksamheten stagnerar. Därför är det av mycket stor betydelse att man får fram referensverksamhet som man kan mäta sig mot.

Det innebär självfallet också att de som i dag är anställda eller som tänker sig anställningar inom det här området får nya möjligheter att pröva nya idéer och metoder. Det är naturligtvis inte minst till nytta för kvinnor som ofta är de som jobbar i de verksamheter som i dag bedrivs av kommuner och landsting. Bristen på alternativa arbetsgivare är också en viktig anledning till det låga löneläget på dessa områden. Det finns ingen möjlighet att byta arbetsgivare. Arbetsgivare konkurrerar inte med varandra om den bästa personalen. Verksamheten utvecklas inte på det sätt som den annars skulle kunna göra.

Detta är en av de saker som tas upp i reservationen. Den andra saken handlar om det bekymmer som Ola Karlsson berörde i sitt inlägg, nämligen när kommunerna bedriver företagande på olika områden som ligger långt vid sidan av vad som skulle kunna sägas vara kommunernas vanliga verksamhet. Det för med sig bekymmer för många mindre företag runt om i landet. Vi har sett många skräckexempel som jag tror att de allra flesta ändå måste vara bekymrade över.

Regeringen har inrättat Rådet för konkurrens på lika villkor. Det handlar om att se till att vi har likartade konkurrensvillkor för offentlig och privat sektor. Vi säger i reservationen att detta är en tandlös åtgärd som riskerar att bli ett kraftfullt slag i luften som inte kommer att spela någon som helst roll när det gäller att komma till rätta med det missbruk som förekommer när företrädare för stat, kommun och landsting startar verksamheter som konkurrerar med privata entreprenörer i syfte att gynna den egna produktionen. Det måste till ytterligare kraftfulla åtgärder. Underprisutredningen har också lagt fram lagförslag på detta område som –

enligt vad vi hävdar – borde underställas riksdagen för prövning så snart som det någonsin är möjligt.

Med det anförda vill jag yrka bifall till reservation nr 1.

Anf. 141 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Sunda konkurrensförhållanden och rättvisa spelregler för såväl stora som små företag är viktiga förutsättningar för en väl fungerande marknad. Konkurrenslagen utgör ett viktigt instrument för att uppnå ett bättre omvandlingstryck och en effektivare konkurrens till nytta för samhällsekonomin och för konsumenterna.

Konkurrenslagen och dess tillämpning under de senaste åren har utvärderats av Konkurrenslagsutredningen. Utredningen har kommit fram till att konkurrenslagen behöver förtydligas och förenklas i vissa avseenden. Konkurrensfrågorna behöver prövas snabbare och effektivare än vad som sker i dag. Det är en prioriterad rättssäkerhetsfråga att företagen skall kunna få snabba besked samt att praxis bildas som underlättar företagens bedömning av rättsläget.

Regeringen föreslår därför en del ändringar i regelsystemet. Instansordningen ändras när det gäller Konkurrensverkets beslut om undantag, icke-ingripandebesked och ålägganden enligt konkurrenslagen. Eventuella överklaganden skall gå till Marknadsdomstolen i stället för som i dag till Stockholms tingsrätt. Detta kommer att leda till en effektivare handläggning.

Andra förändringar är att automatiskt undantag nu skall anses beviljat efter fyra i stället för efter tre månader, om inte Konkurrensverket fattat beslut eller gjort s.k. invändning.

Herr talman! Den borgerliga reservationen till betänkandet behandlar emellertid inte de föreslagna förändringarna. Den tar i stället upp inriktningen på konkurrenspolitiken. Man vill ensidigt åstadkomma fler privata verksamheter på bekostnad av kommunala.

För oss socialdemokrater är en väl fungerande konkurrens inget mål i sig utan ett redskap för att nå de samhälleliga mål som vi ställer upp till så låga kostnader och så god kvalitet som möjligt – helt enkelt att konsumenterna och medborgarna skall få så bra och billiga varor och tjänster som möjligt.

Den konkurrenspolitiska diskussionen är för närvarande nästan uteslutande – som också den borgerliga reservationen visar – inriktad på att minska den offentliga sektorn.

Man har en oerhört dogmatisk inställning till den offentliga sektorn. Man gömmer sig bakom tal om konkurrens och effektivitet för att egentligen uppnå andra mål såsom privatisering och utförsäljning.

Att utsätta offentliga verksamheter för konkurrens blir därmed i sig ett överordnat mål. Driftformen blir det centrala, inte att samhällets resurser används så effektivt som möjligt – detta trots att flera undersökningar pekar på att konkurrens i sig är viktigare för kostnadseffektiviteten än om en verksamhet eller ett företag är i offentlig eller privat regi.

Kommun- och landstingspolitiker har i uppgift att värna sina medborgare och att på bästa sätt uppfylla de samhälleliga målen, t.ex. en god barn- och äldreomsorg och en bra sjukvård.

Den form i vilken verksamheten skall drivas varierar självklart. Ibland är offentlig regi att föredra. Andra gånger är det kooperativa och privata

*Fel! Okänt
växelargument.*

lösningar som är bäst. Jag vänder mig därför mot den uppfattning som många av de borgerliga har, att alla kommunala verksamheter skall överföras i privat regi eller att alla kommunala bolag skall säljas ut. Hur kan man veta att det i det enskilda fallet är det bästa? Målet kan väl ändå inte vara fler företagare inom omsorgen och sjukvården, utan målet måste väl vara bästa möjliga service till lägsta kostnad till medborgarna.

Jag tycker också att det är väldigt viktigt att fler kvinnor blir företagare, men jag tycker att de kvinnor som skall bli företagare framför allt skall bli det inom de områden som vi i Sverige verkligen har prioriterat – naturvetenskap och utbildning. Det är där jag tycker att man verkligen skall satsa på kvinnligt företagarskap.

Två talare sade tidigare att det var låga löner inom den offentliga sektorn på grund av att man inte kan välja arbetsgivare. Men titta på handeln! Handels kvinnor tillhör dem i Sverige som i dag har bland de lägsta lönerna trots att det verkligen är konkurrens mellan butikerna.

Mycket i den här diskussionen handlar dessutom om storstädernas villkor. I glesbygden saknas många gånger alternativ till den kommunala driften. Det finns helt enkelt inte privata företag som är intresserade av att ta över verksamheten.

Vad som däremot är självklart är mycket viktigt *om* en kommun eller landsting beslutar sig för att konkurrensutsätta verksamheten är att det finns klara regler för detta. Kommunförbundet håller för närvarande på med en uppföljning av det konkurrensprogram som togs fram för flera år sedan. Avsikten är att under hösten belysa effekter och erfarenheter av den alternativa driften för att också kunna åtgärda sådant som inte fungerar.

Vidare har regeringen beslutat om att inrätta ett råd, vilket tidigare har nämnts, för konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor. Enligt direktiven skall uppgiften vara att med beaktande av de olika grundförutsättningar som gäller för offentlig och privat sektor undanröja intressekonflikter mellan sektorerna. Rådet skall både analysera klagomål och formulera generella och långsiktiga spelregler på området. I det här rådet finns det både kommunföreträdare och näringslivsföreträdare. Speciellt stor vikt kommer att läggas vid konkurrenssnedvridande prissättning. Tre år har rådet på sig att bedriva verksamheten och att informera om resultatet av den. Sedan skall det hela utvärderas.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till hemställan i betänkandet samt avslag på de båda reservationerna.

Anf. 142 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Marie Granlund talar om vikten av en sund konkurrens och rättvisa villkor. Varför gör då inte majoriteten och regeringen något åt den saken? Underprissättningsutredningen har redovisat en hel katalog över lagförändringar som skulle behöva vidtas för att vi skall få en sund konkurrens på rättvisa villkor. Ändå väljer majoriteten att inte göra någonting.

Tycker Marie Granlund att det är sund konkurrens på rättvisa villkor när det kommunala kaféet kan bedriva sin verksamhet med kraftiga skattesubventioner och därigenom konkurrera ut småföretagaren på andra sidan gatan, som inte bara måste ha täckning för sina egna kostnader utan som också måste vara med och betala den kommunala verksamheten?

Marie Granlund säger att kommun- och landstingspolitikerna värnar medborgarna genom att slå vakt om vården, skolan och omsorgen. På vilket sätt värnas vården, skolan och omsorgen genom att kommunen driver korvfabriker, åkerier, resebyråverksamhet och kaféer eller sysslar med videouthyrning m.m.? På vilket sätt värnar man de kommunala kärnverksamheterna genom att pumpa in skattepengar i den här typen av verksamhet? På vilket sätt värnar man alltså medborgarna och de kommunala kärnverksamheterna?

Anf. 143 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Som jag i en liknande debatt sagt till Ola Karlsson är jag övertygad om att han har rätt. Fel av nämnda slag begås i många kommuner men jag tror faktiskt att det mera är undantag än regel.

Vi har ju just inrättat ett råd för att komma till rätta med den här typen av misshälligheter. På samma sätt jobbar Kommunförbundet hela tiden med de här frågorna. Det är alltså inte på något sätt så att man nonchalerar detta. De stora konkurrensproblemen i dag gäller dock inte det, utan de handlar om att hävda Sverige gentemot resten av Europa och världen. Där har regeringen gjort ett fantastiskt arbete genom den budgetsanering som genomförts. Därigenom har vi fått en stark krona och därmed är vi mera konkurrenskraftiga.

Anf. 144 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Det är väl ganska symtomatiskt att man hela tiden nonchalerar småföretagens problem. När Marie Granlund ser till Sveriges problem förbiser hon alla de småföretag och andra företag som bär upp stora delar av välfärden.

Drygt hälften av alla anmälningar som inkommit till Konkurrensverket riktas faktiskt mot kommuner, landsting och statliga organ. Det handlar om hur framför allt kommuner och landsting vid upphandlingar gynnar sina egna förvaltningar och bolag. En allt större del av anmälningarna handlar om följderna av den offentliga sektorns expansion inom olika områden. Därigenom drar man ju undan mattan för många av de småföretag som finns i vårt land. Dessutom slår vi så att säga undan benen när det gäller möjligheterna att starta nya företag.

Genom att vi inte konkurrensutsätter mer av den offentliga verksamheten i Sverige går vi miste om mycket av de effektiviseringsvinster som vi skulle kunna göra. Därigenom skulle vi kunna frigöra resurser till vården men också till nya investeringar inom andra områden just genom att sänka skatterna och låta de enskilda hantera pengarna på ett bättre och förnuftigare sätt.

Karolinska Sjukhuset har lyckats sänka sina städkostnader med 20–30 % genom att lägga ut städningen på entreprenad – med bibehållen servicenivå. Det visar vilka möjligheter som en konkurrensutsättning rymmer. Varför vågar ni inte gå vidare?

Anf. 145 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Sedan förra valet har de privata alternativen faktiskt ökat väldigt kraftigt. Flera undersökningar pekar på detta faktum. Jag tycker,

**Fel! Okänt
växelargument.**

som sagt, att man skall kunna välja driftform i kommuner och landsting; uppenbarligen gör man också det.

Jag kan förstå hur ni tänker. Viktigast är att det blir fler företag, inte att omsorgen och vården är så bra som möjligt och drivs till lägsta kostnad. Jag kan ge exempel från den kommun som jag kommer från. Där är en stor andel av äldreomsorgen utlagd på entreprenad, och vi har väldigt stora problem. Under den borgerliga perioden tecknades nämligen en mängd vårdavtal som var mycket dyrare än de kommunala, men verksamheten skulle till varje pris vara privat driven.

Jag skulle vilja fråga Ola Karlsson som jag tidigare har gjort: Anser Ola Karlsson att verksamheter skall privatiseras eller läggas ut på entreprenad även om det blir dyrare för medborgarna? Anser Ola Karlsson att det finns verksamheter som inte lämpar sig för marknadsmässig styrning? Till detta får vi återkomma.

Anf. 146 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Marie Granlund säger: Ni talar vackert om att ni vill ha konkurrens på lika villkor. Ändå handlar reservationen ensidigt om att minska det offentliga.

Jaha, och varför det då? Jo, därför att det självfallet är kommunerna och landstingen som har verksamheter under monopol eller i monopolliknande former. De bedriver ju i dag verksamhet inom områden där andra inte släpps in. Självklart är det därför vi vill öppna dessa verksamheter i större utsträckning.

Marie Granlund frågar om allt som kommunerna sköter skall överföras i privat regi. Nej, det skall det naturligtvis inte. Kommuner och landsting har vissa uppgifter som är kärnverksamheter där de skall ha monopol, så att säga. Men det finns väldigt mycket mer att göra på det här området för att vi skall kunna nå det mål som jag tror att Marie och jag är överens om, nämligen att erbjuda bästa möjliga service till lägsta möjliga pris. Det är självklart målet.

Jag tror dock att det är ett bekymmer om man inte har referensverksamheter att mäta sig mot, som jag sade i mitt anförande. Problemet är som sagt att kommuner och landsting i dag alltför ofta breder ut sig på områden som ligger vid sidan av kärnverksamheten. Man äventyrar skattebetalarnas pengar och ger sig in på områden där man inte har sitt huvudsakliga kunnande eller där kärnan i verksamheten ligger, och detta tar sig uttryck i minskade resurser på de områden som vi brukar säga tillhör de allra viktigaste.

Anf. 147 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Jag kan bara upprepa att jag också tror att det finns verksamheter i kommunerna som kommunerna inte borde syssla med. Men det de sysslar absolut mest med är faktiskt vård, skola och omsorg.

Av de bolag som har kommit till under de senaste tio åren sysslar de allra flesta med vatten, avlopp, energi och kollektivtrafik. Vi kan alltid diskutera om detta skall vara kommunalt eller privat, men det viktigaste måste ju vara – om man bestämmer sig för att lägga ut det på entreprenad – att man faktiskt tar det som är bäst för medborgarna. Man kan inte ställa upp på att det skall vara privat till vilket pris som helst. Det undrar

jag om Göran Hägglund gör, även om han i sitt anförande sade att det inte var så.

Jag skulle vilja fråga Göran Hägglund: Finns det kommunala verksamheter som inte lämpar sig för marknadsmissig styrning? Göran Hägglund är ju med på den gemensamma reservationen, och jag kan tänka mig att Ola Karlsson – även om han nu inte har möjlighet att replikera – kanske har en litet annorlunda åsikt där.

Anf. 148 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Jag kan bara svara för kristdemokraterna, men jag tror att detta är alla reservanterns uppfattning. Kommunerna har ju vissa myndighetsuppgifter som de skall utöva, och dessa skall självfallet kommunen ha ansvaret för. Sedan finns det väldigt mycket verksamhet som vi alla är överens om måste bedrivas i varje kommun men där vi kan diskutera i vilka verksamhetsformer det bäst skall ske. Ibland skall det ske i kommunal regi, och andra gånger kan man göra upphandlingar som gör att man kan lägga ut det på annan verksamhet.

Vi kan alltså vara överens om att det kan finnas olika verksamheter och att det i dag finns en del problem på det här området där vi kanske har olika uppfattningar om hur stora dessa problem är. Jag tror att problemen är stora och att de i viss mån är dolda. Vi kan inte genomsåda allting, eftersom kommunernas ekonomi inte är alldeles öppen i alla delar. Det är inte lätt att se var det kommer in pengar som egentligen inte hör samman med den särskilda verksamhet som kommunerna i dag bedriver.

Det finns som sagt en del förslag. Underprisutredningen föreslår lagstiftningsändringar som gör att vi skulle kunna få bättre instrument för jämförelser och mer rättvisa förhållanden mellan den offentliga kommunala verksamheten och verksamhet som bedrivs i annan form av företag. Varför inte sätta dessa förslag i sjön?

Anf. 149 MARIE GRANLUND (s):

Herr talman! Det är precis det vi gör. Nu tror jag inte att problemen är så stora som ni vill göra gällande. Jag tror att det finns problem åt andra hållet, nämligen att man lägger ut saker och ting så att det blir dyrare. Detta tror jag är vanligare än de problem som ni tar upp i den borgerliga reservationen. Men det är klart att det säkert finns sådana problem också, och det är just därför vi har inrättat det här rådet. Det är därför Kommunförbundet, som är medvetet om detta, har tagit fram det här programmet. Det är därför vi faktiskt jobbar med de här sakerna.

Vad vi tycker är väldigt viktigt är att det skall bildas och startas fler små företag. Men på de här traditionella områdena vård, skola och omsorg kan det viktigaste inte vara att det blir fler företagare. Det viktigaste måste vara att vi har en bra service till medborgarna. I vilken form detta sedan sköts är i alla fall för mig ganska oväsentligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

11 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU26
Utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1997/98:155)

Anf. 150 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vi kommer nu in på ett ämne som egentligen i någon mån är en fortsättning på det ärende som just avslutades. Det är nämligen fjärde året i rad som vi nu får anledning att diskutera den skrivelse till riksdagen där regeringen försöker sammanfatta utvecklingen inom den kommunala sektorn. Vi befinner oss också på våren före en valhöst, och det kan därför finnas anledning att litet grand summera utvecklingen inom kommunsektorn och hur utvecklingen har varit när det gäller den kommunala ekonomin under de gångna fyra åren.

Det som jag tror har varit viktigast, och det som var ingången till denna mandatperiod när det gäller kommunsektorn, var det löfte som dåvarande oppositionsledaren, sedermera statsministern Ingvar Carlsson gav i den avslutande partiledardebatten 1994. Han sade då att inga fler skulle avskedas inom den offentliga sektorn. Detta tror jag betydde en hel del för valutgången. Därför är det märkligt att behöva konstatera att detta löfte har svikits 68 000 gånger. Så många personer har nämligen fått gå från den offentliga verksamheten. I de finansplaner som Erik Åsbrink har lagt fram har man också påpekat att det sedan 1994 ofta har handlat om personer i just den typ av kärnverksamhet som ofta hyllas på olika sätt. I mitt eget landsting, Stockholms läns landsting, handlar det om 8 000 som har fått gå enbart från tjänster inom sjukvården. Detta är förstås ett kraftfullt löftesbrott, som regeringen Carlsson, sedermera Persson, får stå till svars för i höst.

Denna regering har också brutit en sysselsättningsökning som, om den hade fått fortsätta på samma sätt som före valet 1994, hade givit 150 000 fler jobb i dag. Det hade inneburit 25 miljarder mer att disponera för den kommunala sektorn. Detta är viktigt att komma ihåg: Det avgörande för den kommunala ekonomin är hur skattebaserna utvecklas.

Det har också skett ett stopp för den förnyelse av mycket av den kommunala verksamheten som förekom i början av 90-talet och, det skall sägas, även på 80-talet: strypt valfrihet, färre alternativ, i många fall en återgång till stela, toppstyrda offentliga monopolsystem som tenderar att bry sig mer om vad makthavare tycker än vad människor har för behov. Detta har gjort att köerna återkommit och att valfriheten har blivit sämre. Ett allmänt vittnesbörd när man träffar människor runt om i Sverige är att det på det hela taget har blivit sämre med de offentliga verksamheterna.

I våra reservationer till detta betänkande har vi försökt visa hur en annan utveckling skulle kunna möjliggöras. Vi talar där om en politik som fokuserar på resultaten, på kvaliteten och på valfriheten mer än på att försöka bevara offentliga strukturer. Vi talar om en bättre kvalitetsuppföljning i skolan, mera valfrihet i val av barnomsorg och skola samt ett återinförande av en breddad vårdgaranti. Jag återkommer när det gäller vilka av dessa reservationer vi yrkar bifall till.

Långt borta från den verkliga kvalitetsutveckling som många människor har känt av ute i landets kommuner har vi i den här kammaren på

*Fel! Okänt
växelargument.*

senare år förminskat och förvridit den politiska debatten när det gäller verksamheten i kommunerna till att enbart handla om de statsbidragsmiljarder som ges till kommunsektorn. Göran Persson har på det sättet kommit att ge statsbidragsmiljarden ett ansikte. Det är många gånger en både falsk och missvisande debatt. Kommun- och landstingssektorn förfogade 1997 över 431 miljarder kronor totalt. Innevarande år blir det förmodligen än mer. Här förs ändå en verbal diskussion i ett uppdrivet tempo där man på fullt allvar många gånger menar att skillnaden mellan katastrof och utvecklad välfärd utgörs av ytterligare 4 miljarder eller inte till denna sektor.

Detta resonemang har lett oss in i en ny statsvetenskaplig syn. Tanken har varit att våra kommunalt valda förtroendemän och -kvinnor – märk väl att majoriteten av dem har politiska uppdrag – skall kunna höja eller sänka den egna skattesatsen – som regeringsformen ger dem rätt att utnyttja lokalt eller regionalt – efter de behov som finns. Allt det är nu borta.

Moderaterna, och nu också regeringspartiet, har bidragit först till ett skattestopp och sedan till en konstruktion som omöjliggör för de flesta kommuner att höja skatten. I stället synes allt ske med regleringar med hjälp av miljarder i statsbidrag. Det är inte alldeles okomplicerat. Det luddar till demokratin. Det gör det svårare att utkräva ansvar. Dessutom framstår det som att alla goda gåvors givare är regeringschefen, däremot aldrig de kommunalt förtroendevalda. Jag undrar vad det ger för långsiktiga konsekvenser för dem som jobbar lokalt. Det här kommer att leda till ytterligare centralisering av den politiska makten. Utspel kommer att göras av vissa ledande företrädare.

Vi moderater föreslår att statsbidraget till kommuner och landsting skall ligga kvar på 1998 års nivå de kommande åren. Det är viktigt att slå fast att vi anser oss föra en politik som kommer att leda till fler jobb. Det har på lång sikt större betydelse för den kommunala sektorns ekonomi än vad någonsin några statsbidragsmiljarder kommer att rätta till.

Vi skapar fullständiga incitament för kommunerna att höja sin egen skattekraft. Vad betyder det? Genom ändringar i inomkommunala utjämningsystemet kommer varje kommun att få fler invånare i arbete eller några som får högre lön. Den ökade skattekraft som det bidrar till kommer att tillfalla kommunen.

Det nuvarande inomkommunala skatteutjämningsystemet gör att 18 kommuner i Sverige, med totalt 1,2 miljoner invånare, har ett system som gör kommunerna fattigare när fler får jobb. Det är ett obegripligt, tillväxtfientligt inomkommunalt utjämningsystem som det fattades beslut om och infördes 1996. Det försvaras bara med att en majoritet trots allt inte drabbas. Denna minoritet som skall leva efter dessa märkliga förutsättningar viftas bort i debatten med ord som ”de är i Stockholm” och ”det är ändå bara på marginalen”.

Detta system måste förändras om det skall bli en sund kommunalekonomisk utveckling. Vi har åkt runt i flera kommuner tillsammans med den moderata finanskommittén. Vi har märkt att det inte är en isolerad företeelse att Pomperipossaeffekter av det slaget uppträder i Stockholmsregionen.

Pomperipossaeffekterna finns mest i Stockholmsregionen. I och med att systemet är progressivt och starkt omfördelande, kommer alla kom-

*Fel! Okänt
växelargument.*

muner i landet som går på tvärs mot hur övriga kommunkollektivet utvecklas att få svårigheter med utjämnningssystemet. Den som går före andra med att få ökade intäkter i glesbygd förlorar bidrag. Den som går före andra med att få högre skattekraft blir snabbt straffad. Det är bara när kommunkollektivet totalt sett och i samma takt får ökade intäkter som det kommer kommunerna till del. Det är ett system som slår undan incitamenten både i glesbygd och i kommuner med högre skattekraft. Det behövs en grundläggande strukturell förändring för att främja tillväxten i Sverige, dvs. göra om detta system och ta bort Pomperipossaeffekterna.

Vi kommer att återkomma i ett senare ärende och belysa den här debatten.

Jag yrkar bifall till reservation 3. Vi står naturligtvis bakom de övriga reservationer jag har refererat till, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 3.

Anf. 151 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman och kvarvarande kolleger! Med hänsyn till tidpunkten för den här debatten skall jag fatta mig kort.

Först och främst vill jag slå fast att jag står bakom de reservationer jag har undertecknat, dvs. reservationerna 9 och 19. Men jag yrkar bifall endast till reservation 19, som tar upp frågorna om vårdgarantin.

Frågan om vårdgaranti debatterades länge vid en särskild anordnad debatt. Jag finner ingen anledning att i dag upprepa de argumenten. De finns ordentligt ventilerade sedan tidigare.

Det behövs åtgärder för att korta köerna i vården. Men för att korta köerna och få en effekt av vårdgarantin krävs det ökade ekonomiska resurser. Här skiljer sig partierna, som bekant, väsentligt åt. Det finns de partier som gärna ser, arbetar för och röstar för ökade resurser till kommunerna för att kunna klara skolan, vården och omsorgen. De är viktiga delar i välfärdssystemet.

Sedan finns det ett annat parti som ställer sig vid sidan av och icke ställer upp på de ökade resurserna. Det är synd. För att klara vårdgarantin går det inte att bara tala om den utan det krävs också resurser för att genomföra den.

Det är bra att riksdagen kan tillföra kommunsektorn ytterligare 4 miljarder kronor redan innevarande år och nästa år. Vi återkommer till den frågan på tisdag, när riktlinjer och budgetpolitik för de kommande tre åren skall diskuteras. Vi behöver resurser till vården, skolan och äldreomsorgen.

Sedan har vi frågan om det kommunala skatteutjämnningssystemet. Systemet har verkat några år. Det var ett stort och viktigt beslut som riksdagen fattade för några år sedan. Det var ingalunda lätt. Sverige ser olika ut. Det finns vinnare och förlorare i det nya systemet. Men det var nödvändigt att fatta ett beslut med en stabil majoritet. Vi från Centerns sida var aktivt bidragande till att en sådan majoritet kunde skapas.

Det finns delar i det kommunala skatteutjämnningssystemet som jag gärna skulle se förändras. Dit hör exempelvis kriterier och faktorer som vikande befolkningsunderlag eller kollektivtrafiken.

Jag skall inte orda mer om detta nu. Det finns en utredning som ser över dessa frågor. Vi har anledning att återkomma vid ett senare tillfälle. Det är frestande att ta en ordentlig debatt om kommunal skatteutjämnning

med Fredrik Reinfeldt och Moderaterna. Men med hänsyn till tidpunkten på dagen skall jag avstå. Jag lovar att återkomma när vi har mer tid i kammaren.

Herr talman! Jag nöjer mig med detta. Jag ber att få önska talmannen, kvarvarande ledamöter och personalen en trevlig helg.

Anf. 152 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Egentligen borde vi passa på att ta alla diskussioner här i dag. Vi vet trots allt inte vilka av oss som kommer tillbaka i höst för att ta diskussionerna då. Men även jag skall försöka vara någorlunda kortfattad. Jag skall ta upp några saker som behandlas i betänkandet, *Utvecklingen i den kommunala sektorn*.

Före valet 1994 sade Socialdemokraterna att uppsägningarna inom den offentliga sektorn skulle stoppas om de kom till makten. Verksamheten skulle prioriteras framför transfereringar. Sedan dess har fler än någonsin fått sluta.

På senare tid har man försökt att öka på verksamheterna i kommuner och landsting med hjälp av ökade statsbidrag. Vi har tillstyrkt det. Men vi ser också att de ökade statsbidragen äts upp av minskade skatteinkomster för kommunerna.

Den jobbpolitik som har förts har alldeles för litet handlat om att fler människor skall få jobb, tjäna pengar och bli skattebetalare och alldeles för mycket om att människor inte skall vara öppet arbetslösa och därmed gärna får försvinna från arbetsmarknaden helt och hållet. Detta har lett till ökade kommunala kostnader och till uteblivna skatteintäkter.

I kombination med att många initiativ till förnyelse har stoppats eller försämrats har resultaten blivit allvarliga kvalitetsproblem i vården, i barnomsorgen, i äldreomsorgen och i skolan. Vi ser därför allvarligt på situationen i kommuner och landsting. Vi ser allvarligt på den service och de verksamheter människor behöver. Det är orsaken till att vi i Folkpartiet har tillstyrkt de ökade statsbidragen. Vi ser att det i den uppkomna situationen behövs mera pengar.

Problemet är nu att de nya prognoserna för skatteunderlaget för kommunerna visar att kommunernas skatteintäkter kommer att fortsätta att minska de närmaste åren och att kommunerna förlorar mer i skatteinkomster även framöver än vad de kommer att få i nya statsbidrag och att de efter sekelskiftet kommer att ligga på minus jämfört med i dag.

Det här visar hur viktigt det är att vi koncentrerar jobbpolitiken på fler jobb och fler människor i arbete, inte på färre människor på arbetsmarknaden. Det visar också hur viktigt det är att se till att människor får valuta för sina skattepengar genom att kvaliteten ökar och valfriheten och effektiviteten blir bättre. Det gäller inte bara att göra rätt saker, utan också att göra sakerna på rätt sätt.

Herr talman! Då är inkomst- och kostnadsutjämningen och konstruktionen av den viktig. Precis som Fredrik Reinfeldt påpekade här, betyder det nuvarande systemet att många kommuner t.o.m. förlorar ekonomiskt på att människor flyttar in och har jobb, får jobb eller får ökade inkomster. Det är naturligtvis inte bra, därför att det gör att kommunerna får helt fel incitament. Vi föreslog redan vid införandet av det här systemet att man skulle sätta utjämningsgraden till 90 % i stället för 95 %, därför att många fler kommuner då skulle hamna utanför.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Vi tycker också att en större del av utjämnningssystemet skulle fokusera på de kriterier som togs fram av utredningen från början och att man kanske ytterligare måste förstärka de kriterier som gäller de sociala kostnaderna i kommuner och sådant som inte är påverkbart för kommuner, speciellt inte med tanke på att man infört en riksnorm för socialbidragen och att politiken såsom den ser ut har fört ut fler och fler människor i ett socialbidragsberoende av arbetsmarknadsskäl. Det är någonting som naturligtvis tränger undan andra utgifter, där kommunen skulle ha velat lägga pengarna på annat i stället.

Vi har då tyckt att ett underlag för att kunna förändra utjämnningssystemet i den här riktningen måste tas fram, vilket den utredning som sitter inte har i uppdrag att göra.

I anslutning till det vill jag särskilt slå ett slag för ett förslag som vi i Folkpartiet har, och det handlar om att staten och kommunerna skall dela på kostnaderna för socialbidragen. Vi vet att en stor andel av socialbidragstagarna är socialbidragsberoende av framför allt arbetsmarknadsskäl – man är helt enkelt arbetslös men har inte kunnat kvalificera sig till a-kassa. Det innebär att de kommuner som har många sådana invånare får ett otroligt hårt utgiftstryck på socialbidrag, samtidigt som regeringens krav på att minska den öppna arbetslösheten innebär att dessa människor ställs utanför arbetsmarknadspolitiska åtgärder och alltså inte kan ta sig ur sitt socialbidragsberoende. Dessutom är socialbidraget i sig konstruerat som en gigantisk fattigdomsfälla, eftersom det är hundra procentiga marginaleffekter.

De här två sakerna i kombination gör att människor får svårt att bli attraktiva på arbetsmarknaden och ta sig ur socialbidragsberoendet och försörja sig själva. Om staten och kommunerna skulle dela på kostnaderna skulle ingendera parten ha något intresse av att försöka förflytta kostnadsansvaret för denna person till någon annan part, utan såväl arbetsmarknadsmyndigheter som försäkringskassa, socialtjänst och alla andra som är inblandade skulle ha ett gemensamt ansvar för att för individens bästa hitta en bra väg ut ur bidragsberoendet. Vi tycker att det är mycket angeläget, och därför har vi lagt ett sådant här förslag.

Herr talman! Det är också allmänt känt att vi från Folkpartiets sida är mycket starka motståndare till de kommunala bolagen. Vi vet att de tär på kommunernas ekonomiska resurser. I skrivelsen finns det ingen vettig redovisning av hur detta tärande går till, och från Folkpartiet har vi då krävt en tydligare sådan redovisning. Det vill man inte ha; man vill väl inte att människor skall veta hur det går till när kommunalpolitikerna leker affär med skattebetalarnas pengar.

Vi hade från Folkpartiet föreslagit att de nya statsbidragen skulle öronmärkas tydligare, för att man verkligen skulle veta att de går till skola, äldreomsorg, barnomsorg och sjukvård. Majoriteten har kraftigt motsatt sig detta. Samtidigt vill man mycket tydligt öronmärka en del av statsbidragen – det talas det tyst om – nämligen de 400 miljoner som skall öronmärkas just till förlusttäckning till de kommunala bolagen. Det är märkligt att man vill öronmärka pengar till det men inte vill styra pengarna till det som man säger sig vilja prioritera.

Herr talman! Det finns många olika verksamheter i kommunerna som är väldigt viktiga för medborgarna. Det handlar om barnomsorg och förskola, om skola för barn och ungdomar, om sjukvård. I skrivelsen är det

ett antal saker som vi tycker skulle ha varit tydligare redovisade, så att man sedan kunde ha ett vettigt underlag för att gå vidare med politiska beslut, som gjorde att alla barn kan erbjudas en pedagogisk förskola, så att alla de som i dag står i kö till olika typer av äldreboende och äldreomsorg inte behövde göra det, så att vård- och omsorgsköer kunde kortas.

Detta finns tydligt redovisat i våra reservationer. Jag står givetvis bakom alla men yrkar bifall endast till reservation nr 4.

Anf. 153 MARIE ENGSTRÖM (v):

Herr talman! Regeringens skrivelse om kommunerna kan sägas vara indelad i två avsnitt. Den handlar dels om den ekonomiska utvecklingen i kommunerna, dels om verksamheterna. Från Vänsterpartiets sida har vi valt att skriva en motion om detta, och vi har fogat reservationer till betänkandet i de olika delarna.

Jag tänkte ta upp ett påstående i betänkandet, där man skriver att utskottsmajoriteten vill understryka att de kommunala kärnområdena vård, omsorg och skola har prioriterats i samband med budgetsaneringen. Det är naturligtvis en väldigt bra utgångspunkt. Jag vill ha det som bakgrund till detta anförande, och jag kanske också så småningom får det kommenterat av Sonia Karlsson.

Tycker man verkligen att man har lyckats med den här prioriteringen, dels mot bakgrund av de uppsägningar som har varit ett faktum under de gångna åren, dels mot bakgrund av även andra beslut som har fattats, t.ex. om sänkta nivåer i socialförsäkringen, höjda egenavgifter och annat, som påverkar kommunernas ekonomi och kanske i andra hand tränger ut viktiga verksamheter i kommunerna? Jag vill att man skall ha detta som en bakgrund.

Saneringspolitiken och neddragningen i kommunerna har också fått en stor betydelse för kvinnor. Det är kvinnors arbetsmarknad som har beskurets. Även verksamheterna i kommunerna har betydelse för kvinnors möjligheter att ta sig ut på arbetsmarknaden. Jag tycker att det är viktigt att nämna detta.

När det gäller kommunernas ekonomi, som redovisas i betänkandet och i skrivelsen, konstateras att det fortfarande är väldigt många kommuner som uppvisar negativt resultat. Men vad som kanske är allra viktigast att komma ihåg är den stora variation som fortfarande finns mellan kommunerna. Detta har också Kommunförbundet påtalat i sina skrifter. Även om man tror att kommunerna så småningom, någon gång efter år 2000, kan komma i balans är skillnaderna mellan kommunerna fortfarande väldigt stora. Det är också fortfarande ganska stor skillnad mellan de olika landstingen.

Någonting som vi står inför och som vi måste ta fasta på är den förändrade befolkningsstrukturen. Det föds väldigt mycket färre barn varje år nu än i början på 90-talet. Då ökade befolkningen med mellan 50 000 och 60 000 personer årligen, medan befolkningen i dag ökar bara med 10 000–15 000 personer årligen. Detta får en väldigt stor betydelse när vi skall planera de kommunala verksamheterna framöver. De barn som föddes i början på 90-talet gör att behoven inom grundskolan kommer att öka avsevärt de närmaste åren. Samtidigt kommer behoven inom äldreomsorgen att öka oerhört, med tanke på den ökande andelen äldre.

Prot. 1997/98:119

5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mot bakgrund av det som jag har tecknat nu skall jag snabbt gå igenom de förslag som Vänsterpartiet har lagt och varför vi har lagt dem.

Inför budgetarbetet har vi sagt att vi vill sänka arbetsgivaravgifterna i kommunerna med ca 5 miljarder kronor. Vi anser att det behövs fler människor inom alla verksamheter men framför allt inom skolan och vården. Det är de områden som alla andra partier också säger sig vilja prioritera.

Vi välkomnar naturligtvis de förslag till ökade statsbidrag som regeringen har lagt fram. Till viss del tycker vi att man har gått oss till mötes – vi har ju ändå fört fram kritik för att kommunerna inte har fått tillräckligt med resurser, både i år och förra året. Men i samband med att kommunerna nu får ökade resurser har vi sett flera exempel på att dessa pengar försvinner i de ”svarta håll” som många gånger finns i den kommunala ekonomin.

Från Vänsterns sida har vi därför fört fram kritik mot de balanskrav som kommunerna har ålagts. Vi menar att kommunpolitikerna själva förmodligen skulle vara lika väl skickade att klara av ett sådant balanskrav, dvs. att ta ansvar för ekonomin på ett godtagbart sätt. Jag har många exempel från mitt eget hemlän Värmland, där många kommunpolitiker nu har sagt: Det är jättebra att vi får extrapengar, men vi kan kanske inte anställa fler människor, utan pengarna går in i något s.k. svart hål.

Vänsterpartiet har valt att ha flera reservationer när det gäller genomgången av de olika verksamheterna. Jag skall inte upprepa vad som står i reservationerna, men de gäller hälso- och sjukvårdsområdet, äldreomsorgen, skolan, bl.a. avsaknaden av elevvårdspersonal, barnomsorgen, exempelvis rätten för arbetslösa föräldrars barn att få barnomsorg, flyktingmottagande, osv. Vi ville avge de här reservationerna därför att vi ville visa på de brister som i dag finns i kommunerna och i landstingen.

Jag vill då upprepa min fråga till Sonia Karlsson: Tycker Sonia Karlsson verkligen att ni från utskottsmajoriteten har lyckats med de här prioriteringarna, som ni skriver i betänkandet?

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 2.

Anf. 154 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Det är ju alldeles klart att man från statens sida inte har klarat att skydda den kommunala sektorn från en kraftig åtstramning under de senaste fyra åren. Åtstramningen har skett, inte genom att man från staten har sänkt bidragen utan genom att man har undandragit skattekraft från kommunerna. Egenavgifterna har införts och stegvis höjts; därvid minskar skatteunderlaget för kommunsektorn. Man har tagit bort det generella statsbidragets skydd för kostnadsökningar för inflationen. Man har också vid besparingar i de statliga transfereringssystemen i praktiken fört över kostnader till kommunerna – de har hamnat på bl.a. socialbidrag i stället.

Kommunernas ekonomi har alltså försvagats genom statliga beslut. Från Miljöpartiets sida menar vi att man borde ha tagit hänsyn till detta – och i framtiden bör göra det – när man tillämpat den s.k. finansieringsprincipen, dvs. regleringen mellan stat och kommuner rent ekonomiskt. Höjer vi i staten skatter eller avgifter som minskar kommunernas skatteunderlag så skall kommunerna kompenseras för det, anser vi i Miljöpartiet. Läger vi på kommunerna nya uppgifter eller för över nya kostnader

på kommunerna skall de kompenseras för det. Annars undergräver vi ju det kommunala självstyret. Vi undergräver också det vi kallar välfärdens kärna – skolan, vården, omsorgen. Det är ju i kommunsektorn som den verksamheten bedrivs.

Det är inte så att vi har en orimligt stor offentlig sektor inom skola, vård och omsorg, om man ser på det internationellt. Det som kostar mycket är i stället transfereringssystemet. Det är de kostnaderna som har dragit i väg när arbetslösheten har ökat, och det har haft en kraftig undanträngningseffekt på de här centrala verksamheterna. Med det vill jag ha sagt att det finns skäl att se till att skola, vård och omsorg tar en större andel av den totala offentliga ekonomin, inte genom ökade skatter utan genom en omfördelning mellan stat och kommun där kommunsektorn bör ta en större andel av de totala ekonomiska resurserna.

När det gäller diskussionen om utjämningssystemet vill jag också säga att det var alldeles nödvändigt att vi införde ett kostnadsutjämningssystem. Situationen i många kommuner var närmast katastrofal. Vi hade ett tidigare system med olika typer av mer eller mindre riktade bidrag, som hade byggts på under många år och som i slutändan var helt ohållbart. Det var en blandning av regionalpolitik och näringspolitik och försök till styrning på olika sätt med olika bidrag.

Det var nödvändigt att införa ett kostnadsutjämningssystem. Därmed inte sagt att det system som finns för utjämning mellan landstingen och primärkommunerna är fulländat – långt ifrån. Det är väldigt långtgående och väldigt krångligt, och det kräver naturligtvis en stegvis reformering. Det är därför vi har en parlamentarisk utredning som följer det här. Jag ingår själv i den utredningen, och det kommer förslag till olika förbättringar till hösten.

På en punkt menar vi från Miljöpartiet emellertid att det är alldeles uppenbart att systemet bör justeras redan nu, och det gäller den s.k. kostnadsutjämningen för kollektivtrafik. Förutsättningarna för kollektivtrafik är ju litet olika i olika delar av landet. Bra förutsättningar finns i första hand i storstadsområdena. Det betyder att man i andra delar av landet i större utsträckning åker med bil. Då får man som privatperson eller som företag kostnader där i stället. Men det utjämnas ju inte. Det som utjämnas är just kollektivtrafikkostnaderna, vilket innebär att den som inte bor i storstadsområdena utan någon annanstans i landet får betala dels högre bilkostnader, dels mer över skattsedeln till den egna kommunala kollektivtrafiken, som behövs av sociala skäl men som man många gånger inte kan utnyttja därför att den förekommer relativt sparsamt, dels ett bidrag till kollektivtrafik i storstäderna.

Det här innebär ett slags omvänd regionalpolitik, eller rättare sagt en koncentrationspolitik, och det skall vi inte ha i det här inomkommunala utjämningssystemet. Det skall vara neutralt ur den här synpunkten, alltså när det gäller regionalpolitik. Därför tycker vi att det här skall tas bort, och det föreslår vi i reservation 11, som jag yrkar bifall till. Det kommer jag att ta till omröstning.

Några ord också om kommunernas ekonomi i övrigt. Vi tycker att balanskravet är bra och viktigt. Vi anser att det var olyckligt att det togs bort under ett antal år – det fanns ju förr. Det har lett till att en del kommuner har dragit på sig skulder som man inte kan hantera på ett bra sätt. Man har hamnat i mer eller mindre permanenta underskott. Det är själv-

*Fel! Okänt
växelargument.*

klart inte hållbart. Man kan kalla det för ett svart hål, men det måste ju betalas på något sätt.

Om man då är så oklok att man föreslår ett riktat statsbidrag till t.ex. skolan eller vården eller någonting annat som vi vill öka härifrån, innebär det egentligen ingenting annat än att man över andra poster i den kommunala budgeten ändå måste göra precis samma sak som om man gav ett generellt statsbidrag. Det är en chimär att tro att man skulle kunna rikta statsbidrag och få någon effekt i dag. Det hänger ihop med att man i så fall måste rikta hela anslaget till kommunerna till t.ex. skolan eller vården för att verkligen veta vad det blir. Om inte blir det bara en mindre del. Den andra delen ligger på det allmänna, som kommer att prioriteras i vanlig ordning. Skulderna och underskotten måste hanteras. Det blir inte gratis därför att man inför riktade statsbidrag. Därför tycker jag att framför allt Folkpartiets förslag om riktade statsbidrag, som kom under våren, är sällsynt obetänkt.

Det finns också risker i det som nu sker från regeringens sida. De välkomna påplussningarna på det generella statsbidraget har delvis riktats efter en åldersfaktor. I den sista påplussningen, som kom i tilläggsbudgeten som vi skall anta nästa vecka, har man infört en åldersfaktor. Det innebär egentligen ett ingrepp i utjämningsystemet. I utjämnningen går man ju efter demografi, åldersstruktur, efter hur många gamla och hur många unga det finns och vilka kostnader man därmed har för äldreomsorg, skola osv. Det verkar inte heller riktigt genomtänkt.

Det verkar över huvud taget som att man på många håll inte riktigt klarar av att stå fast vid själva grundtanken i det inomkommunala utjämningsystemet och vid att kommunerna själva bestämmer hur de prioriterar. Det gäller kommunernas självstyre och deras självbestämmande.

Det är klart att det är lätt att bli klåfingrig när man sitter i riksdagen och vill kunna påverka allt och alla, men jag tror att vi både ur ekonomisk synpunkt och verksamhetssynpunkt gör klokt i att låta kommunerna styra sig själva i så hög grad som möjligt.

Det hänger ihop med att vi får bäst möjligheter att fatta effektiva beslut om besluten fattas nära verksamheterna och nära medborgarna, som har nytta av verksamheterna.

Fru talman! Jag vill också säga att vi självklart står bakom alla reservationer vi har undertecknat, men för tids vinnande yrkar jag bifall – förutom till reservation, 11 som jag redan nämnt – bara till reservation 3 och reservation 1 om finansieringsprincipen.

Anf. 155 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Med anledning av vad som har sagts av föregående talare skulle jag vilja läsa några rader om kommunernas ekonomiska läge från mars 1998. Det är sammanfattningen. Det står att kommunernas ekonomi förbättras successivt fram till millennieskiftet, och att det framför allt är de höjda statsbidragens förtjänst. Man gör också bedömningen att kommunsektorn i dess helhet kommer att vara i balans år 2000.

Vi har 288 kommuner, och det är klart att det ser litet olika ut i alla dessa kommuner. Men det är den helhetsbedömning Kommunförbundet gör. Det var innan man i Kommunförbundet kände till att det skulle bli ytterligare 4 miljarder 1998, och även de kommande åren.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Mot bakgrund av vad som har sagts här måste jag berätta att SCB i dag har talat om hur det ser ut på arbetsmarknaden. I maj var 63 000 färre öppet arbetslösa än i maj förra året. 31 000 färre deltar i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Sysselsättningen har ökat med 49 000 personer.

I DN i går kunde man också läsa att allt färre lever på socialbidrag och att a-kassorna betalar allt mindre. I dag kunde vi dessutom läsa att Sveriges kreditbetyg höjs. Alla dessa delar tyder ändå på att det börjar gå bättre för Sverige. Jag ville bara ta det som inledning.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill värna de viktiga verksamheterna vård, omsorg och utbildning inom kommuner och landsting. Det är oerhört viktigt för medborgarna att skolan, vården och omsorgen är den bästa, att de kan känna sig trygga vad gäller barnen i skolan och vad gäller de äldre när de blir gamla och svaga.

Tack vare att vi nu har ordning i den svenska ekonomin kan vi ytterligare höja nivån på bidragen till kommuner och landsting. I jämförelse med nivån år 1996 ökar statsbidragen till kommuner och landsting med sammanlagt 72 000 miljoner kronor under perioden 1997–2001.

De nya resurserna är till för att i första hand värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen. Vad gäller skolan så behöver pengar riktas till elever med behov av extra stöd. Vad gäller sjukvården behövs extra resurser för att korta ned väntetiderna i hälso- och sjukvården.

I april träffades en överenskommelse mellan regeringen, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet om riktlinjer för den kommunala ekonomin och verksamheten under åren 1998 och 1999.

I denna överenskommelse utfäster sig förbunden att utveckla äldreomsorgen i enlighet med de mål och riktlinjer som redovisas i den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken. Man skall sluta samverkansavtal mellan kommuner och landsting i samtliga län och förbättra det medicinska omhändertagandet i äldre vården. Man skall korta ned väntetiderna i hälso- och sjukvården. Man skall utveckla skolan i enlighet med regeringens tiopunktsprogram. Det skall läggas särskild tonvikt vid insatser för elever med särskilda behov.

Regeringen utfäster sig att ta hänsyn till regeländringar som påverkar det kommunala skatteunderlaget och det kommunala utgiftstrycket och att fullfölja höjningarna av statsbidragen till kommuner och landsting. Det innefattar, som jag tidigare har sagt, ett ytterligare tillskott på 4 000 miljoner redan år 1998.

Denna överenskommelse understryker att de nya resurserna kommer att gå till de viktiga områdena vård, skola och omsorg.

Precis som Fredrik Reinfeldt sade är det nu fjärde gången som vi får en samlad årlig redogörelse om utvecklingen inom den kommunala sektorn. Redovisningen avser i huvudsak förhållanden t.o.m. verksamhetsåret 1996, men det finns också preliminära siffror för år 1997.

Skrivelsen har närmast formen av en verksamhetsberättelse för den kommunala sektorn. Den är tillbakablickande och beskrivande. Regeringen understryker att arbete pågår inom olika områden just för att förbättra informationen om verksamhetens kostnader, prestationer och kvalitet. Det sker just för att underlätta den fortlöpande uppföljningen och utvärderingen av verksamheten inom den kommunala sektorn, som vi skall göra här i riksdagen.

Skrivelsen omfattar i huvudsak de obligatoriska verksamheterna i kommuner och landsting och beskriver hur dessa utvecklas i förhållande till de nationella mål som riksdag och regering har formulerat.

Utskottet behandlar i betänkandet också 29 yrkanden i fyra motioner som väckts med anledning av skrivelsen. Så är det två yrkanden från motioner som väcktes med anledning av den ekonomiska vårpropositionen.

Skrivelsen är, som jag sade, tillbakablickande och beskrivande, och regeringen har inte heller begärt något ställningstagande från riksdagens sida. Ändå har till betänkandet fogats 25 reservationer. Detta visar på kommunsektorns roll och betydelse, både i debatten här i riksdagen och ute i samhället, men allra mest på vilken betydelse som verksamheterna inom kommunerna – särskilt vård, skola och omsorg – har för kommunmedborgarna.

Finansutskottet ser mycket positivt på de insatser som görs från regeringens sida för att förbättra den nationella uppföljningen av kommunsektorn och därmed bl.a. förstärka möjligheterna för riksdagen att få ett bättre underlag för sina samlade bedömningar av utvecklingen.

Genom det arbete på uppföljningsområdet som nu pågår kommer det att bli allt bättre möjligheter att ytterligare utveckla skrivelsen, som bl.a. Roy Ottosson har önskat. Det gäller i första hand den ekonomiska redovisningen, men också bedömningarna av hur väl de nationella målen uppfylls.

Fyra reservationer handlar om utjämningssystemet för kommuner och landsting. Som Fredrik Reinfeldt sade yrkar man i den moderata reservationen på tilläggsdirektiv när det gäller att granska effekterna av systemet bl.a. ur tillväxtsynpunkt.

Per-Ola Eriksson talade om den del som har med befolkningsminskning att göra och kollektivtrafikfaktorn.

I Folkpartiets reservation yrkar man på att vi skall ta fram underlag för att förändra utjämningssystemet så att bl.a. de sociala kriterierna får ökad tyngd.

I Miljöpartiets reservation yrkas att kostnadsutjämningen för kollektivtrafik bör avskaffas.

Det har suttit en parlamentarisk kommitté hela tiden sedan vi fattade beslut om utjämningssystemet, som skall följa, utvärdera och utveckla utjämningssystemet. Framför allt går kommittén igenom kostnadsutjämningen, faktor för faktor. En av de faktorer som man tittar på gäller just för kollektivtrafiken. Kommittén har också gjort särskilda beräkningar på effekterna av befolkningsminskningen. Tanken är att kommittén skall lägga fram ett förslag till hösten. De krav som framförs i både Folkpartiets reservation och i den moderata reservationen är gamla bekanta som redan tidigare har behandlats och på utskottet förslag avslagits av riksdagen vid åtskilliga tillfällen, senast i betänkande 1996/97:FiU7.

Det finns ju vissa som har stora möjligheter att påverka denna kommitté. Roy Ottosson sitter i den, och jag förutsätter att man diskuterar just detta med kollektivtrafiken. Nästa sammanträde äger rum den 18 juni, så då kan Roy ta upp frågan igen.

I reservation 19 har Centern, Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna yrkat på ett förslag om en vidareutvecklad vårdgaranti.

Socialutskottet har yttrat sig över motion Fi67 av Lars Tobisson m.fl. från moderaterna, som begär ett tillkännagivande om behovet av ett omedelbart införande av vårdgarantin inom hälso- och sjukvården.

Socialutskottet pekar i sitt yttrande bl.a. på överenskommelsen den 30 april mellan staten och landstingen, där parterna är överens om att under åren 1998–1999 göra en kraftsamling för att förbättra tillgängligheten. De höjda statsbidragen gör detta möjligt.

Landstingen åtar sig att påtagligt minska väntetiderna för både besök och behandling. Patienterna skall över lag finna väntetiderna inom vården rimliga. Parterna är vidare överens om att under 1998 närmare klarlägga de praktiska, organisatoriska och ekonomiska förutsättningarna för en utvidgad vårdgaranti.

Socialutskottet föreslår att yrkandet i motionen avstyrks. Finansutskottet ansluter sig till vad socialutskottet framhållit och yrkar avslag på motionen.

Jag yrkar avslag på samtliga reservationer och yrkar att skrivelsen läggs till handlingarna.

Jag har nu tid att kommentera några av de saker som har tagits upp.

Fredrik Reinfeldt talar om utvecklingen i kommunsektorn, och Karin Pilsäter tog upp att nu skulle fler än någonsin ha fått sluta inom kommunsektorn. Det är ju inte riktigt, för under den borgerliga tiden 1991–1994 var det 94 000 som fick lämna kommunsektorn.

Dessvärre har människor även under vår regeringstid fått lämna kommunsektorn, ca 47 000 personer. Skälet var att när vi tog över makten var vår främsta uppgift att sanera statsfinanserna. Med ett lånebehov på 223 miljarder var det den främsta uppgiften.

Vi har också i det längsta, som ett svar till Marie, försökt att undanhålla kommuner och landsting från direkta besparingar. Statsbidragen är ett av de få utgiftsområden där det inte har gjorts minskningar. Men givetvis har kommunerna inte kunnat hållas skadeslösa när det gäller skatteunderlaget på grund av egenavgifterna men också och i första hand just på grund av arbetslösheten.

Jag vänder mig till Fredrik igen. Nu blir det polemik mot hela Kommunförbundet, eftersom Kommunförbundet tycker att det har varit en stor tillgång att man har fått statsbidrag, medan Fredrik inte tycker att det är så mycket att tala om. Skillnaden har att göra med de minskade statsbidragen och med de skattesänkningar på ca 18 miljarder som moderaterna tänker sig inför framtiden. Om det inte är en så stor summa, handlar det ändå om ungefär 60 000 personer som skulle förlora sina arbeten i kommuner och landsting. Det är ju en väldigt betydande del. Det var nästan det antal som Fredrik själv använde och som han tyckte var förskräckligt.

Som jag sade tidigare är det ändå positivt att vi ser att ekonomin är i balans, att vi har kunnat tillföra kommunerna pengar och att sysselsättningen nu också ökar i kommunerna. Antalet sysselsatta ökar med drygt 3 000 under detta år.

Jag skall också kommentera det som Fredrik Reinfeldt sade, att med moderat politik skulle det ha blivit 250 000 jobb och 25 miljarder kronor. Det är orimligt att föra debatten på det sättet. Sedan kan ju Fredrik Reinfeldt göra detta påstående, men det blir inte mer sant för det.

Anf. 156 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Det har ju de senaste veckorna blivit populärt att tala om att vi stjal varandras idéer i den politiska debatten. Jag vill inte påstå att vi har stulit någonting från socialdemokratin. Men det synes som om socialdemokratin själv håller på att överge detta med den absoluta kopplingen mellan arbete och välstånd. Det var ju en gång ett parti som sade att välståndet ökar när fler arbetar. Numera kommer välståndet från statsbidragsmiljarderna. Dessutom stöder man alltså ett system som är direkt jobbfiendtligt. 1,2 miljoner människor bor i kommuner där man förlorar på att fler får arbete. I stället får vi höra alla dessa sifferserier om hur statsbidragsmiljarderna skall rädda de olika kommunerna.

Sonia säger att den siffra som jag nämner är felaktig men att det inte blir rätt för det. Ursäkta, men det är bara att returnera den bollen. Det gäller naturligtvis de siffror som Sonia Karlsson själv presterar över vad utvecklingen eventuellt blir med moderata förslag när det gäller skattesänkningar. För övrigt har också finansutskottets ordförande ägnat sig åt att gå ut till medierna med vissa beräkningar kring detta.

Låt mig bara säga att misstaget är just att man ser ekonomin som helt statisk, som att det bara handlar om stasbidragsmiljarder fram och tillbaka, när det helt avgörande är just det som också socialdemokratin tyckte själv för 30–40 år sedan, att det är fler i arbete som ger ökat välstånd. Därför är en politik som ger fler arbete det enda som långsiktigt kan säkerställa välfärdens finansiering och kommunsektorns ekonomiska utveckling. Det är därför som vi är så kritiska mot utjämningssystemet som bekämpar detta, och det är därför som vi säger att det väsentliga är att man kan föra en politik som ger fler människor arbete.

Jag noterade också att man säger att vård, omsorg och utbildning skall garanteras. Låt mig bara i all enkelhet säga att Sonia Karlsson inte kan lova detta. Vi ser att pengarna går till underskott i kommunala bostadsbostadsbolag och till mycket annat än vad det var tänkt. Det är en följd av det system som vi faktiskt har. Därför är det vackert att säga detta, men det kan inte garanteras att det är till detta som pengarna går. Det blir ett sätt att valanpassa budskapet.

Anf. 157 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! För att börja med det sista är det i alla fall så att det finns en överenskommelse mellan staten, kommunerna och landstingen, och kommuner och landsting går i god för att de här pengarna går till just de prioriterade områdena. En överenskommelse brukar, vad jag vet, vara ganska stark och bra.

Det är givetvis så att vi socialdemokrater vill ha fler människor i arbete. Vi har nu antagit det mål som många först ifrågasatte att vi skulle klara, nämligen att halvera arbetslösheten till 4 % till år 2000. Som utvecklingen nu ser ut kommer vi att klara av det. Sedan är vårt nästa mål full sysselsättning. De siffror som kom från SCB i dag visar bl.a. att vi har fått fler i arbete, eftersom antalet sysselsatta har ökat med 49 000.

Fredrik Reinfeldt tog upp att det i princip bara var moderaterna som var emot det gällande utjämningssystemet. Moderaterna har presenterat ett eget alternativ. Man kan inte påstå att det skulle bli så mycket mer rättvist. Man kan säga att det skulle bli raka rör från Botkyrka till Danderyd, för om det systemet hade införts skulle Botkyrka ha fått 80 miljoner

mindre i statsbidrag förra året och Danderyd 123 miljoner mer. I början skulle förortskommunerna vinna på det och därefter storstadskommunerna. Alla övriga skulle förlora.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 158 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! För det första bevisar ett replikskifte med Sonia Karlsson det som vi moderater hävdar ibland, nämligen att vi inte borde sitta länsvis utan partivis. Det blir något oartigt att stå med ryggen mot min motdebattör, men det får gå ändå.

Låt mig bara kommentera det senaste. Det viktiga med det moderata förslaget är ju att det är ett tillväxtfrämjande utjämningsystem. Det ger fullständiga incitament till kommunerna att föra en politik där fler får arbete, och det är det viktiga. Grunden för välståndet är att man för en tillväxtpolitik.

Sedan hoppas vi att som en första åtgärd kunna ta bort de pomperipossaeffekter som är direkt tillväxtfientliga och att detta skall kunna göras med en bredare majoritet och inte bara moderater. Det får inte de konsekvenser som här beskrivs.

Det är nämligen ett stort problem att det är en så stor del av kommunerna och så många invånare som på de här sättet straffas när fler får arbete.

Låt mig också säga något om detta att överenskommelser skulle vara så bra. Det hänvisades också tidigare till att vi inte tycker som Kommunförbundet. Nej, den socialdemokratiska ledningen i Kommunförbundet tycker inte som moderaterna. Det har vi noterat några gånger. Men vi har också noterat att Kommunförbundet har varnat för resultatet av de avtal som nu har slutits inom kommunsektorn. Man har sagt att det kommer att leda till ytterligare uppsägningar och till att de här pengarna inte räcker till.

Då var det inte ordföranden i Kommunförbundet som talade utan en av dess ekonomer. Även från det hållet kommer det alltså faktiskt litet olika signaler.

Anf. 159 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! För att återgå till utjämningsystemet är det ju, som jag sade även tidigare, så att det sitter en kommitté och följer upp det här. Det skall läggas fram ett förslag till hösten. Det ger förutsättningar att gå igenom de olika områdena. Är det då något som är fel så kommer det att komma fram förslag om att rätta till det.

Men utjämningsystem är just till för att utjämna mellan kommuner där de beskattningsbara inkomsterna är mycket höga och kommuner där de inte är det. Det är för att kunna få rättvisa i landet. Det är väldigt viktigt att *den* grunden fortfarande finns kvar.

Anf. 160 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Det var ju bra att Sonia Karlsson betonade att det faktiskt har varit en åtstramning även gentemot kommunerna genom att deras skatteunderlag har försvagats och att kostnader i viss utsträckning har övervältrats. Men det redovisas inte i regeringens skrivelse. Vår reservation går ut på att det skall redovisas på ett mer rättvisande sätt, alltså den

totala ekonomin i kommunerna och också vad den här typen av åtgärder från staten har för effekter på den kommunala ekonomin.

Det går inte att läsa sig till det i den här skrivelsen. Då får man vända sig till Kommunförbundet i stället, som är en intresseorganisation för kommunerna. De kan naturligtvis redovisa det här. Men eftersom det är en intresseorganisation kan det naturligtvis också där finnas en tendens till att man skriver i sitt intresse och betonar eller överdriver en aning åt *det hållet*.

Vi menar alltså från Miljöpartiets sida att den här skrivelsen bör utvecklas på ett bättre sätt så att man kan se de totala effekterna för kommunerna av statens olika beslut vad gäller ekonomin i varje fall.

Vi menar faktiskt att det har varit en åtstramningspolitik riktad mot kommunerna om än med indirekta metoder i huvudsak. Och det har skett i ett läge där just den typ av verksamhet som kommunerna har inte är särskilt stor i en internationell jämförelse. Det som har varit kostnadsdrivande i den svenska offentliga ekonomin har ju varit, och är fortfarande i väldigt hög grad, transfereringssystemen. Det är naturligtvis där man får sätta in stötarna om man har ekonomiska bekymmer.

Min fråga till Sonia Karlsson är om det inte ändå vore bra om man kunde utveckla den här skrivelsen så att man bättre kan se de totala effekterna. Jag vill också fråga om finansieringsprincipen. Vi har motionerat och reserverat oss för att den också skall vara tydligare och mer definierad och för att den skall följas upp konsekvent i varje årlig redogörelse. Vore inte det också bra?

Anf. 161 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Roy Ottosson säger att det var bra att jag talade om hur kommunerna har påverkats. Men Roy Ottosson och Miljöpartiet kan ju inte ha missat att Sverige har haft den största ekonomiska krisen någonsin i modern tid åren 1991–1994. Den har förstås inte gått kommunerna spårlöst förbi. Kommunerna finns ju i hela landet. De är vad vi i princip består av. Någon måtta får det vara, Roy Ottosson!

Sedan vill jag gå över till de andra delarna. Vi har sagt att det vad gäller den här skrivelsen, och jag underströk det i mitt anförande, finns vissa delar som kan byggas ut. Det gäller bl.a. den ekonomiska redovisningen. Det kommer också att ske.

Det är väldigt viktigt för oss att kunna bedöma och utvärdera hur de nationella målen faller ut i kommunerna. Därför finns det nu en arbetsgrupp som håller på att ta fram nyckeltal för att riksdag och regering skall få bättre möjlighet att följa upp utvecklingen inom skola, vård och omsorg. Det står att läsa i vårpropositionen. Det är alltså på väg.

Anf. 162 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Skälet till att jag tyckte att det var bra att Sonia Karlsson faktiskt i sitt inledningsanförande sade att man har stramat åt även i kommunerna är att regeringen och den socialdemokratiska gruppen här i riksdagen gång på gång tidigare har hävdat att man har undantagit kommunsektorn. Men det har man alltså inte. Det är det som är viktigt att påpeka.

Det är också viktigt att man då redovisar ordentligt vilka de ekonomiska effekterna är. Det har inte gjorts i den här skrivelsen eller i någon annan skrivelse från regeringen. Man får gå till andra källor för att få fram de siffrorna eller göra egna analyser genom t.ex. riksdagens budgetkontor, en annan trovärdig instans.

Jag menar att redovisningen måste vara riktig och rättvis. Den har varit politiskt vinklad. Det är det som är allvarligt. Då får vi en konstig debatt, och det har vi delvis haft också. Den kanske blir bättre nu.

När det gäller utjämnningssystemet är det alldeles riktigt att jag som ledamot i den kommittén naturligtvis har möjlighet att påverka. Det gör jag självklart också. Men det handlade mer om principen. Vi har här i riksdagen fattat beslut om att principen för utjämnningssystemet skall vara att man inte skall bedriva regionalpolitik eller någon speciell stimulanspolitik. Det skall vara just ett utjämnningssystem som skall utjämna sådana kostnader som kommunerna i princip inte kan påverka, utan som hänger ihop med åldersstruktur, lagstiftade åtaganden osv.

Jag menar faktiskt att just kollektivtrafikfaktorn inte följer den principen på grund av att kostnader för transporter inte bara är kollektivtrafik utan i väldigt hög grad också privattrafik med bil. Det gäller naturligtvis också bilar inom företag och inom den offentliga sektorn. Det gör att vi får sned balans, för det ser olika ut i olika delar av landet. Det är litet märkligt om man i den här typen av utjämnningssystem har en faktor som gör att just de delar av landet som redan har de högsta kostnaderna för transporter dessutom skall bidra till storstäderna i det här fallet.

Anf. 163 SONIA KARLSSON (s):

Fru talman! Jag tror inte att det var förra året när vi debatterade statsbidragen till kommunerna men året före *det* som Roy Ottosson och jag hade exakt samma diskussion om vad som hade hänt i kommunsektorn och om hur denna hade påverkats av den ekonomiska krisen. Det här har vi alltså diskuterat förr, Roy Ottosson.

Vad vi alla säger är att vi inte har gjort några direkta besparingar på kommunsektorn. För det har vi inte gjort. Vi har inte rört statsbidragen. Nu har vi i stället ökat dem så att det blir 72 miljarder kronor mer till år 2001. Vad som har berört kommunsektorn är givetvis den stora arbetslösheten och att skatteintäkterna har minskat.

När det gäller det här med kollektivtrafikfaktorn vill jag bara säga att den som i den här lokalen, i kammaren, har störst chans att påverka är Roy Ottosson när han är på sammanträdet den 18 juni. Sedan får vi andra möjlighet när förslaget kommer i höst.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Anf. 164 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Föreliggande ärende är på sätt och vis en fortsättning av det som vi precis har diskuterat. Vi får här, tycker jag, en utmärkt illustration av den principupplösning, som vi moderater ser det, som har pågått under några år vad gäller synen på den kommunala beskattningsrättens konstitutionella gränser.

Senare talare kommer säkert att vittna om att det finns stor partipolitisk enighet och om att det har varit lokalt väldigt viktigt att ändå få igenom detta. De kommer säkert att säga att man dessutom inte tänker utnyttja de långtgående möjligheter som lagstiftningen nu ändå öppnar för när det gäller överflyttningar mellan kommuner.

Till detta kan jag i något slags föregående av en senare replik säga att det har vi hör förut. Så brukar det börja när man beskriver införandet av de här systemen. Vi som bor i Stockholmsregionen har nu en viss erfarenhet av den här typen av inomregionala utjämningssystem och av hur de så att säga förstenar kommunerna i bidragsmottagare och bidragsgivare på ett sätt som inte är bra.

Vi tyckte också att det under utskottsbehandlingen visades alldeles för liten förståelse för våra synpunkter. Det är inte alldeles ovanligt, kan jag säga. Dessutom fanns det en viss ovilja mot att ta in Lagrådets synpunkter eftersom ju även detta ärende gränsar till de konstitutionella diskussioner som vi har haft under några års tid.

När man läser Lagrådets yttrande, som till del kanske är litet märkligt men som ändå är väldigt tydligt i sin kritik av detta på konstitutionella grund, återkommer hela debatten. Det är inte förenligt med svensk regeringsform att på det här sättet möjliggöra för en kommun att föra över medel mellan sig själv och en annan kommun. Nu har man valt en annan skrivning efter Lagrådets förslag. Det finns löften om att inte använda det på annat sätt, som jag tidigare nämnde. Det sägs också att man från Lagrådets sida förespråkat att man borde ha haft en tidsmässig begränsning. Det finns också en reservation från andra partier där detta föreslås. Men inte ens det har majoriteten velat sluta sig till. Det öppnar för oro och misstankar om att vi ånyo sjösätter ett system som från början inte är tänkt att få vissa effekter men som öppnar för större omflyttningar mellan kommuner än vad som från början var tänkt.

Utvecklingen i den riktningen leder oss bort från tillväxtfrämjande riktiga strukturella system i in snårskogar av bidragssystem där det spelar större roll vilka bidrag man får från andra kommuner och staten än vilka pengar man tar ut från sina kommuninvånare. Det skapar en distans mellan medborgare och dem som har makt på ett sätt som vi absolut inte skall främja ännu mer i det här landet. Vi borde i stället ha enklare och rakare system. Vi går hela tiden i motsatt riktning.

*Fel! Okänt
växelargument.*

Våra grundsatser är relativt enkla för hur vi vill se de här systemen uppbyggda. Vi vill att kommuner och landsting skall kunna ta ut skatt för att finansiera sina verksamheter i landsting – så länge de nu får vara kvar. Vi tycker vad gäller strukturella kostnadsskillnader att staten, särskilt med beaktande av att kommuner och landsting har väldigt omfattande välfärdsuppgifter som de finansierar, skall kunna skjuta till pengar så att det inte skall bli för stora olikheter mellan olika landsändar. Men det skall vara stöd som utgår enbart i en riktning: från stat till kommun- och landstingssektor och utan den inomkommunala omfördelning som man nu ägnar sig åt.

Denna lagstiftning leder inte i den riktningen utan snarare i motsatt riktning, fortsatt bort från den snårskog som jag här har beskrivit. Vi har därför valt att yrka avslag på hela konstruktionen. Jag kommer att manifesteras det genom att yrka bifall till reservation 1. När det gäller reservation 2, som handlar om den tidsgräns jag nämnde, tycker vi att det kanske är att gå väl långt att stödja även denna, eftersom det innebär att man accepterar systemet. Vi kommer att avstå när den kommer upp till omröstning. Tack!

Anf. 165 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Från Miljöpartiets sida står vi i huvudsak bakom propositionen utom på en punkt. Det sägs i propositionen att bidragen mellan kommuner och landsting i Skåne län och Västra Götalands län skall vara tidsbegränsade. Principen är den att den skatt som uppbärs i en kommun och ett landsting naturligtvis inte skall användas i verksamheter i en annan kommun eller i ett annat landsting. Den grundprincipen bör man hävda. Att bara säga att det skall vara en tidsbegränsning, som görs i propositionen, inte är tillräckligt. Vi menar att man måste införa en tidsgräns och sätta press på kommuner och landsting för att anpassa sina verksamheter och sina skattesatser på ett lämpligt sätt. Vi tycker att det är lämpligt att avgränsa det till längst år 2003, alltså att bidrag får ges fram till dess. Det sägs i reservation 2 under mom. 3 som jag yrkar bifall till.

Anf. 166 BO NILSSON (s):

Fru talman! Finansutskottet behandlar i betänkande 28 två helt olika frågor. För det första ändringar i det särskilda ersättningssystemet för viss mervärdesskatt till kommuner och landsting. För det andra ges genom en ny lag möjlighet för kommuner och landsting i Skåne respektive Västra Götaland att lämna bidrag till annan kommun.

När det gäller ändringarna i det s.k. kommunkontosystemet finns inga reservationer. Men jag vill ändå på några minuter försöka förklara vad ärendet innebär.

Syftet är att skapa lika ekonomiska förutsättningar för verksamhet i egen regi och verksamhet som upphandlas. Kommunerna har med systemet fått en utökad avdragsrätt för att inte privata entreprenörer skall missgynnas och verksamheten i egen regi gynnas. Systemet är inomkommunalt självfinansierat, dvs. att det är neutralt för både kommunsektorn och staten. Kommunerna rekviderar pengar varje månad från systemet som är byggt på deras faktiska momsutgifter och får sedan betala en enhetlig avgift i kronor per invånare för att finansiera systemet. Kommuner

och landsting betalar alltså in en lika stor summa som sedan går till landstings- och kommunsektorn.

Den nu aktuella förändringen gäller moms avseende äldreomsorg där kommunerna inte kunnat få tillbaka momsen som avser stadigvarande bostad.

Det som man nu föreslår innebär att reglerna för kommunkontosystemet den 1 juli i år ändras så att en kommun som äger en fastighet där det bedrivs exempelvis äldreomsorg enligt socialtjänstlagen skall få rätt till ersättning för ingående moms som är hänförlig till investeringar och drift avseende äldreboendet. De boendeformer som berörs är de som anges i socialtjänstlagen och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, dvs. sevicehus, gruppboendestäder, ålderdomshem och sjukhem.

I de fall kommunen hyr in motsvarande fastighet från ett kommunalt bostadsbolag eller en privat fastighetsägare för att bedriva samma verksamhet skall kommunen ha rätt till ersättning för att täcka den s.k. dolda moms som ingår i hyran. Det är endast den hyra som kommunen själv betalar som kan utgöra underlag för ersättning från systemet. Regeringen avser att genom en förordning besluta om nivån på den särskilda avsättningen efter det att riksdagen bifallit propositionen.

Effekten av förändringarna blir uppskattningsvis att omslutningen i systemet ökar med ca 720 miljoner kronor per helår. Det motsvarar ca 80 kr per invånare och år. Av denna summa beräknades en sjundedel, ca 100 miljoner kronor, utgöra effekten beträffande investeringar i kommunalt ägda omsorgsbostäder. Resten avser kostnader för moms på drift och underhåll av kommunalt ägda omsorgsbostäder och ersättning till kommunerna i de fall de hyr omsorgsbostäderna.

Förändringarna föreslås gälla från den 1 juli. Andra halvåret 1998 kommer kommunerna inte att erlagga den höjda avgiften, men de kommer att kunna få ersättning för momsen. Nya avgifter kommer att fastställas under hösten 1998 och gälla fr.o.m. den 1 januari 1999.

Eftersom avgiften för år 1998 inte ändras får uttagen från systemet under hösten 1998 beaktas vid fastställande av avgiften för år 1999.

En arbetsgrupp med representanter för bl.a. Kommunförbundet, Landstingsförbundet och Riksskatteverket har utarbetat förslaget som nu bör godkännas av riksdagen. Det är Svenska kommunförbundet som har initierat frågan.

Jag har uppehållit mig ordentligt med detta därför att det varit vissa missuppfattningar som jag med denna förklaring hoppas ha kunnat undanröja.

Den andra frågan gäller en ny lag som ger möjligheter för kommuner och landsting i Skåne och Västra Götaland att i utjämningssyfte lämna bidrag till en annan kommun. Syftet är att ge möjlighet till en utjämning av de stora skillnader som finns mellan de innevarande landstingen i respektive län. Det betyder att indelningsförändringarna inte behöver föranleda några väsentliga ökningar i det kommunala skatteuttaget eller väsentliga minskningar av verksamheten för invånarna i dessa län.

I denna del finns två reservationer. Moderaterna yrkar avslag på dessa möjligheter, och fp, mp och kd vill göra möjligheten tidsbegränsad till år 2003.

Finansutskottet har hört såväl Lagrådet som konstitutionsutskottet, som båda tillstyrkt möjligheten att lämna bidrag till annan kommun enligt

förslaget för Västra Götaland och Skåne. Konstitutionsutskottet anser att det efter en viss justering av lagtexten inte föreligger några hinder från grundlagsmässig synpunkt att anta lagen. Jag hoppas att Fredrik Reinfeldt lyssnade noga på vad jag sade. Ändringen innebär att orden ”främja skatteutjämning” ersätts med orden ”för att motverka att bildandet av de nya landstingen föranleder höjt uttag av kommunalskatt”. Vi i finansutskottet har i vårt förslag gjort denna förändring.

Trots detta framhåller moderaterna i att förslagen strider mot regeringsformens regler om den kommunala beskattningsrätten. Moderaterna står emellertid – som vanligt, höll jag på att säga – ensamma. Dessutom går de som vanligt i otakt med sina kommunala företrädare. Jag har studerat framställningen om denna möjlighet som propositionen ger för Skåne och konstaterar att moderaterna där aktivt – inte bara accepterat – medverkat till deras hemställan till regeringen. Jag vill fråga Fredrik Reinfeldt: Lyssnar ni aldrig på era kommunalmän?

Fredrik Reinfeldt försökte med en lång utläggning dölja den motsättning som ständigt finns mellan moderaternas kommunalmän och riksdagsmän. Men han lyckades inte. Detta är ytterligare ett exempel på att ni går i otakt.

Den andra reservationen som är fogad till betänkandet syftar till att göra rätten till utjämning tidsbegränsad. Utskottet skriver också att avsikten är att bidraget skall lämnas under en övergångsperiod, men att det är svårt att nu avgöra hur lång denna period behöver vara. Samtidigt understryker vi att behovet av bidragsmöjligheten skall utvärderas före utgången av 2002. Det stämmer också med regeringens uttalande och skrivningar i propositionen. Jag anser därför att syftet med både motionärernas och reservanternas krav faktiskt är tillgodosett.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och avslag på de två reservationerna.

Anf. 167 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Som jag sade i mitt anförande hänvisade Bo Nilsson till våra lokala företrädare i Skåne. Det är riktigt att de har sett att lagstiftningen öppnar för möjligheten att tillkomsten av Skåne läns landsting garanteras.

Däremot finns det inga konstigheter och inga skillnader i uppfattning mellan kommunal nivå och riksnivå inom moderaterna när det gäller de effekter som Pomperipossaskatt och det totala utjämningssystemet har. Då är det vår roll som riksföreträdare för moderaterna att hävda denna princip. Vi uppfattar att detta är en principbrott mot regeringsformen även i fråga om sådana mindre delar som det här handlar om – vi är naturligtvis mer kritiska till det stora utjämningssystemet och vi ser detta bara som en vidareutveckling.

Bo Nilsson kan inte på fullt allvar mena att Lagrådet bara rakt av har accepterat detta. Det är ändå en rätt så besvärande kritik som förs fram i Lagrådets skrivning, även om man till sist slussar sig fram till att säga att det är acceptabelt. Jag skulle nog vilja hävda att om en kommunmedborgare överklagar detta system kommer det att leda till en mycket intressant rättslig prövning. Det öppnar de skrivningar som här finns för. Det kan Bo Nilsson ändå inte blunda för.

Anf. 168 BO NILSSON (s):

Fru talman! Nu säger Fredrik Reinfeldt att det inte finns några skillnader mellan moderaternas kommunalmän och riksdagsgrupp. Visst finns det en skillnad. Jag har studerat vad kommunalmännen i Skåne har sagt. De har t.o.m. varit uppe i Stockholm och krävt att detta skall genomföras. Då skall inte Fredrik Reinfeldt försöka att gömma sig bakom det generella systemet. Detta gäller ju en speciell fråga, och i den frågan har era kommunalmän de facto aktivt medverkat till att detta blir av. Det är ju för sent nu att yrka avslag. Då går ni i otakt, och det tycker jag att ni borde skämmas litet grand för. Det är rätt bra om man i samma parti har samma åsikter, oavsett om det gäller Skåne, regionförbundet eller riksdagen. Det vore en styrka för er, men det få ju ni försöka att sköta.

Beträffande bedömningen av om det här strider mot grundlagen har konstitutionsutskottet sagt att med den förändring som vi har gjort i finansutskottets betänkande strider det inte mot grundlagen. Jag skulle också kunna återropa Lagrådet, men jag tycker att konstitutionsutskottets klara yttrande räcker för mig och för riksdagen att fastställa det förslag som är oerhört viktigt för de båda län som nu genomgår en stor förändring och som nu klarar av sina budgetar. Det skapar en bättre framtid för Västra Götaland och Skånes befolkning. Jag tycker att det är så viktigt att t.o.m. Fredrik Reinfeldt skulle kunna bidra till detta.

Anf. 169 FREDRIK REINFELDT (m):

Fru talman! Ursäkta att jag förlänger debatten, men det är ju rätt imponerande med de kraftord som vi lyckas att få till här fem i sex på en fredagskväll. Det är klart att jag inte skall behöva skämmas för att vi har haft litet olika positioner, vilket jag också medgav när det gäller att man i Skåne ser detta som en möjlighet att säkerställa tillkomsten av Skåne läns landsting. Det är vi väl medvetna om. Det jag sade i mitt inledningsanförande var att det kan få vidare effekter, och det följer bl.a. av att man från majoriteten inte har velat föra in ett bestämt årtal, en borte gräns för denna lagstiftning, vilket även andra partier har kritiserat.

Jag har egen erfarenhet av att sådana här system växer ut. De blir mer omfattande än vad man initialt har lovat och tänkt sig. Då brukar många moderater säga att det inte var så lyckligt.

Jag är beredd att ta den diskussionen med mina partiföreträdare i Skåne. Det kommer inte att vara något större problem. I grunden har vi samma syn, och det är att man inte skall ha sådana här omfattande utjämningsystem.

Anf. 170 BO NILSSON (s):

Fru talman! Det var ytterligare en dimridå. Det är bara att konstatera att det här finns olika meningar i samma parti, i Skåne och här i riksdagen. Det är klart att det är litet pinsamt, t.o.m. för Fredrik Reinfeldt.

Till sist konstaterar jag att Fredrik Reinfeldt inte vill prata om innehållet i det betänkande som vi i dag behandlar utan om någonting helt annat. Det tycker jag att vi kunde bespara kammaren från.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU28

Förbättrad kontroll av vissa punktskattepliktiga varor, m.m. (prop. 1997/98:100 och prop. 1997/98:68 delvis)

*Förbättrad kontroll av
vissa punktskatteplik-
tiga varor, m.m.*

Kammaren biföll utskottets hemställan om att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 171 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Socialdemokratisk skattepolitik har havererat. Den präglas av hastverk reträtter. Det är en iakttagelse som man kan göra på många områden, och det gäller tyvärr även det förslag som vi nu skall diskutera. Det är ett exempel som pekar i samma riktning.

Återigen tar de fiskala intressena överhanden. Låt mig direkt ta upp ett av förslagen i betänkandet, nämligen inskridandet mot brevhemligheten. Det står så här i betänkandet:

Om försändelsen innehåller ett förtroligt meddelande skall detta omedelbart tillslutas och vidarebefordras till mottagaren.

Det tycker jag är en ganska lättsinnig syn på brevhemligheter. En cheftjänsteman får då avgöra om meddelandet är förtroligt och – om så är fallet – genast slicka igen brevet och skicka det till mottagaren. Det säger sig självt att detta kommer att blir vårt att bedöma.

En annan svårighet som också uppstår i det sammanhanget är om ifall myndighetschefen alltid skall finnas på plats. Det hela kommer naturligtvis att sluta med att andra människor, förutom myndighetschefen, kommer att få ta ställning till sådana här saker, vilket också framgår av Lagrådets betänkande.

I brottsbalken är kraven när det gäller rätten för myndigheter att öppna post mycket strängare än vad regeringen nu föreslår i fråga om skattebrott. Det är symptomatiskt för den syn på den avvägning mellan brott enligt brottsbalken och brott som har att göra med skatter som regeringen oftast gör. Det är inte acceptabelt att den enskilde alltid skall hamna i underläge gentemot det allmänna.

Jag nämnde inledningsvis att det här är fråga om ett hastverk, och det framgår också av Lagrådets yttrande. Det måste kännas litet genant att jag skall behöva läsa i regeringsformen 7 kap. 2 §. Där står det: ”Vid beredningen av regeringsärenden skall behövliga upplysningar och yttranden inhämtas från berörda myndigheter. I den omfattning som behövs skall tillfälle lämnas sammanslutningar och enskilda att yttra sig.”

I det här betänkandet har detta inte skett i den utsträckning som är normalt vid regeringsförslag. Lagrådet hänvisar också till detta i sitt yttrande. Lagrådets yttrande är egentligen ganska unikt i sin sågning av en proposition – för att använda vardagsspråk även i denna kammare. Jag skall läsa upp några delar ur Lagrådets betänkande för att illustrera att jag har rätt när jag påstår att detta är ett dåligt berett förslag och ett alltför hastigt framtaget sådant.

Lagrådet säger bl.a.: En avgörande fråga är om ett genomförande av den föreslagna lagen kan — — — leda till alltför stora ingrepp i enskildas ekonomiska förhållanden.

Litet längre ned står det: Lagrådets uppfattning är dock att vissa inslag i förslaget fortfarande får anses strida mot rimliga rättssäkerhetsintressen.

Lagrådet syftar t.ex. på att en försummelse i fråga om tillhandahållande av ledsagardokument avseende punktskattpliktig vara kan leda till att samtliga varor på samma transport tas om hand av tullmyndigheten.

”Andra delar av förslaget, står det i Lagrådets yttrande, som väcker farhågor vad gäller rättssäkerheten är villkoren för förverkande av varor, ävensom samordningen mellan tullmyndighetens beslut om skatt enligt den föreslagna lagen och skattebeslut enligt de reguljära reglerna i lagen om punktskatter och prisregleringsavgifter. — — —

Lagrådet finner sammanfattningsvis att en del av de föreslagna reglerna bör ändras så att de enskildas rättssäkerhetsintressen i högre grad tillgodoses. Med hänsyn till de stora befogenheter som det föreslagna systemet ger det allmänna är det vidare nödvändigt att berörd personal, främst tjänstemän inom tullen, har god kännedom om systemet och utför sina arbetsuppgifter med gott omdöme. För detta torde erfordras avsevärda utbildningsinsatser.”

Det är väl ändå så, fru talman, att detta tydligt illustrerar att jag har rätt när jag påstår att det här förslaget är framtaget alltför hastigt. Det skall ju träda i kraft redan den 1 juli 1998. Det är också det här som utgör huvudinvändningarna från oss moderater när vi yrkar avslag beträffande de flesta delarna i propositionen.

Vidare har det föreslagits att ett transporttillägg skall införas. Det är egentligen litet märkligt. Ett transporttillägg kan ju sägas vara en del av skattetilläggsinstitutet, något som regeringen för några veckor sedan skrev direktiv om skulle utredas. Moderaterna har i flera år framfört kritik därför att det här strider mot olika internationella regler. Bl.a. är det otillständigt i största allmänhet eftersom påföljden, sanktionen, många gånger är väldigt sträng i förhållande till åtgärden och uppsåtet. Här införs nu alltså, detta oaktat, ett transporttillägg. Det tycker vi också är orimligt.

Under den gångna veckan har riksdagen beslutat om flera olika register för kontroll av allmänheten. Onekligen saknas en överblick. Gränsen för den enskildes integritet passeras med dåligt förberedda lagförslag. Regeringen väljer kontroll framför andra åtgärder men problemet är ju de höga skatterna i Sverige.

Sverige har betydligt högre skatter än omvärlden på snart sagt alla områden. Det bäddar naturligtvis för svartjobb, smuggling och gråzonsekonomier som hotar hederliga människors möjligheter att försörja sig på ett hederligt sätt.

Därför, fru talman, avvisar vi de flesta av de förslag som förs fram i betänkandet. Det är förslag som långtgående inskrider mot den enskildes integritet, och de måste beredas betydligt noggrannare än som nu har varit fallet. Jag tycker, som jag tidigare var inne på, att det är genant att riksdagen nu tvingas fatta beslut i frågor där Lagrådet har fört fram en närmast unikt långtgående kritik.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 under mom. 1 men vi moderater står naturligtvis bakom samtliga reservationer med moderata namn.

Fru talman! Det finns flera skäl att stärka våra möjligheter att förhindra illegal införsel av punktskattepliktiga varor. Det handlar om fiskala skäl, om att motverka kriminella handlingar och om att av hälsoskäl begränsa tillgången till billiga produkter.

I Sverige är alkohol och tobak belagda med höga punktskatter. Det är en del i vår folkhälsopolitik för att minska skadeverkningarna. Vi har höga priser genom punktskatter och restriktivitet i tillgängligheten genom åldersgränser. För alkohol har vi försäljningsmonopolet. Vi arbetar med information och opinionsbildning om skadeverkningarna. Det är våra huvudsakliga metoder för att nå de uppsatta målen.

För att kunna upprätthålla restriktiviteten i tillgängligheten och de begränsade effekterna av de höga konsumentpriserna krävs det att den illegala handeln kan hållas tillbaka. Vi har under senare år kunnat se att den illegala handeln, smugglingen, ökar. Vi i Folkpartiet välkomnar därför regeringens förslag om utökade möjligheter för tullens att kontrollera transporter. Det gör man genom en rad skärpningar av tullens möjligheter att kontrollera, utreda och omhänderta smuggelgods.

Både i propositionen och i detta betänkande föreslås att tullens skall ges möjlighet att kontrollera postförsändelser från ett annat EU-land som misstänks innehålla tobaks- eller alkoholvaror. Bakgrunden är att postorderförsäljningen, bl.a. via Internet, är en snabbt växande möjlighet för obeskattade/lågbeskattade alkohol- och tobaksvaror. Den handeln skall i sig beskattas med svensk skattesats men hittills har man inte haft några möjligheter att kontrollera försändelserna.

Förbudet mot den här typen av handel har alltså i praktiken inte kunnat upprätthållas. Det är därför som man ger tullens rätt att kontrollera försändelser vid utväxlingspostkontoren. Om mottagaren är under 20 år och det gäller alkohol – för tobak är åldersgränsen 18 år – skall varan återsändas till avsändaren eller omhändertas. Om mottagaren är äldre än som nämnts skall skatt erläggas.

Vi tycker att man vid avvägningen mellan den enskildes integritet och rätt till skydd för brevhemlighet bör göra ytterligare förbättringar jämfört med regeringens förslag. Jag tycker ändå att det är viktigt att påpeka att tullagen redan nu ger relativt stora möjligheter att öppna paket och att man också gör det. Tullen öppnar väldigt många paket från tredje land; detta enligt tullagens bestämmelser. Det handlar definitivt inte bara om att leta efter narkotika. En hel del paket öppnas av den enkla anledningen att tulldeklarationen inte är ordentligt ifyllt och att man vill undersöka vad paketen egentligen innehåller. Möjligheterna att undersöka misstänkta paket är alltså olika i dag om paketen kommer från länder utanför EU eller om de kommer från länder inom EU.

I dag är det möjligt att öppna paket från de baltiska länderna – Estland, Lettland och Litauen – samt från USA om paketen misstänks innehålla skattepliktiga varor, för vilka skatt inte har betalats. Bokpaket är ett exempel.

Vidare är det tillåtet att öppna paket från EU-länder om paketen misstänks innehålla narkotika eller vapen men inte om de misstänks innehålla alkohol eller tobak. Vi ser inte att den personliga integriteten störs särskilt mycket av detta.

Däremot menar vi, fru talman, beträffande försändelser som skall öppnas vid utväxlingspostkontoren – det är dit som försändelser till Sverige först anländer – att beslut endast får fattas av myndighetschefen och att denne sedan inte ytterligare får delegera uppgiften. Detta har jag utvecklat i reservation nr 3.

Det är viktigt att riksdagen ges möjligheter att fortlöpande kontrollera den här utvecklingen. Därför bör regeringen årligen i en rapport till riksdagen informera om hur många försändelser som granskas och öppnas samt med vilket resultat.

Vi tycker att det är viktigt att man gör det, ungefär som man redovisar reglerna om hemlig teleavlyssning. Glädjande nog har vi fått med oss utskottet på den punkten. I den delen av vår motion har man alltså tillstyrkt vad vi föreslagit.

Med den inskränkning i tullens föreslagna befogenhet och med kravet på redovisning menar man att vi har fått en balans mellan kravet på integritet och brevhemlighetens upprätthållande för å ena sidan den enskilde och å andra sidan vårt allmänintresse av att med hjälp av den inskränkningen kunna upprätthålla andra viktiga samhällsmål.

I reservation nr 7 menar vi att det är viktigt att man genomför en ordentlig informationskampanj som belyser just faran med en sådan här illegal handel, då också med tobak. Människor bör informeras om att risken finns när det gäller illegal tobakshandel att det sker en spridning till andra illegala sektorer som narkotika, dopningsprodukter, beskyddarverksamhet och annan kriminalitet. Man skall vara medveten om att den som köper smuggelgods stöder maffians framväxt.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation nr 3 men naturligtvis står jag bakom övriga reservationer med mitt namn.

Anf. 173 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Efter Sveriges EU-inträde har situationen avsevärt förändrats vid landets gränser i och med den fria rörligheten av framför allt varor. I betänkandet står det att tullens beslag av tobak har femdubblats och beslagen av alkohol sexdubblats sedan början av 1995. Allt tyder också på att den illegala införseln ökar, inte minskar. Det värsta av allt är att det verkar som om den organiserade brottsligheten nu på allvar har fått fotfäste här i landet.

Med en sådan organiserad brottslighet inpå knutarna och med en stor illegal införsel är det väldigt svårt för oss att upprätthålla en restriktiv alkoholpolitik. I en sådan omgivning gäller inga skattelagar, åldersgränser eller öppettider längre. Tillgängligheten är mer eller mindre obegränsad, även långt ned i åldrarna.

Det är samma sak med tobaken. Här har också Internethandeln fått ökad betydelse, precis som föregående talare tog upp.

Jag är övertygad om att alla vi som sitter här vill göra allt för att hindra framför allt våra ungdomar från att komma åt den alkohol och tobak som i dag väller in över gränserna. Det är bara det att de traditionella verktygen, som jag pratade om förut, håller på att vridas ur våra händer.

Vänsterpartiet ställer sig bakom betänkandet i de här delarna. Vi tycker att det är nödvändigt att nu komma till rätta med smuglingen av

tobak och alkohol. Ökade befogenheter vid gränskontrollerna är därför helt nödvändigt.

Betänkandet innehåller dock en del som jag och många i mitt parti betraktar som mer kontroversiell. Det gäller förslaget att ge tullen ökad befogenhet att undersöka om postförsändelser innehåller alkohol- eller tobaksvaror, dvs. att man skulle få öppna ett paket om det finns sådan misstanke.

Trots att vi omgärdar de föreslagna befogenheterna för tullen med vissa bestämmelser – var det här skall ske, att mottagare och avsändare skall underrättas, att förtroliga meddelanden skall tillslutas, att protokoll skall föras osv. – är detta en drastisk åtgärd. Som det står i betänkandet innebär det faktiskt en form av inskränkning i den enskildes integritetsskydd. Man måste dock ställa detta mot den skada som den ökade införseln av alkohol och tobak ger upphov till. Därför har vi i Vänsterpartiet beslutat oss för att ställa oss bakom dessa skrivningar.

Vi har en reservation till det här betänkandet, reservation 8, som gäller skattemyndighetens möjligheter till identitetskontroll. I den reservationen skriver vi, precis som Skatteflyktskommittén gjorde på sin tid, att en sådan åtgärd skulle underlätta skattemyndighetens arbete.

Fru talman! Jag yrkar därmed bifall till reservation 8.

Anf. 174 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja att Marie Engström förklarade för mig varför det är värre för integriteten att få ett paket öppnat som kommer från t.ex. Tyskland än ett som kommer från Estland eller Lettland. Jag fick alldeles nyss ett paket från Brasilien, och det var öppnat. Jag vet inte vad man trodde att man skulle finna, men jag hade i alla fall den brasilianska konstitutionen i det lilla paketet. Det var öppnat av tullen, men jag kände mig inte alls kränkt i min integritet.

Jag kände mig mer kränkt i min integritet när jag en gång då mina barn var små kom med båt och tullen vräkte upp allting vi hade – gamla blöjor, skitiga barnkläder osv. – inför alla människor som stod och glodde på vad vi hade. Vi hade inget den gången heller.

Jag förstår inte skillnaden i integritetskränkning i dessa fall.

Anf. 175 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Man kan väl säga att de scenarion som Isa Halvarsson målar upp är två olika typer av integritetskränkningar. Det tycker jag. Samtidigt förstår jag inte riktigt frågan. Jag hoppas att Isa Halvarsson ändå håller med mig om att när man diskuterar dessa frågor får man närma sig dem med viss varsamhet. Bl.a. måste man kunna tillstå att det här handlar om en viss typ av integritetskränkning. Det är jag fullständigt på det klara med, även om jag har sagt att jag ställer mig bakom de förslag som finns i betänkandet. Jag har också sagt varför jag ställer mig bakom dem.

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Förbättrad kontroll av
vissa punktskattepliktiga
varor, m.m.*

Anf. 176 ISA HALVARSSON (fp) replik:

Fru talman! Då undrar jag: Har Vänsterpartiet krävt att tullen inte skall få öppna paket som kommer från Estland, Lettland eller Litauen – samma försändelser?

Anf. 177 MARIE ENGSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag förstår fortfarande inte riktigt vart Isa Halvarsson vill komma. Vi har inte krävt eller på något sätt framfört att tullen inte skulle få öppna de paketen, lika väl som vi inte framför några invändningar mot de här förslagen.

Anf. 178 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag skall vara mycket kortfattad. Vi från Miljöpartiet står i allt väsentligt bakom förslagen om att skärpa kontrollen av införsel av alkohol- och tobaksvaror. Det är i och för sig en trist utveckling som följer av EU-medlemskapet, men så länge vi är medlemmar måste vi försöka hantera det så bra som möjligt.

Vi har reserverat oss på en punkt, som jag litet kort vill plädera för. Det gäller reservation 4, som är fogad till betänkandet och som jag yrkar bifall till, där vi pekar på att man skulle kunna slå vakt om brevhemligheten genom att inte tillåta att man öppnar utan vidare. I stället skulle man först meddela avsändaren och mottagaren av det misstänkta paketet och kräva en deklaration eller något motsvarande. På det sättet skulle man kunna få den allmänpreventiva effekt som man är ute efter med det här förslaget. Man kommer naturligtvis inte med regeringens förslag att ha möjlighet att öppna *alla* paket. Det blir punktinsatser man gör, och det är ju den allmänpreventiva effekten man är ute efter.

Vi tycker att det är väldigt viktigt att slå vakt om den personliga integriteten, och kan man göra det på ett bättre sätt skall man det. Därför yrkar jag bifall till reservation 4.

Anf. 179 BJÖRN ERICSON (s):

Fru talman! Som redan framgått finns det delade meningar i skatteutskottets betänkande 28 som vi nu behandlar, utom i den del som gäller skattekontroll av torg- och marknadshandel. I den delen är utskottet helt enigt. Men eftersom det i ärendet om punktskattekontrollen i övrigt finns ett antal reservationer som på några mycket konkreta områden skiljer ut reservanterna från utskottsmajoriteten vill jag, trots den sena timmen, ta några minuter till att sammanfatta bakgrunden till varför den här propositionen föreligger.

Tullen har i dag samma kontrollbefogenheter som före EU-inträdet när det gäller trafiken från tredje land. Det innebär att tullen vid import av punktskattepliktiga varor kan göra långtgående kontroller och tillgripa tvångsåtgärder utan att det behöver föreligga någon misstanke om brott i det enskilda fallet.

När Sverige blev medlem i EU den 1 januari 1995, och därmed blev en del av den inre marknaden, minskade tullens möjligheter att kontrollera den kommersiella införseln av punktskattepliktiga varor till Sverige från andra medlemsländer. Den inre marknaden förutsätter att gränskontroller ersätts av s.k. kompensatoriska åtgärder för att förebygga, hindra

och ingripa mot illegal handel. Någon utbyggnad av skattekontrollen och skattemyndigheternas befogenheter genomfördes emellertid inte i samband med EU-inträdet.

De svagheter som finns i nuvarande kontrollsysteem kan i huvudsak hänföras till införseln av punktskattepliktiga gemenskapsvaror, dvs. till de transporter som sker enligt cirkulationsdirektivets bestämmelser. Detta problem synliggjordes redan under Sveriges första år som EU-medlem. Det var också skälet till att Skatteflyktskommittén, genom tilläggsdirektiv, fick i uppdrag att kartlägga de brister och problem som fanns vid punktskattekontrollen av införsel av varor från gemenskapen. Transportkontrollagen infördes i avvaktan på Skatteflyktskommitténs betänkande.

Enligt vad regeringen anför finns det inget som tyder på att skatteundandragandena avseende punktskatt på tobak, alkohol och mineralolja-produkter har minskat i omfattning sedan transportkontrollagen infördes, vilket pekar på att den inte är tillräcklig. Däremot finns det en rad indikationer som talar för att utvecklingen har gått i motsatt riktning, dvs. att undandragandena har ökat i särskilt hög grad vad gäller alkohol- och tobaksvaror. I liter räknat har beslagen av alkohol – som Marie Engström tidigare har beskrivit – femdubblats sedan 1995. Tullens beslag av cigaretter har sexdubblats sedan samma tidpunkt. Det finns de som hävdar att dagens kontrollproblem har sin grund i punktskatternas nivå i Sverige i förhållande till andra EU-länder.

Skatteundandraganden enligt suspensionsordningen är dock inte enbart ett svenskt problem, utan även andra medlemsländer har liknande problem. Skatteundandraganden med anknytning till cirkulationsdirektivet är ett problem för hela EU, vilket inte minst visas av att man på gemenskapsnivå arbetar med att vidta åtgärder för att lösa problemen.

Mot den här bakgrunden är det, fru talman, enligt min mening anmärkningsvärt att Moderaterna stoppar huvudet i sanden och inte vill se eller vidta de kontrollförstärkande åtgärder som föreslås i propositionen och som enligt utskottets mening är så nödvändiga. I stället tar man skydd bakom kritiska remissyttranden till den bakomliggande Skatteflyktskommitténs betänkande. Trots att regeringen har tagit skäligen hänsyn till delar av vad remissinstanserna sagt, kräver Moderaterna en ny remissrunda och yrkar därmed avslag på den delen av propositionen i reservation 1. Det är ett mycket märkligt beteende. Det tyder på att man inte vill gå i klinch med problemet, dvs. att hejda skatteflykten och stärka punktskattekontrollen.

Fru talman! I propositionen föreslås vidare att tullmyndigheten skall få befogenhet att undersöka om en postförsändelse innehåller alkohol- och tobaksvaror och att öppna en försändelse när det finns anledning att misstänka att den innehåller sådana varor.

På den punkten återfinns tre reservationer, varav Moderaterna, men också Miljöpartiet, yrkar avslag främst av integritetsskäl men också enligt Moderaterna för att förslaget inte är tillräckligt behandlat. Folkpartiets reservation har en annan inriktning än de tidigare nämnda.

Utskottets mening är att såväl fiskala skäl som folkhälsoskäl talar för att åtgärderna mot den ökande illegala införseln av alkohol- och tobaksvaror i postförsändelser måste vidtas. Det finns, enligt utskottets mening, inte särskilt stora möjligheter att komma till rätta med problemen

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Förbättrad kontroll av
vissa punktskatteplik-
tiga varor, m.m.*

utan att någon form av utökad kontroll av varuleveranser kommer till stånd.

De förslag som regeringen lägger fram medför en inskränkning i den enskildes integritetsskydd. Frågan är om kontrollintresset är så starkt att det kan motivera en sådan inskränkning. I den delen har konstitutionsutskottet funnit att den integritetsinskränkning som de utökade kontrollmöjligheterna för tullen innebär står i rimlig proportion till syftet med regeringens förslag – varför jag yrkar att den moderata reservationen 2 avslås.

Folkpartiets reservation 3 tar upp delegeringsrätten och återrapporteringsskyldigheten till riksdagen. I reservationen framgår att beslut om öppnande endast skall få fattas av chefen för myndigheten. Enligt utskottet mening framstår det som nödvändigt, framför allt av praktiska skäl, att det finns en möjlighet till delegation av beslutanderätten. Den rätten skall dock användas med stor restriktivitet. Utskottet förutsätter att regeringen noga kommer att följa verksamheten i det avseendet. Utskottet anser vidare, i likhet med vad som framgår i Folkpartiets reservation, att det är rimligt att regeringen årligen återkommer till riksdagen och informerar om hur många försändelser som granskats och öppnats och vilka resultat det har inneburit. Detta skall skapa mer insyn i och möjlighet till uppföljning och utvärdering av den föreslagna verksamheten. Utskottet föreslår därför att riksdagen som sin mening ger regeringen detta till känna.

I Miljöpartiets reservation 4 föreslås att tullen skall bereda mottagaren möjlighet att medge öppning alternativt att komma in med en deklaration i de fall då innehållet i paketet är misstänkt. Enligt Miljöpartiet skulle en större allmänpreventiv verkan uppnås. Även om utskottet har förståelse för tanken med förslaget, bedömer man att metoden med avisering av stoppade försändelser kan ge upphov till stora praktiska problem, varför utskottet stannar för att förorda regeringens metod.

Fru talman! I propositionen föreslås vidare att transporttillägget skall påföras den avsändande upplagshavaren om ledsagardokument eller bevis om ställd säkerhet inte medföljer transporten i den utsträckning som följer av cirkulationsdirektivets bestämmelser. I den moderata reservationen 5 hävdas att transporttillägget inte torde vara förenligt med artikel 6 i Europakonventionen, varför man vill yrka avslag på förslaget.

Fru talman! Även om det råder en viss osäkerhet om förfarandet med transporttillägg över huvud taget faller inom ramen för artikel 6 i Europakonventionen, vill jag betona att förfarandet uppfyller de krav som uppställs i artikeln.

Fru talman! Sedan är det förslaget om att få använda tullregistret för kontroller som tullen vidtar med stöd av lagen om punktskattekontroll avseende alkohol- och tobaksvaror. Moderaterna yrkar avslag på förslaget i reservation 6, med hänvisning till att man ogillar att myndigheterna skall få utökade möjligheter att med hjälp av befintliga register förbättra kontrollen. Det går att konstatera att tullregistrets ändamålsbestämmelser omfattar de kontrollåtgärder som nu föreslås i propositionen. Jag yrkar därför avslag på reservationen.

I reservation 7 av Folkpartiet anförs att den utökade gränskontrollen bör kompletteras med en informationskampanj om faran med illegal handel med tobak. Även om utskottet kan känna förståelse för förslaget stannar utskottet för de förslag som regeringen nu har lagt, för att härfter

kunna avläsa vilka reaktioner som förslagen resulterar i. Först därefter kan man klart utläsa vilka informationsbehov som kan föreligga.

I reservation 8 av Vänsterpartiet yrkar man att regeringen bör återkomma med förslag om att framgent kunna företa identitetskontroll. Med en sådan lag skulle, enligt reservationen, så gott som alla problem undanröjas i ett antal branscher. Utskottet bedömer, i likhet med regeringen, emellertid att förslaget om att skattemyndigheterna skulle få en befogenhet att vid besök i verksamhetslokaler i samband med skattekontroll begära att en person som befinner sig på platsen skall legitimera sig framstår som alltför långtgående. Med anledning av detta yrkar jag avslag på reservationen.

Med detta, fru talman, tror jag att jag har berört de reservationer som behöver kommenteras. För att ändå vara säker på att allt är med yrkar jag avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets hemställan.

Fru talman! Den här debatten blir även för mig den sista, åtminstone på några års sikt. Man vet ju inte så noga nu om man senare i livet dyker upp i den här talarstolen.

Jag vill därför, fru talman, tacka mina meddebattanter i utskottet och övriga ledamöter i utskottet för en mycket trivsamt och konstruktiv samverkan i utskottet. Jag har lärt mig mycket om skatter som jag inte visste förut, och jag har alltid uppskattat de raka rör och den goda stämning som har funnits hela tiden i utskottet.

Anf. 180 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Björn Ericson gör i sitt inlägg gällande att vi inte skulle vara intresserade av kontroll. Det är vi visst. Det är självklart viktigt att man kan kontrollera att de lagar som stiftas av riksdagen och de förordningar som ges ut av regeringen fullföljs. Men det måste vid lagstiftningstillfället finnas en rimlig avvägning mellan behovet av dessa kontrollåtgärder och hur lagarna är utformade.

Jag måste säga att under den tid som jag har varit i riksdagen är det inte ofta jag har träffat på en så omfattande juridisk kritik, som framförs från människor som behärskar juridiken betydligt bättre än jag, mot förslag som är fallet denna gång. Jag är förvånad över att Björn Ericson inte tillmäter denna någon betydelse i det här sammanhanget.

Jag är också förvånad över att Björn Ericson i sitt anförande inte med ett ord nämner skattetrycket som en orsak till de problem vi har. Det är ju det förhållandet att de svenska skatterna är betydligt högre än skatterna i utlandet som utgör grogrunden för den smuggelmarknad som tyvärr nu har etablerat sig i Sverige. Regeringen höjde ju tobaksskatten med 29 % och fick sedan ta tillbaka det. Problemet är att de initiala investeringarna för smugglarna för att bygga upp en struktur för smugglingen nu har etablerats. Det är därför osäkert om återtagandet av den höjda tobaksskatten räcker.

Det hindrar inte, fru talman, att man när man lägger fram förslag om kontrollåtgärder hela tiden måste ställa frågan: Är detta en rimlig avvägning mellan vad man eftersträvar med kontrollen och det inskridande mot integriteten som på väsentliga punkter finns med här?

Jag utesluter inte att en del av de här förslagen skulle kunna genomföras, men jag kräver att de skall förberedas på ett sådant sätt att det i varje

Prot. 1997/98:119
5 juni

*Förbättrad kontroll av
vissa punktskatteplik-
tiga varor, m.m.*

fall inte kan ställas några juridiska frågetecken kring lagförslaget. Politiska frågetecken kan säkert alltid uppkomma i olika lägen.

Min slutliga fråga till Björn Ericson är: Vilken betydelse tillmäter Björn Ericson Lagrådets yttrande i anslutning till den här frågan?

Anf. 181 BJÖRN ERICSON (s):

Fru talman! Carl Fredrik Graf antyder att regeringen inte har tagit några intryck av den kritik som remissinstanser och Lagrådet har framfört. Jag tycker att det finns mycket klara belägg för att så har skett. Det är just det som jag tror att Moderaterna egentligen anser vara det största bekymret, nämligen att man har tagit så mycket hänsyn till de synpunkter som Lagrådet har framfört att det av det skälet har blivit irriterande för Moderaterna att klara ut det här förslaget.

Carl Fredrik Graf säger att skattetrycket i Sverige är högre och att det skulle vara skälet till att problemet med smuggling av tobak och alkohol förekommer mera i Sverige än i övriga länder. Så är emellertid inte det faktiska förhållandet. Det finns klara belägg för att det är flera länder, bl.a. Tyskland och Italien, som har motsvarande problem, även om de inte är av samma grad som i Sverige när det gäller dessa frågor.

Frågan om integriteten klarade jag ut i mitt inledningsanförande. Konstitutionsutskottet har klarlagt att det finns tillräckliga skäl för att genomföra förslaget trots att integritetsskyddet minskar.

Anf. 182 CARL FREDRIK GRAF (m):

Fru talman! Jag blir litet överraskad när Björn Ericson försöker göra gällande att det trots allt kanske inte är skillnaderna i skattetryck som är orsak till smugglingen. Då undrar jag: Vad är det i så fall? Det brukar i regel vara så att man smugglar den här typen av varor på grund att man kan göra ett skattearbitrage. Det är ganska avsevärt, eftersom skatterna är högre här. Den diskussionen behöver vi inte föra vidare, utan där är orsak och verkan klara.

När det gäller kontrollen av postförsändelser och den korta beredningstiden framgår det av vår reservation att ett förslag angående postförsändelserna remitterades den 23 februari och svar skulle vara regeringen till handa den 23 mars samma år. Det får man väl anse vara en kort tid för att remittera ett ärende som har så stor betydelse för den enskildes integritet. Det är den poäng jag har, dvs. att förslaget är berett under stor brådska. Det är bara att beklaga att det blir dessa konsekvenser. Det hade varit bättre att ta fram ett mera noggrant berett förslag. Då hade också avvägningen mellan den enskildes integritet och det allmännas intresse kanske kunnat göras på ett bättre och tydligare sätt.

Eftersom det här är min sista replik i replikskiftet med Björn Ericson i denna debatt ber jag att få önska honom inte bara en trevlig sommar utan också en trevlig fortsatt tillvaro, efter det att vi andra förhoppningsvis kan återsamlas till riksmötet i höst. Det är måhända så att Björn Ericson återkommer som pensionärskandidat om 10–15 år, och han är då mycket välkommen tillbaka till skatteutskottet. Det är dock mera osäkert om jag är kvar vid den tidpunkten.

Anf. 183 BJÖRN ERICSON (s):

Fru talman! Jag upplever det mer och mer så att Carl Fredrik Graf irriteras över att det har tagits så anseelig hänsyn till remissinstansernas och Lagrådets yttranden, så att det här förslaget och den här propositionen är irriterande.

När det gäller integritetsfrågan menar jag att den är klarlagd ganska ordentligt i konstitutionsutskottets behandling. Där säger man att de ökade kontrollmöjligheterna för tullen innebär att de står i rimlig proportion till syftet med regeringens förslag. Det kan man naturligtvis ha olika åsikter om, men det var konstitutionsutskottets uppfattning.

Av de tio instanser som svarade på regeringens remiss var det sju som tillstyrkte förslaget och bara tre som avstyrkte.

Anf. 184 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Jag har under årens lopp haft en rad debatter med Björn Ericson, och för att uttrycka det litet milt har vi väl inte alltid varit ense i sakfrågorna. Det är vi väl inte i dag heller till alla delar. Men jag begärde ordet nu för att tacka Björn Ericson för de här åren. Vad som är utmärkande för Björn Ericson är att han respekterar sina meningsmotståndare och att debatterna alltid förs med stil och vänlighet. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

*Förbättrad kontroll av
vissa punktskatteplik-
tiga varor, m.m.*

*Överföring av periodi-
seringsfond och skat-
teutjämningsreserv*

14 § Överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv

Föredrogs

Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU30

Överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv (prop. 1997/98:157)

Kammaren biföll utskottets hemställan om att ärendet fick avgöras efter endast *en* bordläggning.

Anf. 185 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Regeringens och utskottsmajoritetens syn på företagen, och speciellt då de allra minsta företagen, speglas väl i dagens sista betänkande, som handlar om nya regler vid överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv från enskild firma och handelsbolag till aktiebolag.

Här fanns det fram till den 16 mars en möjlighet för småföretagen att undvika en del av dubbelbeskattningen. Men det går naturligtvis inte för sig för den socialdemokratiska regeringen, trots allt vackert tal om hur småföretagervänlig man anser sig vara. Upptäckten av denna lilla möjlighet att undvika dubbelbeskattningen av aktievinster var så alarmerande att regeringen hemställde om en stopplag per den 17 mars i år, och nu skall vi alltså besluta om förslaget i dess helhet.

Vi moderater tycker inte att det är ett bra förslag, och i reservation 1 yrkar vi därför avslag på propositionen.

*Fel! Okänt
växelargument.*

För det första är det inte bra att titt och tätt tillgripa skrivelser med retroaktiva ingrepp i skattelagarna. Medborgarna måste ha en rimlig chans att planera sin verksamhet och sina åtgärder med utgångspunkt från kända bestämmelser och inte som nu sväva i okunnighet, i det här fallet i mer än två och en halv månad. Stabila och förutsägbara regler är ett måste i ett rättssamhälle. Jämför det här förfaringsättet med hur sakta och segt det går att komma med förbättringar för den enskilde företagaren i skattefrågor.

För det andra är själva lagförslaget liksom uttolkningen av det så komplicerat att även mycket drivna skatteexperter får ta god tid på sig för att kunna hantera frågorna. Enkla, klara och bra regler skall vara normen. Riksskatteverket har tillsammans med många andra remissinstanser tyckt att det ursprungliga förslaget var på tok för komplicerat. De förändringar som gjorts av regeringen är inte tillräckliga för att det skall anses motsvara kraven på överblickbarhet och tydlighet.

För det tredje kan sakinnehållet starkt ifrågasättas. Att en enskild firma eller ett handelsbolag omvandlas till aktiebolag är ett naturligt steg i ett litet företags utveckling. Ett utnyttjande av de gamla reglerna skulle i bästa fall kunna ge en företagare en skattefri vinst på några tiotusental kronor i en expansionsfas. Jämför det med de miljarder som anslås till olika arbetsmarknadsprogram med oerhört låg effekt.

Vill vi att redan existerande företag skall växa och skapa nya, riktiga jobb är det väl en bra metod att man kan ge en liten draghjälp genom att dubbelbeskattningen slopas på de ganska små belopp det är fråga om – detta särskilt med beaktande av att dubbelbeskattningen av aktievinster måste försvinna även i Sverige. Se bara vad som händer omkring oss! Nog borde väl regeringen och riksdagsmajoriteten dra några vettiga slutsatser av vad som händer när svenska och finska företag slås ihop: Huvudkontoren läggs i Finland. Huvudanledning: dubbelbeskattningen. Så var det när Merita och Nordbanken gick samman, och så var det häromdagen när Stora och Enso gick ihop.

Sverige har också enligt uppgifter i dagens tidningar halkat efter ytterligare i den stora världsomfattande mätningen av konkurrenskraften som görs av Institute for Management Development i Lausanne, för fjärde året i rad. Vi har gått från en niondeplats till en föga hedrande sjuttondeplats på fyra år. Våra grannländer däremot klättrar uppåt. Finland är femma i världen, Norge sexa och Danmark åtta. I den här utredningen konstaterar man också att norra Europa är på stark frammarsch med två undantag: Sverige och Österrike.

Har Sverige någon chans att komma tillbaka till konkurrenskraft? Kan vi häva den förlamning som drabbat samhället i stort? Ja, fru talman, inte med den typ av åtgärder som föreslås i dagens betänkande. Sverige måste helt enkelt ha en ny företagarpolitik, och det är uppenbart att regeringen inte förmår skapa den. Jag yrkar därför bifall till reservation 1 men står givetvis bakom de övriga reservationer som moderater har skrivit under.

Anf. 186 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Med tanke på tidpunkten skall jag fatta mig kort, och jag kan göra det bl.a. därför att Centerpartiet står bakom huvuddelen av det nu debatterade betänkandet. Dock vill jag yrka bifall till reservation 3 under mom. 3. Den reservationen har vi skrivit under därför att vi i Cen-

terpartiet ser det som en av våra viktigaste politiska uppgifter just nu att skapa förutsättningar för en uppgång i sysselsättningen. Detta kan ske bl.a. genom att vi stimulerar nyföretagande och företagande som redan är i gång.

Vad är det då som behövs från politisk sida för att detta ökade företagande skall komma i gång? Låt mig ge några exempel på vad vi tror behövs för att företagandet skall öka och stimuleras.

Företagen skall ges stabila och långsiktiga spelregler. Därtill behövs en hel del förenklingar. Entreprenörskap måste uppmuntras och stimuleras. Dessa två saker ser vi som helt grundläggande. Därtill skulle jag vilja lägga några saker på skatteområdet; det är de som är huvudskälet till att jag yrkar bifall till reservation nr 3.

På skatteområdet gäller det att arbetsgivaravgifterna måste sänkas ytterligare, med minst tre procentenheter, har vi sagt, och lönesummegränsen måste höjas till minst 2 miljoner. Den är i dag 850 000. För egenföretagarna måste lönesumman höjas till 300 000 mot dagens 180 000 kr.

Det måste fram ett besked om att förmögenhetsskatten successivt skall fasas ut ur det svenska skattesystemet. Fåmansbolagens skatteregler måste bli mer gynnsamma. Handelsbolag och kommanditbolag måste få en lindrad dubbelbeskattning på liknande sätt som de onoterade aktiebolagen.

Jag vill med detta tillönska fru talmannen och övriga här i kammaren närvarande ledamöter och tjänstemän en trevlig helg.

Anf. 187 KARL HAGSTRÖM (s):

Fru talman! I detta betänkande behandlas propositionen 1997/98:157, som är regeringens förslag om att med verkan fr.o.m. den 17 mars 1998 skärpa villkoren för överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv från enskild firma eller handelsbolag till ett aktiebolag utan att omedelbar beskattning sker.

Utskottet föreslår dock en annan teknisk lösning i frågan om apportemissioner, som framgår av lagtexten.

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på reservationerna.

I motionerna anser man att det saknas tillräckliga skäl för de av regeringen föreslagna lagändringarna och ifrågasätter om sådana särskilda skäl föreligger som krävs enligt 2 kap. 10 § i regeringsformen för att lagändring skall få tillämpas retroaktivt.

Fru talman! Utskottets majoritet delar inte motionärernas uppfattning. Lagrådet delar vår bedömning att det behövs nya bestämmelser i lag på det aktuella området. Med hänsyn till risken för att nuvarande regler i ökad omfattning utnyttjas på ett inte avsett sätt tills de föreslagna reglerna har trätt i kraft, och då detta skulle kunna ge ett inte obetydligt skattebortfall, anser Lagrådet att det föreligger sådana särskilda skäl som krävs enligt 2 kap. 10 § andra stycket i regeringsformen för att det remitterade förslaget skall börja tillämpas vid den tidpunkt som föreslagits i en skrivelse av regeringen.

Gällande regler om överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv vid bolagisering kan utan tvekan uppmuntra personer som driver enskilda firmor eller handelsbolag till att enbart av skatteskal överföra näringsverksamhet till aktiebolag. Beräkningar i propositionen visar

*Fel! Okänt
växelargument.*

att en upplösning av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv i ett aktiebolag kan minska skattebelastningen på fondavsättningens belopp med mellan 21 och 37 procentenheter – marginalsatt – jämfört med om fonden återförs i den enskilda näringsverksamheten. En upplösning av fonderna i bolaget medför en skattebelastning om endast 28 %, om andraledsbeskattning kan undvikas. En tillämpning av bestämmelserna som leder till ett sådant resultat har inte varit avsedd.

Motionärerna anser att de aktuella reglerna bör behållas oförändrade därför att de i vissa fall kan underlätta för växande företag. Utskottet anser att tillväxten i företag bör stimuleras på annat sätt. Som utskottet återkommer till i det följande har riksdagen under innevarande valperiod fattat en rad beslut med sådan inriktning. Enligt utskottets mening innebär en tillämpning av de nu ifrågavarande reglerna i enlighet med vad som sägs ovan att det uppkommer orättvisor mellan näringsidkare som har olika förutsättningar att kunna utnyttja skattefördelen.

En näringsidkare som har obeskattade reserver av någon betydelse ges ett starkt incitament att överföra verksamheten till ett bolag och får därigenom samtidigt möjlighet att omedelbart tillgodogöra sig skattevinst utan att detta behöver komma företaget till del. En annan näringsidkare, som kanske har ett stort behov av att expandera men som inte tidigare har skjutit upp beskattningen, får en nackdel i förhållande till företag som utnyttjar luckan i regelsystemet. Också näringsverksamhet som startas i aktiebolagsform skulle få en konkurrensnackdel i jämförelse med företag som överfört obeskattade reserver i samband med ombildning av aktiebolag. Utskottet anser att en lagändring är nödvändig.

Eftersom det finns en uppenbar risk att reglerna i ökad omfattning kan komma att utnyttjas på, som jag sade tidigare, inte avsett sätt, anser vi att det finns tillräckliga skäl för denna lagändring. Regeringen har förresten lämnat en skrivelse till riksdagen med förvarning om det kommande förslaget.

Utskottet anser dock att yrkande 4 i motion Sk43 till viss del får anses vara tillgodosett med vad utskottet anför om lagförslagets utformning.

I fråga om den närmare utformningen av lagförslaget konstaterar utskottet att syftet med kravet på att skjuta till ett belopp motsvarande periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv är att hindra att näringsidkare betingar sig ett så högt vederlag av aktiebolaget för de överförda tillgångarna att andraledsbeskattningen elimineras. Syftet är alltså inte att framtvinga ett reellt kapitaltillskott. Överförs tillgångar mot kontant betalning eller mot revers kan tillskottet göras genom likvidavräkning. Vid apportemission kan, som förslaget är utformat, en likviditetsbelastning för den skattskyldige inte undvikas. Enligt utskottets mening bör därför något krav på tillskott inte ställas vid apportemission.

Reglerna om återföring av värdeminskningssavdrag m.m., som tas upp i motionen Sk33, yrkande 2, innebär att sådan återföring skall ske i näringsverksamhet om en näringsfastighet som inte utgör omsättningstillgångar avyttras. Företagsskatteutredningen har berört detta på s. 25 i SOU 1998:1, och frågan kan följaktligen uppmärksammas i den fortsatta beredningen av utredningens betänkande. Utskottet avstyrker därför ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med vad som yrkas i motionen.

Fru talman! Eftersom jag lämnar riksdagen vid denna periods slut ber jag att få tacka för mig. Till talmännen, riksdagens alla anställda, kamma-

rens alla ledamöter och framför allt utskottet och dess tjänstemän vill jag önska en skön och vilsam sommar. Tack än en gång!

Prot. 1997/98:119
5 juni

Anf. 188 CARL ERIK HEDLUND (m):

Fru talman! Som har framgått av Karl Hagströms anförande har vi klart olika uppfattningar om vikten av att vidta dessa åtgärder. Det kommer att framgå av protokollet.

Nu är det ju så, fru talman, att det här är det sista betänkandet för i dag. Ute lyser solen. Vi har framför oss en helg med nationaldag, som infaller i morgon. Från min och från oppositionens sida i skatteutskottet, som jag gör mig till tolk för, skulle jag vilja tacka Kalle Hagström för den gemenskap som vi har haft. Trots att vi för det mesta har haft olika synpunkter har vi alltid kunnat ha kontakt med varandra på det mänskliga planet både på det ena och på det andra sättet. Jag skulle vilja önska dig, Kalle, en trevlig tid efter det att du lämnar kammaren. Jag hoppas att du inte skall ha alltför mycket abstinensbesvär och att du skall slippa känna att det rycker i dig när riksdagen skall samlas till hösten. Jag hoppas att du i lugn och ro hemma i Sandviken kan säga så här: "Nu sitter de där och tjabbar och har sina debatter, men jag är här hemma och sköter mig själv, och jag har det trevligt." Tack för de här åren, och lycka till i fortsättningen.

Anf. 189 KARL HAGSTRÖM (s):

Fru talman! Jag vill till fullo återremittera de vackra orden. Tack skall du ha, Hedlund.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)

15 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Finansutskottets betänkanden
1997/98:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, skattefrågor, m.m.
1997/98:FiU27 Tilläggsbudget 1 för budgetåret 1998

Socialförsäkringsutskottets betänkande
1997/98:SfU14 Följdlagstiftning till det nya pensionssystemet

16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 juni

1997/98:825 av Inger René (m) till miljöministern
Miljöövervakning av havet

Överföring av periodiseringsfond och skatteutjämningsreserv

Prot. 1997/98:119
5 juni

1997/98:826 av *Ulf Björklund* (kd) till näringsministern
Framtidsfrågor för glesbygd och landsbygd

1997/98:827 av *Ulf Björklund* (kd) till miljöministern
 Österdalälven vid Brunnberg
1997/98:828 av *Olle Lindström* (m) till försvarsministern
 Flygräddningsberedskapen i norra Sverige
1997/98:829 av *Nikos Papadopoulos* (s) till statsrådet Ylva Johansson
 Svenskundervisning utomlands
1997/98:830 av *Karl-Gösta Svenson* (m) till jordbruksministern
 Laxfiskekvoten
1997/98:831 av *Laila Bäck* (s) till arbetsmarknadsministern
 Generationsväxling
1997/98:832 av *Krister Örnfrjäder* (s) till statsrådet Ylva Johansson
 Arbetsplatsförlagd utbildning i gymnasieskolan (APU)
1997/98:833 av *Margitta Edgren* (fp) till utbildningsministern
 Arkitekt- och designutbildningen
1997/98:834 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
 Hjälp till avvisade bosnienkroater
1997/98:835 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
 Medborgerliga rättigheter för bosnienkroater
1997/98:836 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern
 Höns i bur
1997/98:837 av *Bodil Francke Ohlsson* (mp) till utrikesministern
 Provsprängningarna i Indien
1997/98:838 av *Bodil Francke Ohlsson* (mp) till statsrådet Leif Pagrot-
 sky
 Vapenleveranser till Indien och Pakistan
1997/98:839 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Pierre Schori
 Somalier i Sverige och medborgarskap
1997/98:840 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern
 Möjligheten att välja elleverantör
1997/98:841 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
 Människorättsobservatör till Kosova
1997/98:842 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
 Bakterier i CLAB:s kärnbränslelager
1997/98:843 av *Margitta Edgren* (fp) till kulturministern
 Kraven för prosttjänst
1997/98:844 av *Eva Flyborg* (fp) till utrikesministern
 SFOR-styrkorna i Bosnien
1997/98:845 av *Bengt Hurtig* (v) till justitieministern
 EU-anknytning till Echelon
1997/98:846 av *Olle Lindström* (m) till jordbruksministern
 Yrkesfiskarna i Norrbotten
1997/98:847 av *Birgitta Gidblom* (s) till miljöministern
 Motorbåtstrafik i skärgårdsområden
1997/98:848 av *Birgitta Gidblom* (s) till justitieministern
 Promillegräns till sjöss
1997/98:849 av *Birgitta Gidblom* (s) till statsrådet Thomas Östros
 Båtregister och båtskatt
1997/98:850 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till statsrådet Pierre Schori
 Överläggningar i Somalia
1997/98:851 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
 Bosnienkroater i Sverige

Prot. 1997/98:119
 5 juni

*Fel! Okänt
 växelargument.*

1997/98:852 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Centrala lagret för använt kärnbränsle

1997/98:853 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till statsrådet Pierre Schori
Indirekt Kosovoavvisning

1997/98:854 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
Tjernobyl och sarkofagen

1997/98:855 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till socialministern
Personalrekrytering inom vården

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 9 juni.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.00.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 7 § anf. 15
(delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 72 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. voteringen kl. 14.31,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 11 § anf. 153 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Ny riksdagsledamot, m.m.	1
2 § Meddelande om arbetet i kammaren 5–10 juni 1998	1
3 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	1
4 § Hänvisning av ärende till utskott	2
5 § Förnyad bordläggning	2
6 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 4 juni	2
SoU23 Hälsodata- och vårdregister	2
KU23 Ändring i lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter	3
KU31 Statlig förvaltningspolitik	3
KU34 Förstärkt samordning inom riksdagsförvaltningen	4
KU35 Mandatperioden för ledamöterna i Europarådets svenska delegation	5
KrU13 Konstnärernas villkor	5
TU13 Statens ansvar på postområdet	7
TU14 Nummerfrågor	8
Meddelande om samlad votering	8
Meddelande om problem med dator	8
Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN	8
7 § Bostadspolitiken	8
Bostadsutskottets betänkande 1997/98:BoU10	8
Anf. 2 KNUT BILLING (m)	8
Anf. 3 RIGMOR AHLSTEDT (c)	12
Anf. 4 KNUT BILLING (m) replik	16
Anf. 5 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	17
Anf. 6 KNUT BILLING (m) replik	17
Anf. 7 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	17
Anf. 8 ERLING BAGER (fp)	17
Anf. 9 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	21
Anf. 10 ERLING BAGER (fp) replik	21
Anf. 11 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	21
Anf. 12 ERLING BAGER (fp) replik	21
Anf. 13 OWE HELLBERG (v)	22
Anf. 14 PER LAGER (mp)	26
Anf. 15 ULF BJÖRKLUND (kd)	29
Anf. 16 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	32
Anf. 17 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	32
Anf. 18 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	32
Anf. 19 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	33
Anf. 20 LENNART NILSSON (s)	33
Anf. 21 KNUT BILLING (m) replik	36
Anf. 22 LENNART NILSSON (s) replik	37
Anf. 23 KNUT BILLING (m) replik	37

*Fel! Okänt
växelargument.*

Anf. 24	LENNART NILSSON (s) replik	38
Anf. 25	OWE HELLBERG (v) replik	38
Anf. 26	LENNART NILSSON (s) replik	38
Anf. 27	OWE HELLBERG (v) replik	38
Anf. 28	ERLING BAGER (fp) replik	39
Anf. 29	LENNART NILSSON (s) replik	39
Anf. 30	ERLING BAGER (fp) replik	39
Anf. 31	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	40
Anf. 32	TREDJE VICE TALMANNEN	40
Anf. 33	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	40
Anf. 34	LENNART NILSSON (s) replik	40
Anf. 35	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	41
Anf. 36	LENNART NILSSON (s) replik	41
Anf. 37	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	41
Anf. 38	LENNART NILSSON (s) replik	41
Anf. 39	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	42
Anf. 40	LENNART NILSSON (s) replik	42
Anf. 41	PER LAGER (mp) replik	42
Anf. 42	LENNART NILSSON (s) replik	42
Anf. 43	PER LAGER (mp) replik	43
Anf. 44	LENNART NILSSON (s) replik	43
Anf. 45	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	43
Anf. 46	KNUT BILLING (m) replik	46
Anf. 47	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	47
Anf. 48	KNUT BILLING (m) replik	47
Anf. 49	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	48
Anf. 50	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	48
Anf. 51	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	48
Anf. 52	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	49
Anf. 53	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	49
Anf. 54	OWE HELLBERG (v) replik	49
Anf. 55	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	50
Anf. 56	OWE HELLBERG (v) replik	50
Anf. 57	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	51
Anf. 58	ERLING BAGER (fp) replik	51
Anf. 59	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	51
Anf. 60	ERLING BAGER (fp) replik	51
Anf. 61	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	52
Anf. 62	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	52
Anf. 63	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	52
Anf. 64	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	53
Anf. 65	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	53
Anf. 66	PER LAGER (mp) replik	53
Anf. 67	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	53
Anf. 68	PER LAGER (mp) replik	54
Anf. 69	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	54
Anf. 70	INGA BERGGREN (m)	54
Anf. 71	OWE HELLBERG (v) replik	58
Anf. 72	INGA BERGGREN (m) replik	58

Anf. 73	OWE HELLBERG (v) replik	58
Anf. 74	INGA BERGGREN (m) replik	58
Anf. 75	LENNART NILSSON (s) replik	59
Anf. 76	INGA BERGGREN (m) replik	59
Anf. 77	AGNE HANSSON (c)	59
Anf. 78	OWE HELLBERG (v) replik	62
Anf. 79	AGNE HANSSON (c) replik	63
Anf. 80	OWE HELLBERG (v) replik	63
Anf. 81	AGNE HANSSON (c) replik	63
Anf. 82	ERLING BAGER (fp) replik	64
Anf. 83	AGNE HANSSON (c) replik	64
Anf. 84	ERLING BAGER (fp) replik	64
Anf. 85	PER LAGER (mp) replik	65
Anf. 86	AGNE HANSSON (c) replik	65
Anf. 87	PER LAGER (mp) replik	65
Anf. 88	AGNE HANSSON (c) replik	65
Anf. 89	JUAN FONSECA (s)	66
Anf. 90	OWE HELLBERG (v) replik	67
Anf. 91	JUAN FONSECA (s) replik	67
Anf. 92	OWE HELLBERG (v) replik	68
Anf. 93	JUAN FONSECA (s) replik	68
Anf. 94	KNUT BILLING (m)	68
	(Beslut fattades efter 8 §.)	68

8 § Uppskov med behandling av vissa ärenden 69

	Konstitutionsutskottets betänkande 1997/98:KU33	69
	Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU30	69
	Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU31	69
	Justitieutskottets betänkande 1997/98:JuU25	69
	Lagutskottets betänkande 1997/98:LU29	69
	Utrikesutskottets betänkande 1997/98:UU25	69
	Socialförsäkringsutskottets betänkande 1997/98:SfU15	69
	Socialutskottets betänkande 1997/98:SoU26	69
	Kulturutskottets betänkande 1997/98:KrU18	69
	Trafikutskottets betänkande 1997/98:TU15	69
	Jordbruksutskottets betänkande 1997/98:JoU27	69
	Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU16	69
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1997/98:AU14	69
Anf. 95	LARS TOBISSON (m)	69
Anf. 96	PER-OLA ERIKSSON (c)	71
Anf. 97	ISA HALVARSSON (fp)	71
Anf. 98	LARS BÄCKSTRÖM (v)	72
Anf. 99	MARIANNE SAMUELSSON (mp)	72
Anf. 100	GÖRAN HÄGGLUND (kd)	73
Anf. 101	SVEN HULTERSTRÖM (s)	75
Anf. 102	KARIN FALKMER (m)	76
Anf. 103	LENNART BEIJER (v)	77
Anf. 104	REYNOLDH FURUSTRAND (s)	77
Anf. 105	KARIN FALKMER (m) replik	78
Anf. 106	REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	78

Anf. 107 KARIN FALKMER (m) replik	79
Anf. 108 REYNOLDH FURUSTRAND (s) replik	79
Anf. 109 EVA GOËS (mp)	79
Beslut	80
BoU10 Bostadspolitiken	80
KU33 Uppskov till 1998/99 års riksmöte med behandling- en av vissa ärenden.....	83
FiU30 Uppskov med behandling av ärenden.....	83
SkU31 Uppskov med behandling av ärenden.....	84
JuU25 Uppskov med behandling av ärenden	84
LU29 Uppskov med behandling av ärenden	84
UU25 Uppskov med behandling av ärenden	84
SfU15 Uppskov med behandling av ärenden	84
SoU26 Uppskov med behandling av ärenden.....	84
KrU18 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden	84
TU15 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	84
JoU27 Uppskov med behandlingen av vissa ärenden.....	84
NU16 Uppskov med behandlingen av förslag om bemyndi- ganden till regeringen avseende kreditgarantier, m.m.	84
AU14 Uppskov med behandling av ärenden	84
Beslut om uppskjuten votering.....	85
9 § Riktlinjer för Telias verksamhet	85
Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU14	85
Anf. 110 PER WESTERBERG (m).....	85
Anf. 111 TORSTEN GAVELIN (fp).....	87
Anf. 112 LENNART BEIJER (v)	88
Anf. 113 PER WESTERBERG (m) replik.....	89
Anf. 114 LENNART BEIJER (v) replik	89
Anf. 115 PER WESTERBERG (m) replik.....	89
Anf. 116 LENNART BEIJER (v) replik	89
Anf. 117 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	89
Anf. 118 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	90
Anf. 119 BIRGITTA JOHANSSON (s).....	92
Anf. 120 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	94
Anf. 121 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	94
Anf. 122 ELISA ABASCAL REYES (mp) replik.....	94
Anf. 123 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	94
Anf. 124 PER WESTERBERG (m) replik.....	95
Anf. 125 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	95
Anf. 126 PER WESTERBERG (m) replik	95
Anf. 127 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	96
Anf. 128 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	96
Anf. 129 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	96
Anf. 130 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	97
Anf. 131 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	97
Anf. 132 TORSTEN GAVELIN (fp) replik.....	97
Anf. 133 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik	98
Anf. 134 TORSTEN GAVELIN (fp) replik.....	98

Anf. 135 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik.....	99
Anf. 136 KARIN FALKMER (m).....	99
Anf. 137 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik.....	99
Anf. 138 ELISA ABASCAL REYES (mp)	99
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	100
10 § Ändringar i konkurrenslagen m.m.....	100
Näringsutskottets betänkande 1997/98:NU9	100
Anf. 139 OLA KARLSSON (m)	100
Anf. 140 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	102
Anf. 141 MARIE GRANLUND (s).....	103
Anf. 142 OLA KARLSSON (m)	104
Anf. 143 MARIE GRANLUND (s).....	105
Anf. 144 OLA KARLSSON (m)	105
Anf. 145 MARIE GRANLUND (s).....	105
Anf. 146 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	106
Anf. 147 MARIE GRANLUND (s).....	106
Anf. 148 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	107
Anf. 149 MARIE GRANLUND (s).....	107
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	107
11 § Utvecklingen inom den kommunala sektorn	108
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU26	108
Anf. 150 FREDRIK REINFELDT (m).....	108
Anf. 151 PER-OLA ERIKSSON (c)	110
Anf. 152 KARIN PILSÄTER (fp).....	111
Anf. 153 MARIE ENGSTRÖM (v).....	113
Anf. 154 ROY OTTOSSON (mp).....	114
Anf. 155 SONIA KARLSSON (s).....	116
Anf. 156 FREDRIK REINFELDT (m).....	120
Anf. 157 SONIA KARLSSON (s).....	120
Anf. 158 FREDRIK REINFELDT (m).....	121
Anf. 159 SONIA KARLSSON (s).....	121
Anf. 160 ROY OTTOSSON (mp).....	121
Anf. 161 SONIA KARLSSON (s).....	122
Anf. 162 ROY OTTOSSON (mp).....	122
Anf. 163 SONIA KARLSSON (s).....	123
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	123
12 § Vissa kommunalekonomiska frågor	124
Finansutskottets betänkande 1997/98:FiU28	124
Anf. 164 FREDRIK REINFELDT (m).....	124
Anf. 165 ROY OTTOSSON (mp).....	125
Anf. 166 BO NILSSON (s)	125
Anf. 167 FREDRIK REINFELDT (m).....	127
Anf. 168 BO NILSSON (s)	128
Anf. 169 FREDRIK REINFELDT (m).....	128
Anf. 170 BO NILSSON (s)	128
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	128
13 § Förbättrad kontroll av vissa punktskattepliktiga varor, m.m.	129

Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU28	129
Anf. 171 CARL FREDRIK GRAF (m)	129
Anf. 172 ISA HALVARSSON (fp)	131
Anf. 173 MARIE ENGSTRÖM (v)	132
Anf. 174 ISA HALVARSSON (fp) replik	133
Anf. 175 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	133
Anf. 176 ISA HALVARSSON (fp) replik	134
Anf. 177 MARIE ENGSTRÖM (v) replik	134
Anf. 178 ROY OTTOSSON (mp)	134
Anf. 179 BJÖRN ERICSON (s)	134
Anf. 180 CARL FREDRIK GRAF (m)	137
Anf. 181 BJÖRN ERICSON (s)	138
Anf. 182 CARL FREDRIK GRAF (m)	138
Anf. 183 BJÖRN ERICSON (s)	138
Anf. 184 ISA HALVARSSON (fp)	139
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	139
14 § Överföring av periodiseringsfond och skatteutjämnings-	
reserv	139
Skatteutskottets betänkande 1997/98:SkU30	139
Anf. 185 CARL ERIK HEDLUND (m)	139
Anf. 186 ESKIL ERLANDSSON (c)	140
Anf. 187 KARL HAGSTRÖM (s)	141
Anf. 188 CARL ERIK HEDLUND (m)	143
Anf. 189 KARL HAGSTRÖM (s)	143
(Beslut skulle fattas den 8 juni.)	143
15 § Bordläggning	143
16 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	143
17 § Kammaren åtskildes kl. 19.00.	146

Elanders Gotab, Stockholm 1998